

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ  
КАФЕДРА ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ**

**МОДИФІКАЦІЯ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА  
АУДИТУ В КОНТЕКСТІ  
ЕВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ**

*Матеріали Всеукраїнської науково-практичної  
інтернет-конференції  
6 квітня 2017 року*

м. Запоріжжя  
ФОП Мокшанов В. В.  
2017

УДК 657-048.77-044.247(477)(063)  
ББК 65.052.9(4Укр)203.04-65я431  
М74

Рекомендовано до друку Вченою радою Запорізького національного технічного університету, протокол № 9 від 25 квітня 2017 р.

**Рецензенти:**

**Дацій О. І.** - *д.е.н., професор, заслужений працівник освіти України, Генеральний директор, Президентський університет МАУП м. Київ*

**Шмиголь Н. В.** - *д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування, Запорізький національний університет*

М74 Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «Модифікація обліку, аналізу та аудиту в контексті євроінтеграційних процесів в Україні»: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції 6 квітня 2017 року. – Запоріжжя : ФОП Мокшанов В. В., 2017. – 232 с.

**ISBN 978-617-7520-25-1**

Збірник містить наукові доповіді учасників Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Модифікація обліку, аналізу та аудиту в контексті євроінтеграційних процесів в Україні»: (м. Запоріжжя, 6 квітня 2017 року), спрямовані на модифікацію теоретичних і практичних засад обліку, аналізу та аудиту в контексті євроінтеграційних процесів в Україні.

**УДК 657-048.77-044.247(477)(063)**  
**ББК 65.052.9(4Укр)203.04-65я431**

ISBN 978-617-7520-25-1

© Запорізький національний технічний університет, 2017

***Шановні учасники Всеукраїнської науково-практичної  
інтернет-конференції!***

Щиро вітаю Вас в Запорізькому національному технічному університеті як учасників Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Модифікація обліку, аналізу та аудиту в контексті євроінтеграційних процесів в Україні».

ЗНТУ – провідний, конкурентоспроможний постійно розвиваючий міжрегіональний центр інженерної та бізнес-освіти, що забезпечує підготовку високоякісних фахівців.

За період свого існування ЗНТУ підготував понад 72 тисячі фахівців, багато з яких стали керівниками і провідними спеціалістами підприємств України, інших країн СНД, країн далекого зарубіжжя. Головні підприємства Запорізького регіону, які на 70-80% укомплектовані фахівцями – випускниками університету - ПАТ «Запорізький металургійний комбінат «Запоріжсталь», ПАТ «Електрометалургійний завод «Дніпроспецсталь» ім. А.М. Кузьміна», ПАТ «Мотор-Січ», ДП «Івченко-Прогрес», ПАТ «Запорізький автомобілебудівний завод», ПАТ «Запоріжтрансформатор» та ін.

В університеті 59 кафедр, в тому числі 42 випускових, 16 філій кафедр, 2 філії факультетів на підприємствах.

Нині загальний контингент студентів базового ВНЗ складає 10068 осіб, в тому числі 7567 осіб на денній формі навчання.

Професорсько-викладацький склад університету складає 742 особи. Серед штатних викладачів 52,96% з вченими ступенями, 8,7% докторів наук, 12 академіків та членів галузевих АН України та інших держав, 2 лауреата Державної премії України, 1 лауреат премії НАН України, 1 лауреат премії Президента України, 4 Заслужених діячів науки і техніки України, 5 Заслужених працівників освіти України, 2 Заслужених винахідників України.

Сьогоднішнє поважне зібрання засвідчує про добрі наукові традиції, сталі творчі контакти, які склалися в нашому університеті з багатьма університетами України та інших країн, професійними бухгалтерськими організаціями, провідними аудиторськими компаніями, представниками бізнесу.

Значення й унікальність конференції полягає в тому, що запропоновані до обговорення і дискусії питання, акцентують увагу науковців на потребі пошуку шляхів вирішення існуючих проблем модифікації обліку, аналізу та аудиту в контексті євроінтеграційних процесів в Україні.

Тож, усім учасникам конференції бажаю успіхів і сподіваюсь, що Ви отримаєте задоволення від гостинності нашого університету та Запорізького краю!

***З глибокою повагою,  
ректор ЗНТУ, д.т.н., професор  
Сергій Беліков***



**СЕКЦІЯ 1**  
**РОЗБУДОВА ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ**  
**ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В УМОВАХ РОЗГОРТАННЯ**  
**ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ**

<b>Антонова Л.В.</b> АУДИТ ВИТРАТ НА ЯКІСТЬ – ЗАПОРУКА ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА.....	13
<b>Артюх С.О.</b> ФОРМУВАННЯ ВИТРАТ НА РОЗРОБКУ ОБ’ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ.....	15
<b>Болдусь М.В.</b> ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВІДХОДІВ ВИРОБНИЦТВА.....	17
<b>Візіренко С.В., Марценюк Г. А.</b> ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПЕРСОНАЛОМ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ.....	19
<b>Візіренко С.В., Фещенко П.А.</b> ОБЛІК ПРОДАЖУ ПАЛИВНО-МАСТИЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ .....	21
<b>Візіренко С.В., Цукан Л.А.</b> ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АУДИТУ ОПЕРАЦІЙ З КОРПОРАТИВНИМИ ПРАВАМИ ВЛАСНОЇ ЕМІСІЇ.....	23
<b>Водяних І.А.</b> ОБЛІК ТА УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА ЯКІСТЬ РОБІТ І ПОСЛУГ.....	25
<b>Жадан М.І., Галич М.С.</b> ПРОБЛЕМИ ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ БЕЗНАДІЙНОЮ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ.....	27
<b>Клюкар О.О.</b> CONCEPTUAL FRAMEWORK OF EFFECTIVE IMPLEMENTATION OF FINANCIAL CONTROLLING IN AGRARIAN ENTERPRISES.....	30
<b>Красноперова Т.С.</b> КЛАСИФІКАЦІЯ ВИТРАТ В УПРАВЛІНСЬКОМУ ОБЛІКУ.....	32
<b>Левченко Н.М., Остапенко О.О.</b> УДОСКОНАЛЕННЯ КОНТРОЛЮ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ПІДПРИЄМСТВА.....	34
<b>Левченко Н.М., Скрипник К.Л.</b> ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА ВИРОБНИЦТВО ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА.....	36
<b>Лищенко О.Г.</b> ОБЛІК ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ЗА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ.....	38
<b>Лищенко О.Г., Войтович Д.Г.</b> ДОСЛІДЖЕННЯ ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	41

<b>Лищенко О.Г., Прохоренкова М.А.</b> ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ОРГАНАМИ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ.....	43
<b>Лищенко О.Г., Самарська І.М.</b> ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ДОХОДІВ.....	45
<b>Лищенко О.Г., Сердюк А. А.</b> ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ВИТРАТ ТА КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ.....	47
<b>Лищенко О.Г., Стрілець Н.В.</b> УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ВІДХОДІВ ВИРОБНИЦТВА.....	49
<b>Очеретько Л.М., Кляхіна А.С.</b> УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ВИТРАТ ЕКОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	51
<b>Очеретько Л.М., Кравченко З.С.</b> ОПТИМІЗАЦІЯ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВА: ПРОГНОЗУВАННЯ ТА ПЛАНУВАННЯ, ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ.....	53
<b>Очеретько Л. М., Лакота Д.С.</b> ОБЛІК ФІНАНСОВИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА.....	55
<b>Очеретько Л.М., Оберемок Н.М.</b> УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИПЛАТАМИ ПРАЦІВНИКАМ ПІДПРИЄМСТВА.....	57
<b>Онуфрієнко Н.Л.</b> ОБЛІК ВИТРАТ ТА ДОХОДІВ ПІДПРИЄМСТВ З НАДАННЯ ГОТЕЛЬНИХ ПОСЛУГ.....	60
<b>Панченко О.М.</b> МЕТОДИ ТА ПРОЦЕДУРИ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ: ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ.....	62
<b>Панченко О.М., Гончаренко Н.Г.</b> ЕЛЕМЕНТИ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ЗАПАСІВ.....	64
<b>Панченко О.М., Гура І.М.</b> ЕЛЕМЕНТИ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА ЩОДО РОЗРАХУНКІВ ЗА СТРАХУВАННЯМ.....	66
<b>Панченко О.М., Коврига І.А.</b> ОРГАНІЗАЦІЯ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ РУХУ ТОВАРІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	68
<b>Панченко О.М., Маковоз С.М.</b> ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ МАЛОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	70
<b>Панченко О.М., Оденець А.П.</b> ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ СОЦІАЛЬНОГО ПАКЕТУ ПРАЦІВНИКІВ ПІДПРИЄМСТВА.....	72
<b>Панченко О.М., Шелудько Д.В.</b> ОБЛІК ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	74
<b>Помульєва В.М., Гапонова А.О.</b> УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ОРЕНДНИХ ОПЕРАЦІЙ.....	77

**СЕКЦІЯ 2**  
**ОРГАНІЗАЦІЯ, ФУНКЦІОНУВАННЯ І РОЗВИТОК АУДИТУ:**  
**ЗАРУБІЖНИЙ ТА ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД**

<b>Візіренко С.В., Багрій К.О.</b> ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ ЗА ВИПЛАТАМИ ПРАЦІВНИКАМ.....	79
<b>Візіренко С.В., Біленко К.С.</b> ОРГАНІЗАЦІЯ АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ ЗА ПОДАТКАМИ Й ПЛАТЕЖАМИ.....	81
<b>Візіренко С.В., Горбань В.В.</b> МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ АУДИТУ АДМІНІСТРАТИВНИХ ВИТРАТ.....	83
<b>Візіренко С.В., Лось А.А.</b> УДОСКОНАЛЕННЯ АУДИТУ БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ.....	85
<b>Візіренко С.В., Мансурова А.Д.</b> МЕТОДИКА АУДИТУ ЗНОСУ (АМОРТИЗАЦІЇ) ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА.....	87
<b>Візіренко С.В., Матвієнко Д.О.</b> НАПРЯМИ РОЗВИТКУ АУДИТУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ.....	89
<b>Візіренко С.В., Пелехун І.І.</b> УДОСКОНАЛЕННЯ АУДИТУ ВИТРАТ ТА КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ВИКОНАНИХ РОБІТ.....	91
<b>Візіренко С.В., Резніченко О.О.</b> ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ КОМП'ЮТЕРНОГО АУДИТУ.....	93
<b>Візіренко С.В., Сасенко М.А.</b> ТЕОРИТИЧНІ АСПЕКТИ АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ.....	95
<b>Візіренко С.В., Сітало В.О.</b> АУДИТ РОЗРАХУНКІВ ЗА ПОДАТКАМИ І ПЛАТЕЖАМИ.....	97
<b>Візіренко С.В., Соболь В.А.</b> МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА.....	99
<b>Візіренко С.В., Таранцов В.С.</b> МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ.....	101

**СЕКЦІЯ 3**  
**ДЕРЖАВНИЙ ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ: СТАН ТА**  
**ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

<b>Левченко Н.М., Медведь Л.В.</b> КОНТРОЛЬ ФІНАНСУВАННЯ СЛУЖБИ АВТОМОБІЛЬНИХ ДОРІГ.....	105
---	-----

<b>Максименко І.Я., Бублик Я.М.</b> ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ АУДИТОРСЬКОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ.....	108
<b>Максименко І.Я., Васильченко Е.В.</b> СИСТЕМА ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ.....	110
<b>Максименко І.Я., Войтович Д.Г.</b> ДЕРЖАВНА АУДИТОРСЬКА СЛУЖБА УКРАЇНИ ЯК ОРГАН ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ.....	111
<b>Максименко І.Я., Горбань В.В.</b> ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО АУДИТУ ОКРЕМИХ ГОСПОДАРСЬКИХ ОПЕРАЦІЙ В УКРАЇНІ.....	113
<b>Максименко І.Я., Зуєва М.В.</b> РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ АУДИТОРСЬКОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ НА ПРИКЛАДІ ЗАПОРІЗЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	116
<b>Максименко І.Я., Сітало В.О.</b> ДЕРЖАВНА АУДИТОРСЬКА СЛУЖБА УКРАЇНИ – ЯК ЕФЕКТИВНА ІНСТИТУЦІЯ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ.....	117
<b>Максименко І.Я., Соболь В.А.</b> ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ.....	119

#### СЕКЦІЯ 4

#### МОДИФІКАЦІЯ ПОДАТКОВОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

<b>Андрющенко І.Є., Шаповал С.С.</b> ЧАСТКОВА ПРИВАТИЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКІВ.....	121
<b>Візіренко С.В., Пімкіна Г.В.</b> ОПОДАТКУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	123
<b>Жадан М.І., Рудєва Н.Д.</b> ОПОДАТКУВАННЯ ОПЕРАЦІЙ З ПРОДАЖУ ПІДАКЦИЗНИХ ТОВАРІВ.....	126
<b>Kemeniash I.G.</b> FEATURES CALCULATION AND PAYMENT OF PROPERTY TAX.....	127
<b>Левченко Н.М., Гвінджилія К.А.</b> ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ЛОТЕРЕЙНОГО БІЗНЕСУ.....	129
<b>Левченко Н.М., Шаров О.А.</b> ОПОДАТКУВАННЯ ОПЕРАЦІЙ З ПРОДАЖУ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ ЗА УРЯДОВОЮ ПРОГРАМОЮ «ДОСТУПНІ ЛІКИ».....	131
<b>Левченко Н.М., Ширяєва Т.В.</b> ПОДАТКОВИЙ ОБЛІК ІНВЕСТИЦІЙНОЇ НЕРУХОМОСТІ ЗА МОДЕЛЯМИ ОЦІНКИ ЇЇ ВАРТОСТІ.....	134

<b>Олійник Т.О., Сліпко В.Ю.</b> ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ПОДАТКОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ .....	137
<b>Помулєва В.М., Боровських О.В.</b> ПОДАТОК НА ПРИБУТОК: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД...	139
<b>Помулєва В.М., Великодна О.О.</b> АНАЛІЗ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ У ДОХОДАХ БЮДЖЕТУ м. ЗАПОРІЖЖЯ.....	141
<b>Помулєва В.М., Зінченко Д.А.</b> ЗАРУБІЖНІ ПОДАТКОВІ СИСТЕМИ ТА ЇХ РЕФОРМУВАННЯ.....	144
<b>Помулєва В.М., Ременюк Д.Д.</b> ЗМІНИ ПДФО У СВІТЛІ РЕФОРМ: СТАНДАРТИ ТА НОВАЦІЇ.....	148
<b>Помулєва В.М., Саєнко М. А.</b> УДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ.....	151
<b>Помулєва В.М., Щербина Е.С.</b> ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ.....	154
<b>Силенко О.М., Шишкова А.Ф.</b> ВЕКТОРИ УДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРУВАННЯ ПДВ.....	156
<b>Хома Д. М., Туржанський В. А.</b> ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНСТИТУТУ УЕО ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ.....	158

## СЕКЦІЯ 5 ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

<b>Борисенко О.Є.</b> ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА ОБЛІКУ В ГОТЕЛЬНОМУ БІЗНЕСІ.....	161
<b>Джерелейко С.Д.</b> ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	163
<b>Жадан М.І., Добишева М.Л.</b> ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ДОГОВІРНИМИ ЗОБОВ'ЯЗАННЯМИ ЗА СПОЖИТІ НАСЕЛЕННЯМ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНІ ПОСЛУГИ.....	164
<b>Жадан М.І., Куріпка Т.Є.</b> ПОБУДОВА СИСТЕМИ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ РЕЗУЛЬТАТОМ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	166
<b>Жадан М.І., Незнамова А.М.</b> УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	168

<b>Журавель С.М.</b> ВИЗНАЧЕННЯ, ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ТА НАСЛІДКИ ОСНОВНИХ ПОТЕНЦІЙНИХ НЕБЕЗПЕК ДЛЯ РОБІТНИКІВ ЕКОНОМІКО- ГУМАНІТАРНОГО НАПРЯМКУ.....	171
<b>Панченко О.М., Багнич О.В.</b> КОНТРОЛЬ ДОХОДІВ ТА ВИДАТКІВ МІСЦЕВОГО БЮДЖЕТУ.....	172
<b>Тіховська Т.М.</b> ЗАПОБІГАННЯ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВАМИ СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ.....	175

## СЕКЦІЯ 6 ЕКОНОМІЧНІ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ФІНАНСОВО-КРЕДИТНІ ВІДНОСИНИ

<b>Андросова О.Ф., Волощук Т.В.</b> ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	177
<b>Андросова О.Ф., Дворецька К.С.</b> ДЕПОЗИТНА ПОЛІТИКА КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ ЯК ОСНОВА ЗАЛУЧЕННЯ РЕСУРСІВ.....	179
<b>Андросова О.Ф., Лашенко А.О.</b> МЕТОДИКА ОЦІНКИ КОМЕРЦІЙНИМИ БАНКАМИ УКРАЇНИ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПОЗИЧАЛЬНИКІВ У ПРОЦЕСІ КРЕДИТУВАННЯ ЇХНІХ СПОЖИВЧИХ ПОТРЕБ.....	181
<b>Бабенко-Левада В.Г., Білик О.О.</b> ФІНАНСОВІ ІНТЕРНЕТ ПІРАМІДИ ЯК НАЙПОШИРЕНІШИЙ ВИД НЕРЕГУЛЬОВАНИХ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ.....	183
<b>Бабенко-Левада В.Г., Колеснік В.І.</b> СТРАХОВА ПОЛІТИКА І СТРАТЕГІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРИ ПОДАЛАННІ ПРОБЛЕМ З КАПІТАЛІЗАЦІЄЮ І ВИКОНАННЯМ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПЕРЕД КЛІЄНТАМИ НА СТРАХОВОМУ РИНКУ.....	186
<b>Бабенко-Левада В.Г., Попадюк А.А.</b> АНАЛІЗ СИСТЕМИ НЕДЕРЖАВНИХ ПЕНСІЙНИХ ФОНДІВ З МЕТОЮ ПОШУКУ ЙОГО ОПТИМАЛЬНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ТА НАДІЙНОСТІ НА ДЕРЖАВНОМУ РІВНІ.....	188
<b>Зоря О.П., Безродна І.О.</b> ОЦІНКА БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ГРУПИ ВNP PARIBAS.....	190
<b>Зоря О.П., Колеснік В.І.</b> УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ВАЛЮТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ.....	192
<b>Зоря О.П., Удовіченко А.В.</b> ШЛЯХИ ПЕРСПЕКТИВНОГО РОЗВІТКУ ПАТ «ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ».....	194
<b>Набатова Ю.О., Богуславська А.О.</b> ВПЛИВ ЗМІН ПОДАТКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ НА	

ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ.....	196
<b>Набатова Ю.О., Наливайко К.В.</b> ФОРМУВАННЯ ПОНЯТТЯ ВЕЛФАРИЗМУ НА ОСНОВІ ФІНАНСОВО– СОЦІАЛЬНИХ ЯВИЩ В СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЯХ.....	198
<b>Набатова Ю.О., Черкасова О.С.</b> АНАЛІЗ ДЕРЖАВНОГО БОРГУ УКРАЇНИ ТА ПРИЧИНИ ЙОГО ЗРОСТАННЯ ЗА 2010-2016 РОКИ.....	200
<b>Набатова Ю.О., Шиблова А.М.</b> ПОЗИТИВНІ І НЕГАТИВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПІДВИЩЕННЯ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТНІ В СОЦІАЛЬНО – ЕКОНОМІЧНОМУ ПЛАНІ.....	202
<b>Олійник Т.О., Нагорна С.О.</b> НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ АМОРТИЗАЦІЇ.....	204
<b>Пахомова І.Г., Ващенко Є.О.</b> СУЧАСНИЙ СТАН ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ.....	206
<b>Пахомова І.Г., Ляшова Л.М.</b> СТРАХУВАННЯ КРЕДИТНИХ РИЗИКІВ.....	208
<b>Пахомова І.Г., Фещенко М.С.</b> РЕФОРМУВАННЯ НОРМАТИВІВ БАНКІВСЬКОГО КАПІТАЛУ ЯК ЗАПОРУКА ПОКРАЩЕННЯ СТАНУ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ.....	210
<b>Силенко О.М.</b> РОЛЬ ІННОВАЦІЙ ДЛЯ СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	211
<b>Ткаченко А.М.</b> ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИЙ РОЗВИТОК СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ.....	213
<b>Фатюха Н.Г., Бован Є.В.</b> ПОНЯТТЯ ЕНЕРГЕТИЧНИХ РЕСУРСІВ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ: СТАТИСТИЧНИЙ АСПЕКТ.....	215
<b>Фатюха Н.Г., Журавльова Т.І.</b> БЮДЖЕТНИЙ ДЕФЦИТ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	217
<b>Фатюха Н.Г., Циганок Д.В.</b> АНАЛІЗ ВАЛЮТНОГО КУРСУ УКРАЇНИ В УМОВАХ КРИЗИСУ.....	219
<b>Шарова С.В., Сокур В.В.</b> СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ.....	221
<b>Шарова С.В., Сидоренко Є.О.</b> ІПОТЕЧНИЙ ЖИТЛОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ: РЕАЛЬНІСТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ.....	223
<b>Шестопалова О.В., Макрієва К.М.</b> ОСОБЛИВОСТІ ІНФЛЯЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ.....	225
<b>Шестопалова О.В., Милосердова А.К.</b> СПОЖИВЧЕ КРЕДИТУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ.....	227



**СЕКЦІЯ 1**  
**РОЗБУДОВА ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИЙНЯТТЯ**  
**УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В УМОВАХ РОЗГОРТАННЯ**  
**ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ**

**Антонова Л.В.**

*д.держ.упр., професор кафедри обліку і аудиту*  
Чорноморський національний університет ім. Петра Могили  
м. Миколаїв, Україна

**АУДИТ ВИТРАТ НА ЯКІСТЬ – ЗАПОРУКА ІНФОРМАЦІЙНОГО**  
**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ**  
**ПІДПРИЄМСТВА**

У сучасних умовах розвитку, коли підприємства змушені витримувати жорсткі умови конкурентного ринкового середовища, виникає необхідність постійного пошуку інструментів ефективного та сталого розвитку. Таким інструментом самозахисту підприємства в нестабільних умовах функціонування та механізмом підвищення конкурентоспроможності як на внутрішньому, так і зовнішньому ринках, виступає саме процес забезпечення високої якості продукції.

Можливість розширення експортних відносин показала невідповідність якості вітчизняної продукції вимогам міжнародних стандартів, що й зумовило критично низький рівень її конкурентоспроможності на міжнародному ринку, тому стає очевидним той факт, що систему управління якістю продукції потрібно постійно вдосконалювати, це процес безперервного покращання та розвитку [4, с.113].

В українському законодавстві поняття витрат на якість введено з прийняттям ДСТУ 3230-95 (з посиланням на ISO 9004:1994), згідно з яким витрати на якість – це витрати, які виникають при забезпеченні та гарантуванні задовільної якості, а також витрати, пов'язані з втратами в тому разі, якщо не досягнуто задовільної якості [6].

Процес аудиту витрат на якість має ґрунтуватись на правильному визначенні об'єктів, джерел інформації, методичних прийомів аудиту та методичних прийомів узагальнення і реалізації його результатів.

На перший погляд етапи та послідовність аудиту витрат на якість є традиційною, як і аудиту витрат діяльності, проте при більш детальному вивченні даного питання, маємо можливість спостерігати, що аудит витрат на якість має цілий ряд специфічних відмінностей [1, с.70].

На особливу увагу заслуговує розгляд специфіки аудиту витрат на якість на етапі дослідження. На даному етапі аудитор впершу чергу має впевнитись у дотриманні вимог щодо організації обліку витрат на якість, передбачених обліковою політикою підприємства. Тож, першим кроком аудитора має стати перевірка правильності визначення (вибору) об'єктів обліку. Слід зазначити, що об'єктами обліку витрат на якість є самі витрати, пов'язані з якістю, які виникають в різних підрозділах підприємства [5, с.164-169].

Поскілки на кожному підприємстві розробляється власна система кодування елементів витрат на якість, то на даному етапі перевірки має бути перевірена

правильність застосування кодування аналітичних рахунків призначених для обліку витрат на якість у відповідності до Робочого плану рахунків, оскільки від того наскільки вірно застосовується кодування витрат залежить правильність їх відображення в обліку, віднесення до складу виробничих чи невиробничих витрат, правильність покриття, списання чи розподілу [1, с.71].

На особливу увагу на даному етапі аудиту заслуговує перевірка правильності відображення в обліку та фінансовій звітності формування і використання резервів забезпечення виконання гарантійних зобов'язань. Слід підкреслити, що гарантійні зобов'язання перед покупцями виникають практично у будь-якого суб'єкта господарювання, що реалізує товари (роботи, послуги), оскільки споживач має право на отримання належної якості товарів (робіт, послуг). При виконанні гарантійних зобов'язань підприємство за умови створення резерву (забезпечення) для відшкодування наступних (майбутніх) операційних витрат по виконанню гарантійних зобов'язань згідно П(С)БО 11 «Зобов'язання» [3] та МСБО 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи» [2] може здійснити гарантійний ремонт, гарантійне обслуговування або ж заміну остаточно забракованого товару. Тож, під час перевірки покриття витрат по виконанню гарантійних зобов'язань аудитор має звернути увагу на рух та залишки коштів на рахунку 473 «Забезпечення гарантійних зобов'язань», зарезервованих для забезпечення майбутніх витрат на проведення гарантійних ремонтів проданої продукції (виконаних робіт та наданих послуг) [1, с.70].

У разі, якщо у складі підприємства-виробника створено сервісні центри або гарантійні майстерні, що займаються обслуговуванням та/або ремонтом проданої продукції, то у такому випадку аудитор має здійснити перевірку витрат на утримання таких майстерень відображених на рахунку 23 «Виробництво».

Наступним кроком аудитора на етапі дослідження має стати аналіз ефективності управління витратами на якість та обґрунтування причини їх структурно-динамічних відхилень, а також здійснення пошуку альтернативних рішень щодо їх оптимізації. Аналіз витрат на якість доцільно розпочинати із загальної оцінки виконання плану за кількістю заходів і освоєння коштів, які заплановані на ці потреби. З цією метою доцільно здійснити порівняння кількості фактично виконаних заходів і загальної суми фактичних витрат на їх виконання з кількістю заходів і сумою витрат, які передбачені планом. Критерієм загальної оцінки діяльності підприємств у цій області повинен бути таким - відсутність перевитрачання коштів, призначених на покращення якості продукції, при обов'язковому виконанні плану за кількістю заходів і за умови досягнення продукцією, що виготовляється, запланованих параметрів якості. Це обумовлено тією теоретичною передумовою, що величина витрат на забезпечення якості продукції знаходиться у щільній залежності від кількості заходів, які впроваджуються та ступеня зміни якісних параметрів продукції [7, с.313-322].

Завершальним кроком на етапі дослідження витрат на якість є пошук альтернативних рішень щодо їх оптимізації.

Отже, в умовах євроінтеграції врахування міжнародних стандартів та світового досвіду аудиту витрат на якість продукції є критично необхідним заходом, вжиття якого сприятиме забезпеченню конкурентоспроможності продукції вітчизняного виробництва на міжнародному ринку.

### Список використаної літератури

1. Жадан М.І. Внутрішній аудит витрат на забезпечення якості продукції промислового підприємства /М.І. Жадан, Г.М. Кахадже// Сталий розвиток економіки. – 2015. - №1[26]. – С.68-74.
2. Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи : Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 37, затверджений Радою з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку від 01.01.1978 р. (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://buhgalter911.com/Res/MSBO/MSBO37>
3. Зобов'язання : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 31.01.2000 р. №20 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/>
4. Обруч Г.В. Удосконалення системи управління якістю продукції вітчизняних вагобудівних підприємств /Г.В. Обруч// Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2016. - №9. – С.113-117.
5. Пархоменко В.М. Облікове відображення витрат на якість продукції: теоретико-методичне забезпечення / В.М. Пархоменко // Вісник ЖДТУ. – 2011. – №2(56). – С. 164-169.
6. Терміни та визначення : Державний стандарт України управління якістю та забезпечення якості 3230-95 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://bvp.hl.ru/pdf/9-01.pdf>.
7. Ткаченко С.А. Особливості аналітичного забезпечення додаткових витрат на підвищення якості продукції / С.А. Ткаченко // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2013. – Вип. 2 (26). – С. 313-322.

**Артюх С.О.,**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем магістр*  
Запорізький національний технічний університет  
м. Запоріжжя, Україна

### **ФОРМУВАННЯ ВИТРАТ НА РОЗРОБКУ ОБ'ЄКТА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ**

На шляху до створення інтелектуальної власності підприємство має відносити попередні дослідження, розробку і навіть прототипи продукції до власних витрат, оскільки МСФЗ не враховують затрати на розробку програмного забезпечення. Деякі перекладачі стандартів навіть займають позицію, що витрати, пов'язані з внутрішніми розробленими програмними продуктами не мають бути капіталізовані.

Але МСФЗ дозволяють керівництву підприємства обрати спосіб калькулювання серед тих, що діють в нашій країні. Так в Україні витрати на етапі попереднього проектування списуються на субрахунок 9411 «Витрати попереднього проектування при створенні комп'ютерної програми для внутрішнього використання» рахунку 941 «Витрати на дослідження та розробки» [1]. В США подібний спосіб запровадили US GAAP.

Після етапу попереднього проектування починається власне розробка, під час якої відбувається перетворення накопичених даних, архітектура структури

компонентів і інтеграція в нову систему, налаштування програмного забезпечення, коригування інтерфейсу. За старою методологією ці процеси виконуються поетапно, під час кожної інтеграції продукт тестується і вступає в нову фазу розробки, але під час кожної фази неможливо оцінити собівартість продукту, оскільки він ще не розроблений. Подібна схема називається «Водопадом» (таку назву їй дав Доктор Ройс), її можна зобразити у вигляді діаграми Ганта [2, с.9].

У процесі створення нового інтелектуального продукту підприємство може ініціювати капіталізацію розробки (така ініціатива затверджується наказом керівництва). Капіталізація також буде віднесена до витрат підприємства, але сьогодні є можливість включити її до собівартості продукту з допомогою новітньої «Системи керування Agile».

В США більшість підприємств розділяє такі витрати на OpEx і CapEx. Ці два терміни означають експлуатаційні та капітальні затрати. З них саме капітальні затрати накопичуються до завершення розробки, а потім включаються в собівартість продукту. До CapEx включають заробітну плату розробників [3]. Вважаємо за доцільне включити до собівартості якомога більше витрат, отже і заробітну плату адміністрації. Зробити це нам допоможе знову ж таки Agile.

Agile – це для підприємства будь-якого типу досконала інструкція: як розподілити штат на команди (не плутати з центрами відповідальності), які строки на досягнення цілей встановити, як зберігати темп. Технологія дозволяє знизити ризики, прискорити процеси, контролювати попит і реакцію клієнтів підприємства. А також включити до витрат на інтелектуальну вартість зусилля всіх задіяних працівників.

Якщо по принципу «Водопаду» на рахунках підприємства з'являться продукт тільки через, наприклад, рік розробки, то технологія Agile відобразить на рахунках бухгалтерського обліку вашу інтелектуальну власність максимум через місяць. Адже ця технологія про цикли в розробці продукту. І максимальна довжина циклу один місяць. Темп можна підвищити, але циклічність має зберігатися.

Через місяць продукт, звичайно, не буде готовий до продажу, але він буде вимірний у статусі готовності. Для цього в рамках проекту формується одна або декілька так званих «Скрам Команд». У кожній команді є:

1. Один Власник Продукту – формує «журнал побажань проекту», відсортовані за важливістю та значимістю. Зазначу, що ця особа не обов'язково є власником підприємства, а готовий продукт лишається у власності підприємства, це лише назва ролі «Власник Продукту».

2. Один Скрам Майстер – формує «журнал побажань спринту», відсортовані за складністю.

3. Команда розробки – виконує пункти з журналу побажань.

Спринт – це один цикл у технології Agile. На початку спринту команда на спільному засіданні розподіляє завдання за складністю та встановлює для кожного так званий параметр «вагу завдання» [2, с.23-33]. Одночасно може проходити лише один спринт, і саме це спрощує бухгалтерський облік витрат на розробку.

Згідно з запропонованою технологією Agile, формування витрат на розробку інтелектуальної власності за звітний період включає:

1. Заробітну плату кожного учасника Скрам Команди.

2. Вартість компонентів журналу побажань, що були придбані за межами підприємства для завершення Спринту.

Що стосується першого пункту, то в кінці звітнього періоду можна дебетувати рахунок 941 операцією «Витрати на спринт скрам-команди».

Другий пункт означає, що в будь-який момент можна здійснити розрахунок з контрагентом і дебетувати рахунок 941 операцією «Придбання компоненту для спринту скрам-команди». Такий підхід враховує всі затрати, з кожною операцією вартість інтелектуальної вартості (рахунок 941) зростає.

Отже, технологія Agile значно спрощує ведення обліку витрат на розробку інтелектуальної власності, а найголовніше для бухгалтера – вивчити нові для себе терміни: скрам-команда, спринт, журнал побажань проекту.

### **Список використаної літератури**

1. Облік витрат на дослідження та розробки / О. Короп // Школа бухгалтера. – 2015. – №22. – С. 21-24.
2. Сазерленд Д. Scrum. Революционный метод управления — М.: Манн, Иванов и Фербер, 2016. – 272 с.
3. Капитальные затраты или операционные расходы (CAPEX или OPEX)? Возможности капитализации расходов / О.В. Литвиненко // Корпоративная финансовая отчетность. – 2016. – №6. – С. 50-59.

**Болдуєв М.В.,**

*д.держ.упр., професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування*

*Класичний приватний університет*

*м. Запоріжжя, Україна*

### **ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВІДХОДІВ ВИРОБНИЦТВА**

Відходи, як результат виробництва, є окремим об'єктом управління господарською діяльністю промислового підприємства, адже можуть виступати відповідним ресурсом в його подальшій діяльності, або ж підґрунтям виникнення певних витрат, які несе підприємство в ході поводження з ними. Все це вказує на актуальність організації внутрішнього контролю правильності облікового відображення операцій з відходами, результати здійснення якого мають стати підґрунтям формування обліково-інформаційного забезпечення процесу управління ними [5].

В системі організації внутрішнього контролю виділяють безліч об'єктів, які формують її цілісність та значимість для підприємства. Оскільки ж в процесі виробництва постійно утворюється відповідний відсоток відходів (рис. 1), то ж існує нагальна потреба і у виокремленні такого об'єкту внутрішнього контролю, як відходи виробництва та витрати, спрямовані на їх утилізацію чи захоронення [1, с. 20].

Внутрішній контроль правильності облікового відображення операцій з відходами виробництва передбачає сукупність послідовних етапів, які за їх функціональним призначенням можна згрупувати на певні стадії: організаційну, методичну та результативну, необхідність дотримання яких зумовлена виконанням завдань, поставлених перед суб'єктами контролю.

Організаційна стадія контролю передбачає визначення суб'єктів та об'єктів контролю, завдань, які слід вирішити у ході проведення контролю, джерел інформації, необхідної для здійснення контролю, вибору прийомів контролю.

Методична стадія контролю відходів виробництва полягає у перевірці правильності оформлення первинних документів, відображенні відходів виробництва на рахунках бухгалтерського обліку, розрахунку відхилень від встановлених норм [5].

Результативна стадія передбачає виявлення причин утворення таких відходів, їх аналіз і встановлення винних осіб, що забезпечить отримання достовірної інформації та прийняття рішень щодо уникнення виявлених проблем у майбутньому [1, с. 21].

На першому етапі внутрішнього контролю правильності облікового відображення операцій з відходами необхідно ознайомитись з обліковою політикою в частині визнання, класифікації і обліку відходів, та перевірити дотримання всіх вимог передбачених нею. Традиційно для відображення в обліку відходи поділяють на зворотні й незворотні. Зворотними вважаються залишки сировини, матеріалів, напівфабрикатів та інших видів матеріальних цінностей, що утворилися у процесі виробництва продукції (робіт, послуг), утратили повністю або частково споживчі властивості вихідного матеріалу (хімічні та фізичні) і через це використовуються з підвищеними витратами (зниженням виходу продукції) або зовсім не використовуються за прямим призначенням (п. 2.13 Методрекомендацій № 2) [4]. Отже, зворотними відходами є тільки ті, від використання яких можна отримати економічну вигоду, а якщо відходи не можуть бути використані - вони вважаються незворотними. Звідси незворотними вважають відходи, які ні у якому вигляді підприємство не може використати чи застосувати з користю для себе внаслідок втрати ними споживчих цінностей (такі відходи згідно з чинним законодавством України підлягають знищенню або захороненню) [6].

Наступним етапом контролю має стати перевірка правильності оцінки виробничих відходів. Варто наголосити, що в нормативних документах містяться різні підходи щодо їх оцінки. Так, стосовно оцінки зворотних відходів слід зазначити, що п. 12 (П(С) БО 16 «Витрати» зазначено, що «прямі матеріальні витрати зменшуються на вартість зворотних відходів, отриманих у процесі виробництва, яка оцінюється в порядку, зазначеному у п. 11 цього П(С)БО» [2]. Проте у п. 11 П(С)БО 16 згадується лише про оцінку супутньої продукції: «виробнича собівартість продукції зменшується на справедливую вартість супутньої продукції, що підлягає реалізації, та на вартість супутньої продукції, яка буде використана на самому підприємстві, в оцінці її можливого використання» [2]. Водночас відповідно до п. 329 Методичних рекомендацій № 373 відходи можуть оцінюватись за однією з трьох оцінок:

1) за справедливою вартістю - сумою, за якою може бути здійснений обмін активу, або оплата зобов'язання в результаті операції між обізнаними, зацікавленими та незалежними сторонами;

2) за чистою реалізаційною вартістю – якщо відходи реалізуються іншим підприємствам та організаціям з метою використання у виробництві іншої продукції;

3) за вартістю можливого використання, яка може бути визначена виходячи з вартості подібних запасів за наявності їх на балансі підприємства, з урахуванням ступеня їх придатності до експлуатації [3].

В подальшому слід зосередити увагу на перевірці правильності відображення операцій з відходами в первинному обліку суб'єкта господарювання.

Завершуватись внутрішній контроль правильності облікового відображення операцій з відходами має узагальненням результатів перевірки, встановленням причин виникнення понад нормативних відходів та розробкою пропозицій щодо організації правильності ведення обліку відходів в майбутньому.

#### **Список використаних джерел:**

1. Бондар О.В. Внутрішній контроль відходів виробництва / О.В. Бондар // Вісник ЖДТУ. - 2012. - № 1(59). - С. 20-21.
2. Витрати : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16, затверджене Наказом МФУ 31.12.1999 № 318 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>
3. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості № 373 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.forum.vobu.com.ua/viewtopic.php?f=17&t...>
4. Методичні рекомендації щодо бухгалтерського обліку запасів, затверджені наказом Мінфіну від 10.01.2007 р. № 2 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua/control/uk/.../article?...>
5. Очеретько Л.М. Модель внутрішнього контролю правильності облікового відображення операцій з відходами /Л.М. Очеретько, Є.В. Сафронов// Сталий розвиток економіки. -
6. Пікінер В.В. Проблеми визнання та оцінки відходів в бухгалтерському обліку в контексті соціально відповідального управління підприємствами / В.В. Пікінер// Ефективна економіка : [електронне наукове фахове видання]. – 2015. - № 8 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z...>

**Візіренко С.В.,**

*к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування*

**Марценюк Г.А.,**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем магістр*

*Запорізький національний технічний університет*

*м. Запоріжжя, Україна*

### **ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПЕРСОНАЛОМ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ**

Організація та ведення бухгалтерського обліку, зокрема, у частині розрахунків з персоналом, формування та подання звітності (фінансової, податкової, статистичної тощо) на ПАТ «Укрзалізниця» обумовлена особливостями організаційної структури управління. Кожне структурне підприємство веде самостійно бухгалтерський облік в повному обсязі: оформлює та реєструє первинні документи, складає реєстри та фінансову звітність. Одночасно структурні підприємства є складовою частиною ПАТ «Укрзалізниця», яке подає консолідовану звітність.

Організація та ведення бухгалтерського обліку виплат працівникам на підприємствах залізничного транспорту здійснюється на підставі Закону України «Про оплату праці», Податковому кодексу України, Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування», Положень(стандартів) бухгалтерського обліку, Інструкції зі статистики заробітної плати, інших нормативно-правових актів з питань бухгалтерського обліку та оподаткування виплат працівникам та «Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку на станціях, у пасажирських вагонних депо та вагонних дільницях» [1, с. 81-97], у яких викладені вимоги до організації та ведення обліку з урахуванням галузевої специфіки.

Головним елементом організації обліку виплат працівникам є встановлення облікової політики. Основними факторами, що впливають на формування облікової політики в частині виплат працівникам на ПАТ «Укрзалізниця» є: наявність різних категорій персоналу; особливості створення резервів на оплату відпусток, забезпечень на соціальні заходи, передбачені колективним договором; особливості преміювання та матеріального заохочення працівників тощо.

Облікова політика ПАТ «Укрзалізниця» стосовно виплат персоналу має наступні елементи організаційної, методичної і технічної складової облікової політики: робочий план рахунків з деталізацією витрат у частині виплат працівникам; встановлений перелік категорій працівників, форма та система оплати праці для різних категорій працівників; джерела формування виплат працівникам, порядок формування забезпечень на виплати працівникам; склад первинних документів, реєстрів і форм звітності за виплатами працівникам; періодичність і строки виплати заробітної плати та інших виплат працівникам; порядок проведення інвентаризації розрахунків за виплатами працівникам (періодичність, склад комісії тощо).

В системі Укрзалізниці основними видами виплат працівникам є : заробітна плата з надбавками та доплатами та індексацією; винагороди за підсумком роботи за рік; внески на соціальне забезпечення за ЄСВ; оплачені основні щорічні та додаткові відпустки; оплачена тимчасова непрацездатність; преміювання; путівки на оздоровлення; обов'язкове медичне обстеження працівників; надання спецодягу та спецхарчування; матеріальна допомога на оздоровлення та при вступі у шлюб.

Інші види виплат, наприклад, обов'язкове страхування професійних ризиків, оплата навчання, надання службового житла, видача форменого одягу та інші заходи з охорони праці, медичне страхування, виплати на підвищення кваліфікації та навчання працівників тощо здійснюють для окремих категорій працівників з урахуванням спеціалізації виробничо-технологічного підрозділу. Також Укрзалізниця системою спеціальних виплат підтримує пенсіонерів та ветеранів залізничників.

Для обліку розрахунків за виплатами працівникам на ПАТ «Укрзалізниця» використовують різні рахунки, залежно від виду виплат: 661 «Розрахунки за заробітною платою» - на цьому рахунку відображають суму нарахованих виплат працівникам, які входять до складу фонду оплати труда, у т.ч. : 6611 «Розрахунки за заробітною платою», 6612 «Авансові платежі»; 662»Розрахунки з депонентами»; 663 «Розрахунки за іншими виплатами» - на цьому рахунку відображають нарахування виплат працівникам, що не належать до фонду оплати праці; 4711 «Забезпечення на оплату відпусток»; 4712 «Забезпечення на соціальні заходи» 477 «Забезпечення на матеріальне заохочення».

Звертає на себе увагу, що на ПАТ «Укрзалізниця» до вказаних рахунків ніяких інших додаткових субрахунків не відкривають. Всю необхідну деталізацію за видами виплат працівникам здійснюють за допомогою рахунків витрат, які мають складну побудову. Аналітичний облік виплат працівникам ведеться за встановленою «Номенклатурою статей витрат з основної діяльності підприємств залізничного транспорту України» [2]. В основу побудови номенклатури покладено діючу класифікацію витрат різних господарств, що враховує особливості технологічних процесів, які застосовуються на залізничному транспорті.

#### **Список використаних джерел:**

1. . Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку на станціях, у пасажирських вагонних депо та вагонних дільницях, затверджені наказом Міністерства транспорту та зв'язку України. Державна адміністрація залізничного транспорту України. Укрзалізниця від 29.12.2006 р. № 562-Ц. – К.: ТОВ «НВП «Поліграфсервіс». – 2007. - 446 с.

2. Номенклатура статей витрат з основної діяльності підприємств залізничного транспорту України : Наказ «Укрзалізниця» від 10.02.2000 р. № 57-Ц [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://consultant.parus.ua/?doc=04MNV6ED3D>

**Візіренко С.В.,**

*к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування*

**Фещенко П.А.,**

*здобувач вищої освіти за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліст*

*Запорізький національний технічний університет*

*м. Запоріжжя, Україна*

### **ОБЛІК ПРОДАЖУ ПАЛИВНО-МАСТИЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ**

На практиці виникають проблемні ситуації, зокрема щодо порядку складення акцизних накладних та необхідності поповнювати спеціальний рахунок для реєстрації таких накладних.

Платник податку при реалізації пального зобов'язаний скласти в електронній формі акцизну накладну за кожним кодом товарної підкатегорії згідно з УКТ ЗЕД реалізованого пального та зареєструвати в Єдиному реєстрі акцизних накладних з дотриманням умови щодо реєстрації у порядку, визначеному законодавством, електронного підпису уповноваженої платником особи.

Платник податку зобов'язаний скласти акцизну накладну на обсяги пального, використаного для власного споживання; реалізованого та/або використаного для виробництва непідакцизної продукції на умовах, встановлених статтею 229 ПКУ; втраченого як у межах, так і понад встановлені норми втрат; зіпсованого, знищеного, в тому числі внаслідок аварії, пожежі, повені, інших форс-мажорних обставин чи з іншої причини, пов'язаної з природним результатом, а також внаслідок випаровування в процесі виробництва, обробки, переробки, зберігання чи транспортування такого пального.

Акцизна накладна складається платником податку в день реалізації пального при кожній повній або частковій операції з реалізації пального.

Акцизна накладна може бути складена за щоденними підсумками операцій (якщо акцизні накладні не були складені на ці операції) за кожним кодом товарної підкатегорії згідно з УКТ ЗЕД у разі здійснення реалізації пального за готівку кінцевому споживачеві (який не є платником акцизного податку), розрахунки за які проводяться через касу / реєстратори розрахункових операцій або через банківську установу чи платіжний пристрій (безпосередньо на поточний рахунок особи, що реалізує пальне).

Акцизна накладна складається платником податку в день реалізації пального при кожній повній або частковій операції з реалізації пального (пункт 231.3 статті 231 Податкового кодексу України (далі - ПКУ). В акцизній накладній зазначаються в окремих полях такі обов'язкові реквізити: порядковий номер акцизної накладної; дата складання акцизної накладної; повна або скорочена назва юридичної особи або прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи, зареєстрованої як платник акцизного податку, - особи, що реалізує пальне; код ЄДРПОУ (для юридичних осіб) або реєстраційний номер облікової картки платника податків (для фізичних осіб) особи, що реалізує пальне, та отримувача пального; повна або скорочена назва юридичної особи або прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи, зареєстрованої як платник податків, - отримувача пального; код товарної підкатегорії згідно з УКТ ЗЕД; опис пального; обсяг пального в літрах, приведених до t 15° С.

Форма та порядок заповнення акцизної накладної затверджуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної фінансової політики.

Акцизна накладна складається платником податку в день реалізації пального при кожній повній або частковій операції з реалізації пального.

Реєстрація акцизних накладних у Єдиному реєстрі акцизних накладних здійснюється не пізніше п'ятнадцяти календарних днів, наступних за датою їх складання (пункт 231.3 статті 231 Кодексу).

Формою акцизної накладної та Порядком заповнення акцизної накладної, розрахунку коригування акцизної накладної, заявки на поповнення (коригування) залишку пального, затвердженими наказом Міністерства фінансів України від 25.02.2016 № 218, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 17.03.2016 за № 405/28535 (далі — Порядок № 218), визначено особливості складання акцизної накладної при використанні пального для власного споживання.

Зокрема, у верхній лівій частині акцизної накладної, яка не надається отримувачу пального, зазначається тип причини 3 (пальне відвантажено з метою власного споживання (пункт 4 Розділу II Порядку № 218).

В акцизній накладній, надання якої отримувачу пального не передбачено (у т.ч. при відвантаженні пального з метою власного споживання), у рядку «Особа — отримувач пального» зазначається «Неплатник», а до рядка «юридична особа — код за ЄДРПОУ отримувача пального; для фізичної особи — прізвище, ім'я, по батькові та реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта» вноситься умовний код «1000000000».

Отже, якщо суб'єкт господарювання зареєструвався як платник акцизного податку з реалізації пального, такий суб'єкт у терміни, визначені Кодексом,

зобов'язаний складати акцизні накладні на обсяги пального, використаного для власних потреб, та реєструвати їх у Єдиному реєстрі акцизних накладних.

Реєстрація акцизних накладних в Єдиному реєстрі акцизних накладних автоматично зменшує в Системі електронного адміністрування реалізації пального обсяг пального, на яке платник має право зареєструвати акцизні накладні та/або розрахунки коригування. Зміна цього показника здійснюється протягом операційного дня, що настає за днем отримання документів, на підставі яких цей показник перераховується, зокрема реєстрації акцизної накладної (пункт 30 Розділу IV Порядку електронного адміністрування реалізації пального, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2016 року № 113 (Порядок № 113).

#### **Список використаних джерел**

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// www.zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17](http://www.zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17)

**Візіренко С.В.,**

*к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування*

**Цукан Л.А.,**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем магістр*

*Запорізького національного технічного університету*

*м. Запоріжжя, Україна*

### **ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АУДИТУ ОПЕРАЦІЙ З КОРПОРАТИВНИМИ ПРАВАМИ ВЛАСНОЇ ЕМІСІЇ**

Операції з емітованими корпоративними правами є важливими об'єктами аудиторської перевірки власного капіталу підприємства.

Аудит власного капіталу є одним з найважливіших розділів проведення аудиту, оскільки власний капітал є гарантією стабільної діяльності підприємства, і від правильності ведення його обліку значним чином відображаються майнові відносини власників.

Мета аудиту власного капіталу – встановити достовірність первинних даних відносно формування та використання власного капіталу, повноти та своєчасності відображення інформації в первинних та зведених документах, облікових регістрах, правильність ведення обліку власного капіталу відповідно до установчих документів та облікової політики, достовірність відображення стану власного капіталу у звітності підприємства.

Перевірку правильності формування зареєстрованого (пайового) капіталу підприємства-емітента стосовно дотримання строків емісії корпоративних прав та повноти погашення внесків за ними аудитор проводить з метою отримання аудиторських доказів щодо дотримання вимог цивільного законодавства стосовно величини та строків формування зареєстрованого (пайового) капіталу, відповідності фактичних операцій з корпоративними правами власної емісії положенням установчих документів. Оскільки цивільно-правові особливості діяльності підприємства чинять значний вплив на систему його корпоративного управління і, як

наслідок, на процеси ухвалення рішень щодо стратегії і тактики діяльності підприємства, ознайомлення з бізнес-середовищем його функціонуванням в контексті операцій з корпоративними правами передбачає вивчення:

1) організаційно-правової форми підприємства, що впливає на вид та специфіку емітованих ним корпоративних прав;

2) форми власності, що відображає особливості цивільно-правового статусу учасників(акціонерів) підприємства та відповідно впливає в подальшому на підхід до оподаткування відповідних операцій з ними;

3) географічного походження та цивільно-правового статусу учасників (акціонерів) підприємства;

4) величини зареєстрованого (пайового) капіталу підприємства-емітента та його структури за частками в капіталі;

5) наявності великих акціонерів, які мають суттєвий контроль над підприємством.

За результатами процедур ознайомлення аудитора з бізнес-середовищем функціонування підприємства в частині операцій з його корпоративними правами клієнта, аудитор приділяє увагу таким основним питанням, як:

- чи було протягом звітнього року зареєстровано проспекти емісії акцій?

- чи були впродовж звітнього року емісії акцій?

- чи регулярно проводять загальні збори акціонерів?

- чи були зміни складу посадових осіб емітента?

- чи було в емітента протягом періоду визначено найбільших акціонерів? (з часткою 10 % і більше).

Інформацію про емісію корпоративних прав підприємством аудитор оформлює у вигляді анкети вивчення операцій з корпоративними правами власної емісії під час попереднього ознайомлення з бізнес-середовищем клієнта. Аудитор збирає інформацію про емісію корпоративних прав: номер емісії, номер свідоцтва, дата реєстрації, номінал, обсяг емісії, обсяг капіталу, що сформований, форма випуску; інформацію про проведення зборів акціонерів за останні роки – це дата проведення зборів, наявність протоколу зборів; відомості про зміну складу посадових осіб емітента та інформацію про найбільших акціонерів (з часткою 10 % і більше) стосовно інформації про акціонера та про емітовані корпоративні цінні папери.

Оцінюючи систему бухгалтерського обліку в частині операцій з корпоративними правами власної емісії, аудитор особливу увагу приділяє розгляду облікової політики, де вивчає питання стосовно операцій з корпоративними правами власної емісії: яким чином виконуються положення облікової політики щодо операцій з корпоративними правами власної емісії, як відображені в бухгалтерському обліку операції з корпоративними правами, відповідність сальдо за рахунками власного капіталу, який сформувався шляхом емісії корпоративних прав установчим документам, відповідність сальдо власного капіталу, сформованого шляхом емісії корпоративних прав, на початок періоду відповідним залишкам на кінець попереднього періоду, відповідність даних аналітичного обліку розрахунків за емітованими корпоративними правами даним Головної книги і Балансу (Звіту про фінансовий стан), відповідність кінцевим сальдо за рахунками власного капіталу, який сформувався шляхом емісії корпоративних прав, правильність показників Звіту про власний капітал.

Установчі та реєстраційні документи підприємства-емітента, протоколи засідань учасників (акціонерів), а також документи, що засвідчують внесення товарно-матеріальних цінностей у погашення внесків учасників (акціонерів) з корпоративними правами – це основні аудиторські докази, які повинен розглянути аудитор при перевірці господарських операцій.

#### **Список використаних джерел:**

1. Аудиторські процедури під час вивчення аудитором операцій підприємства з корпоративними правами власної емісії: практичні аспекти застосування. Аудитор України. - № 4 (245), 2016. – 8-15 с.

**Водяних І.А.,**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем магістр*

Запорізький національний технічний університет

м. Запоріжжя, Україна

### **ОБЛІК ТА УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА ЯКІСТЬ РОБІТ І ПОСЛУГ**

Ринкові умови господарювання, інтеграція України у світовий економічний простір загострюють питання конкурентоспроможності кожного підприємства, установи чи фірми. Щоб успішно конкурувати на ринку, необхідно надавати якісні послуги. Але виробництво якісної продукції та надання якісних послуг зазвичай вимагає додаткових витрат. Оптимізуючи співвідношення «ціна-якість» підприємство не тільки підвищує свій рівень конкурентоспроможності, але й раціонально управляє своїми витратами для досягнення найвищого результату. Витрати на якість – це внутрішня економічна основа всієї системи якості, оскільки їх облік, контроль, аналіз та оцінка створюють передумови для прийняття оптимальних управлінських рішень. Проте сьогодні існують невирішені проблеми, пов'язані з практичною організацією обліку витрат на якість продукції. Тому актуальним є розкриття суті витрат на якість та специфіки їх обліку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій засвідчує актуальність поставленої проблеми. Питанням трактування категорії «витрати на якість» та їх обліку присвячено чималу кількість наукових праць учених-економістів (Н.А. Морозов-Герасимович, І.Ю. Тимрієнко, В.М. Пархоменко, В.Н. Войолов-ського, І.М. Чернуха, Г.Ю. Макаренкової та ін.). Так, зокрема, І.Ю. Тимрієнко пропонує створити окремий рахунок для обліку витрат на підвищення якості, який мав би таку структуру: інформаційні послуги, маркетингові дослідження; оплата за одержання кодів; виплати по сертифікації продукції, робіт і послуг; оплата розробки й оцінки вартості системи якості; оплата праці співробітників, які зайняті відповідним питанням; нарахування на заробітну плату; витрати на надання споживачам доказів відповідності продукції встановленим вимогам; витрати, пов'язані з навчанням персоналу питанням якості; інші подібні витрати.

Аналіз наукових публікацій показує, що сформульовані визначення не повною мірою відображають зміст категорії «витрати на якість» і сьогодні немає чітко визначеного механізму їх облікового відображення.

Витрати, пов'язані зі забезпеченням та поліпшенням якості продукції, – це витрати, пов'язані з налагодженням на підприємстві системи управління якістю, яка забезпечить високий рівень якості процесів, що виникають на кожному етапі життєвого циклу продукту, виробництво якісної продукції відповідно до вимог, встановлених стандартами якості, та очікувань споживачів, а також втрати внаслідок невідповідності вимогам якості. Оскільки витрати на якість є одним з елементів собівартості готової продукції, то виникає потреба в організації їх обліку. На міжнародному рівні облік витрат на якість продукції ведеться на підставі аналізу ризиків і контролю в критичних точках технологічного процесу (система HACCP – Hazard Analysis and Critical Control Points – Аналіз ризиків і критичні точки контролю) [4, с. 4].

Дослідження питань класифікації, планування, аналізу, оцінки, контролю, оптимізації витрат на якість є економічно необхідним і важливим, тому що розв'язок цих питань є однією з ключових проблем сучасної науки про управління якістю. Керівництву підприємств необхідно чітко розуміти значимість управління витратами на якість, тому що старі підходи й методи в управлінні давно не відповідають вимогам часу.

Проаналізувавши японські, американські та європейські підходи до управління якістю продукції, можна відмітити, що для вітчизняних підприємств найбільш пріоритетні наступні:

1) твердий контроль якості продукції, робіт та послуг з боку адміністрації фірми, що дозволить запобігати можливості допущення дефектів, мотивувати персонал підприємства;

2) комп'ютеризація всіх операцій управління, аналізу й контролю над виробництвом, що дозволить автоматизувати процес виробництва продукції, та знизити ймовірність виникнення браку продукції;

3) використання нових підходів до управління якістю, що забезпечить розробку й реалізацію нових програм підвищення якості робіт, послуг та продукції;

4) впровадження практики аутсорсинга, що допоможе компаніям розв'язати проблеми функціонування і розвитку і ринковій економіці шляхом скорочення витрат, збільшення пристосованості до умов зовнішнього середовища, поліпшення якості продукції і послуг, зменшення ризику браку на виробництві.

Практика останніх років доводить, що існуючий рівень організації обліку не спроможний задовольнити всі вимоги щодо обліку витрат на якість продукції, робіт та послуг й надати необхідну інформацію у повному обсязі. Тому кожне підприємство, яке має на меті впровадити систему суцільного управління якістю, повинно розробити власну систему заходів з організації фінансування, обліку та калькулювання витрат на якість, що у свою чергу сприятиме підвищенню якості продукції, робіт, послуг рівню її конкурентоспроможності та ефективності діяльності підприємства загалом.

### **Список використаних джерел**

1.. Герасимов Б.И. Управление качеством: учебное пособие / Б.И. Герасимов, Н.В. Злобина, С.П. Спиридонов. - М. : КНОРУС, 2005. - 224с.

2. Системи управління якістю. Основні положення та словник термінів : ДСТУ ISO 9001:2008 – [Чинний від 2008-01-01]. – К. : Держстандарт України, 2008. – 35 с. – (Державний стандарт України).

3. Система HACCP. Hazard Analysis and Critical Control Point. – Львів : Леонорм, 2003. – 216 с.

4. Давидович І.Є. Управління витратами: Навчальний посібник. - К.: Центр учбової літератури, 2008, - 320 с.

**Жадан М.І.,**

*к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування*

**Галич М.С.,**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем магістр*

*Запорізький національний технічний університет*

*м. Запоріжжя, Україна*

## **ПРОБЛЕМИ ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ БЕЗНАДІЙНОЮ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ**

В умовах глобалізації та кризових явищ в Україні відбуваються різноманітні перетворення в діяльності суб'єктів господарювання. Такі обставини вимагають модернізації системи бухгалтерського обліку, одним із центральних елементів якої є облік дебіторської заборгованості.

Актуальність питань з обліку дебіторської заборгованості зумовлена тим, що на сьогодні облік саме безнадійної дебіторської заборгованості, яка пов'язана з проблемою неплатежів, є одним із найбільш складних та суперечливих аспектів у бухгалтерському обліку.

Відповідно до п. 4 П(С)БО 10 безнадійна дебіторська заборгованість - поточна дебіторська заборгованість, щодо якої існує впевненість про її неповернення боржником або за якою минув строк позовної давності. Отже, для визнання поточної дебіторської заборгованості безнадійною має виконуватися принаймні одна з таких умов: є впевненість про неповернення заборгованості боржником; минув строк позовної давності.

В податковому обліку за правилами пп. 14.1.11 ПКУ до безнадійної заборгованості відносять заборгованість, яка відповідає одній з наступних ознак:

- а) заборгованість за зобов'язаннями, щодо яких минув строк позовної давності;
- б) прострочена заборгованість померлої фізичної особи, за відсутності у неї спадкового майна, на яке може бути звернено стягнення;
- в) прострочена заборгованість осіб, які у судовому порядку визнані безвісно відсутніми, оголошені померлими;
- г) заборгованість фізичних осіб, прощена кредитором, за винятком заборгованості осіб, пов'язаних з таким кредитором, та осіб, які перебувають з таким кредитором у трудових відносинах, та осіб, які перебували з таким кредитором у трудових відносинах, і період між датою припинення трудових відносин таких осіб і датою прощення їх заборгованості не перевищує три роки (раніше уточнення про строк перебування дебітора у трудових відносинах не було. І виходило, що

заборгованість будь-яких осіб, які перебували будь-коли з кредитором у трудових відносинах, не підпадає під ознаки безнадійної дебіторської заборгованості з пп. 14.1.11 ПКУ);

г) прострочена понад 180 днів заборгованість особи, розмір сукупних вимог кредитора за якою не перевищує мінімально встановленого законодавством розміру безспірних вимог кредитора для порушення провадження у справі про банкрутство, а для фізичних осіб – заборгованість, що не перевищує 25 % мінімальної заробітної плати (у розрахунку на рік), установленої на 1 січня звітного податкового року (у разі відсутності законодавчо затвердженої процедури банкрутства фізичних осіб);

д) актив у вигляді корпоративних прав або не боргових цінних паперів, емітента яких визнано банкрутом або припинено як юридичну особу у зв'язку з його ліквідацією;

е) сума залишкового призового фонду лотереї станом на 31 грудня кожного року;

є) прострочена заборгованість фізичної або юридичної особи, не погашена внаслідок недостатності майна зазначеної особи, за умови, що дії щодо примусового стягнення майна боржника не призвели до повного погашення заборгованості;

ж) заборгованість, стягнення якої стало неможливим у зв'язку з дією обставин непереборної сили, стихійного лиха (форс-мажорних обставин), підтверджених у порядку, передбаченому законодавством;

з) заборгованість суб'єктів господарювання, визнаних банкрутами у встановленому законом порядку або припинених як юридичні особи у зв'язку з їх ліквідацією.

Отже, ДФСУ висуває додаткові вимоги у частині визнання дебіторської заборгованості безнадійною.

Відмінність відображення інформації про безнадійну дебіторську заборгованість у податковому обліку полягає у тому, що згідно [пп. 139.2.2 ПКУ](#) у разі списання дебіторської заборгованості, яка відповідає ознакам, установленим [пп. 14.1.11 ПКУ](#), щодо якої не створено резерв сумнівних боргів, фінансовий результат до оподаткування підлягає збільшенню на суму списаної заборгованості.

Водночас зменшення фінансового результату, згідно з [пп. 139.2.2 ПКУ](#), здійснюється лише на суму дебіторської заборгованості, яка відповідає ознакам [пп. 14.1.11 ПКУ](#), чинним на дату її списання, незалежно від того, чи створено резерв сумнівних боргів за такою заборгованістю.

Таким чином, фінансовий результат до оподаткування зменшується лише тоді, коли здійснюється коригування у бік зменшення резерву сумнівних боргів, і на цю суму збільшується фінансовий результат до оподаткування відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності [8].

Зазначені дії вчиняють суб'єкти господарювання, які коригують фінансовий результат та визначають різниці згідно норм ПКУ на загальних підставах.

Для платників податку на прибуток, у яких річний дохід від будь-якої діяльності (за вирахуванням непрямих податків), визначений за правилами бухгалтерського обліку за останній річний звітний (податковий) період не перевищує 20 млн грн, об'єкт оподаткування згідно пп.134.1.1 ПКУ може визначатися без коригування фінансового результату до оподаткування на усі різниці (крім від'ємного значення

об'єкта оподаткування минулих податкових (звітних) років), визначені відповідно до положень III розділу ПКУ. Це означає, що списана заборгованість має бути врахована у витратах (а відповідно, і у фінрезультаті до оподаткування) без застосування коригувань, передбачених п. 139.2 ПКУ. Такі платники мають право прийняти рішення про незастосування коригувань фінансового результату до оподаткування на усі різниці, визначені відповідно до положень III розділу ПКУ, не більше одного разу протягом безперервної сукупності років, в кожному з яких виконується цей критерій щодо розміру доходу. На перший погляд, у податковому обліку безнадійну дебіторську заборгованість списати значно складніше ніж у бухгалтерському, оскільки для цього необхідна постанова суду про визнання заборгованості безнадійною. Проте це хибна думка, оскільки у бухгалтерському обліку вилучити безнадійну дебіторську заборгованість набагато складніше з причини недосконалості методики її списання та створення резерву сумнівних боргів, визначених П(С)БО 10.

Отже, вважаємо основоположним фактором, який впливає на процес управління безнадійною дебіторською заборгованістю, слід визнати нормативну базу, яка регламентує як її облік, так і оподаткування. Дослідження показало, що законотворці не сприяють тому, щоб допомогти найефективніше налагодити обліковий процес. Це стосується і регулювання договірних відносин, а найголовніше - процесу створення резерву сумнівних боргів під дебіторську заборгованість [1, с.23]. Тож, з метою удосконалення методики облікового відображення вилучення безнадійної дебіторської заборгованості та обґрунтованого створення резерву сумнівних боргів вважаємо за доцільне внести зміни до П(С)БО 10 в частині:

- визначення дати нарахування резерву сумнівних боргів шляхом покладення обов'язків на суб'єктів господарювання визначати резерв сумнівних боргів поквартально за результатами інвентаризації дебіторської заборгованості перед складанням звітності, що дозволить: отримувати інформацію про суми вилучення безнадійної дебіторської заборгованості в межах та понад резерв сумнівних боргів, вчасно створювати та використовувати резерв сумнівних боргів, достовірно відображати у фінансовій звітності реальну дебіторську заборгованість тощо;

- визначення терміну перебування списаної заборгованості на позабалансовому обліку;

- організації єдиної інформаційної бази облікових даних щодо безнадійної дебіторської заборгованості суб'єктів господарювання.

За результатами дослідження приходимо до висновку, що основоположним фактором, який впливає на процес управління безнадійною дебіторською заборгованістю, є нормативна база, яка регламентує як її облік, так і оподаткування. Тож, з метою удосконалення обліку безнадійної дебіторської заборгованості та обґрунтованого створення резерву сумнівних боргів вважаємо за доцільне внести зміни до П(С)БО 10 в частині удосконалення методики вилучення безнадійної дебіторської заборгованості та методики розрахунку коефіцієнта сумнівності, що дозволить створити належне обліково-аналітичне забезпечення процесу управління безнадійною дебіторською заборгованістю.

### **Список використаної літератури**

1. Дебіторська заборгованість. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/z0288-00>.

2. Індивідуальна податкова консультація ГУ ДФС від 28.07.2017 р. № 1426/6/99-99-15-03-02-15/ІПК. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.taxlink.ua/ua/tax.../dfsu-1426699-99-15-03-02-15ipk>
3. Індивідуальна податкова консультація [ГУ ДФС від 22.08.2017 р. № 1707/ІПК/04-36-12-32-20](#). [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.taxlink.ua/ua/tax.../dfsu-1707-04-36-12-32-20 ipk>
4. Лист ДФС від 11.01.2017 № 273/6/99-99-15-02-02-15. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.sfs.gov.ua/baneryi/podatkovi-konsultatsii/.../71103.html>
5. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
6. Списуємо безнадійну дебіторську заборгованість. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://ligazakon.net/.../NZ174808-SPYSUYEMO-BEZNAD>

**Klokar O.O.,**

*doctor of economic sciences, docent, professor of accounting,  
auditing and finance department*

Private Institution of Higher Education «University of Economics and Business»  
Khmelnitsky city, Ukraine

## **CONCEPTUAL FRAMEWORK OF EFFECTIVE IMPLEMENTATION OF FINANCIAL CONTROLLING IN AGRARIAN ENTERPRISES**

The development of multi-vector economy, production and sales of competitive products in domestic and foreign markets as well as improvement of living standards are impossible without an effective implementation of the formation and development concept of financial controlling at the agricultural sector. However, the lack of notable qualitative effects of agrarian reform had a negative impact on agricultural enterprises and population migration in general. Thus, in 2010-2016 the number of agricultural enterprises decreased by more than 3 thousand and the number of rural population by more than 1 million people [1, p.29, 49]. Therefore, the main urgent issues at the current stage of the Ukrainian agricultural sector development is the definition of a common conceptual framework for effective development of controlling services at the companies operating in the industry.

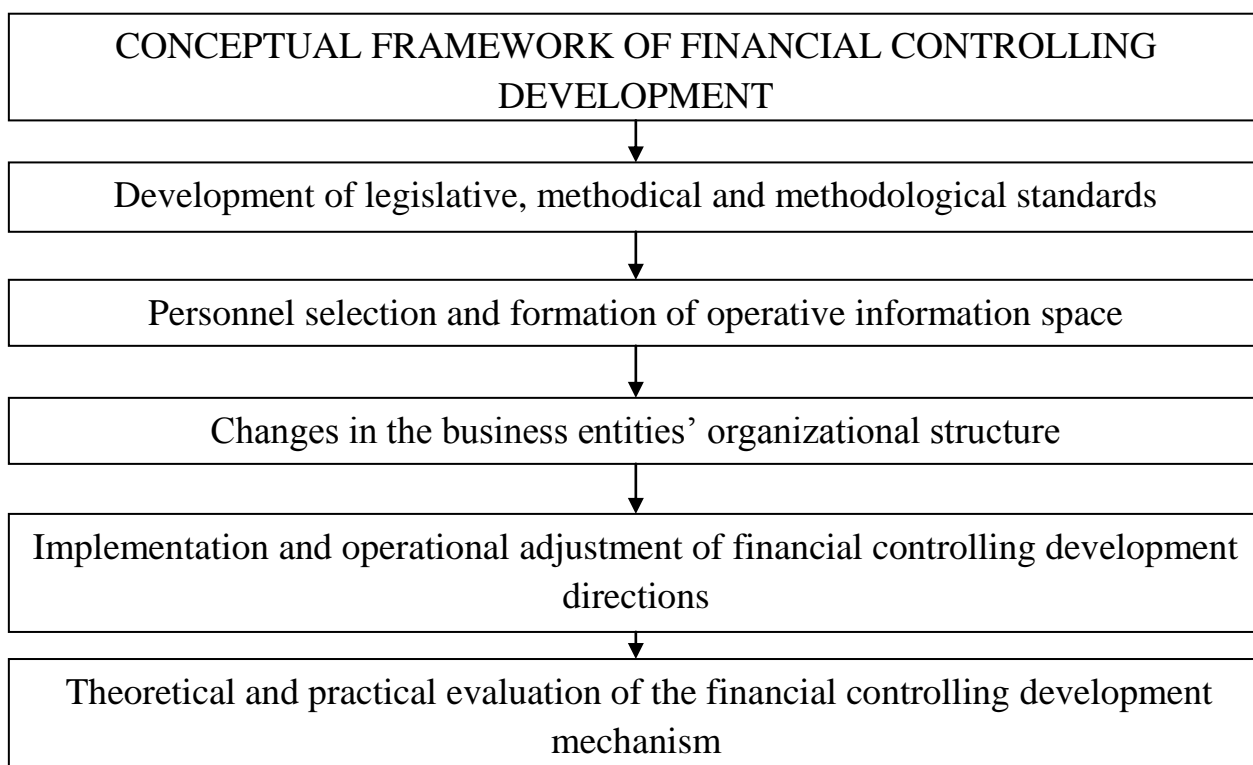
Given the topicality of the above issue and lack of its study, the main purpose of this Research is a rationale of conceptual framework of financial controlling development at agrarian enterprises and measures for its effective implementation

The analysis found that conceptual framework of financial controlling development in agrarian enterprises is based on the implementation of the following main steps: development of standards of an enterprise, of financial controlling personnel and information support; changes in the organizational structure of an enterprise; experimental evaluation and adjustment of the proposed conceptual frameworks; theoretical analysis of the research results (pic.1).

We believe that the proposed comprehensive methodological approach to the study of effective financial controlling development will help to identify the most significant of its components and the development of effective measures for their improvement.

In view of the above problems for the *effective implementation of conceptual framework of financial controlling development in agricultural enterprises it is necessary to:*

- systematically monitor the status and trends of financial and economic development of the agricultural sector in general;
- focus on modern vector of social and economic development of the agricultural sector and the country as a whole;
- expand and partly reformat the specifics of the business entities, taking into account changes in the levels of socio-economic relations in the agricultural sector and other sectors of the economy and social sphere of the country as a whole;
- implement a single tariff scale for remuneration of financial controllers of different sectors of the economy and social sphere, especially of agricultural enterprises depending on their form of ownership and management;
- strengthen the relationship between the results of financial controllers' work and their payment;
- improve the social protection of farmers, particularly financial controlling services workers (medical, social, pension insurance, etc.);
- attract investors or members of their families to work in the financial controlling services at agricultural enterprises and increase the amount of payment for each share based on the results of financial and economic activity of these actors;
- promote systematic and modern improvement of professional skills of financial controllers, including advisory services [2, p.85; 3, p.23; 4, p.125; 5, p.146; 6, p.175] etc.



**Pic. 1 - Main steps of conceptual framework of effective implementation of financial controlling in agrarian enterprises**

The above proposed approach is comprehensive, complementary and will create prerequisites for studying the problem of financial controlling services multi-vector efficient functioning at national and regional level. It also facilitates the development of effective measures of controlling services implementation in the agricultural enterprises of different legal forms.

### References

1. Agriculture of Ukraine 2015: Statistical Yearbook (2016), State Statistics Service of Ukraine, Kyiv, 360 p.
2. Blank I.A. (1999), Bases of financial management, Nika-Center, Kiev, pp. 592.
3. Vang Sh. (2008), Displays of controlling in NR China, *Controlling in business: theory and practice. Forming of market economy*, collection of scientific labours, KNEU, Kiev, pp. 20 – 25.
4. Hilton R. W. (2002), Managerial Accounting, 5. A., New York, 526 p.
5. Horvath P. (1994), Controlling, 5 Aufl., München, 441 p.
6. Reichmann T. (1990), Controlling mit Kennzahlen, 2 Aufl., Vahlen Verlag, Muenchen, 384 p.

**Красноперова Т.С.,**

*здобувач вищої освіти за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавр*  
Запорізький національний технічний університет  
м. Запоріжжя, Україна

### КЛАСИФІКАЦІЯ ВИТРАТ В УПРАВЛІНСЬКОМУ ОБЛІКУ

У сучасних умовах господарювання ефективність діяльності будь-якого підприємства оцінюється шляхом зіставлення доходу, отриманого в результаті діяльності такого підприємства та витрат, які були понесені для його отримання. Під витратами розуміють загальноекономічне поняття, що характеризує вартісний вимір використаних різних засобів у процесі господарювання для авансування і здійснення процесу виробництва.

Щоб мати можливість управляти витратами, їх перш за все необхідно класифікувати за певними ознаками.

Питанням обліку та проблемою їх класифікації займаються багато вчених – економістів, насамперед: Ф.Ф. Бутинець, Л.М. Чернелевський, С.Ф. Голов, С.А. Котляров, М.Ф. Огійчук, Л.В. Нападовська. [4]

Класифікація витрат потрібна для організації економічної роботи підприємства, визначення вартості продукції та ціноутворення, нормування, планування, контролю й аналізу витрат. Обрані класифікаційні ознаки мають забезпечувати комплексне вивчення і групування витрат у потрібному розрізі. Чим більше виділяється ознак класифікації, тим вища ступінь пізнання об'єктів. Правильний вибір класифікаційних ознак є запорукою одержання необхідної та

достовірної управлінської інформації, що забезпечує ефективність рішень, які приймаються на основі аналізу витрат підприємства. [5, с. 126-127]

Метою класифікації витрат в управлінському обліку є формування інформації для прийняття управлінських рішень керівниками підприємства. Класифікація витрат повинна відповідати вимогам системи управління - надавати інформацію для планування, організації, мотивації, здійснення контролю.

Взагалі, класифікація витрат - це поділ витрат на економічно однорідні групи з метою планування, обліку і аналізу. В основу класифікації витрат покладено принцип: різні витрати для різних цілей, тобто мета з якою здійснюють класифікацію, визначає її методику та склад окремих груп витрат. І чим більше виділено ознак класифікації витрат, тим вищий ступінь їх пізнання.[1, с. 35]

Згідно з П (С) БО-16, усі витрати підприємства, поділяють на:

- виробничі (виробнича собівартість продукції, робіт, послуг);
- операційні (адміністративні (загальногосподарські) витрати;
- витрати на збут;
- інші витрати діяльності (фінансові витрати, втрати від участі в капіталі, надзвичайні витрати, інші витрати). [6]

В управлінському обліку більшість вітчизняних і зарубіжних вчених, а саме: М.Ф. Огійчук, М.Х. Корецький, В.І. Стоцький, С.Ф. Голов, виділяють три напрями класифікації:

1. Оцінка запасів та визначення фінансових результатів:

- вичерпані та невичерпані (спожиті та неспожиті або вхідні і спожиті);
- витрати на продукцію та витрати періоду;
- основні та накладні;
- прямі та непрямі;

2. Для прийняття управлінських рішень:

- постійні та змінні;
- продуктивні та непродуктивні;
- релевантні та нерелевантні;
- маржинальні та середні;
- дійсні та можливі та ін.

3. Контроль виконання і регулювання:

- контрольовані та неконтрольовані. [2]

Контрольовані витрати можуть контролюватися менеджером, неконтрольовані – навпаки.

Після переліку напрямків класифікацій, можна навести перелік проблем, які виникають у користувачів існуючих класифікацій:

- при всьому різноманітті ознак групування відсутня їх ієрархічність;
- не завжди результати класифікації відповідають їхній меті;
- розрізненість класифікацій не може забезпечити вирішення завдань управління витратами на системному рівні.[3]

Отже, можна сказати, що важливе місце в управлінському обліку на підприємстві займає класифікація витрат, поділ витрат за відповідними ознаками класифікації, спрямований на вирішення різноманітних завдань управління. Класифікація витрат є чинником успішної організації планування, контролю, обліку, аналізу тобто ефективного управління витратами підприємства та відіграє важливу роль в визначенні особливостей формування та розподілу витрат за певними об'єктами управління.

#### **Список використаних джерел:**

1. Атамас П.Й. Управлінський облік: навчальний посібник. — Д. — К.: Центр навчальної літератури, 2006. — 440 с.
2. Голов С. Класифікація витрат для прийняття управлінських рішень // Податкове планування. – 2006. - №4(66). – С. 27-34
3. Електронний ресурс – режим доступу: [http://rusnauka.com/10\\_NPE\\_2011/Economics/7\\_82639.doc.htm](http://rusnauka.com/10_NPE_2011/Economics/7_82639.doc.htm)
4. Електронний ресурс – режим доступу: <http://lektsii.org/5-27992.html>
5. Партин Г. О. Формування стратегічної моделі управління витратами підприємства // Фінанси України. - 2004. - № 11. - С.124-133.
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: затв. Наказом Міністерства фінансів України від 31.12.99 № 318 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>

**Левченко Н.М.,**

*д.держ.упр., професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування*

**Остапенко О.О.,**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем магістр*

*Запорізький національний технічний університет*

*м.Запоріжжя, Україна*

## **УДОСКОНАЛЕННЯ КОНТРОЛЮ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ПІДПРИЄМСТВА**

Активи, які придбані або самостійно виготовлені та призначені для подальшої переробки на підприємстві або утримуються для іншого споживання у ході нормального операційного циклу являються виробничими запасами, які займають важливе місце в діяльності підприємства. Незадовільна організація складського господарства та зберігання виробничих запасів, незадовільне оформлення первинних документів, невідповідність даних звітів матеріально відповідальних осіб даним первинних документів, невідповідність даних аналітичного та синтетичного обліку, незадовільна організація бухгалтерського обліку виробничих запасів та інші порушення, які можуть виникати на підприємстві.

Метою контролю виробничих запасів є підтвердження достовірності бухгалтерських даних і звітності щодо наявності та вибуття цих видів активів, а також у дотриманні належних умов їх збереження та раціонального розпорядження ними.

Виходячи з мети контролю виробничих запасів основними завданнями є: контроль правильності віднесення активів підприємства до їхніх видів; контроль правильності визначення вартості виробничих запасів; контроль правильності відображення в обліку надходження та вибуття виробничих запасів за їхніми напрямками; контроль доцільності вибору підприємством методу списання виробничих запасів; контроль правильності формування, розподілу та списання транспортно-заготівельних витрат по запасах; контроль дотримання вимог щодо проведення інвентаризації виробничих запасів; контроль правильності документального оформлення операцій з обліку виробничих запасів; контроль синтетичного та аналітичного обліку виробничих запасів.

Вважаємо, що проведення контролю операцій з обліку виробничих запасів доцільно здійснювати у наступній послідовності (рис. 1).



**Рисунок 1 - Послідовність проведення контролю виробничих запасів**

На підприємстві служба внутрішньогосподарського контролю стосовно операцій із виробничими запасами повинна перевірити своєчасність та повноту поставки запасів відповідної якості на склади та у виробництво; перевірити формування умов

збереження виробничих запасів; дати оцінку виконання договірних зобов'язань, дотримання розрахунково-платіжної дисципліни в процесі постачання товарно-матеріальних цінностей; перевірити дотримання встановлених норм (лімітів) витрачання запасів у процесі виробництва; перевірити правильність, своєчасність та обґрунтованість первинного, складського, аналітичного та синтетичного обліку операцій з надходження та використання (реалізації) виробничих запасів і правильності визначення їх собівартості; визначити суми матеріальних збитків від недостач та ін.

Вважаємо, що внутрішньогосподарський контроль виробничих запасів повинен здійснюватися за напрямками:

1. Контроль за збереженням виробничих запасів
2. Контроль надходження виробничих запасів
3. Контроль переміщення виробничих запасів
4. Контроль вибуття виробничих запасів

За допомогою інвентаризації товарно-матеріальних виробничих запасів наявних на кінець облікового періоду визначають кінцеве сальдо рахунка товарно-матеріальних виробничих запасів. Особливу увагу приділяють правильності визначення вартості виробничих запасів. Постійна система контролю товарно-матеріальних запасів передбачає визначення кінцевого сальдо як залишкової величини, тобто різниці суми вартості придбаних запасів і їх початкового сальдо та собівартості відпущених у виробництво (реалізованих) товарно-матеріальних виробничих запасів [1].

Отже, запропоновано методику та послідовність проведення аудиту виробничих запасів, запровадження яких на практиці дозволить забезпечити ефективне проведення внутрішньогосподарського контролю.

#### **Список використаних джерел:**

1. Гацуленко Л.В. Внутрішньогосподарський контроль : навч. посіб. / Л.В. Гацуленко, М.М. Коцупатрий, У.М. Марчук – К.: Центр учбової літератури, 2014. – 496 с.

**Левченко Н.М.,**

*д.держ.упр., професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування*

**Скрипник К.Л.,**

*здобувач вищої освіти за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліст*

*Запорізький національний технічний університет*

*м.Запоріжжя, Україна*

### **ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА**

Рослинництво є однією із основних і специфічних галузей сільськогосподарського виробництва. Важливою особливістю рослинництва є те, що виробничі витрати на вирощування сільськогосподарських культур здійснюються протягом тривалого періоду, а продукцію сільськогосподарські товаровиробники

отримують в момент біологічного дозрівання рослин [1]. Тому виникає потреба всі витрати на виробництво сільськогосподарської продукції поділяти на три групи:

- 1) витрати минулих років під урожай поточного року;
- 2) витрати поточного року під урожай поточного року;
- 3) витрати поточного року під урожай майбутніх років.

При виробництві продукції рослинництва здійснюються витрати, які напряму пов'язані з технологічним процесом виробництва, та витрати, необхідні для його здійснення. Перелік цих витрат із деякими відхиленнями відповідає рекомендованому переліком статей витрат згідно Методичних рекомендацій № 132, а саме: витрати на оплату праці, насіння та посадковий матеріал, паливо та мастильні матеріали, добрива, роботи та послуги, витрати на ремонт необоротних активів, інші витрати на утримання основних засобів, інші витрати, загальновиробничі витрати [2]. Слід констатувати той факт, що до переліку витрат на виробництво продукції рослинництва не включено витрати по оренді земельних ділянок. Переважна ж більшість фермерів орендують земельні ділянки для вирощування сільськогосподарських культур. До того ж згідно з п. 14 ПБО 16 плата за оренду земельних і майнових паїв включається до собівартості реалізованої продукції (робіт, послуг) у складі інших прямих витрат.

Належна за користування об'єктом операційної оренди плата визнається в орендаря витратами згідно з ПБО 14 на прямолінійній основі протягом строку оренди або з урахуванням способу одержання економічних вигід, пов'язаних із використанням об'єкта операційної оренди (п. 9 ПБО 14). Нарахована орендна плата в орендаря відображається залежно від призначення орендованого об'єкта у складі собівартості продукції (робіт, послуг), адміністративних витрат, витрат на збут тощо.

Документальне оформлення операцій з надходження власних і орендованих земельних ділянок та паїв у сільськогосподарських підприємствах здійснюється на загальних засадах обліку основних засобів, тобто у відповідності з Наказом Міністерства аграрної політики України «Про затвердження спеціалізованих форм первинних документів з обліку основних засобів та інших необоротних активів сільськогосподарських підприємств і Методичних рекомендацій щодо їх застосування» від 27 вересня 2007 р. № 701, відповідно до якого первинним документом, яким користуються сільгоспвиробники для оформлення операцій з надходження власних та орендованих земельних ділянок, є «Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів» ф. № ОЗСГ-1. Підтримуємо думку практиків, які неодноразово наголошують, що цей документ не пристосований для відображення земельних ділянок, оскільки в ньому не передбачається розкриття деталізованої інформації щодо конкретних якісних характеристик земельних ділянок, а тому представлені в ньому відомості не надають необхідної інформації для потреб обліку та оподаткування земель сільськогосподарського призначення. Підтримуємо думку практиків, які неодноразово наголошують, що цей документ не пристосований для відображення земельних ділянок, оскільки в ньому не передбачається розкриття деталізованої інформації щодо конкретних якісних характеристик земельних ділянок, а тому представлені в ньому відомості не надають необхідної інформації для потреб обліку та оподаткування земель сільськогосподарського призначення. А також погоджуємось з пропозицією науковців стосовно потреби введення спеціалізованого

документа - «Акт приймання-передачі земельних ресурсів», який розкриватиме як характеристики земельних ділянок, так і надаватиме всі відомості щодо їх одержання та подальшої експлуатації [3].

Узагальнення операцій, пов'язаних з використанням земельних ділянок в реєстрах аналітичного та синтетичного обліку, здійснюється аналогічно операціям з основними засобами.

### **Список використаних джерел**

1. Жук В.М. Облікове забезпечення інвестиційної привабливості та безпеки підприємства й аграрної галузі [Текст]/ В.М.Жук, В.В.Мельничук. – К.: Всеукраїнський інститут права і оцінки. – 2013.

2. Муковіз В.С. Побудова обліку витрат з урахуванням впливу організаційно-технологічних особливостей виробництва продукції рослинництва /В.С. Муковіз// Агросвіт. – 2013. - №7. – С.12-16.

3. Фурман Б.В. Управління витратами у системі стратегій аграрних підприємств / Фурман Б.В., Недбалюк О.О. // Матеріали конференції: Перспективні проблеми науки – 2012. - [Електронний ресурс].- Режим доступу: [http://www.rusnauka.com/Page\\_ru.htm](http://www.rusnauka.com/Page_ru.htm)

**Лищенко О.Г.,**

*к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування*  
Запорізький національний технічний університет  
м. Запоріжжя, Україна

## **ОБЛІК ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ЗА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ**

Досить актуальним постає питання обліку та класифікації основних засобів. Стратегічні можливості діяльності підприємства, залежать від ефективного використання основних засобів, що впливає на кінцевий фінансовий результат.

Проблемами обліку та класифікації основних засобів, визнання та оцінки основних засобів займались багато вітчизняних та зарубіжних науковців, серед яких Н. Г. Виговська, Т. Г. Гайдук, А. А. Гнатюк, Н. О. Гура, З. Г. Живко, Н. А. Іванова, О. І. Коблянська, С. О. Левицька, О. О. Осадча, І. І. Сахарцева, С. В. Свірко, Л. К. Сук, Н. М. Ткаченко, В. Г. Швець, С. П. Ярошенко тощо. Подальших досліджень потребують методичні підходи щодо класифікації основних засобів як об'єктів обліку, критерії оцінки їх корисності в умовах економічних трансформацій.

В обліку основних засобів, згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» (далі П(с)БО 7), відповідно до Міжнародного стандарту фінансової звітності 16 «Основні засоби» (далі МСФЗ 16), існують певні відмінності. Згідно П(с)БО 7 основні засоби – це матеріальні активи, які утримуються підприємством з метою використання їх в процесі виробництва або постачання товарів, здійснення послуг, передачі в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально – культурних функцій, очікуваний термін корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо

він перевищує один рік). Згідно з МСФЗ 16, основні засоби - це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів і надання послуг, здавання в оренду іншим особам, або для адміністративних цілей, та які, як очікується, використовуватимуться протягом більш ніж одного року (або операційного циклу) [3] МСФЗ 16 поширюється на всі види активів, які відповідають цьому визначенню, крім біологічних активів, пов'язаних з сільськогосподарською продукцією та прав на корисні копалини, розвідування. Як і будь-який актив, ОЗ відображається в балансі при додержанні двох умов: існує імовірність одержання економічних вигод від його використання; оцінка ОЗ може бути достовірно визначена. [4]

Критерії визнання основних засобів аналогічні критеріям визнання, які застосовуються для всіх активів, тобто об'єкт основних засобів визнається активом, коли існує ймовірність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з використанням цього об'єкта, і його вартість може бути достовірно визначена. [2]

П(С) БО 7 «Основні засоби» визначає, що придбані (створені) основні засоби зараховуються на баланс підприємства за первісною вартістю, якою є історична (фактична) собівартість необоротних активів у сумі грошових коштів або справедливої вартості інших активів, сплачених (переданих), витрачених для придбання (створення) необоротних активів. [1]

Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» визначає, що основними засобами є матеріальні об'єкти, що їх:

а) утримують для використання у виробництві або постачанні товарів чи наданні послуг для надання в оренду або для адміністративних цілей;

б) використовуватимуть, за очікуванням, протягом більше одного періоду

Одиницею обліку основних засобів є об'єкт основних засобів.

Первісна вартість об'єкта основних засобів складається з таких витрат:

- суми, що сплачують постачальникам активів та підрядникам за виконання будівельно-монтажних робіт (без непрямих податків);

- реєстраційні збори, державне мито та аналогічні платежі, що здійснюються в зв'язку з придбанням (отриманням) прав на об'єкт основних засобів;

- суми ввізного мита;

- суми непрямих податків у зв'язку з придбанням (створенням) основних засобів (якщо вони не відшкодовуються підприємству);

- витрати зі страхування ризиків доставки основних засобів;

- витрати на транспортування, установку, монтаж, налагодження основних засобів;

- інші витрати, безпосередньо пов'язані з доведенням основних засобів до стану, у якому вони придатні для використання із запланованою метою.

У бухгалтерському обліку виділено 16 груп основних засобів та інших необоротних матеріальних активів, у податковому – також 16 та визначено мінімально припустимі терміни корисного використання основних засобів від 2 до 20 років в залежності від групи, до якої належить відповідний об'єкт основних засобів, проте у складі груп є відмінності: у податковому виділено групу довгострокові біологічні активи, яка відсутня у класифікації за П(С)БО 7, а у бухгалтерському є відсутня у податковому обліку група Інші необоротні матеріальні активи. [1]

Необхідною умовою раціональної організації обліку основних засобів є їх класифікація. Її орієнтація на загальних для усіх галузей національної економіки ознаках – визначенні різних груп основних засобів та їх об'єднання по спільних функціях у виробничому процесі має домінуюче значення для організації бухгалтерського обліку. Завдяки цьому основні засоби розділяють по групах, які підлягають обліку та контролю на бухгалтерських рахунках. Також забезпечується єдність групування по видах об'єктів у всіх галузях економіки, що дозволяє досягти співставлення облікових показників різних підприємств. Для забезпечення своєчасного та правильного обліку основних засобів та контролю за їх збереженням і використанням на підприємстві має бути розроблена економічно обґрунтована класифікація основних засобів за такими ознаками: натурально-речовим складом, функціональним призначенням, використанням, належністю, за відношенням до галузі народного господарства. Розглянуті сутність та класифікація основних засобів дають змогу оптимізувати їхню структуру – забезпечити ефективне їх використання, сприяти покращенню стану сучасного виробництва.

Крім класифікаційних ознак основних засобів, що визначені в нормативних актах і в працях науковців, пропонуємо внести до їх складу ще одну. Додаткова ознака має класифікувати основні засоби за ступенем інтенсивності їх використання. З такою метою пропонуємо виділяти за цією ознакою: основні засоби підвищеного ступеня інтенсивного використання, основні засоби помірного ступеня інтенсивного використання, основні засоби низького ступеня інтенсивного використання. Такий поділ основних засобів дає можливість виокремлювати їх за необхідністю у виробництві.

В МСБО 16 для забезпечення своєчасного та правильного обліку основних засобів та контролю за їх збереженням і використанням на підприємстві має бути розроблена економічно обґрунтована класифікація основних засобів за такими ознаками: натурально-речовим складом, функціональним призначенням, використанням, належністю, за відношенням до галузі народного господарства. Розглянуті сутність та класифікація основних засобів дають змогу оптимізувати їхню структуру – забезпечити ефективне їх використання, сприяти покращенню стану сучасного виробництва.

### **Список використаних джерел**

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби»: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>
2. Гавриловська Л. М., Ларіонова А. С. Фінансовий облік-1: Навч.- метод. посібник для самост. вивч. дисц. — К.: КНЕУ, 2006.
3. Чабаненко Ж.М. Особливості фінансового обліку основних засобів // Економічний простір. – 2012. – № 57 [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: [http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc\\_Gum/Ekpr/2012\\_57/statti/42.pdf](http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ekpr/2012_57/statti/42.pdf)
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 року № 92 [Електрон. ресурс] / Україна. М-во фінансів. – Спосіб доступу: <http://www.rada.gov.ua>

**Лищенко О.Г.,**  
*к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування*  
**Войтович Д.Г.,**  
*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем бакалавр*  
*Запорізького національного технічного університету*

## **ДОСЛІДЖЕННЯ ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ**

Управлінський облік став невід'ємною частиною облікової системи значної частини компаній в країнах з розвинутими ринковими відносинами, а останнім часом і в Україні. Кожне підприємство повинно самостійно вирішити питання про те, вести чи ні управлінський облік. Впровадження управлінського обліку буде ефективним і економічно виправданим тільки на великих і середніх підприємствах. Наявність економічної нестабільності в країні, посилення конкурентної боротьби стимулює до розвитку нових напрямків, підходів до організації управління підприємствами. На сьогодні залишається актуальним питання дослідження і ведення управлінського обліку на підприємствах, для чого необхідна досконала його організація.

Питання щодо організації управлінського обліку як інструменту управління підприємствами в Україні приділяли багато уваги, такі вітчизняні науковці, як Ф.Ф. Бутинець, Н.В. Герасимович, Л. В. Чижевська, О. С. Бородкін, А.П. Грінко, З.В. Гуцайлюк, В.І. Єфименко, В.П. Завгородній, Л.В. Нападовська, В.В. Сопко, В.І. Оспищев, Н.Т. Ткаченко, М.С. Пушкар, Н.Г. Чумаченко, Л.М. Янчева та інші. Проте поряд із важливими науковими результатами щодо методики і організації управлінського обліку все ще залишаються невирішеними проблеми в основному його практичного використання.

Управлінський облік це продовження, а точніше подальше поглиблення, деталізація даних бухгалтерського обліку в частині витрат та доходів діяльності, коли розкривається вся ефективність придбання ресурсів, їх переробки, технологічних та організаційних рішень, мотивації тощо. Цей облік становить комерційну таємницю підприємства. Він будується суто для конкретного підприємства виходячи з характеру технологій, організаційних рішень. Основними користувачами інформації з внутрішньо-господарського обліку є керівники, власники, засновники, менеджери. Це конфіденційна, таємна бухгалтерська інформація. [1]

В сучасних умовах розвитку ринкових відносин в Україні зростає роль і значення створення раціональних та ефективних систем управління в діяльності підприємницьких структур. За цих обставин постає завдання формування необхідної ресурсної бази для управління виробничими процесами, вирішальну роль в утворенні якої відіграє управлінський облік, що не просто реєструє, узагальнює, контролює факти господарської діяльності, а й забезпечує користувачів всіх рівнів необхідною інформацією.

Управлінський облік - це формування, уявлення, інтерпретації і використання інформації, що відноситься до формулюванню бізнес-стратегії, плануванню і контролю видів діяльності, аналізу і ухваленню управлінських рішень, ефективному використанню ресурсів, підвищенню продуктивності, збереженню матеріальних і нематеріальних активів, корпоративному керівництву і внутрішньому контролю.

При досконалій організації управлінського обліку, він може надати переваги перед конкурентами, які не приділяють йому належної уваги.

Система управлінського обліку служить лише інтересам ефективного управління, тому рішення про доцільність його ведення керівник ухвалює самостійно, виходячи з того як він оцінює витрати та вигоди від його функціонування.

На сучасному етапі розвитку складність організації управлінського обліку обумовлена особливостями діяльності окремих підприємств в ринкових умовах господарювання. Виходячи з цього, інформаційна база, необхідна для управління, є специфічною для кожного підприємства [3]. Відповідно, система управлінського обліку ґрунтується на різних підходах та інструментах для формування цієї інформації. Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» передбачено, що підприємство самостійно розробляє систему та форми внутрішньогосподарського (управлінського) обліку, звітності й контролю господарських операцій з метою обробки та підготовки інформації про діяльність підприємства для внутрішніх користувачів [4]. Тому використання та регулювання управлінського обліку в Україні можливо лише на рівні окремих підприємств, які його впроваджують.

На міжнародному та державному рівнях управлінський облік, на жаль, не регулюється.

Рішення про запровадження управлінського обліку та системи організації (лише один із варіантів) приймається безпосередньо керівником підприємства.

Як стверджують науковці, для успішного здійснення впровадження системи управлінського обліку необхідні три невід'ємні складові:

1) участь у процесі постановки: часто керівництво вважає, що не слід втручатися у ту сферу, де є власні спеціалісти.

2) фахівці: керівництву слід усвідомлювати, що для постановки управлінського обліку йому слід наймати не бухгалтерів, а саме спеціалістів, у яких є такий досвід. Однак варто розглянути ідею про залучення власних фахівців, а не тимчасових консультантів;

3) спеціальні ресурси для реалізації цієї задачі: якщо керівництво підприємства зважилося на виконання поставленої задачі, то для цього будуть необхідні як значні грошові, так і часові витрати.

Організація впровадження управлінського обліку в діяльність підприємств потребує значного часу та зусиль всього колективу, однак саме питанням організації впровадження приділяється недостатньо уваги. Існує багато протилежних думок щодо методики впровадження управлінського обліку, тому необхідно проводити подальше обговорення цієї проблеми.

### **Список використаних джерел**

1. Сопко В.В. Основи побудови бухгалтерського внутрішньогосподарського (управлінського) обліку затрат і доходів діяльності /В.В. Сопко// Бухгалтерський облік і аудит. – 2006. – №10.–С.2–10.
2. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський управлінський облік: / Ф.Ф. Бутинець, Л.В.Чижевська, Н.В. Герасимович. – Житомир : ЖІТІ, 2010. – 448 с
3. Чумаченко Н.Г. Розвиток управлінського обліку в Україні / Н.Г. Чумаченко // Світ бухгалтерського обліку. – 2013. – №3. – С. 10-18.

4. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р. №996–XI (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ligazakon.ua>

**Лищенко О.Г.,**  
*к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування*  
**Прохоренкова М.А.,**  
*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем магістр*  
Запорізький національний технічний університет  
м. Запоріжжя, Україна

## **ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ОРГАНАМИ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ**

Основним завданням соціального страхування є забезпечення високого рівня захисту населення України, поліпшення його добробуту. Для виконання цих завдань соціальне страхування повинно дотримуватися принципів прозорості та публічності діяльності фондів соціального страхування; уніфікованості бази нарахування страхових внесків; контролю за всіма фінансовими потоками, які надходять до фондів соціального страхування, а саме за їх подальшим використанням та інших.

Розрахунки за соціальним страхуванням працівників підприємства, установи чи організації є одними із найважливіших. У той час як у суб'єкта господарювання є зобов'язання за сплатою податків та зборів перед бюджетом, за розрахунками з постачальниками, підрядниками, покупцями та замовниками, заборгованість за нарахуванням та видачею заробітної плати стоїть на першому місці. Саме на своєчасність здійснення операцій із заробітною платою впливає нарахування та сплата єдиного соціального внеску [4].

Дослідження проблематики соціального страхування в Україні здійсненні в працях таких вчених та науковців, як: О.В. Безкровний, А.В. Беліченко, Н.О. Зазека, М.С. Кряж, О.А. Мельничук, Л.Ю. Петрученко, Л.А. Прилуцька, Л.М. Романець, Н.М. Стаховська, Л.Г. Стожок, В.О. та інші [2].

Загальнообов'язкове державне страхування - система прав, обов'язків і гарантій, яка передбачає матеріальне забезпечення, страхові виплати та надання соціальних послуг застрахованим особам за рахунок коштів Фонду соціального страхування України [1].

За правильним організованим обліком розрахунків підприємств, організацій, установ за єдиним внеском на загальнообов'язкове державне соціальне страхування і контроль за його нарахуванням і сплатою, у своїй науковій статті Аніщенко Г.Ю., Загребельна Н.І. пропонують організувати аналітичний облік нарахованих та сплачених внесків за соціальним страхуванням не за видами страхування, а окремо за видами платежів (ставками збору), оскільки за одними видами можуть виникнути переплати, тоді як за іншими – недоїмка. Крім того, вважають економічно невірним узагальнення у розрізі видів страхування нарахованих і сплачених страхових внесків разом з пенею чи штрафними санкціями.

Крім того, побудова рахунку 65 «Розрахунки за соціальним страхуванням» передбачає лише поділ такого страхування за його видами, а не дає більшої деталізації за видами здійснених внесків, тому науковці вважають доцільним при організації аналітичного обліку розрахунків за пенсійним забезпеченням до субрахунку 651 «За розрахунками із загальнообов'язкового державного соціального страхування» відкривати наступні аналітичні рахунки:

- 6511 «Розрахунки за страховими внесками від фактичних витрат на оплату праці»;
- 6512 «Розрахунки за страховими внесками від загального оподаткованого доходу застрахованих осіб»;
- 6513 «Розрахунки за фінансовими санкціями»;
- 6514 «Пеня»;
- 6515 «Розрахунки за авансовими платежами»;
- 6516 «Регресні вимоги»;
- 6517 «Розрахунки за окремими видами господарських операцій»;
- 6518 «Добровільне страхування».

Такий поділ дозволить підприємствам конкретизувати суму заборгованості за розрахунками з Пенсійним фондом, що важливо при проведенні звірки розрахунків.

Поряд з цим доцільно переглянути форми звітів. Бланк форми розрахунку суми страхових внесків повинен мати вигляд реєстру, в якому за методом накопичення даних з початку року будуть відображати суми нарахованих і сплачених внесків за кожним окремим їх видом [3].

Що стосується організації обліку єдиного соціального внеску, то важко не помітити, що на сьогоднішній день це питання є проблемним, а вдосконалення його залишається актуальним.

Касич А., Онищенко О., Чубка О., запропонували введення додаткових субрахунків до субрахунку 651 «За розрахунками із загальнообов'язкового державного соціального страхування» в обліку українського ЄСВ:

651.1 «Збір на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»;

651.2 «Збір на загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття»;

651.3 «Збір на загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок тимчасової втрати працездатності та витрат, пов'язаних з похованням»;

651.4 «Збір на загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, що спричинили втрату працездатності».

Вести облік потрібно в розрізі сум нарахування та утримання. Також буде доцільно розробити зведену відомість для аналітичного обліку ЄСВ, в якій будуть відображатися залишки на початок звітної періоду по ЄСВ, суми нарахованого та утриманого ЄСВ протягом даного періоду, залишки на кінець звітної періоду [4].

Проаналізувавши праці видатних науковців, ми б хотіли запропонувати деякі удосконалення. На нашу думку, потрібно не тільки удосконалити організацію обліку внесків до фонду соціального страхування, а й організацію обліку отримання коштів від фонду соціального страхування по тимчасовій непрацездатності. Здійснювати аналітичний облік саме по виплатам, що стосується фонду соціального страхування по тимчасовій непрацездатності, а саме ввести такі субрахунки:

- 652.2 – «Лікарняні»;
- 652.3 – «Кошти на поховання»;
- 652.4 – «Кошти на курортне-санаторне лікування» ( частково або в повному розмірі до оздоровчого комплексу).

Таке ведення обліку на підприємстві допоможе більш оперативно здійснювати виплати працівникам, полегшить роботу бухгалтеру і надасть більш чіткого розуміння скільки коштів отримано від фонду соціального страхування по тимчасовій непрацездатності.

### **Список використаної літератури**

1. Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування [Електронний ресурс] : Закон України від 14.01.1998р. № 16/98-ВР (зі змінами і доповненнями від 04.07.2013р. № 406-VII). – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/16/98-%D0%B2%D1%80>.
2. Пономаренко Є.Б. Сучасні тенденції адаптації закордонного досвіду соціального страхування в Україні/ Є.Б. Пономаренко// Вісник ЖТДУ. – 2013.- № 1.- с. 309.
3. Аніщенко Г.Ю., Загребельна Н.І. Облік та удосконалення розрахунків із загальнообов'язкового державного соціального страхування/ Г.Ю. Аніщенко, Н.І.Загребельна. – Режим доступу: <http://lib.udau.edu.ua/bitstream/123456789/1115/1/>
4. Касич А. О., Онищенко О. В., Чубка О. Ю. Облік єдиного соціального внеску в Україні та єдиного соціального податку в Російській Федерації / А. О. Касич, О. В. Онищенко, О. Ю. Чубка // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка» : збірник наукових праць / ред. кол. : І. Д. Пасічник, О. І. Дем'янчук. – Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2013. – Випуск 24. – С. 271–275.

**Лищенко О.Г.,**

*к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування*

**Самарська І.М.,**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем магістр*

Запорізький національний технічний університет

м. Запоріжжя, Україна

### **ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ДОХОДІВ**

Перехід України до ринкової економіки привів до зміни мети функціонування суб'єктів господарювання. Якщо за командної економіки головною метою функціонування господарюючих суб'єктів було виготовлення продукції, то нині головною метою існування кожного підприємства чи організації (фірми), незважаючи на форму власності, тип чи розміри, є максимізація прибутків. Основою зростання прибутковості підприємства є збільшення його доходів. За таких умов вивчення організації обліку доходів підприємства є надзвичайно важливим та актуальним завданням [2].

Як економічна категорія, дохід (виручка) є потоком грошових коштів та інших надходжень за певний період, отриманим від продажу продукції, товарів, робіт, послуг [1].

Згідно з П(с)БО № 15 доходи підприємства класифікуються за певними ознаками. Так, із метою визнання доходу та визначення його суми розрізняють дохід від: реалізації продукції, товарів, інших активів, придбаних з метою продажу (крім інвестицій у цінні папери), надання послуг, виконання робіт, використання активів підприємства іншими фізичними та юридичними особами, результатом якого є отримання відсотків, дивідендів, роялті [5].

Відображення в обліку доходів передбачає вирішення питань щодо співвідношення доходів із певним звітним періодом (періодами), тобто їх визнання і правдивої оцінки. Відповідно до П(С)БО 15, дохід визнається під час збільшення активу або зменшення зобов'язання, що зумовлює зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків учасників підприємства), за умови, що оцінка доходу може бути достовірно визначена [5].

Таким чином, за економічним підходом трактування поняття «дохід» слід вважати виручку від продажу товару на ринку або наданих послуг. В наш час існують труднощі обліку доходів підприємств, а саме - неповнота та несвоєчасність відображення. Доходи, які виникають у процесі діяльності, але не пов'язані з операційною та фінансовою діяльністю підприємства відносяться до інших доходів, перелік і склад яких підприємство встановлює відповідно до НП(С)БО № 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [4].

Доходи відображаються у «Звіті про фінансові результати форма № 2, яка характеризує фінансові результати діяльності організації за звітний період і містить дані про доходи, витрати і фінансові результати в сумі наростаючим підсумком з початку року до звітної дати.

І розділ Звіту «Фінансові результати» призначений для відображення інформації про доходи і витрати від операційної, фінансової, інвестиційної діяльності та про фінансовий результат діяльності – чистий прибуток (збиток). Для визначення останнього порівнюються доходи звітного періоду з витратами, понесеними для отримання таких доходів. Відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності [3], поняття «інвестиційної діяльності» визначається ширше. Це діяльність, пов'язана з придбанням і реалізацією необоротних активів, а також із здійсненням фінансових інвестицій, які не є складовою частиною еквівалентів грошових коштів.

Отже, крім придбання основних засобів, нематеріальних активів, акцій, облігацій, цілісних майнових комплексів тощо, до інвестиційної діяльності належать надходження грошових коштів у вигляді відсотків за аванси грошовими коштами та позики, надані іншим суб'єктом господарювання, а також грошові надходження у формі дивідендів, від ф'ючерсних і форвардних контрактів, опціонів тощо [3]. Проте, на нашу думку, такі грошові надходження не мають прямого, а лише певне опосередковане відношення до інвестиційної діяльності як такої .

В теоретичному аспекті у звіті є інформація про доходи інвестиційної діяльності підприємства, але у самій формі окремого рядка немає. Тому доцільно було б виділити даний вид доходів окремих рядком наприклад 2225 «Доходи від інвестиційної діяльності». Також для повноти даних можна запропонувати рядок з кодом 2230 «Дохід від участі в капіталі отриманий від інвестицій в асоційовані,

дочірні або спільні підприємства», облік яких ведеться методом участі в капіталі. Таке розширення інформації дасть можливість користувачам більш детально вивчати доходи кожного виду діяльності.

Отже з вищевикладеного можна зробити висновок, що для повноти та своєчасності відображення даних фінансової звітності потрібно уточнити економічний зміст та економічні назви, а також доповнити форму № 2 «Звіт про фінансові результати» необхідними показниками які сприятимуть розширенню даних для користувачів такої інформації, а також які сприятимуть підвищенню аналітичної цінності інформації.

#### **Список використаних джерел**

1. Бутинець Ф.Ф. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник. – 2-ге вид., доп. І перероб. – Житомир: ПП «Рута», 2004. — 608 с.
2. Кудряшов В. П. Курс фінансів : навчальний посібник / В. П. Кудряшов. – К. : Знання, 2008. – 431 с.
3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку № 28 (МСБО 28). Інвестиції в асоційовані підприємства IASB; Стандарт, Міжнародний документ від 01.01.2012.
4. П(с)БО 15 «Дохід», затверджено наказом МФУ від 29.11.99 .

**Лищенко О.Г.,**

*к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування*

**Сердюк А. А.,**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем магістр*

Запорізький національний технічний університет

м. Запоріжжя, Україна

### **ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ВИТРАТ ТА КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ**

Сучасний етап економічного розвитку України свідчить, що невід'ємною частиною діяльності підприємства є конкурентоспроможність, а отже, питання організації обліку витрат та собівартості продукції постає одним з найважливіших пунктів керування виробництвом. Проте у значній кількості вітчизняних підприємств виникають складнощі при побудові ефективної облікової системи, що обумовлено проблемою складної структури та широкої класифікації витрат. Калькуляція собівартості продукції дозволяє дослідити наукову обґрунтованість нормативів і норм витрат, контролювати їх динаміку, встановлювати і здійснювати перегляд ринкових цін на продукцію.

Питанню обліку витрат та калькулювання собівартості готової продукції присвячені праці таких українських вчених, як-от: Ф. Ф. Бутинця, С. Ф. Голови, М. Г. Чумаченка, С. А. Щенкова, О. В. Бехтерової, В. І. Стоцького, В. Ф. Палія, Л. В. Нападовської та ін..

З огляду на взаємозв'язок обліку витрат та калькулювання собівартості необхідно доцільніше розглянути погляди вчених на поняття «собівартість» та «калькулювання собівартості продукції».

На думку Т. М. Сльозко, собівартість є елементом, який поєднує всі функції системи управління: облік, контроль, аналіз, планування, регулювання [1]. О. М. Шуляк та Д. С. Брадуліна стверджують, що собівартість являє собою грошовий вираз витрат на виробництво та реалізацію продукції [2].

Калькулювання собівартості – це сукупність облікових процедур і розрахунків, що забезпечують достовірні відомості для калькуляції (організація аналітичного бухгалтерського обліку виробничих витрат, розподіл витрат, виключення або збирання витрат тощо) [3]. У працях І. Є. Давидовича зазначається, що калькулювання є комплексною системою науково обґрунтованих розрахунків виробничих витрат, що входять у визначення собівартості видів готової продукції або її складових частин, пов'язаних з виготовленням продукції (усієї чи окремих видів), виконанням робіт або наданням послуг [4].

Погоджуємося із визначенням собівартості, наведеним у статті С. В. Мендюх, Л. В. Мельянкової, що це грошовий вираз поточних витрат підприємства на виробництво продукції, який об'єднує всі витрати підприємства [5].

У системі управління підприємством у сучасних умовах збільшується значення питання вибору методів обліку витрат та калькулювання собівартості продукції [5]. Методи обліку витрат на виробництво та методи калькулювання собівартості продукції є двома взаємозалежностями, двома стадіями одного процесу [6].

Ретельне дослідження питань обліку витрат та калькулювання собівартості й успішне практичне застосування його результатів безпосередньо впливають на рентабельність виробництва та виробленої продукції, визначення її ціни, національного доходу в межах України тощо [6]. Відомості про формування собівартості продукції слугують для прийняття управлінських рішень, спрямованих на регулювання виробничого процесу, а також обчислення кінцевого фінансового результату діяльності підприємств [5].

На наш погляд, при організації обліку витрат і калькулюванні собівартості продукції доцільним буде розподіл витрат на класи, враховуючи масштаби підприємства, періодичність, ступені деталізації, що в свою чергу дає можливість більш чітко розглянути кожен напрямок за додатковими статтями (сировина, основна заробітна платня, додаткова заробітна платня, відрахування на соціальні заходи, витрати на утримання та експлуатацію обладнання, витрати на спожиті паливо та енергію і т.д.). До того ж, ми пропонуємо впровадити розподіл загальновиробничих витрат, систему калькулювання собівартості продукції, що дозволить налагодити облік за центрами витрат, цехів, основного виробництва, щомісяця здійснювати оперативний контроль за витратами, отримувати інформацію про фактичний рівень відхилення від встановлених норм, виявляти джерело відхилення, встановлювати причини відхилень та приймати заходи щодо їх усунення.

Отже, для організації ефективної системи обліку витрат й удосконалення калькулювання собівартості продукції пропонуємо більш детально розглянути джерела витрат, виявити залежності чи розбіжності в структурі розподілу коштів, автоматизувати облікову систему та переглянути методи обліку витрат та калькулювання собівартості готової продукції на підприємстві.

#### **Список використаних джерел**

1. Сльозко Т. Собівартість у постіндустріальній економіці: погляд бухгалтера / Т. Сльозко // Економіка України. — 2010. — № 9 (586). — С. 60—67.
2. Шуляк О. М. Методи обліку витрат і калькулювання собівартості продукції на підприємствах машинобудівної галузі / О. М. Шуляк, Д. С. Брадуліна // Економіка і регіон. — 2013. — № 2 (39). — С. 104—109.
3. Столярчук Н. М. Облік витрат і калькулювання собівартості науково-технічної продукції / Н. М. Столярчук // Облік і фінанси. — 2014. — № 1 (63). — С. 44—49.
4. Давидович І. Є. Управління витратами : Навчальний посібник / І. Є. Давидович. — К. : Центр учбової літератури, 2008. — 320 с.
5. Мендюх С. В. Особливості і методики калькулювання собівартості продукції [Електронний ресурс] / Мендюх С. В., Мельянова Л. В. // Економічні науки. Сер. : Облік і фінанси. — 2013. — Вип. 10 (3). — С. 494—498. — Режим доступу : [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof\\_2013\\_10\(3\)\\_82](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2013_10(3)_82)
6. Ільченко В. М. Взаємозв'язок методів обліку витрат та калькулювання собівартості продукції / В. М. Ільченко, Я. Ю. Гагаріна // Економіка і регіон. — 2012. — № 4. — С. 199—203.

**Лищенко О.Г.,**

*к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування*

**Стрілець Н.В.,**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем магістр*

Запорізький національний технічний університет

м.Запоріжжя, Україна

## **УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ВІДХОДІВ ВИРОБНИЦТВА**

Відходи - будь-які речовини, матеріали і предмети, що утворилися у процесі виробництва чи споживання, а також товари (продукція), що повністю або частково втратили свої споживчі властивості і не мають подальшого використання за місцем їх утворення чи виявлення і від яких їх власник позбувається, має намір або повинен позбутися шляхом утилізації чи видалення [1].

При будь-якій господарській діяльності утворюються відходи - промислові та побутові, які можуть бути потенційною сировиною. Забезпечення економіко-екологічної безпеки промислового підприємства щодо подальшого використання відходів пов'язане як з їх утворенням в результаті господарської діяльності, так і поведженням з ними.

Прагнення до раціонального використання відходів виробництва обумовлює проблему розробки ефективного механізму поведження з відходами, налагодження інформаційного простору для прийняття відповідних управлінських рішень, що актуалізує розробку організаційно-методологічних положень бухгалтерського обліку операцій поведження з відходами. Діючі нормативно-правові положення та практика бухгалтерського обліку на вітчизняних промислових підприємствах не відповідають

сучасним вимогам до обліку операцій поводження з відходами в напрямі забезпечення економіко-екологічної безпеки.

Питанню удосконалення обліку та контролю відходів виробництва присвятили свої праці такі науковці: В. А. Анучіна, О. Ф. Балацький, Ф. Ф. Бутинець, А. В. Колосов, Д. М. Колотило, В. А. Лук'янихін, П. Г. Олдака, Н. Ф. Реймерс, С. К. Харичков та ін.

Не дивлячись на ґрунтовні напрацювання з питань обліку і контролю відходів виробництва та операцій з ними, відсутній комплексний підхід для прийняття актуальних еколого-економічних рішень для усіх промислових підприємств України. Для активізації роботи в напрямі використання маловідходних технологій важливо розробити рекомендації з удосконалення організації та методики бухгалтерського обліку та контролю на підприємствах, внаслідок виробничої діяльності яких утворюються відходи, зокрема, на видобувних та переробних підприємствах з подальшим їх використанням на практиці.

Дослідження літературних джерел свідчить, що автори не приділяють достатньої уваги питанням організації обліку та оцінки відходів. Дослідження показують, що більшість підприємств недооцінюють і нехтують виробничими відходами як вторинними сировинними ресурсами. Ця частина матеріальних цінностей підприємства або взагалі не враховується в обліку більшості підприємств, а в кращому випадку відсутня їх обґрунтована оцінка. Виходячи із визначення відходів та думкою цілого ряду науковців і економістів-практиків [2] притримуємося думки тих спеціалістів, які вважають відходи вторинними матеріальними ресурсами.

Практичний досвід підтверджує, що всі відходи можна розглядати як зворотні, тобто такі, що мають певну цінність. Крім того, розвиток науково-технічного прогресу сприяє все більшому використанню різних відходів. І те, що вчора вважалось непотрібом, завтра може стати цінним матеріалом. Навіть сьогодні більшість безповоротних відходів не використовуються підприємствами лише у зв'язку з технологічною або економічною недоцільністю.

Отже, на даному етапі, основними напрямками удосконалення обліку та контролю операцій з відходами вважаю, перш за все, науково обґрунтовану класифікацію відходів виробництва, як основи для побудови моделі бухгалтерського обліку відходів виробництва, що забезпечує прийняття управлінських рішень відповідно до поставлених завдань, яка на відміну від існуючої додатково враховує наступні ознаки: по відношенню до встановлених лімітів на розміщення, за місцями та умовами зберігання, за напрямками використання на підприємстві, за ступенем негативного впливу на навколишнє середовище та за операціями поводження.

Вважаю доцільною організацію обліку відходів виробництва та операцій з ними, що уможливило ефективне управління через дослідження інформаційних зв'язків виробничих підрозділів та служб.

В залежності від шляхів подальшого поводження з відходами, можлива розробка та застосування методики оцінки відходів виробництва як цінного ресурсу, за вартістю, яка враховує ступінь заміни сировини, що уможливило достовірне визначення споживчих властивостей відходів, як об'єкту еколого-економічного управління.

Також вважаю доцільним застосування комплексного підходу щодо сутності відходів виробництва та визначення їх спільними об'єктами бухгалтерського обліку та

екологічного управління, що уможливило удосконалення системи бухгалтерського обліку та контролю, як інформаційного забезпечення ефективного управління відходами підприємств з метою розв'язання економічних, екологічних та стратегічних проблем.

### **Список використаних джерел**

1. Про відходи: Закон України від 05.03.1998 № 187/98-ВР (зі змінами та допов., внесеними Законом України від 21.01.2010 № 1825-VI )
2. Бутинець Ф.Ф. Організація бухгалтерського обліку. - К. : ПП „Рута», 2011.- 278

**Очеретько Л.М.,**

*к.е.н., доцент кафедра обліку і оподаткування*

**Кляхіна А.С.,**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем магістр*

Запорізький національний технічний університет

м. Запоріжжя, Україна

## **УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ВИТРАТ ЕКОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Природне середовище в Україні сьогодні перебуває в критичному стані, що негативно впливає на здоров'я населення і має серйозні соціальні та фінансові наслідки для держави й суспільства. Усвідомлення негативних явищ, що виникають від впливу господарської діяльності на навколишнє середовище, відбувається через отримання інформації про зазначений вплив. Бухгалтерський облік як система виміру господарських явищ і процесів здатен створювати їх числову характеристику та бути джерелом інформації, а відтак і стимулювати природоохоронні заходи [2].

Екологічна діяльність – це відповідний сегмент його операційної діяльності, який повинен забезпечити баланс між суспільними інтересами та інтересами підприємства, у результаті функціонування якого має бути максимально збережене природне середовище в тому стані, у якому воно перебувало донедавна.

Екологічний облік на підприємстві – це система виявлення, вимірювання, реєстрації, нагромадження, узагальнення, зберігання, оброблення та підготовки релевантної інформації про діяльність підприємства в галузі природокористування з метою передачі її внутрішнім і зовнішнім користувачам для прийняття оптимальних рішень [3].

Дослідження І. В. Замула до об'єктів бухгалтерського обліку, пов'язаних з екологічною діяльністю суб'єктів господарювання відносить [2].

Отже, виділено дев'ять об'єктів бухгалтерського обліку, які забезпечать формування інформації про екологічну діяльність суб'єкта господарювання. По наведених об'єктах необхідно розробити методику відображення їх в бухгалтерському обліку.

Екологічні витрати. Екологічна діяльність на підприємстві пов'язана з відповідними витратами, які прямо чи опосередковано впливають на економічні показники роботи підприємства. Сума таких витрат у більшості підприємств значна,

але сьогодні бухгалтерський облік екологічних витрат ведеться безсистемно, вони не виокремлюються із загальної сукупності витрат. Це призводить до відсутності достовірних облікових даних про розміри, напрями та види природоохоронних витрат підприємств, чого і неможливо зробити при існуючій організації бухгалтерського обліку.



**Рисунок 1 - Об'єкти обліку екологічної діяльності**

Абсолютно погоджуємось з пропозиціями О. І. Коблянської і переконані, що, справді, необхідно внести доповнення до тексту П(С)БО 16 «Витрати» [1] абзацам про екологічні витрати [4]. Крім того, щодо плану рахунків на наш погляд, можна було б внести окремий рахунок 88 «Екологічні операційні витрати» з метою відображення на ньому екологічні операційні витрати.

Вважаємо, що з метою удосконалення обліку і звітності по природоохоронної діяльності рекомендується в системі бухгалтерського обліку виділити статті для обліку поточних і загальних екологічних витрат, а в обліковій політиці кожної організації передбачити порівняно автономну підсистему організації екологічного обліку. Ця необхідність на даному етапі обґрунтовується тим, що рахунки організації повинні відображати її ставлення до навколишнього середовища та вплив витрат, ризиків і зобов'язань (відповідальності), пов'язаних з природоохоронною діяльністю, на її фінансове становище.

### Список використаних джерел

1. Витрати : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://buhgalter911.com/Res/PSBO/PSBO21.aspx>

2. Замула, І. В. Бухгалтерський облік екологічної діяльності: теорія та методологія: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук: спец. 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит / І. В. Замула. – Житомир, 2010. – 36 с.

3. Кирсанова Т.А., Кирсанова Е.В., Лукьянихин В.А. Экологический контроллинг – инструмент екоменеджмента/ Под ред. В.А. Лукьянихина. – Сумы: Изд-во «Козацький вал», 2004.

4. Коблянська, О. І. Екологічні витрати та зобов'язання в системі бухгалтерського обліку / О. І. Коблянська, М. А. Цибульник // Економічні науки. – Серія «Облік і фінанси». – Вип. 9 (33) . – Ч. 2. – 2012. – С. 93 – 98. 9

**Очеретько Л.М.,**

*к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування*

**Кравченко З.С.,**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем магістр*

*Запорізький національний технічний університет*

*м. Запоріжжя, Україна*

## **ОПТИМІЗАЦІЯ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВА: ПРОГНОЗУВАННЯ ТА ПЛАНУВАННЯ, ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ**

Актуальність питання обумовлене економічними процесами, які відбуваються в Україні та за її межами. Основною ціллю оптимізації грошових потоків є покращення фінансового стану підприємства, закріплення позицій лідера та його стійкості на ринку економіки. На жаль для цього замало фінансових ресурсів, повинна бути відповідна програма та вміле використання грошових потоків, адаптування до нестабільної економічної системи.

Грошові потоки - це основа платежів підприємства господарської діяльності, їхня організація зумовлена платоспроможністю та ліквідністю підприємства, яка безпосередньо пов'язана з його спроможності своєчасно та в необхідному розмірі управляти грошовими потоками. Ця залежність потребує реалізації цілісної системи прогнозування, планування та контролю за грошовими потоками, що формуються в результаті фінансово - господарської діяльності підприємства.[1]

До найпоширеніших проблем оптимізації грошових потоків підприємства відносять:

- відсутність комплексного підходу та системи управління фінансами підприємства;

- нездатність об'єктивно оцінювати ефективність використання грошових потоків;

- недостатнє забезпечення ефективності використання грошових коштів суб'єкта господарювання через оптимальний розподіл у часі та просторі;

- відсутність стратегічного планування фінансово-господарської діяльності підприємства.

За мету оптимізації грошових потоків підприємства ставлять оптимальне вирішення проблеми грошових потоків, розробку заходів, які направлені на високоефективне забезпечення коштами підприємства.

Оптимізація грошових потоків являє собою процес відбору кращих форм їхньої організації на підприємстві з урахуванням умов й особливостей здійснення господарської діяльності.

До основних напрямків оптимізації можна віднести збалансування, вирівнювання та синхронізацію грошових потоків [2].

Так як дефіцитний і надлишковий грошові потоки негативно впливають на результати господарської діяльності, то збалансування об'єму грошових потоків спрямовується на забезпечення відповідності між обсягами як позитивного, так і негативного грошових потоків.

Вирівнювання та синхронізація виступають основними методами їх оптимізації у часі. Процес вирівнювання передбачає розрахунок ступеня рівномірності формування грошових потоків за допомогою середньоквадратичного відхилення або коефіцієнту варіації. Синхронізація представляє собою аналіз синхронності формування позитивного і негативного грошових потоків у розрізі тимчасових інтервалів на основі розрахунку коефіцієнта кореляції двох видів грошових потоків [6].

На сучасних підприємствах майже не використовуються сучасні методології та технології планування, що виступає негативним фактором, адже для покращення ефективного руху грошових коштів інформаційне забезпечення має бути результативним [3]. Одним із ефективних елементів фінансового планування виступає процес бюджетування.

Бюджетування – це сукупність взаємопов'язаних процесів планування, контролю, аналізу діяльності як підприємства в цілому, так і окремих його підрозділів [4]. Головними інструментами бюджетного планування виступають три основних бюджети, кожен з яких має своє призначення:

1) бюджет доходів і витрат – передбачає планування прибутку підприємства, його рентабельності та продуктивності, тобто даний бюджет надає інформацію про ефективність діяльності підприємства в цілому, та за його структурними одиницями зокрема;

2) бюджет руху грошових коштів – відображає вхідні та вихідні грошові потоки та показує платоспроможність підприємства.

2) складення прогнозного балансу – характеризує зміни фінансового і майнового стану підприємства за умови виконання в інших бюджетах господарських і фінансових операцій [7].

Узагальнення інформації про грошові потоки підприємства в результаті здійснення операційної, інвестиційної та фінансової діяльності та співставлення із іншими плановими значеннями фінансовими показниками господарської діяльності у плановому періоді досягається здійснення у рамках операційного фінансового планування грошових потоків.

Вважаємо доцільним використання на підприємстві бюджетування грошових потоків, яке стане органічною складовою та ключовим етапом моделі управління грошовими потоками.

Використовуючи бюджетування коштів на підприємстві оптимізація грошових потоків дозволить вирішити такі завдання:

1) визначення у розрізі простору та часу потреби підприємства у капіталі для фінансування господарських операцій у рамках операційної, інвестиційної та

фінансової діяльності у плановому періоді - прогнозного значення абсолютної величини сукупного та часткових вихідних грошових потоків;

2) визначення у розрізі простору та часу джерел покриття потреби підприємства у капіталі та їх обсягів - прогнозного значення абсолютної величини сукупного та часткових вихідних грошових потоків.

Вирішенням зазначених завдань є формуванням системи бюджетів та фінансових планів підприємства, в якому відобразатимуться прогнозні величини та планові значення грошових потоків суб'єкта господарювання у плановому періоді. Впровадження перерахованих пропозицій дозволить значно покращити організацію планування та прогнозування грошових потоків на підприємстві.

### **Список використаних джерел**

1. Крамаренко Г.О. Фінансовий менеджмент. [підручник] / Г.О.Крамаренко – К.: ЦУЛ, 2006. – 520 с.

2. Меренкова Л.О. Види центрів відповідальності в системі бюджетування на підприємстві / Л.О. Меренкова // Научно – технический сборник. – 2008. – №80.– С. 180 – 184.

3. Некрасенко Л.А. Напрями удосконалення управління грошовими потоками суб'єктів господарювання / Л.А. Некрасенко, І.М. Гнилосир// Вісник Полтавської державної аграрної академії. – 2011. – № 3. – С. 118 – 122.

4. Хома І.Б. Фінансове моделювання управління грошовими потоками в економіці України / І.Б. Хома // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – №21.10. – С. 335 – 343.

5. Єрешко Ю.О. Бюджетування – інструмент оптимізації грошових потоків підприємства / Ю.О. Єрешко // Економічний вісник НТУУ «КПІ». – 2011. – №2. – С. 100 – 105.

6. Васюк Н. В. Управління, аналіз та оптимізація грошових потоків: теорія і методологія // Вісник Дніпропетровського університету. Серія „Економіка». – 2011. – № 5. – С. 144 – 150.

7. Лігоненко Л. О. Управління грошовими потоками: навч. посіб./ Л. О. Лігоненко, Г. В Ситник. – К.: КНТЕУ, 2005. – 255 с.

**Очеретько Л.М.,**

*к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування*

**Лакота Д.С.,**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем магістр*

*Запорізький національний технічний університет*

*м. Запоріжжя, Україна*

### **ОБЛІК ФІНАНСОВИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА**

В умовах глобалізації економіки все більшого значення набувають питання забезпечення конкурентоспроможності вітчизняної економічної системи. Для забезпечення доступу вітчизняних компаній до фінансових ресурсів міжнародних організацій необхідним є забезпечення відповідності системи бухгалтерського обліку

та фінансової звітності до Міжнародних стандартів фінансової звітності (далі – МСФЗ), що дасть змогу правильно визначити їх фінансовий стан та результати діяльності, порівнюючи їх з іншими учасниками ринку капіталу.

Одним з основних видів капіталу, що використовується підприємством, є фінансовий капітал, тобто сукупність наявних в його розпорядженні фінансових активів. Використання фінансових активів дає можливість мобілізувати кошти для фінансування нових напрямів і видів діяльності, окремих проектів, спонукаючи до пошуку найбільш прийнятних шляхів для їх ефективного розміщення з урахуванням наявного рівня розвитку економіки в країні та стану розвитку фінансового ринку. Питання облікового оцінення фінансових активів є однією з найбільш актуальних проблем в умовах сьогодення..

У національних стандартах бухгалтерського обліку та міжнародних стандартах фінансової звітності категорія «фінансові активи» є складовою фінансових інструментів. Основними нормативними документами, що регулюють розкриття, визнання та оцінку фінансових інструментів у міжнародній практиці, є МСБО 32 «Фінансові інструменти: подання» [1], МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка» [2], МСФЗ 7 «Фінансові інструменти: розкриття інформації» [3] та МСФЗ 9 «Фінансові інструменти» [4]. Цими стандартами визначено, що фінансовий інструмент – це будь-який контракт, який приводить до виникнення фінансового активу в одного підприємства і фінансового зобов'язання або інструмента капіталу в іншого підприємства. Подібне визначення можна знайти і в українському П(С)БО 13 «Фінансові інструменти», яке визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про фінансові інструменти та її розкриття у фінансовій звітності. Згідно з П(С)БО 13 фінансовий інструмент – це контракт, який одночасно зумовлює виникнення (збільшення) фінансового активу в одного підприємства і фінансового зобов'язання або інструменту власного капіталу в іншого [5]. Проведений аналіз підходів до визначення сутності фінансових інструментів дозволяє стверджувати в першу чергу те, що вони можуть бути класифіковані як грошові кошти і договори фінансової природи, придбання або продаж яких призводить до виникнення фінансового активу в одного учасника угоди і фінансового зобов'язання або інструменту власного капіталу в іншого. Відомо, що в основі операцій з фінансовими інструментами лежать два ключові моменти. По-перше, закріплюються такі операції договором (контрактом), що має юридичну силу, по-друге, предметом договору є фінансові активи, фінансові зобов'язання або інструменти власного капіталу. Грошові кошти за формою не є договорами, а, отже, не можуть бути віднесені до категорії фінансових інструментів, проте факт приналежності грошових коштів до фінансових інструментів незаперечний і загальновизнаний.

За характером відносин та для потреб бухгалтерського обліку фінансові інструменти поділяються на фінансові активи, фінансові зобов'язання, інструменти власного капіталу та похідні фінансові інструменти.

Згідно з П(с)БО 13 «Фінансові інструменти» фінансові активи включають:

- грошові кошти, не обмежені для використання, та їх еквіваленти;
- дебіторську заборгованість, не призначену для перепродажу
- фінансові інвестиції, що утримуються до погашення;
- фінансові активи, призначені для перепродажу;

– інші фінансові активи.

Отже, фінансові активи є однією з найважливіших категорій системи функціонування підприємства. Напрямом досліджень є вдосконалення методики облікового оцінення фінансових активів у системі МСФЗ щодо нових видів фінансових інструментів, які використовуються на фінансових ринках. Наприклад, конвертовані акції та конвертовані облігації, що водночас володіють ознаками інструментів капіталу та боргових інструментів не можна віднести до жодного з видів фінансових активів, наведених у МСФЗ 9 «Фінансові інструменти», що потребує внесення змін в наявну систему класифікаційних ознак та вдосконалення методики оцінювання цих видів фінансових інструментів.

### **Список використаної літератури**

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 32 «Фінансові інструменти: подання» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/file/link/>
2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/file/link/364270/file/ias-39.pdf>
3. Міжнародний стандарт фінансової звітності 7 «Фінансові інструменти: розкриття інформації» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/file/link/364286/file/IFRS7.pdf>
4. Міжнародний стандарт фінансової звітності 9 «Фінансові інструменти» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/file/link/364277/>

**Очеретько Л.М.,**

*к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування*

**Оберемок Н.М.,**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем магістр*

*Запорізький національний технічний університет*

*м. Запоріжжя, Україна*

## **УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИПЛАТАМИ ПРАЦІВНИКАМ ПІДПРИЄМСТВА**

В сучасних умовах господарювання підприємства несуть вагомі витрати, пов'язаними з витратами на персонал. Важливою складовою витрат на утримання персоналу є основна (а також різні види додаткової) заробітної плати у вигляді гарантованих надбавок і доплат до тарифних ставок, а також посадових окладів, що передбачені Галузевими угодами (за відповідною галуззю), Положенням про оплату праці та Колективним договором, укладеним між адміністрацією підприємства та трудовим колективом, компенсаційні виплати, встановлені законодавством або за власною ініціативою підприємства, стимулюючі, соціальні виплати та інші виплати, включаючи грошові суми, нараховані за невідпрацьований час.

У своїй сукупності, всі ці витрати становлять суттєву частину витрат підприємства та підлягають оподаткуванню податком з доходу фізичних осіб та єдиним внеском на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

З метою узгодження прийняття управлінського рішення щодо витрат на персонал за результатом трудової активності працівників, мотивації до праці, витрат на оподаткування, соціальної підтримки працівників, виникає потреба застосування принципу комплексності управління виплатами працівників.

Облікове забезпечення виплат працівникам регламентоване як міжнародними так і національними стандартами бухгалтерського обліку. У національній практиці порядок обліку виплат працівників визначає П(С)БО 26 «Виплати працівникам». Окремі питання облікового забезпечення виплат працівникам визначаються нормами П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» та П(С)БО 16 «Витрати», в яких виплати працівникам розглядаються як складові за елементами витрат підприємства.

Одним з важелів управління виплатами працівників є облікова політика, яка дозволяє поєднати державне регулювання з потребами, видами діяльності та ініціативою окремого підприємства.

Формування раціональної організації обліку виплат працівників є ділянкою бухгалтерського обліку, що формує базу, як для забезпечення своєчасного нарахування та виплат заробітної плати працівникам підприємства, сплати обов'язкових податків з нарахованої заробітної плати та інших компенсаційних виплат працівникам так і для прийняття управлінських рішень щодо зобов'язань та забезпечень підприємства, надання фінансової звітності зовнішнім користувачам.

У сучасних умовах одним із методів вирішення зазначених питань є автоматизація процесу управління персоналом підприємства, як складовою у загальному управлінському обліку автоматизації управління виплатами працівників.

На теперішній час, в Україні найбільшу популярність у вирішенні вищезазначених завдань, займає впровадження автоматизованої системи «1С: Підприємство 8» – прикладного рішення, що надає можливість застосування системи, розробленої на платформі з урахуванням специфіки діяльності окремого підприємства та його користувачів.

Програмний продукт «1С: Зарплата і Управління Персоналом для України» включає технологічну платформу «1С: Підприємство 8» і конфігурацію (прикладне рішення) «Зарплата і Управління Персоналом для України». Правила ведення обліку налаштовані саме в конфігурації.

Такий підхід дозволяє компаніям різних масштабів і галузей автоматизувати свої бізнес-процеси за допомогою однієї системи.

Одним із потужних інструментів для реалізації кадрової політики підприємства, а також автоматизації різних служб підприємства, від служби управління персоналом і лінійних керівників до працівників бухгалтерії є Програма «1С: Зарплата та управління персоналом для України». Програмне забезпечення дозволяє провести повну автоматизацію процесів на підприємстві за наступними напрямками:

- планування потреб в персоналі;
- забезпечення бізнесу кадрами;
- управління компетенціями та атестація працівників;
- управління навчанням персоналу;
- управління фінансовою мотивацією персоналу;
- ефективне планування зайнятості персоналу;
- облік кадрів і аналіз кадрового складу; трудові відносини, зокрема, кадрове діловодство;

- розрахунок заробітної плати персоналу;
- управління грошовими розрахунками із персоналом, зокрема, депонування; розрахунок регламентованих законодавством податків і внесків з фонду оплати праці;
- відображення нарахованої зарплати і податків у витратах підприємства.

Крім того, програмне забезпечення надає можливість індивідуального доопрацювання та удосконалення існуючих інструментів та розробку і налагодження додаткових звітів, що забезпечують можливість надання максимально ефективних управлінських звітів, щодо обліку і контроль розрахунків з працівниками та кадрового обліку персоналу, приклад Додаток1.

За допомогою прикладного рішення можна вести кадрову управлінську й облікову діяльність декількох організацій, причому в ролі окремих організацій можуть виступати як юридичні особи, так і індивідуальні фізичні особи – підприємці (ФОП).

Прикладне рішення також може використовуватися на підприємствах холдингової структури, що складаються з декількох організацій, що оформлені як юридичні особи або фізичні особи – підприємці (ФОП).

Програма забезпечує паралельне ведення двох видів обліку персоналу – управлінського та регламентованого. Управлінський облік ведеться по підприємству в цілому, а регламентований облік ведеться окремо для кожної організації (юридичної особи або ФОП).

### **Список використаних джерел**

1. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 28 «Виплати працівникам»: Наказ Міністерства фінансів України від 28.10.2003 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1025-03>.
2. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання»: Наказ Міністерства фінансів України від 31.01.2000 р. № 20 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00>.
3. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти»: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.2001 р. № 559 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/>
4. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. №318. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.
5. Овсяк Н.В. Виплати працівникам за ПСБО 26 та МСФЗ (IAS) 19: порівняльний аспект [текст] : навчальний посібник / Н.В. Овсяк, О.Ю. Радченко – 2012. - №3 (24). – С. 360-368.
6. Притула В.І. Актуарна оцінка виплат працівникам у системі управління персоналом в контексті міжнародної практики [текст] : навчальний посібник / В.І. Притула. – Облік і фінанси. – 2012. - №1. – С. 67-72.
7. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 19 «Виплати працівникам» [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929\\_011](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_011)

**Онуфрієнко Н.Л.,**  
*старший викладач кафедри ПТ та БД*  
Запорізький національний технічний університет  
м.Запоріжжя, Україна

## **ОБЛІК ВИТРАТ ТА ДОХОДІВ ПІДПРИЄМСТВ З НАДАННЯ ГОТЕЛЬНИХ ПОСЛУГ**

Відповідно до діючого законодавства, підприємства з надання готельних послуг, незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності, здійснюють облік доходів та витрат безперервно з дня їх реєстрації. Підприємство з надання готельних послуг самостійно визначає облікову політику, обирає форму бухгалтерського обліку, розробляє систему і форми внутрішньогосподарського (управлінського) обліку, звітності і контролю господарських операцій. Для узагальнення інформації підприємства з надання готельних послуг ведуть облік на рахунках відповідно до Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затвердженого Наказом № 291, та Інструкції № 291 [1,2].

Витрати, пов'язані з наданням готельних послуг, у тому числі собівартість реалізованих готельних послуг, формуються відповідно до норм П(С)БО 16, а доходи — згідно з вимогами П(С)БО 15.

Відповідно до п. 11 ПБО 16 підприємство самостійно встановлює перелік і склад статей калькулювання виробничої собівартості наданих готельних послуг з урахуванням методичних рекомендацій з її формування у споріднених галузях. Витрати підприємства з надання готельних послуг складаються в основному з витрат: на утримання приміщень номерів готелів; на оснащення номерів готелів (крім витрат, що підлягають амортизації) та обслуговування клієнтів у номері (столи, шафи одяжні, стакани, попільнички, рушники, мило тощо); на оплату праці персоналу; на амортизацію приміщень номерів готелів; витрат на охорону праці й техніку безпеки; на ремонт і технічне обслуговування готельних номерів тощо.

У бухгалтерському обліку собівартість готельних послуг формується на рахунку 23 «Виробництво». На підприємствах готельного господарства до рахунку 23 «Виробництво» відкривають окремі субрахунки. Наприклад, якщо готель має окремі підрозділи, — «Готель (основні послуги)», «Ресторан», «Хімчистка», «Перукарня» тощо. З кредиту рахунку 23 «Виробництво» собівартість готельних послуг списується на субрахунок 903 «Собівартість реалізованих робіт і послуг».

Облік загальновиробничих витрат ведеться на рахунку 91 «Загальновиробничі витрати». Облік інших витрат операційної діяльності готелю ведеться на рахунках 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут», 94 «Інші витрати операційної діяльності». Такі витрати відображаються у

складі витрат того звітнього періоду, в якому вони були здійснені (п. 7 ПБО 16), тобто відносяться безпосередньо на зменшення фінансового результату в періоді їх виникнення.

В свою чергу, облік доходів здійснюється відповідно до ПБО 15, згідно до якого, дохід, пов'язаний з наданням послуг, визнається виходячи зі ступеня завершеності операції з надання послуг на дату балансу, якщо може бути достовірно оцінено результат цієї операції. Спектр послуг, що надаються підприємствами готельного господарства,— досить широкий, тому й перелік доходів від реалізації також відносно великий. Зокрема, це доходи від здачі готельних номерів, реалізації побутових послуг (прання, хімчистка, перукарські послуги тощо), реалізації екскурсійних послуг, реалізації автопослуг (перевезення пасажирів), реалізації послуг автостоянки, надання послуг із користування мережею Інтернет, телефоном тощо.

Для узагальнення інформації про дохід, одержаний від надання готельних послуг, використовують субрахунок 703 «Дохід від реалізації робіт і послуг», до якого для обліку основних та додаткових послуг, що надаються готелем, відкриваються субрахунки другого порядку. Облік доходів від надання послуг іншими підрозділами готелю також ведеться за субрахунком 703 «Дохід від реалізації робіт і послуг» з відкриттям окремих субрахунків другого порядку, а саме: «Хімчистка», «Перукарня», «Транспорт», «Автостоянка», «Пральня» тощо. За кредитом субрахунку 703 відображається збільшення (одержання) доходу, за дебетом — належна сума непрямих податків та зборів. Наприклад, суми ПДВ, туристичного збору та списання у порядку закриття на рахунок 79 «Фінансові результати». При наданні готельних послуг, пов'язаних із тимчасовим проживанням гостей на умовах наступної оплати, дохід визнається під час збільшення активу (нарахування дебіторської заборгованості гостя перед готелем), що відображається бухгалтерським записом за дебетом субрахунку 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями» у кореспонденції з кредитом субрахунку 703 «Дохід від реалізації робіт і послуг». При цьому сума визнаного у звітному періоді доходу від надання готельних послуг залежить як від кількості гостей та кількості діб, протягом яких у звітному періоді ці гості проживали у готелі, так і від вартості проживання у готелі однієї людини протягом однієї доби. Кількість гостей та строки їх проживання у готелі у звітному періоді підтверджуються наступними документами: журналом обліку громадян, що проживають у готелі (форма № 5-Г), журналом обліку іноземців, що проживають у готелі (форма № 6-Г). Тому дохід слід розраховувати виходячи з цих даних незалежно від дати оплати.

### **Список використаних джерел**

1. Наказ Міністерства фінансів України № 291 «Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його застосування» [Електронний ресурс].—Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99>.

2. Інструкція «Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій» [Електронний ресурс].— Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>.

**Панченко О.М.**

*к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування*  
Запорізький національний технічний університет  
м.Запоріжжя, Україна

## **МЕТОДИ ТА ПРОЦЕДУРИ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ: ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ**

Під обліковою політикою (англ. accounting policy) розуміють загальні принципи, методи і прийоми відображення господарських операцій в обліку, відповідно до яких ведуться рахунки окремого підприємства та складається фінансова звітність. Згідно з Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», облікова політика – це сукупність принципів, методів і процедур, які використовуються підприємством для складання і подання фінансової звітності [1]. Вимоги до порядку формування облікової політики підприємства та її обов'язкових складових наведені у Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства [2].

Принцип (лат. principium — начало, основа) — це твердження, яке сприймається як головне, важливе, суттєве, неодмінне або, принаймні, бажане. Принципи відображають ті суттєві характеристики системи, що відповідають за її правильне функціонування, без яких вона не виконувала б свого призначення.

Принципи бухгалтерського обліку – це концептуальні положення, які покладені в основу визначення оцінок фактів господарської діяльності і які розкривають у формі, що необхідна для користувачів облікової інформації.

Формуючи облікову політику підприємству необхідно керуватися основними принципами бухгалтерського обліку та фінансової звітності, встановленими Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні»: обачності, повного висвітлення, автономності, послідовності, безперервності, нарахування та відповідності доходів і витрат, превалювання сутності над формою, історичної (фактичної) собівартості, єдиного грошового вимірника та періодичності[1].

Облікові методи – це ключове поняття для формування облікової політики. Метод (від грец. μέθοδος — «шлях крізь») — систематизована сукупність кроків, які потрібно здійснити, щоб виконати певну задачу чи досягти певної мети; поняття тотожне алгоритму дій і технологічному процесу.

Бухгалтерський облік має свою систему методів для досягнення мети – забезпечення інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень. Методами облікової політики є лише ті

методи бухгалтерського обліку, які використовуються підприємством для складання і подання фінансової звітності та щодо яких існує можливість обрання серед альтернатив

Наприклад, визначення первісної вартості основних засобів здійснюється згідно з принципом *історичної* (фактичної) *собівартості*, а *безпосередньо* порядок визначення первісної вартості регламентується відповідним стандартом та не має альтернатив, отже, метод встановлення первісної вартості активу не є елементом облікової політики. Разом з тим, вибір методу амортизації серед існуючих альтернатив прямо впливає на величину показнику залишкової вартості основних засобів у фінансовій звітності, отже, є елементом методів облікової політики підприємства.

Важливою складовою облікової політики є процедури, які використовуються підприємством для складання і подання фінансової звітності.

Процедури бухгалтерського обліку - це практичні і детальні правила, які забезпечують втілення фундаментальних концепцій бухгалтерського обліку (умовності, принципи, обмеження, елементи фінансової звітності)[3]. Це послідовність облікового процесу від аналізу господарської операції до складання фінансової звітності та закриття рахунків [4].

Серед процедур бухгалтерського обліку виділяють наступні блоки: проведення інвентаризації; складання балансу на початок звітного періоду; реєстрація фактів господарського життя; визначення стану активів і пасивів організації; складання оборотних відомостей; складання балансу за звітний період [5].

В обліковій політиці слід розкривати лише процедури, які суттєво впливають на показники фінансової звітності. Наприклад, до облікових процедур, що не впливають на показники фінансової звітності відносяться порядок визначення документальної форми, технологія та послідовність складання оборотної відомості.

Натомість, інвентаризаційні процедури, зокрема, встановлення періодичності проведення інвентаризацій, отже, моменту відображення в обліку та фінансові звітності її результатів, є елементом облікової політики.

Ще однією важливою процедурою, яка підлягає розкриттю у обліковій політиці, є складання робочого плану рахунків за допомогою якого проводять класифікацію інформації щодо об'єктів обліку з подальшим узагальненням у бухгалтерських регістрах та звітності

### **Список використаних джерел**

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.99 р. № 996 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=996>

2. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства, затверджені наказом Міністерства фінансів України 27 червня 2013 р. № 635 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>.

3. Велш Глен А., Шорт Деніел Г. Основи фінансового обліку / Пер. з англ. О. Мінін, О. Ткач. – К.: Основи, 1999. – 943 с.

4. Б. Нидлз, Х. Андерсон, Д. Колдуэлл. Принципы бухгалтерского учета. – М.: Финансы и статистика, 2004. — 496 с.

5. Бочкарева И. И. Бухгалтерский финансовый учет: учебник / И. И. Бочкарева, Г. Г. Левина; под ред. проф. Я. В. Соколова. – М.: Магистр, 2010. – 413 с.

**Панченко О.М.,**

*к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування*

**Гончаренко Н.Г.,**

*здобувач вищої освіти за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліст*

Запорізький національний технічний університет

м.Запоріжжя, Україна

## **ЕЛЕМЕНТИ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ЗАПАСІВ**

Важливою умовою безперервного виробничого процесу є наявність оборотних активів у матеріальній формі (запасів), зокрема виробничих запасів (у вигляді предметів праці та частини засобів праці (матеріальні та швидкозношувані предмети). До виробничих запасів відносять сировину, матеріали, купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби, паливо, тара і тарні матеріали, будівельні матеріали, матеріали, передані в переробку, запасні частини, матеріали сільськогосподарського призначення, інші матеріали.

Важливою мовою організації обліку запасів є облікова політика.

Облікова політика – це сукупність принципів, методів і процедур, які використовуються підприємством для складання і подання фінансової звітності [1].

Елементами облікової політики щодо конкретного об'єкту обліку є можливі методичні прийоми, способи та процедури, що обираються з числа загальноприйнятих з урахуванням особливостей діяльності підприємства.

Загальні вимоги до формування облікової політики за елементами щодо запасів викладені в Методичних рекомендаціях щодо облікової політики підприємства [2].

Підприємства при визначенні елементів облікової політики стосовно запасів мають, враховувати, насамперед, методичні і практичні аспекти побудови обліку виробничих запасів, передбачені П(С)БО 9 «Запаси» [3]. Проте, часто не використовуються положення інших нормативно-правових документів, зокрема Інструкції про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку [4], Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку запасів [5], Методичних рекомендацій щодо обліку запасів галузевих міністерств.

Від складових елементів облікової політики підприємства залежить достовірне відображення господарських операцій, а відповідно й інформація у фінансовій звітності. Стосовно запасів як об'єкту облікової політики такими елементами, будуть виступати окремі групи запасів інформація щодо яких підлягає розкриттю у фінансовій звітності.

Наприклад, група виробничих запасів та група товарних запасів суттєво відрізняються один від одного призначенням та причиною утворення, тому застосовувати до них однакові підходи в обліку не недоцільно. Крім того, кожна з перелічених груп запасів може бути дуже різноманітною за складом та структурою. У деяких випадках, щоби бути ефективною, облікова політика має по різному визначатися для окремих видів запасів навіть у межах однієї групи.

Вважаємо, що при формуванні облікової політики щодо запасів доцільно виділити групи запасів відповідно до рядків фінансової звітності залежно від суттєвості впливу певного виду запасів на показники звітності щодо структури активів та фінансовий результат підприємства.

Слід зазначити, що особливості діяльності кожного підприємства, у першу чергу галузеві, визначають який вид запасів потребує особливої уваги при формуванні облікової політики та залежно від цього обирають методи та процедури їх обліку.

Вибір методів та процедур обліку щодо різних груп товарів має відбуватися за наступними напрямками:

облікова політика у частині організації обліку виробничих запасів має бути сформована за наступними складовими:

- формування робочого плану рахунків у частині виробничих запасів;
- визначення одиниці аналітичного обліку виробничих запасів;
- вибір методу визначення вартості виробничих запасів при вибутті;
- періодичність визначення середньозваженої собівартості одиниці виробничих запасів у разі застосування цього методу вибуття для виробничих запасів;
- порядок обліку і розподілу транспортно-заготівельних витрат, ведення окремого субрахунку обліку транспортно-заготівельних витрат.

Вибір елемента облікової політики щодо конкретної групи запасів має бути зафіксований у розпорядчому документі.

### **Список використаних джерел**

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.99 р. № 996 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=996>

2. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства, затверджені наказом Міністерства фінансів України 27 червня 2013 р. № 635 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>.

3. Запаси : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9, затверджений МФУ № 246 від 20.10.99 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>.

4. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ МФУ від 30.11.1999 р. № 291.- [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>

5. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів: Наказ МФУ від 10.01.2007р. №2 [Електронний ресурс]. - Режим доступу:<https://buhgalter911.com/uk/normativnaya-baza/metodicheskie-rekomendacii/metodichni-rekomendaciyi-z-1024317.html>

**Панченко О.М.,**

*к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування*

**Гура І.М.,**

*здобувач вищої освіти за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліст*

*Запорізький національний технічний університет*

*м.Запоріжжя, Україна*

## **ЕЛЕМЕНТИ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА ЩОДО РОЗРАХУНКІВ ЗА СТРАХУВАННЯМ**

Формування облікової політики підприємства стосовно розрахунків за страхуванням є важливим інструментом управління господарськими ризиками. Як об'єкт обліку розрахунки за страхуванням відносяться до зобов'язань підприємства, отже, складові облікової політики: принципи, методи, процедури щодо розрахунків за страхуванням мають формуватися як для зобов'язань.

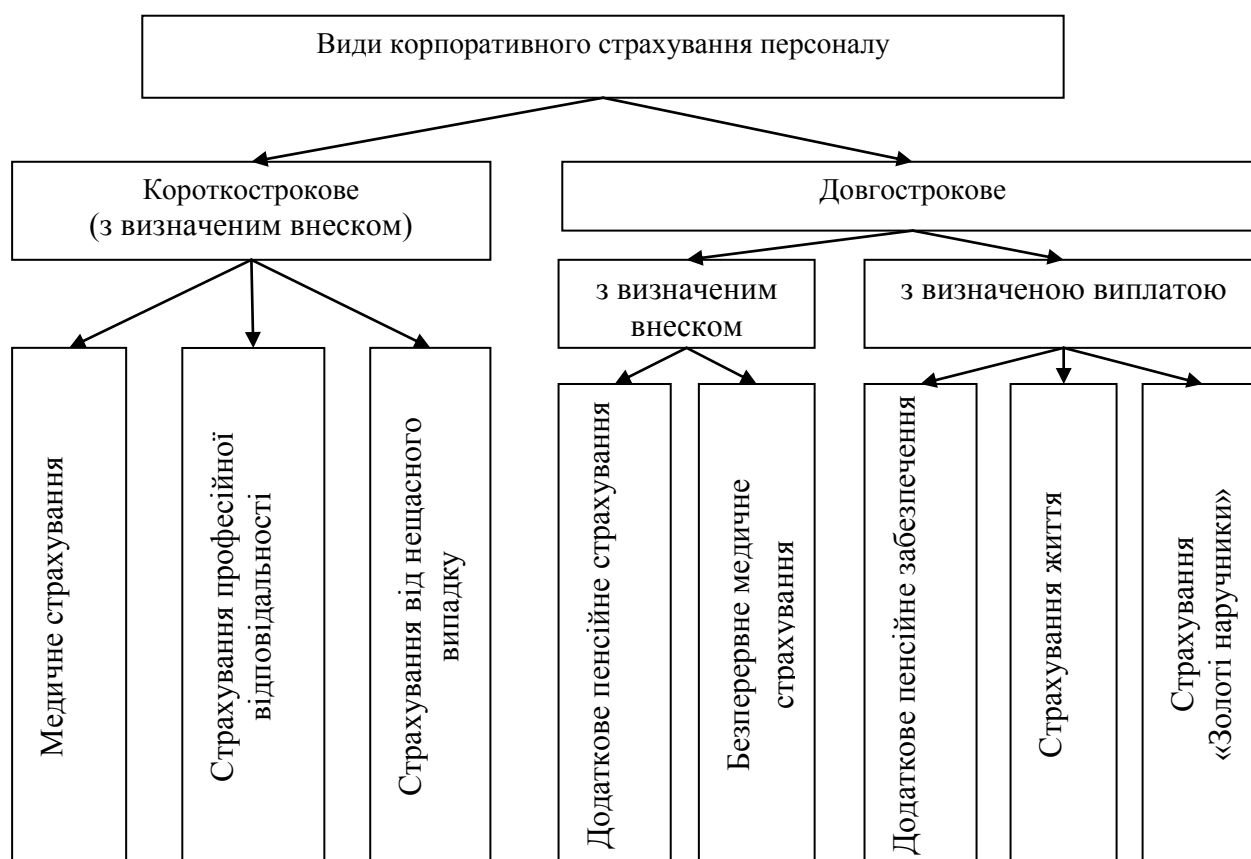
Зобов'язання, згідно з Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства[1], є окремим об'єктом облікової політики. Разом з тим, звітна форма 1 Баланс (Звіт про фінансовий стан) містить у своєму складі різноманітні види зобов'язань, які відрізняються між собою за терміном, підходами до оцінки, відображенню в обліку тощо.

Підприємство має самостійно, у межах встановлених нормативних вимог а визначених критеріїв суттєвості інформації сформуванати облікову політику щодо кожного з елементів фінансової звітності, зокрема, кожного виду зобов'язань. Розрахунки зі страхуванням відображуються у звітній формі 1 Баланс (Звіт про фінансовий стан) окремим рядком. Отже, у наказі про облікову політику доцільно виділити розрахунки за страхуванням як окремий об'єкт облікової політики.

Серед методів та процедур, які використовують для визначення елементів облікової політики підприємства велике значення має класифікація зобов'язань за способом погашення, часом виникнення, терміном погашення, можливістю оцінки тощо відповідно до П(С)БО 11 «Зобов'язання»[2]. Відображення

вказаної класифікації на практиці втілюється під час розробки робочого плану рахунків. Для прикладу розглянемо підходи до розробки робочого плану рахунків стосовно корпоративного страхування персоналу при формуванні облікової політики підприємства.

Поділ корпоративного страхування персоналу на окремі види зумовлюється сукупністю ризиків, які вони охоплюють (медичне, пенсійне, страхування життя тощо), тривалістю дії договорів страхування (короткострокові, довгострокові), а також порядком накопиченням коштів для здійснення страхових виплат. Основні види корпоративного страхування персоналу представлено на рис. 1.



**Рисунок 1 – Види корпоративного страхування персоналу**

Виходячи з цього розподілу доцільно визначити наступні субрахунки робочого плану рахунків для обліку операцій зі здійснення розрахунків за корпоративним страхуванням персоналу.

**6541** – Розрахунки за індивідуальним страхуванням персоналу за програмами з визначеною виплатою

65411 – За додатковим пенсійним забезпеченням

65412 – За страхуванням життя

65413 – За програмою «Золоті наручники»

**6542** – Розрахунки за індивідуальним страхуванням персоналу за програмами з визначеним внеском

65421 – За індивідуальним короткостроковим медичним страхуванням

65422 – За безперервним медичним страхуванням

65423 – За додатковим пенсійним страхуванням

65424 – За страхуванням професійної відповідальності

65425 – За страхуванням від нещасного випадку

**472** - Додаткове пенсійне забезпечення

4721 – довгострокове забезпечення за додатковими пенсіями

4722 – короткострокове забезпечення за додатковими пенсіями

**477** – Забезпечення матеріального заохочення

....4771 – страхування життя

....4772 – страхування за програмою «Золоті наручники»

### **Список використаних джерел**

1. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства, затверджені наказом Міністерства фінансів України 27 червня 2013 р. № 635 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>.

2. Зобов'язання : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11, затверджене наказом МФУ від 31.01. 2000 р. № 20 [Електронний ресурс] - Режим доступу : / [http:// zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0085-00](http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0085-00).

**Панченко О.М.,**

*к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування*

**Коврига І.А.,**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем магістр*

*Запорізького національного технічного університету*

*м. Запоріжжя, Україна*

### **ОРГАНІЗАЦІЯ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ РУХУ ТОВАРІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ**

Внутрішній контроль – це процес, який забезпечує відповідність функціонування конкретного об'єкта прийнятим управлінським рішенням і спрямований на успішне досягнення поставленої мети. Основною його метою є об'єктивне вивчення фактичного стану справ у суб'єкта господарювання, виявлення та попередження тих факторів та умов, які негативно впливають на виконання прийнятих рішень і досягнення поставленої мети, та доведення цієї інформації до органу управління [1].

Рух товарів від постачальника до кінцевого споживача відбувається через низку торговельно-технологічних операцій, кількість яких залежить від «типу підприємства, методу обслуговування, широти й глибини асортименту товарів, ступеня готовності товарів до продажу, ритмічності та обсягу поставок, рівня механізації трудомістких процесів, розміру і планування торгових залів та неторгових приміщень» [2, с. 61].

Належна організація внутрішнього контролю руху товарів дозволяє оцінювати стан складових внутрішнього середовища, що впливають на економічну стійкість торговельного підприємства.

Організацію процесу внутрішнього контролю операцій, пов'язаних з рухом товарів, запропоновано розглядати в розрізі наступних етапів: організаційно-підготовчого, методичного, результативно-узагальнюючого, що дозволяє виявити зв'язки між складовими системи внутрішнього контролю

Щоб забезпечити результат процедури контролю повинні бути: доцільними (відповідні процедури контролю у відповідному місці та у відповідності до ризику, якого це стосується); послідовними та періодичними (усі працівники постійно й уважно дотримуються правил і не порушують їх за відсутності керівництва чи за наявності великих навантажень); економними (кошти на проведення процедур контролю не повинні перевищувати очікуваного ефекту); повними, обґрунтованими та безпосередньо стосуватись цілей контролю.

До факторів, які впливають на організацію внутрішнього контролю руху товарів, слід віднести:

- особливості виду діяльності (здійснення одночасно виробничої, торговельної та інших видів діяльності);
- організаційну структуру підприємства;
- фінансову спроможність організувати контроль; – наявність відокремленої служби внутрішнього контролю; – використання різних каналів збуту власної продукції і товарів; – наявність товарів, на які відсутнє право володіння тощо[3].

Необхідно звернути увагу на існування наступних критеріїв, яких необхідно дотримуватись при організації системи внутрішнього контролю: надійності; відповідності розмірам і ступеню складності підприємства; регламентації внутрішнього контролю та її залежності від розроблених керівництвом нормативних актів; відповідальності суб'єктів внутрішнього контролю за інформаційну безпеку та захист інформації [4, с. 192].

Надійність, як одна з передумов організації внутрішнього контролю, відіграє надзвичайно важливе значення, оскільки від правильності проведення контрольних процедур та об'єктивної оцінки явищ, або відхилень, які можуть виникнути залежатимуть подальші управлінські рішення пов'язані із вирішення проблем та уникненням їх виникнення в майбутньому. Наявність внутрішньої регламентації контрольних процедур, які проводяться на підприємстві дозволить не лише правильно організувати даний процес, але визначають порядок дій суб'єктів проведення контролю та їх відповідальність за надання викривленої інформації.

Типові помилки в організації внутрішнього контролю. Контроль «з нагоди» - не постійний і всеосяжний, а приурочений до будь-яких подій або за підсумками що вже виникли критичні ситуації. Тотальний контроль - керівник, який вирішив контролювати все і вся, не підвищує відповідальність співробітників, а звільняє від неї. Прихований контроль - несприятливий вплив на морально-психологічну атмосферу в колективі. Контроль улюбленої ділянки - частіше всього коли в справах якого керівник відчуває себе фахівцем. Контроль-проформа - видимість контролю через безумовної презумпції сумлінності працівників. Контроль-недовіра - оцінка успішності контролю за кількістю виявлених порушень. Контроль без зворотного зв'язку - притримування результатів контролю для різних цілей (наприклад, при

розмові про підвищення заробітної плати). Поверхневий контроль (наприклад, контроль приходу і уходу з роботи замість контролю її результатів).

### **Список використаних джерел**

1. Кулаковська Л.П. Організація та методика аудиту / Л.П. Кулаковська / [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://pidruchniki.ws/13331222/>
2. Юсуфова А. Особливості ситуаційного управління на торговельних підприємствах / А. Юсуфова // Вісник КНТЕУ. – 2006. – № 6. – С. 59–63.
3. Дроздова О.Г. Особливості організації внутрішнього контролю руху товарів / Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. №1 (78) 2015. – С. 212-130
4. Будник Л. Внутрішній контроль як засіб підвищення економічної безпеки бізнесу / Л. Будник, С.І. Саченко // Галицький економічний вісник / Тернопільський державний технічний університет ім. І. Пулюя, 2011. – № 4. – С. 191–194

**Панченко О.М.,**

*доцент, кафедри облік та оподаткування*

**Маковоз С.М.,**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем магістр*

*Запорізький національний технічний університет*

*м. Запоріжжя, Україна*

## **ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ МАЛОГО ПІДПРИЄМСТВА**

Одним із важливих питань організації бухгалтерського обліку на суб'єкті малого підприємництва є формування його облікової політики. Згідно з Методичними рекомендаціями щодо облікової політики підприємства [1]. Обрані елементи облікової політики оформлюються у вигляді спеціального розпорядчого документу. Розпорядчим документом, у якому фіксуються положення облікової політики, можуть бути наказ або розпорядження керівника підприємства. Найчастіше малі підприємства складають саме Наказ про облікову політику який складається на кожний наступний звітний рік. Складання наказу, що затверджує на поточний рік прийняту методологію бухгалтерського обліку та його організацію, вимагається Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [2]

Облікова політика малого підприємства повинна забезпечувати: точну та швидку підготовку фінансової звітності; достатній рівень точності суттєвої інформації; обробку облікової інформації з мінімальними витратами.

Наказ про облікову політику є основним внутрішнім організаційно-розпорядчим документом, яким регулюється організація облікового процесу на СМП та є обов'язковим для виконання всіма службами і працівниками підприємства.

Типової форми Наказу про облікову політику немає, оскільки обсяг та порядок його формування не регламентований жодним нормативним документом. Тому при його складанні необхідно керуватися професійним судженням та вимогами законодавчих актів і нормативних документів. При цьому положення облікової політики можуть міститися як у тексті наказу, так і в додатках до наказу.

При складанні Наказу про облікову політику СМП повинні враховувати такі фактори: розмір підприємства та кількість працюючих, щоб довести необхідність створення бухгалтерської служби на підприємстві або обмежитися лише посадою бухгалтера; вид діяльності; вибір плану рахунків (загальний або спрощений); вибір системи оподаткування (загальна або спрощена); вибір форми бухгалтерського обліку (журнальна, спрощена, автоматизована та ін.).

Характерною особливістю облікової політики СМП є те, що вона має бути спрямована на задоволення, насамперед, внутрішніх користувачів інформації, так як коло зовнішніх користувачів фінансової звітності суб'єктів малого підприємництва дуже обмежено. Виходячи з цього, питання управлінського обліку та обґрунтування вибору альтернатив з урахуванням впливу на фінансові результати має приділятися значна увага.

Наказ про облікову політику має відображати потреби керівництва у впорядкуванні облікової системи підприємства відповідно до завдань управління (планування, контролю, аналізу тощо) та питання забезпечення безпеки інформації облікової системи підприємства, розробки та реалізації заходів з надійного захисту комерційної таємниці[3].

Зважаючи на це, вважаємо за доцільне у наказі про облікову політику суб'єкта малого підприємництва виділяти три основних розділи: методичний, управлінсько-організаційний, податковий. Також необхідно врахувати необхідність забезпечення дотримання конфіденційності облікової інформації та захист комерційної таємниці (табл. 1).

**Таблиця 1 - Структура наказу про облікову політику суб'єкта малого підприємництва**

Зміст розділу
<b><i>I. Методична частина</i></b>
Розкриває методичні елементи облікової політики, передбачені чинним законодавством з урахуванням особливостей обліку на малому підприємстві: методи амортизації основних засобів; методи вибуття запасів; метод визначення резерву сумнівних боргів тощо.
<b><i>II. Організаційно-управлінська частина</i></b>
Розкриває питання організації та ведення обліку з точки зору управлінських аспектів: питання проведення інвентаризації; вибір форми організації та форми ведення бухгалтерського обліку; управлінський план рахунків; форми внутрішньої звітності; форми первинних документів управлінського обліку; графіки документообігу, у тому числі електронного; підходи до автоматизації обліку, питання інформаційної безпеки, зокрема перелік інформації, яка вважається конфіденційною; порядок та умови надання доступу до комерційної таємниці як працівникам підприємства так і стороннім особам, зокрема контролерам, перелік дій, які будуть вважатися розголошенням комерційної таємниці та порушенням режиму збереження конфіденційності тощо. тощо.
<b><i>III. Організація та ведення розрахунків за податками та зборами</i></b>
Розкриває питання організації та ведення обліку розрахунків з бюджетом за податками і зборами: розподіл обов'язків та графік документообігу щодо ведення здійснення розрахунків за податками та зборами

Запропонований підхід до удосконалення документального оформлення облікової політики на малому підприємстві дозволяє чітко відокремити обов'язкові (імперативні) норми від складових, потреба у яких визначається підприємством самостійно. Це зробить наказ про облікову політику більш структурованим, зрозумілим, гнучким.

### **Список використаних джерел**

1. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства, затвержені наказом Міністерства фінансів України 27 червня 2013 р. № 635 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>.

2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.99 р. № 996 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=996>

3. Панченко О.М. Формування наказу про облікову політику підприємства: складові та основні вимоги / О.М.Панченко // Трансформація обліково-інформаційної політики та гармонізація фінансової звітності, аналізу і аудиту в умовах євроінтеграції: монографія / Н.М. Левченко, С. В. Візіренко, Л. М. Очеретько, О.Г. Лищенко, О. М. Панченко, О. П. Зоря, М. І. Жадан, В. М. Помулева, С.П. Ремига, І.Я. Максименко, О.С. Черкасова // ЗНТУ. – Запоріжжя : Кругозір, 2015. – 368 с.

**Панченко О.М.,**

*к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування*

**Оденець А.П.,**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем магістр*

*Запорізький національний технічний університет*

*м. Запоріжжя, Україна*

### **ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ СОЦІАЛЬНОГО ПАКЕТУ ПРАЦІВНИКІВ ПІДПРИЄМСТВА**

У часи кризи в Україні та нестабільної економіки, будь-якого сучасного підприємства треба зосередитися на необхідності бути соціально-відповідальним, зокрема, нести соціальні витрати на персонал. Стимулювання працівників, а саме матеріальне чи не матеріальне, є найголовнішим фактором у сталому розвитку та забезпечення конкурентоспроможності підприємства у сучасному світі. Дієвим інструментом цього, що дедалі набуває популярності серед українських підприємств є забезпечення працівників підприємств соціальним пакетом.

Дослідженнями щодо проблематики застосування соціального пакету на підприємствах займалися як вітчизняні, так і закордонні вчені, представниками яких є зокрема: Н. М. Горобець, О. Ю. Древаль, Е. М. Лібанова, І. Новак, М. М. Петрушенко, У. Тейлор, Р. Фрімен та інші. Але відображенню в обліку не приділяють достатньо уваги, більшість авторів розглядає та аналізує функції соціального пакету та оцінює його здатності забезпечити потрібну мотивацію.

Соціальний пакет - це додаткові пільги і бонуси, які підприємство пропонує своїм співробітникам, щоб утримати їх, як фахівців і стимулювати для просування по кар'єрних сходах. Однак не слід плутати соціальні гарантії, передбачені трудовим законодавством України, з додатковими пільгами, оплачуваними роботодавцем з прибутку [2]. Склад цих додаткових пільг та бонусів різні автори визначають по різному.

Відповідно до Трудового кодексу, наймачі в Україні зобов'язані надати працівникам основну та додаткову трудову відпустку, пільгові путівки, оплачуваний лікарняний, оплачувану відпустку по вагітності та пологах, відрядження, страхові нарахування на заробітну плату. Все, що надається працівникам крім цього, не є обов'язковим за трудовим законодавством і відноситься до статті про додаткові трудові і соціально-побутові пільги. Додаткові привілеї компанія надає своїм службовцям тільки за рахунок отриманого прибутку.

Соціальний пакет так чи інакше пов'язаний з соціальним забезпеченням та соціальним захистом працівників. Соціальний пакет на сьогодні – це з одного боку розширення за ініціативою та за рахунок підприємства деяких аспектів соціального захисту, а також, одночасно, і деякі стимулюючі заходи стимулювання працівників у суто професійній сфері (наприклад, премії за новаторські пропозиції, стимулювання прагнення до фахового навчання тощо). Соціальне забезпечення – це те що гарантує держава у сфері соціального захисту, прав громадянина, передбаченні законодавством України. Таким чином, як поняттям «соціальне забезпечення» так і «соціальний пакет» охоплюються соціальні права людини: право на працю, на освіту, на житло, на відпочинок, на безпечне довкілля, на охорону здоров'я, на достатній життєвий рівень, на безпечні умови праці, на заробітну плату, не нижчу мінімально встановлених стандартів та ін.

Використання роботодавцями соціального пакету має позитивне значення для внутрішньої стабільності та зовнішньої привабливості компанії як роботодавця. Також воно сприяє формуванню в Україні сучасного, конкурентного ринку праці, створенню й розвитку засад корпоративної культури в суспільстві, підвищенню конкурентоспроможності національної робочої сили. Поширення практики використання соціального пакета як інструменту підвищення заробітної плати має наслідком створення умов для розвитку ринку послуг, зокрема у сфері добровільного страхування (медичного, пенсійного тощо). Соціальний пакет може запроваджуватися за допомогою існуючих законодавчих механізмів, таких як договірне регулювання колективних, трудових відносин, письмова форма укладення трудового договору [1].

На даний час законодавство не визначає поняття соціального пакету, але якщо вживати його як мотиваційний інструмент в системі управління конкурентоспроможністю, доцільно розглядати його як окремий об'єкт обліку.

Соціальний пакет – це складна облікова категорія, яка поєднує у собі різні види витрат та виплат із різних джерел. Разом з тим, для цілей управління, потрібно забезпечити системне та цілісне відображення обліку соціального пакету на підприємствах.

Для розробки, подальшого формування в обліку підприємства інформації щодо соціального пакету з метою впевненості в ефективності його використання, як мотиваційного компоненту, доцільно було би класифікувати його за наступними ознаками: за професійними віком, за статусом працівника, освітою, за сімейним

положення (зокрема кількість дітей) тощо, залежно від цілей управління. Це допоможе розширити та посилити мотиваційний вплив на працівників, адже у кожного кваліфікаційного рівня, можуть бути різні пріоритети у соціальному пакеті.

На даний час не існує нормативно затверджених методичних рекомендацій стосовно методів та процедур відображення соціального пакету в обліку. Кожне підприємство встановлює свої вимоги щодо порядку організації та ведення обліку соціального пакету.

На нашу думку, враховуючи соціальну важливість розвитку людського капіталу як для окремого підприємства, так і для держави в цілому, було б доцільно встановити в Україні загальні правила ведення обліку соціального пакету, можливо навіть нормативно встановити окремий рахунок чи декілька взаємопов'язаних рахунків для зручності.

### **Список використаної літератури**

1. Новак І.М. Ринок праці та соціально-трудові відносини. Україна [текст] / І.Новак // Аспекти праці. – 2008. – с.115

2. Що входить в соціальний пакет в Україні [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://mojazarplata.com.ua/ua/main/labour-legislation/>

**Панченко О. М.,**

*к.е.н., доцент, кафедри обліку і оподаткування*

**Шелудько Д. В.,**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем магістр*

*Запорізький національний технічний університет*

*м.Запоріжжя, Україна*

## **ОБЛІК ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ**

Сучасні умови розвитку господарювання вітчизняних підприємств, вимагають від керівництва адекватних механізмів реагування на динамічні зміни зовнішнього середовища, постійно зростаючі вимоги споживачів та велику конкуренцію на ринках. Саме тому для існування підприємств у конкурентних умовах обов'язковим є виробництво високої конкурентоспроможної продукції.

Підприємства, які не змогли оцінити важливість інноваційної діяльності та впровадження інновацій, як правило, втрачають конкурентоспроможність. Саме нововведення можуть забезпечити підприємству достатні конкурентні переваги, створити умови для зміцнення його ринкових позицій та стабільного розвитку. Особливої актуальності набуває це питання в умовах глобалізації ринків.

Відповідно до ЗУ «Про інноваційну діяльність», інноваційна діяльність – діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг [1].

Конкурентоспроможність – це властивість продукції, що відображає її здатність бути реалізованою споживачам на конкретному ринку в певний період. Рівень конкурентоспроможності визначає відмінність аналізованої продукції від продукції

конкуренції, котрі перебувають на цьому ринку, а також тих із них, які прагнуть потрапити на нього, за ступенем задоволення конкретної потреби й за витратами на її задоволення. Для визначення цього показника необхідно мати інформацію про сумарний корисний ефект від розроблення, експлуатації, збуту та обслуговування порівнюваних видів продукції, про повні витрати на всіх етапах їх життєвого циклу, включаючи витрати, пов'язані з впливом на соціальну сферу і навколишнє середовище [2].

Саме інноваційна діяльність промислових підприємств здатна забезпечити конкурентоспроможність підприємств на внутрішньому та зовнішньому ринках. Основною умовою забезпечення економічного розвитку має бути зважена, ефективна інноваційна діяльність. Використання сукупності інноваційних факторів-ресурсів в процесі розвитку економіки на будь-якому її рівні забезпечує перехід на якісно новий тип розвитку, який надає можливість забезпечити економічну стійкість та конкурентоспроможність.

Для визначення рівня та потенційних можливостей інноваційного розвитку країни, а отже, й показника стану інноваційного підприємництва у світі використовується розрахунок глобального індексу інновацій (The Global Innovation Index - GII).

Глобальний індекс інновацій - це глобальне дослідження та супроводжуючий його рейтинг країн світу за рівнем інноваційності, які розраховуються за методикою міжнародної школи INSEAD (Франція).

Україна продовжує втрачати позиції у глобальному рейтингу країн світу за показником економічної конкурентоспроможності. За опублікованим Всесвітнім економічним форумом Індексом глобальної конкуренто-спроможності 2016-2017 Україна посіла 85-е місце серед 138 країн світу, втративши за рік шість позицій .

**Таблиця 1 - Позиції України за Індексом конкурентоспроможності [3]**

2012-2013 (з 144 країн)	2013-2014 (з 148 країн)	2014-2015 (з 144 країн)	2015-2016 (з 140 країн)	2016-2017 (з 138 країн)
73	84	76	79	85

На сьогодні в Україні є 12 технопарків, 28 інноваційних бізнес-інкубаторів, 28 інноваційних центрів. Діють Український інститут науково-технічної інформації та 9 регіональних центрів науки, інновацій та інформатизації тощо.

За різними оцінками, частка інноваційних підприємств в Україні становить біля 17,3%, що є недостатньою кількістю для ефективного сучасного розвитку країни в цілому.

Кабінет міністрів України затвердив проект «Концепції Державної цільової економічної програми розвитку інноваційної інфраструктури». Мета цієї програми - створення умов для розвитку інноваційної інфраструктури, надання допомоги науковцям, інноваторам та підприємствам. Фінансуватимуть програму з державного й місцевих бюджетів, за рахунок коштів приватних інвесторів, міжнародної допомоги, а також державно-приватного партнерства та венчурного інвестування. Строк виконання програми - 2017-2021 роки. В документі стисло окреслено стан інноваційної інфраструктури: які є проблеми, як їх планують вирішувати.

Основна проблема обліку витрат, доходів і результатів інноваційної діяльності полягає в тому, що в основу інноваційної освіти в Україні покладено зарубіжний досвід, запропонований у вигляді вітчизняних підручників в галузі інновацій, які слабо враховують особливості діяльності підприємств та специфіку переходу України до ринкової економіки.

Ще одним недоліком сучасного обліку є те, що не існує єдиної системи облікових реєстрів і бухгалтерських розрахунків для відображення витрат, доходів і результатів інноваційної діяльності.

Відсутність методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку інноваційної діяльності призвела до розпорошеності витрат по освоєнню нової продукції на різних рахунках витрат, що ускладнює визначення собівартості кожного етапу робіт і формування загальної суми цих витрат.

Відповідно до Методичних рекомендацій з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості, облік витрат на етапі «Виготовлення установчої партії» ведуть на рахунку 23 «Виробництво».

У практиці бухгалтерського обліку витрати, пов'язані з інноваційною діяльністю, спочатку відображають на рахунку 39 «Витрати майбутніх періодів».

Після завершення проекту витрати на інноваційні процеси визнають витратами певного періоду одночасно з визнанням доходу, для отримання якого вони здійснені.

В разі позитивного результату нагромаджені витрати інноваційного характеру списують на рахунок 15 «Капітальні інвестиції», а поточні інноваційні витрати періода – на рахунок 941 «Витрати на дослідження, розробки».

Існуюча методологія обліку не задовольняє потреби підприємств в комплексному обліку інноваційної діяльності за всіма етапами інноваційного циклу.

Вважаємо за доцільне враховувати доходи та витрати інноваційної діяльності за центрами відповідальності (прибутку, доходам, собівартості, інвестиціям). Це особливо важливо, якщо підприємство планує або вже випускає інноваційний продукт, який може потрапити під пільгове оподаткування. Такі платники податків зобов'язані забезпечити окремий облік прибутку / збитку, отриманих від впровадження і реалізації подібних проектів.

Отже, інноваційна діяльність є важливим чинником конкурентоспроможності вітчизняних підприємств. Досить актуальним є питання підвищення інноваційного потенціалу підприємства, що сприятиме активізації інноваційної діяльності та підвищенню рівня конкурентоспроможності.

### **Список використаної літератури**

1. Про інноваційну діяльність: [Електронний ресурс] : Закон України від 04.07.02 р. №40-IV - Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/40-15>.
2. Porter M. E. On competition and strategy / M. E. Porter // A Harvard Business Review Paperback. – 1991.
3. Позиція України в рейтингу країн світу: [Електронний ресурс] : - Режим доступу : <http://edclub.com.ua/analitika/pozyciya-ukrayiny-v-reytingu-krayin-svitu-za-indeksom-globalnoyi-konkurentospromozhnosti-1>.

**Помулева В.М.**

*ст. викладач кафедри обліку і оподаткування*

**Гапонова А.**

*здобувач вищої освіти за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліст*

Запорізький національний технічний університет

м.Запоріжжя, Україна

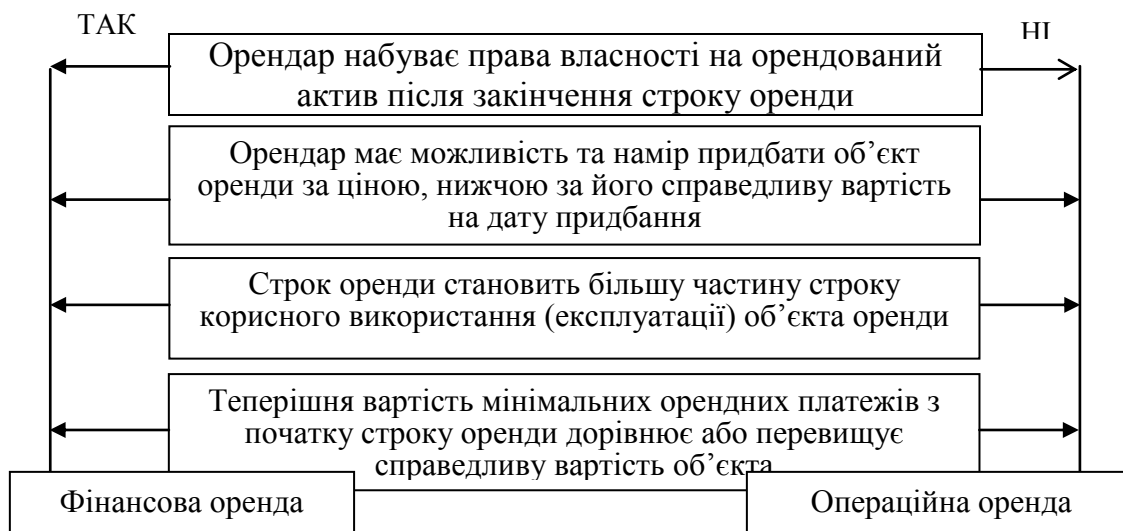
## УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ З ОРЕНДИ

На даному етапі розвитку економіки нашої країни, яка має багато кризових явищ, та перед більшістю українських підприємств постала проблема щодо впровадження нових технологій та модернізованого виробничого обладнання. В ситуації, коли підприємствам складно задовольнити потреби у доступних кредитних ресурсах за допомогою банківської системи, оренда є одним із найбільш доступних та ефективних засобів оновлення засобів виробництва.

Недосконалість чинного законодавства, Положень (стандартів) бухгалтерського обліку призвели до існування значної кількості невирішених питань, на які немає однозначних відповідей. У зв'язку з цим постає необхідність удосконалення бухгалтерського обліку орендних операцій. Це обумовлює актуальність дослідження та його загальноекономічне значення [1].

Відповідно до П(С)БО № 14 «Оренда» оренда - угода, за якою орендар набуває права користування необоротним активом за плату протягом погодженого з орендодавцем строку. Підприємство, що взяло будь-яке майно в оренду, вважається орендарем, а той, хто надав це майно, - орендодавцем. В ролі орендодавця та орендаря можуть виступати як юридичні, так і фізичні особи [2].

Відповідно до цього ж Положення оренда може бути операційною та фінансовою. Критерії розподілу цих двох видів оренди базується на тому, якою мірою ризику і винагороди, пов'язані з правом власності на орендований актив. Стандарт не містить чітко визначених умов переходу ризиків і вигод до орендаря, однак приводить ряд ситуацій, які дозволять класифікувати оренду як фінансову чи операційну (рис. 1) [3].



**Рисунок 1 - Умови класифікації оренди**

Сума нарахованої орендної плати, що підлягає сплаті, відображають за кредитом рахунку 68 «Розрахунки за іншими операціями» на суму поточних зобов'язань з оренди з відповідним рахунком витрат залежно від того, для яких цілей орендар використовує взяте в оренду майно: для створення чи покращення необоротних активів (дебет рахунку 15 «Капітальні інвестиції»), виробництва (дебет рахунку 23 «Виробництво», 91 «Загальновиробничі витрати»), для адміністративних (дебет рахунку 92 «Адміністративні витрати») чи інших цілей (дебет рахунку 949 «інші операційні витрати»). У свою чергу, погашення заборгованості з орендної плати відображається за дебетом рахунків 68 «Розрахунки за іншими операціями» (на суму поточних зобов'язань за фінансовою орендою) [4].

Як бачимо, облік в орендаря розрахунків за одержане в операційну оренду майно здійснюється на рахунку 685 «Розрахунки з іншими кредиторами». На цьому ж рахунку ведеться й облік операцій, які не передбачені для обліку на інших субрахунках рахунку 68 «Розрахунки за іншими операціями», тобто облік з розрахунків з різними організаціями за операціями некомерційного характеру (учбовими та науково-дослідними закладами тощо) та за іншими операціями.

Саме тому, з метою уникнення розбіжностей з приводу розрахунків з оренди, вважаємо доцільним включення до складу рахунку 68 «Розрахунки за іншими операціями» субрахунку 686 «Розрахунки за орендоване майно» з відповідними аналітичними рахунками 6861 «Розрахунки за орендоване майно, взяте в фінансову оренду» і 6862 «Розрахунки за орендоване майно, взяте в операційну оренду». Це дасть можливість деталізувати суми орендних платежів і тим самим спростить систему обліку орендних операцій.

Таким чином, оренда є одним із альтернативних методів оновлення техніко-технологічної бази підприємства. Однак орендні відносини та облік орендних операцій потребують удосконалення на законодавчому рівні. З цією метою необхідно, на нашу думку, здійснити деталізацію Плану рахунків бухгалтерського обліку, що дозволить систематизувати порядок відображення в обліку орендних операцій.

### **Список використаних джерел**

1. Головченко Н. В. Організація і методика обліку орендних операцій : автореф. дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук; Міністерство освіти і науки України, Національна академія статистики, обліку та аудиту . – Київ, 2011 . – 36 с.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 14 «Оренда» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://buhgalter911.com/Res/>
3. Коба О. В., Катькало С. О. Облік орендних операцій // Вісник Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка. – 2011. – с. 26-32
4. Момот Т. В. Конспект лекцій з дисципліни «Фінансовий аналіз» (для студ. 5 курсу денної і 6 курсу заочної форми навчання спеціальності «Облік і аудит») / Т. В. Момот:– Х.: ХНАМГ, 2010. – 183 с.

## СЕКЦІЯ 2 ОРГАНІЗАЦІЯ, ФУНКЦІОНУВАННЯ І РОЗВИТОК АУДИТУ: ЗАРУБІЖНИЙ ТА ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД

**Візіренко С.В.**

*к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування*

**Багрій К.О.**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем бакалавр*

Запорізький національний технічний університет

м. Запоріжжя, Україна

### ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ ЗА ВИПЛАТАМИ ПРАЦІВНИКАМ

Аудит розрахунків за виплатами працівникам відіграє важливу роль при проведенні аудиту. Перш за все тому, що розрахунків за виплатами працівникам є трудомістким процесом, пов'язаний з обробкою великої кількості первинної інформації, має багато однотипних операцій, здійснення яких потребує багато часу. Аудит розрахунків за виплатами працівникам являє собою незалежну перевірку правильності відображення в бухгалтерському обліку розрахунків за виплатами працівникам, а також достовірності показників звітності.

Мета аудиту розрахунків з оплати праці відповідно до МСА 200 «Загальні цілі незалежного аудитора та проведення аудиту відповідно до Міжнародних стандартів аудиту» полягає у висловленні аудитором незалежної професійної думки щодо правильності відображення у звітності підприємства інформації про розрахунки за виплатами працівникам. Таким чином, мета аудиту розрахунків за виплатами працівникам полягає у встановленні дотримання підприємством норм діючого законодавства з оплати праці, а також інших нормативних документів, регулюючих порядок обліку і відображення в звітності розрахунків за виплатами працівникам.

Основними завданнями аудиту розрахунків за виплатами працівникам є:

- контроль за дотриманням чинного законодавства щодо розрахунків з оплати праці;
- перевірка правильності здійснення нормування праці та її оплати;
- перевірка виплат заробітної плати за трудовими угодами та достовірність відображення в їх обліку;
- перевірка правильності розрахунку розмірів основної і додаткової оплати праці та премій;
- з'ясування законності та повноти утримань із заробітної плати та інших виплат працівникам;
- перевірка правильності визначення розміру сукупного доходу, що підлягає оподаткуванню, а також повноти й правильності проведених по закінченні року перерахунків податку на прибуток, відповідних нарахувань та утримань;
- перевірка достовірності показників звітності підприємства в частині відображення показників оплати праці.

Аудит, здійснений аудиторською фірмою, має супроводжуватись обов'язковим документуванням, тобто відображенням отриманої інформації в робочій документації з аудиту. Крім того, всі ті дії, які здійснює аудитор у процесі аудиторської перевірки, в тому числі й для отримання аудиторських доказів, він має обов'язково вносити до своїх робочих документів.

Документальне оформлення аудиторської перевірки складається з двох видів документації – робочої та підсумкової. Суть робочих документів, їх зміст, форма, володіння та порядок зберігання викладені в Міжнародному стандарті аудиту 230 «Аудиторська документація» [1].

Робочі документи аудитора тісно пов'язані з отриманням і відображенням аудиторських доказів, оскільки перші документально фіксують останні. Вибір техніки складання робочих документів залежить переважно від того, яким способом ведеться бухгалтерський облік на підприємстві, а також від особистого досвіду і компетентності аудитора.

Перевіряючи розрахунки по ЄСВ, з'ясовується правомірність нарахувань з оплати праці та інших заохочувальних виплат, встановлюється правильність визначення фонду оплати праці, що є об'єктом нарахування, а також повноту проведення нарахувань [2].

Перевірка розрахунків з оплати праці та розрахунків за ЄСВ є трудомістким процесом, тому аудитор проводить лише вибіркову перевірку найважливіших розрахунків, при цьому важливо правильно провести вибірку. Тому я пропонуємо наступний вид аудиторського документу вибіркової перевірки правильності нарахування єдиного соціального внеску (табл. 1).

**Таблиця 1 – РД. Вибіркова перевірка правильності нарахування єдиного соціального внеску**

№	Період	Єдиний соціальний внесок за основною ставкою 22%			Єдиний соціальний внесок для інвалідів 8,41%		
		Згідно звіту	За даними аудитора	Відхилення (гр.5-гр.6)	Згідно звіту	За даними аудитора	Відхилення
1	2	5	6	7	8	9	10

Основними завданнями, що ставляться під час проведення аудиту єдиного внеску є підтвердження правильності, своєчасності та повноти нарахування і перерахування податків, правильності ведення обліку за цими розрахунками, правильності заповнення звітності та відповідності даних облікових регістрів даним податкової звітності. Тому даний документ спростить роботу аудитора та його час на проведення перевірки.

Вибір техніки складання робочих документів залежить переважно від того, яким способом ведеться бухгалтерський облік на підприємстві, а також від особистого досвіду і компетентності аудитора.

#### **Список використаних джерел:**

1. Аудиторська документація : Міжнародний стандарт аудиту 230 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://apu.com.ua/attachments/article/290/Audit\\_2015](http://apu.com.ua/attachments/article/290/Audit_2015)

2. Петрик О.А. Аудит оподаткування підприємств : навч. посіб./ О. А. Петрик, Г. М. Давидов, О. Ю. Редько, В. О. Шевчук, В. О. Зотов, Д. Є. Свідерський, В. В. Рядська, Н. С. Шалімова.-К. : 2012. - 212 с.

**Візіренко С.В.,**

*к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування*

**Біленко К.С.**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем магістр*

Запорізький національний технічний університет

м. Запоріжжя, Україна

## **ОРГАНІЗАЦІЯ АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ ЗА ПОДАТКАМИ Й ПЛАТЕЖАМИ**

Велика кількість податків й платежів, недосконалість податкового законодавства, великий податковий тиск на підприємства, збільшують властивий ризик підприємства. А з урахуванням штрафів, які накладаються на підприємства за порушення податкового законодавства, та пені, що стягується за прострочення платежів, аудиторський ризик збільшується. Тому аудит розрахунків за податками й платежами є одним із найтрудомісткіших,

Відповідно до МСА 300 «Планування аудиту фінансової звітності» аудитор має визначити загальну стратегію аудиту, яка б установлювала обсяг, час і напрям аудиту, а також спрямувала розробку плану аудиту. Розробляючи загальну стратегію аудиту, аудитор повинен: ідентифікувати характеристики завдання, які визначатимуть його обсяг; встановити звітні цілі завдання для планування часу аудиту та характеру необхідного повідомлення інформації; розглянути чинники, які з погляду професійного судження аудитора є важливими для спрямування зусиль аудиторської групи із завдання; уточнити характер, час та обсяг ресурсів, необхідних для виконання завдання. Аудитор має розробити план аудиту з описом: характеру, часу та обсягу запланованих процедур оцінки ризиків, як визначено у МСА 315 «Ідентифікація та оцінка ризиків суттєвих викривлень через розуміння суб'єкта господарювання і його середовища»; характеру, часу та обсягу запланованих подальших аудиторських процедур на рівні твердження, як визначено у МСА 330 «Дії аудитора у відповідь на оцінені ризики»; інших запланованих аудиторських процедур, які слід виконати для дотримання вимог МСА під час виконання завдання [1].

Завданнями аудиту розрахунків за податками й платежами є: визначення переліку податків і платежів, які за законодавством має сплачувати підприємство; перевірка правильності обчислення бази оподаткування за кожним податком; перевірка достовірності сум податків і платежів; перевірка переліку пільг щодо сплати податків та законність їх використання; перевірка повноти і своєчасності сплати податків та платежів до бюджету; перевірка своєчасності подання податкової звітності; встановлення правильності ведення податкового та бухгалтерського обліку; перевірка відповідності даних аналітичного та синтетичного обліку; перевірка обґрунтованості розроблених заходів щодо попередження допущених порушень.

Аудитор, перевіряючи розрахунки за податками й платежами повинен

переконатися у: достовірності розрахунків сум податків і платежів, своєчасному погашенні зобов'язань за податками і платежами; правильності ведення бухгалтерського і податкового обліку та звітності, дотриманні термінів подання звітності до податкових органів за видами податків і платежів.

При перевірці розрахунків за податками і платежами джерелами інформації виступають такі первинні документи як розрахунки бухгалтерії, податкові накладні, виписки банку, платіжні доручення. Також основним джерелом інформації для аудитора є облікові реєстри Журнал 3, відомість 3.6 та фінансова звітність підприємства.

Для ефективного здійснення аудиторської перевірки необхідно знати нормативно-правову базу в процесі перевірки, яка класифікована як внутрішня та зовнішня. Зовнішня нормативна база представлена у вигляді відповідних законів, постанов, наказів, інструкцій, положень, методичних матеріалів з обліку і звітності, національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку. Внутрішня нормативна база - облікова політика суб'єкта, різні методичні, інструкційні, розпорядчі документи з організації фінансово-господарської діяльності на конкретному підприємстві (накази, розпорядження, посадові інструкції тощо).

**Таблиця 1 – Організація аудиту розрахунків за податками й платежами**

Етапи аудиторської перевірки	Аудит розрахунків за податками й платежами
Початковий (організаційний, організаційно-дослідний)	<p>1. Мета: встановлення достовірності первинних даних відносно наявності зобов'язань перед бюджетом, повноти і своєчасності відображення даних у документах та облікових реєстрах, правильність ведення обліку зобов'язань перед бюджетом, встановлення відповідності обліковій політиці підприємства, національним стандартам бухгалтерського обліку, реальності наявних зобов'язань, законності й доцільності проведених розрахунків, достовірності відображення стану зобов'язань у звітності господарюючого суб'єкта.</p> <p>2. Завдання: оцінка стану розрахунково-платіжної дисципліни за всіма видами розрахунків за зобов'язанням; встановлення достовірності даних бухгалтерських операцій із зобов'язаннями; встановлення наявності, правильності оформлення і дотримання нормативно-правових актів при розрахунку податків і платежів; перевірка дотримання податкового законодавства; перевірка повноти та достовірності податкової звітності.</p> <p>3. Джерела інформації: наказ про облікову політику, первинні документи з обліку зобов'язань, бухгалтерські довідки-розрахунки, облікові реєстри, податкова й фінансова звітність підприємства, а також акти та довідки попередніх аудиторських перевірок.</p>
Основний (дослідний)	Оцінюється стан розрахунково-платіжної дисципліни за всіма видами розрахунків за зобов'язаннями; встановлюється достовірність даних бухгалтерських операцій із зобов'язаннями та наявність, правильність оформлення і дотримання нормативно-правових актів при розрахунку податків і платежів.
Заключний (завершальний)	Аудиторський висновок

Отже, аудит за податками і платежами доцільно здійснювати за наступними напрямками (по видах): податок на прибуток; податок на додану вартість; податок з доходів фізичних осіб; єдиний соціальний внесок; інші податки та збори відповідно до Податкового кодексу України.

#### **Список використаних джерел:**

1. Планування аудиту фінансової звітності : Міжнародний стандарт аудиту 300 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://apu.com.ua/attachments/article/290/>

**Візіренко С.В.**

*к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування*

**Горбань В.В.**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем бакалавр*

*Запорізький національний технічний університет*

*м. Запоріжжя, Україна*

### **МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ АУДИТУ АДМІНІСТРАТИВНИХ ВИТРАТ**

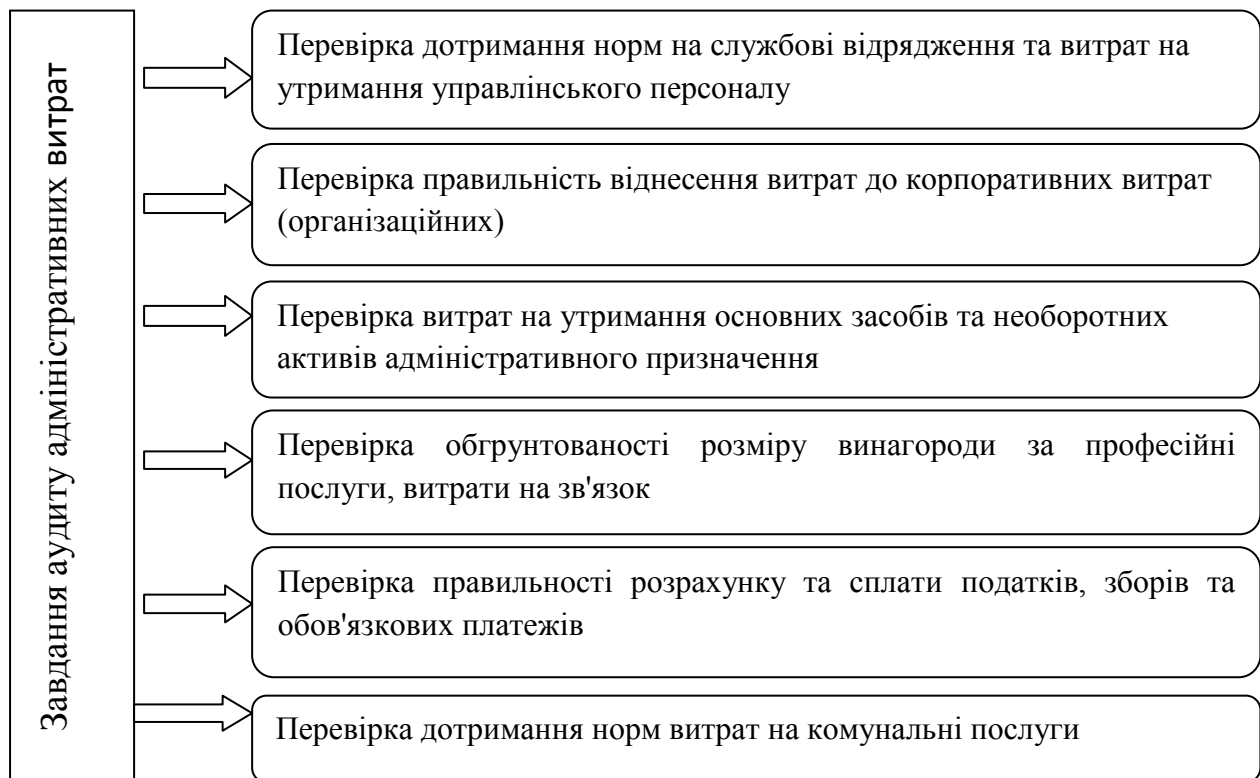
Здійснення якісного й ефективного аудиту адміністративних витрат забезпечує інформаційну прозорість операційної діяльності та сприяє підвищенню прибутковості підприємства. Знання методології аудиту і уміння застосовувати його методику при дослідженні операційної діяльності підприємства є одним з найважливіших елементів аудиторської перевірки. Необхідність вдосконалення методології аудиту адміністративних витрат пов'язана з об'єктивною необхідністю підвищення його якості, з метою повнішого задоволення інформаційної потреби в достовірній інформації про операційну діяльність та шляхи зниження витрат.

Відповідно до МСА 200 «Загальні цілі незалежного аудитора та проведення аудиту відповідно до Міжнародних стандартів аудиту» під час аудиту фінансової звітності загальні цілі аудитора такі: отримати достатню впевненість у тому, що фінансова звітність у цілому не містить суттєвого викривлення внаслідок шахрайства чи помилки, надаючи в такий спосіб аудитору можливість висловити думку, чи складена фінансова звітність у всіх суттєвих аспектах відповідно до застосовної концептуальної основи фінансової звітності; надати звіт про фінансову звітність і повідомити інформацію, як цього вимагають МСА, відповідно до результатів, отриманих аудитором. Тому метою проведення аудиту адміністративних витрат є висловлення аудитором незалежної професійної думки щодо правильності відображення у бухгалтерському обліку і фінансовій звітності підприємства інформації щодо адміністративних витрат [2].

До основні завдань аудиту адміністративних витрат відносять наступні (рис. 1).

Під час перевірки адміністративних витрат аудитору спочатку необхідно вивчити елемент Наказу про облікову політику стосовно адміністративних витрат, тобто перевірити обґрунтованість включення витрат до складу адміністративних. Вході перевірки особливу увагу аудитору потрібно приділити перевірці адміністративних витрат, які спрямовані на обслуговування та управління

підприємством: загальні корпоративні витрати (організаційні витрати, витрати на проведення річних зборів, представницькі витрати); витрати на службові відрядження і утримання апарату управління підприємством та іншого загальногосподарського персоналу); витрати на утримання основних засобів, інших нематеріальних необоротних активів загальногосподарського використання (операційна оренда, страхування майна, амортизація, ремонт, опалення, освітлення, водопостачання, водовідведення, охорона); винагороди за професійні послуги (юридичні, аудиторські, з оцінки майна); витрати на зв'язок (поштові, телеграфні, телефонні, телекс, факс); амортизація нематеріальних активів загальногосподарського використання; витрати на врегулювання спорів у судових органах; податки, збори та інші передбачені законодавством обов'язкові платежі (крім податків, зборів та обов'язкових платежів, що включаються до виробничої собівартості продукції, робіт, послуг); плата за розрахунково-касове обслуговування та інші послуги банків, а також витрати, пов'язані з купівлею-продажем валюти; інші витрати загальногосподарського призначення [1].



**Рисунок 1 – Завдання аудиту адміністративних витрат**

Заключним етапом перевірки є вивчення даних облікових реєстрів, а саме Журнал 5/5А, зокрема порядок та правильність їх списання щомісяця на фінансові результати основної діяльності з кредиту рахунка 92 на дебет субрахунка 791 «Результат операційної діяльності» та відповідність суми у фінансовій звітності, рядок 2130 у Звіті про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід).

Отже, при перевірці адміністративних витрат аудитор повинен перевірити дотримання методичних рекомендацій щодо віднесення витрат до адміністративних у

відповідності до П(С)БО 16 «Витрати», правильність їх відображення в обліку та фінансовій звітності.

Таким чином, приходимо до висновку, що ефективність аудиту адміністративних витрат в першу чергу залежить від рівня інформаційного забезпечення аудиту та розробленої методики проведення аудиту, яка дозволить аудитору більш точно та оперативно здійснити перевірку.

#### **Список використаних джерел:**

1. Витрати : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 28.04.2006 р. № 415 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://buhgalter911.com/normativnaya-baza/instr-plan-rah/standart-buhgalterskogo/pologhennya-standart-buhgaltersykogo-1021482.html>

2. Загальні цілі незалежного аудитора та проведення аудиту відповідно до Міжнародних стандартів аудиту : Міжнародний стандарт аудиту 200 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://apu.com.ua/attachments/article/290/>

#### **Візіренко С.В.**

*к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування*

#### **Лось А.А.**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем бакалавр*

*Запорізький національний технічний університет*

*м. Запоріжжя, Україна*

### **УДОСКОНАЛЕННЯ АУДИТУ БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ**

Розробка методики проведення аудиту є найголовнішим завданням аудиту в цілому, тому що від неї залежить результат, якого прагне аудитор – висловлення незалежної думки про достовірність фінансової звітності в усіх суттєвих аспектах та відповідності вимогам законів України, положень (стандартів) бухгалтерського обліку та інших правил (внутрішніх положень суб'єктів господарювання).

Проведення аудиту – це певна послідовність здійснення аудиторських процедур, що реалізуються через упорядковану системи способів та прийомів дослідження фактів господарського життя, в залежності від мети та завдань аудиту.

Метою аудиту безготівкових розрахунків є висловлення аудитором незалежної професійної думки щодо правильності відображення у звітності підприємства інформації щодо грошових коштів на рахунках у банках.

Основними завданнями аудиту грошових коштів на рахунках в банку є: контроль за дотриманням чинного законодавства, що регулює облік грошових коштів на рахунках у банку; встановлення наявності у підприємства поточного та інших рахунків у банках; дослідження законності здійснених операцій на рахунках підприємства в банках; перевірка правильності документального оформлення банківських операцій, дослідження первинних документів з погляду правильності їх оформлення, достовірності, доцільності і законності операцій, відображених у них; встановлення відповідності даних виписок банку сумам, відображеним у первинних

розрахункових документах;

перевірка правильності відображення банківських операцій на рахунках бухгалтерського обліку; встановлення відповідності даних синтетичного і аналітичного обліку грошових коштів на рахунках в банку тощо [2].

Аудит грошових коштів на поточних рахунках у національній та іноземних валютах починається зі з'ясування — які рахунки і в яких банках має підприємство, при цьому аудитор повинен занести у робочі документи як номер рахунку, так і назву установи комерційного банку, в якому цей рахунок знаходиться та суму залишку на рахунку відповідно виписці банківській на кінець звітного періоду, за який проводиться аудит. Аудитор порівнює отриману інформацію із даними фінансової звітності, оборотною відомістю за синтетичними рахунками, Головною книгою, регістрами аналітичного та синтетичного обліку.

Аудитор перевіряє всі операції по поточних рахунках у комерційних банках на предмет виявлення порушень, а саме: своєчасність оприбуткування коштів у касу, отриманих з рахунків в установах банків, шляхом побудови порівняльної таблиці за операціями каси і банку; перерахування коштів, особливо якщо ці кошти безпосередньо списано на рахунки витрат; перевірка виписок банку на предмет вилучення тих чи інших документів чи виписки за операціями по рахунку. При виявленні таких помилок чи зловживань аудитор повинен вимагати від підприємства на запит до банку на підтвердження певних операцій, по яких відсутні документи чи виписка за конкретний день.

Аудитор перевіряє операції по суті з метою виявлення сумнівних операцій чи незаконного перерахування коштів у результаті зловживань, крадіжки управлінського персоналу. При виявленні таких зловживань після збору всі необхідних доказів аудитор зобов'язаний відобразити виявлені зловживання у своїх робочих документах та повідомити керівництво підприємства.

Особлива увага відводиться перевірці коштів на поточних розрахункових рахунках у іноземній валюті та відображенні цих операцій на рахунках бухгалтерського обліку, а саме — операцій з придбання та продажу іноземної валюти, своєчасного перерахування коштів за призначенням, курсових різниць. Крім того, обов'язково необхідно перевірити правильність відображення витрат за перерахування коштів, інших операцій у іноземній валюті [1].

Згідно МСА 230 «Аудиторська документація», аудитор повинен своєчасно формувати аудиторську документацію, яка забезпечує достатні та відповідні аудиторські записи для складання в подальшому аудиторського висновку.

Як зазначалось раніше, при аудиті безготівкових розрахунків аудитор спочатку вивчає, які рахунки у банках має підприємство. Для фіксування цієї інформації аудитор користується робочим документом аудитора, який містить інформацію про наявність рахунків у банках. В подальшому перевірці підлягають залишки грошових коштів на рахунках у банку, які також фіксуються у відповідному робочому документі аудитора.

З метою економії часу, пропонуємо поєднати перелічені документи в єдиний робочий документ аудитора – РД. Інформація про банківські рахунки суб'єкта господарювання, зразок якого подано в табл. 1

**Таблиця 1 - РД. Інформація про банківські рахунки суб'єкта господарювання**

№	Назва рахунку	№ рахунку в банку	Вид валюти	Залишки					Банк у якому відкрито рахунок
				За даними суб'єкта господарю	За даними банку	Розбіжності	Коригування розбіжностей	Дата неправильного	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.									

Своєчасна підготовка достатньої та відповідної документації з аудиторської перевірки сприятиме підвищенню якості аудиту та забезпечить проведення ефективної аудиторської перевірки.

**Список використаних джерел:**

1. Виноградова М.О. Аудит : навч. посіб. / М.О. Виноградова, Л.І. Жидаєва. – К.: Центр учбової літератури, 2014. – 656 с.
2. Утенкова К.О. Аудит: Навчальний посібник. – К.: Алерта, 2011. – 408 с.

**Візіренко С.В.,**

*к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування*

**Мансурова А.Д.**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем бакалавр*

*Запорізький національний технічний університет*

*м. Запоріжжя, Україна*

**МЕТОДИКА АУДИТУ ЗНОСУ (АМОРТИЗАЦІЇ) ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА**

Основні засоби є важливим складовим елементом ресурсного потенціалу будь-якого підприємства, тому проведення аудиту амортизації основних засобів на підприємствах набуває на сьогодні особливу актуальність. Так як від правильного нарахування амортизації основних засобів залежить правильність відображення зносу і залишкової вартості основних засобів, що безпосередньо впливає на величину витрат підприємства та на визначення фінансових результатів його діяльності, а в податковому обліку – на правильність визначення прибутку, що підлягає оподаткуванню.

Метою аудиту зносу (амортизації) основних засобів є висловлення аудитором незалежної професійної думки щодо правильності відображення у звітності підприємства інформації про знос (амортизацію) основних засобів. Критерієм оцінки при аудиті даної ділянки буде виступати документ, який визначає методичні засади формування в обліку інформації про витрати підприємства, а саме П(С)БО 7 «Основні засоби» та Податковий Кодекс України.

Аудит зносу (амортизації) основних засобів – це частина аудиту основних засобів. При проведенні аудиту основних засобів необхідно вирішити коло завдань, яке слід розширити у сучасних умовах, а саме: перевірка відповідності нарахування та відображення зносу основних засобів обраній обліковій політиці; перевірка фактичної наявності і технічного стану основних засобів, оцінка придатності наявних основних засобів для функціонування підприємства; перевірка відповідності оцінки та класифікації основних засобів чинним П(С)БО; перевірка відповідності класифікації основних засобів та встановлення мінімально допустимих строків корисного використання вимогам Податкового кодексу України; перевірка правильності початку та закінчення нарахування амортизації основних засобів; перевірка правильності нарахування зносу основних засобів; перевірка правильності списання недоамортизованої частини основних засобів під час їх ліквідації; перевірка правильності нарахування сум дооцінки (уцінки) зносу і його відображення в обліку; перевірка доцільності проведення ремонту основних засобів та правильності відображення в бухгалтерському обліку понесених витрат; перевірка достовірності відображення залишків основних засобів у звітності підприємства; встановлення правильності документального оформлення первинних документів з надходження, переміщення, використання та списання основних засобів; встановлення правильності визначення строку корисної експлуатації (використання) основних засобів; підтвердження достовірності відображення в бухгалтерському обліку первісної та ліквідаційної вартості основних засобів, а також результатів їх індексації та переоцінки; вивчення законності проведення операцій, пов'язаних зі списанням основних засобів внаслідок непридатності їх до використання та ліквідації; аналіз показників використання основних засобів.

Особливу увагу аудитор приділяє перевірці нарахування амортизації основних засобів. Порядок розрахунку амортизації основних засобів здійснюється відповідно до ПКУ п. 138.3.1. та до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності з урахуванням обмежень, встановлених підпунктом 14.1.138 пункту 14.1 статті 14 розділу I ПКУ, підпунктами 138.3.2 - 138.3.4. При такому розрахунку застосовуються методи нарахування амортизації, передбачені національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, крім «виробничого» методу [1].

Аудитор повинен переконатися як визначається вартість основних засобів без урахування їх переоцінки (уцінки, дооцінки), проведеної відповідно до положень бухгалтерського обліку та відповідно п.138.3.2. ПКУ які основні засоби не підлягають амортизації та проводяться за рахунок відповідних джерел: вартість гудвілу; витрати на придбання самостійне виготовлення невиробничих основних засобів, невиробничих нематеріальних активів; витрати на ремонт, реконструкцію, модернізацію або інші поліпшення невиробничих основних засобів, невиробничих нематеріальних активів. А також аудитор відповідно п. 138.3.3. ПКУ визначає мінімально допустимі строки амортизації основних засобів [1].

Мінімально допустимі строки амортизації основних засобів використовуються з урахуванням наступного. У разі коли строки корисного використання (експлуатації) об'єкта основних засобів в бухгалтерському обліку менше ніж мінімально допустимі строки амортизації основних засобів, то для розрахунку амортизації використовуються строки, встановлені цим підпунктом. У разі коли строки корисного

використання (експлуатації) об'єкта основних засобів в бухгалтерському обліку дорівнюють або є більшими, ніж ті, що встановлені ПКУ, то для розрахунку амортизації використовуються строки корисного використання (експлуатації) об'єкта основних засобів, встановлені в бухгалтерському обліку [1].

Отже, методичні підходи до проведення аудиту амортизації основних засобів повинні включати мету, завдання та об'єкти аудиту зносу (амортизації) основних засобів, програму аудиту та робочі документи аудитора. Програма аудиту має містити наступні етапи аудиту: фактична перевірка наявності основних засобів, перевірку дотримання чинного законодавства щодо зносу (амортизації) основних засобів, перевірку правильності нарахування амортизації основних засобів, перевірка правильності відображення амортизації основних засобів в облікових регістрах та звітності. Це надасть змогу підвищити якість та системність проведення аудиту амортизації основних засобів.

#### **Список використаних джерел:**

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

**Візіренко С.В.,**

*к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування*

**Матвієнко Д.О.**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем бакалавр*

*Запорізький національний технічний університет*

*м. Запоріжжя, Україна*

### **НАПРЯМИ РОЗВИТКУ АУДИТУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

На сьогоднішній день в Україні відбуваються процеси глобалізації та євроінтеграції. Через це, відбуваються істотні зміни як у соціальній, так і в економічній сферах. Велика увага приділяється адаптації законодавства України до міжнародних норм та стандартів, перед державою стоїть ряд нових завдань, від вирішення яких залежатиме імідж країни, а також її місце серед інших розвинутих держав Європейського союзу. Безумовно, незалежний аудит як спосіб підтвердження даних фінансової звітності необхідний не тільки підприємству, але й потенційним інвесторам, постачальникам, кредиторам, акціонерам, як України, так і Західних країн, тому питання розвитку аудиту в Україні в умовах євроінтеграції сьогодні є досить актуальними, особливо в аспекті розгляду проблем та перспектив його розвитку.

Аудит є одним із інструментів, який допомагає розвивати міжнародні відносини, оскільки забезпечує довіру до перевіреної фінансової інформації для її користувачів різних рівнів (міжнародного, державного, урядового, підприємства). Згідно із Законом України «Про аудиторську діяльність» аудит - це перевірка даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності суб'єкта господарювання з метою висловлення незалежної думки аудитора про її достовірність в усіх суттєвих

аспектах та відповідність вимогам законів України, положень (стандартів) бухгалтерського обліку або інших правил (внутрішніх положень суб'єктів господарювання) згідно із вимогами користувачів [1].

Слід зауважити, що Угода про асоціацію, яка була підписана Україною та Європейським Союзом 27 червня 2014 р., вимагає врегулювання законодавства у сфері аудиту, а від аудиторів більш повно та досконало висвітлювати у своїх звітах інформації про діяльність підприємств. Це є викликом для вітчизняних аудиторів, але слід зазначити, що в Україні відбулися певні позитивні зрушення, які наближають нашу державу до європейських стандартів. Зокрема була розроблена концепція реформ регулювання вітчизняного аудиту у відповідність з вимогами європейських норм та правил, була впроваджена вимога про зміну публічними компаніями аудитора кожні 10 років. Для з'ясування невирішених питань, актуальних для формування ефективної системи організації та нормативного регулювання аудиторської діяльності, визначення перспективних цілей у розвитку аудиту важливо проаналізувати сучасний стан та зміни, що відбулися на ринку аудиторських послуг.

Але залишається ряд ще невирішених проблем аудиту, а саме:

- недосконалість у перекладі МСА, що гальмує їх правильне і точне застосування на практиці;
- модернізація та редагування Закону України «Про аудиторську діяльність» задля приведення його у відповідність до інших законодавчих актів України, які приймають участь у регулюванні проведення аудиторської діяльності;
- розроблення та впровадження типових методик аудиторської перевірки фінансової звітності підприємств із використанням практичного досвіду роботи міжнародних і вітчизняних аудиторських фірм;
- поглиблення співпраці вітчизняних аудиторських фірм з міжнародними та європейськими;
- відсутність системи страхування аудиторських ризиків;
- різні підходи до стандартів роботи вітчизняних та іноземних компаній та інші [2].

Щоб вирішити ряд цих проблемних питань потрібний час та досвід кваліфікованих професіоналів. Найбільш простою для вирішення є проблема перекладу МСА, щоб її вирішити треба об'єднати зусилля досвідчених перекладачів в економічній сфері та аудиторів і тільки таким чином можна буде удосконалити переклад МСА, що дасть змогу вітчизняним аудиторам використовувати їх у повному обсязі. Крім того, слід перейняти досвіди закордонних аудиторів і застосувати в Україні методики аудиторської перевірки Європейських країн.

Ще одним кроком у розвитку аудиту в Україні в сучасних умовах може стати співпраця вітчизняних аудиторських фірм з європейськими. Цю проблему можна вирішити на державному рівні шляхом запровадження спеціальної програми для вітчизняних аудиторських фірм, які повинні будуть пройти спеціальний відбір та отримати досвід співпраці з європейськими аудиторськими фірмами.

Отже, ринок аудиторських послуг зростає, змінюється сутність та напрями, спектр аудиторських робіт, що підтверджує необхідність подальших розробок теорії, методології та регулювання й організації аудиту. Європейський напрям розвитку України потребує гармонізації законодавства України у сфері аудиту до загальноєвропейських норм. Слід поліпшити регуляторну діяльність у сфері аудиту

шляхом внесення необхідних змін до закону «Про аудиторську діяльність», поглиблювати співпрацю вітчизняних аудиторів з іноземними, встановити стандарти, які будуть відповідати Європейським тощо.

#### **Список використаних джерел:**

1. Про аудиторську діяльність [Електронний ресурс] : Закон України № 3125-ХІІ від 22.04.1993 р. - Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3125-12>
2. Книжник Л. Ю. Аудит в Україні: виклики та перспективи в умовах євроінтеграції. - / Л. Ю. Книжник // Ефективність державного управління —2015. — № 44. — С. 58-63.

**Візіренко С.В.,**

*к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування*

**Пелехун І.І.,**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем магістр*

*Запорізький національний технічний університет*

*м. Запоріжжя, Україна*

### **УДОСКОНАЛЕННЯ АУДИТУ ВИТРАТ ТА КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ВИКОНАНИХ РОБІТ**

Перевірка правильності віднесення витрат на виробництво і реалізацію робіт і послуг є одним з основним показників, який визначає якість роботи підприємства. Собівартість впливає на формування прибутку і відповідно податку на прибуток, тому метою аудиту витрат і собівартості виконаних робіт є складання аудитором висновку про те, чи відповідає інформація, відображена у фінансовій звітності щодо витрат і собівартості виконаних робіт, в усіх суттєвих аспектах нормативним документам, які регламентують порядок обліку, підготовки і подання фінансових звітів.

Для того, щоб скласти об'єктивну думку щодо інформації про витрати і собівартість виконаних робіт суб'єкта господарювання, аудитор повинен переконатися у тому, що інформація в бухгалтерській документації та інших джерелах даних з питань перевірки обліку витрат і собівартості виконаних робіт достовірна і достатня; вирішити, чи правильно відображена в обліку і звітності ця інформація.

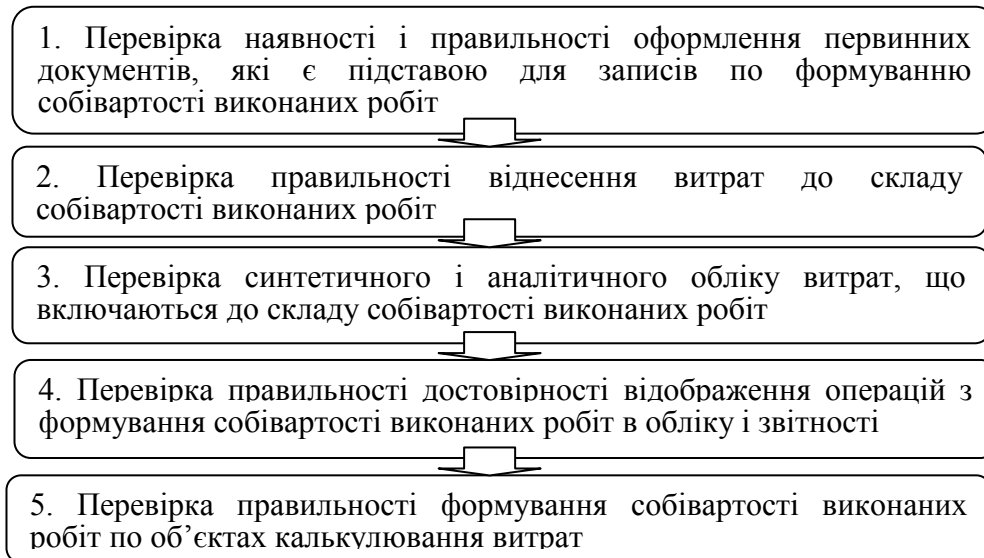
З цією метою аудитор повинен здійснити: перевірку наявності й правильності оформлення первинних документів, що є підставою для записів із формування собівартості виконаних робіт; перевірку правильності віднесення витрат до складу собівартості робіт; оцінку стану синтетичного й аналітичного обліку витрат; перевірку повноти правильності й достовірності відображення операцій із формування собівартості робіт в обліку та звітності; оцінку правильності формування собівартості робіт за об'єктами калькулювання витрат.

Аудитор вивчає інформацію про собівартість реалізованих робіт, яка складається з виробничої собівартості наданих робіт, яка буде реалізована протягом звітного

періоду, нерозподілених постійних загальновиробничих витрат та нормативних виробничих витрат.

Аудитор перевіряє відповідно до П(С)БО 16 «Витрати» витрати, що відносяться до виробничої собівартості робіт за елементами витрат (прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, інші прямі витрати) та за статтями калькулювання, а також правильність розподілу загальновиробничих витрат та калькулювання собівартості виконаних робіт. Перелік і склад статей калькулювання виробничої собівартості робіт визначається самостійно підприємством [2].

Вважаємо, що проведення аудиту витрат і калькулювання собівартості виконаних робіт має включати наступні етапи (рис. 1).



**Рисунок 1 – Етапи проведення аудиту витрат і калькулювання собівартості виконаних робіт**

Для зручності перевірки розподілу загальновиробничих витрат пропонуємо робочий документ аудитора (табл. 1).

**Таблиця 1 – РД. Перевірка розрахунку розподілу загальновиробничих витрат**

№	Показники	Усього	На одиницю бази розподілу	Включення загальновиробничих витрат до		За даними аудитора		Відхилення
				витрат на виробництво (рахунок 23 «Виробництво»), грн.	собівартості реалізованих робіт (субрахунок 903 «Собівартість реалізованих робіт і	витрат на виробництво (рахунок 23 «Виробництво»), грн.	собівартості реалізованих робіт (субрахунок 903 «Собівартість реалізованих робіт і	
1	2	3	4	5	6	7	8	9

Запровадження на практиці запропонованого робочого документа дозволить підвищити якість аудиторської перевірки правильності розрахунку розподілу загальноновиробничих витрат та калькулювання собівартості виконаних робіт.

#### **Список використаних джерел:**

1. Аудиторська документація : Міжнародний стандарт аудиту 230 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://apu.com.ua/attachments/article/290/>
2. Витрати : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 28.04.2006 р. № 415 (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://buhgalter911.com/normativnaya-baza/instr-plan-rah/standart-buhgalterskogo/pologhennya-standart-buhgaltersykogo-1021482.html>

**Візіренко С.В.,**

*к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування*

**Резніченко О. О.**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем бакалавр*

*Запорізький національний технічний університет*

*м. Запоріжжя, Україна*

### **ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ КОМП'ЮТЕРНОГО АУДИТУ**

Комп'ютеризація є однією з найважливіших стадій науково-технічного прогресу. В сучасних умовах розвитку інформаційних технологій та глобальної комп'ютеризації - автоматизація такого процесу, як аудит набуває дуже важливого значення. Поширення автоматизованих інформаційних технологій на облікові процеси та зміна об'єкту перевірки визначили появу «комп'ютерного аудиту». Сутністю цього терміну є проведення аудиту за умови застосування досліджуваним підприємством комп'ютерів будь-якого розміру та типу для обробки фінансової інформації, суттєвої для аудиторської перевірки. На сьогодні комп'ютерні технології використовуються на всіх стадіях аудиторського процесу. При цьому мета і завдання аудиторської перевірки залишаються незмінними.

В даний час ведення бухгалтерського обліку в нашій країні на підприємствах переорієнтовано в основному на застосування автоматизованих систем бухгалтерського обліку. Застосування підприємствами комп'ютерних інформаційних мереж та різних видів обчислювальної комп'ютерних програм у процесі збору й узагальнення інформації вимагає зміни підходу до системи контролю за результатами їх діяльності, через це методичні прийоми аудиторських перевірок зазнають змін. Комп'ютерні інформаційні технології стають інструментом аудитора і одночасно об'єктом його дослідження.

Під час збору інформації, її обробки, узагальнення та формування незалежної аудиторської думки важливе значення має оперативність роботи, тому шляхом удосконалення методики роботи або значної її зміни із застосуванням спеціальних методів і комп'ютерних програм при проведенні аудиту на підприємствах, які застосовують автоматизовані фінансово-облікові системи можна вирішити дане

питання. Комп'ютерний аудит – це застосування інформаційних технологій як методу і інструменту аудитора в процесі перевірки та проведення ревізії інформації, сформованої в середовищі комп'ютерної інформаційної системи клієнта, на базі оцінки ризиків притаманних такому середовищу [1].

Стрімкий розвиток комп'ютерної техніки очислення і комп'ютерних технологій взагалі значно впливає на ефективність аудиту та вдосконалення його методів. З'явилася можливість не тільки розрахунку, але і перевірки показників ділової активності, фінансової стійкості короткострокової і довгострокової перспективи, ліквідності та платоспроможності, оцінки рентабельності активів і капіталу. Необхідно зауважити, що облікові системи, які застосовуються в комп'ютерному середовищі, сприяють веденню аудиторських перевірок із використанням їх у комп'ютерній мережі.

Основними причинами, які зумовлюють використання аудиторських комп'ютерних засобів, є: відсутність вхідних документів або інших документальних свідчень; незадовільний рівень надійності внутрішнього контролю в середовищі електронного обміну даними, відсутність упевненості в надійності бухгалтерських програм і систем захисту інформації протягом періоду, за який проводиться аудиторська перевірка, можливість підвищення ефективності роботи завдяки використанню аудиторських комп'ютерних засобів.

При роботі зі спеціальним аудиторським програмним продуктом поетапно повинні бути виконані такі процедури:

- на першому етапі аудитор має визначити завдання, які необхідно вирішити при перевірці за допомогою спеціального програмного забезпечення;

- на другому етапі складається план виконання поставлених завдань і оцінка реального застосування аудиторських програмних засобів. З цією метою здійснюється аналіз форми і методу бухгалтерського обліку, що ведеться на підприємстві, та оцінюється можливість застосування ідеального аудиторського програмного забезпечення. При цьому встановлюється обсяг облікової інформації, роботи аудитора, кількість часу, необхідного для проведення аудиторської перевірки. На даному етапі визначається необхідна потужність обчислювальної техніки і встановлюється графік виконання аудиторських робіт із зазначенням обсягів виконуваних робіт, термінів виконання, конкретних виконавців і форми завершення;

- на третьому етапі здійснюється налаштування стандартних програмних засобів, розробка нових засобів, необхідної для даної аудиторської перевірки. Існуючі програмні засоби адаптуються для фактичних облікових даних;

- на четвертому етапі здійснюється перевірка на машинних носіях даних з метою підтвердження їх незмінності, оцінюється стан підприємства, що перевіряється, проводиться тестування та опрацювання у відповідності до запланованого графіка, проводиться аналіз оптимальної інформації, її оцінка за допомогою бази знань і формується комп'ютерний висновок за перевіреними позиціями.

Отже, у час комп'ютерних технологій та глобальної модернізації слід розробляти нові та удосконалювати старі методи аудиту при сприянні комп'ютера, що полегшить процес аудиторської перевірки, виключить людський фактор з цього процесу та надасть більш точну інформацію.

### Список використаних джерел

1. Додонов, О. Г. Інформаційне суспільство: технології та безпека [Текст] / О. Г. Додонов, М. Г. Горбачик, М. Г. Кузнєцова // Бухгалтерський облік і аудит. – 2008. – №4. – С. 166-170.

**Візіренко С.В.,**

*к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування*

**Саснко М.А.**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем магістр*

Запорізький національний технічний університет

м. Запоріжжя, Україна

### ТЕОРИТИЧНІ АСПЕКТИ АУДИТУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

Майже кожне підприємство сучасного типу, а особливо промислової галузі, має проблему з ефективністю використання виробничих запасів. Оскільки запаси у багатьох галузях виробництва займають значну частину у складі майна, це зумовлює необхідність контролю за їхнім рухом та правильністю обліку на підприємстві. Тому кожен суб'єкт господарювання намагається якомога раціональніше використовувати виробничі запаси з ціллю підвищення ефективності виробничого процесу. Саме це викликає потребу в аудиторській перевірці виробничих запасів.

Метою аудиту виробничих запасів є висловлення аудитором думки з приводу відповідності фінансової інформації та господарських операцій, пов'язаних з рухом виробничих запасів, вимогам законодавства, їх достовірності, доцільності та правильності відображення у обліку та фінансовій звітності підприємства.

До основних завдань аудиту виробничих запасів на підприємстві можна віднести наступні:

- перевірку фактичної наявності виробничих запасів та умови їх зберігання;
- установлення правильності визначення активів підприємства запасами;
- перевірку правильності, повноти та своєчасності відображення в бухгалтерському обліку операцій, які пов'язані з рухом виробничих запасів;
- встановлення доцільності обраного підприємством методу списання запасів на витрати підприємства;
- перевірку додержання вимог щодо проведення інвентаризації виробничих запасів на підприємстві.

При здійсненні аудиту запасів аудитор використовує спеціальні методи і прийоми – арифметична перевірка, документальна перевірка, інвентаризація, зустрічні перевірки, аналітичні процедури [3].

При аудиті виробничих запасів доцільно використовувати аналітичні процедури, методологічні основи застосування яких висвітлено в МСА 520 «Аналітичні процедури». У ньому термін «аналітичні процедури» трактується як оцінка фінансової інформації на основі аналізу ймовірних взаємозв'язків між фінансовими і нефінансовими даними, що передбачають необхідне вивчення ідентифікованих відхилень або взаємозв'язків, які не узгоджуються з іншою відповідною інформацією чи значно різняться від очікуваного.

Планування аудиту виробничих запасів розробляється виходячи із норм МСА 300 «Планування аудиту фінансової звітності». Для того, щоб ефективно провести аудит, аудитор повинен чітко сформулювати мету проведення аудиту, основні завдання, виокремити об'єкти аудиту в межах завдання, чітко визначити джерела отримання інформації.

Оцінивши систему внутрішнього контролю на підприємстві, аудитор має визначити аудиторські процедури, відповідно до норм МСА500 «Аудиторські докази», які необхідні для проведення аудиту виробничих запасів [4].

Доцільно розпочинати перевірку з вивчення Наказу про облікову політику, а саме з вивчення питань: яка облікова оцінка запасів; відповідно до якого методу вибуття запасів проводиться їх списання за різними напрямками; які субрахунки передбачені робочим планом рахунків для обліку виробничих запасів; на яких рахунках здійснюється і який метод використовується для накопичення витрат і проведення розрахунку транспортно-заготівельних витрат за кожним видом запасів; що зазначено у посадовій інструкції бухгалтера з обліку запасів; чи наявний графік документообороту за виробничими запасами; чи розроблено порядок складання і подання звітів матеріально-відповідальними особами; чи наявний та фактично виконується план проведення інвентаризацій [2].

Наступним кроком аудитора має стати вивчення показників фінансової звітності щодо відображення інформації про наявність та рух запасів, їх видів. Перевірку запасів аудитор має розпочинати з порівняння інформації про наявність запасів за кожною статтею ф. 1 «Баланс» (Звіт про фінансовий стан) (призначеною для відображення запасів) з даними Оборотної відомості за синтетичними рахунками і даними Головної книги.

Щоб сформулювати обґрунтовані висновки, аудитор має отримати достовірні докази. Перелік процедур, які дозволяють отримати достовірні докази визначено МСА 500 «Аудиторські докази».

Здійснення тих чи інших процедур супроводжується певною послідовністю застосовуваних методів. Проте це не означає, що будь-який метод контролю «закріплений» за конкретною аудиторською процедурою. Залежно від обставин замовлення до складу аудиторської процедури можуть входити різні методи. Саме в підборі оптимальної й відповідної кількості та виду того чи іншого методичного прийому залежить якість результату аудиторської послуги [1].

Отже приходимо до висновку, що проведення аудиту виробничих запасів, перш за все, спрямоване на захист інтересів власників суб'єктів господарювань. Адже від достовірності відображення господарських операцій, пов'язаних із виробничими запасами, у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності залежить правильність визначення реального фінансового стан підприємства.

#### **Список використаних джерел:**

1. Візіренко С.В. Аудит виробничих запасів: методичний аспект / С.В. Візіренко, М.Ю. Пасєвіна // Сталій розвиток економіки. – 2016. – № 1 [30]. – С. 209-213.
2. Виноградова М.О. Аудит : навч. посіб. / М.О. Виноградова, Л.І. Жидаєва. – К. : Центр учбової літератури, 2014. – 656 с.
3. Запаси : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246 (зі змінами та

доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://buhgalter911.com/normativnaya-baza/instr-plan-rah/standart-buhgalterskogo/pologhennya-standart-buhgaltersykogo-1021474.html>

4. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://apu.com.ua/891-mizhnarodni-standarti-kontrolyu-yakosti-audit-oglyadu-inshogo-nadannya-vpevnenosti-ta-suputnikh-poslug-vidannya-2014-roku>

**Візіренко С.В.,**

*к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування*

**Сігало В.О.**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем бакалавр*

*Запорізький національний технічний університет*

*м. Запоріжжя, Україна*

## **АУДИТ РОЗРАХУНКІВ ЗА ПОДАТКАМИ І ПЛАТЕЖАМИ**

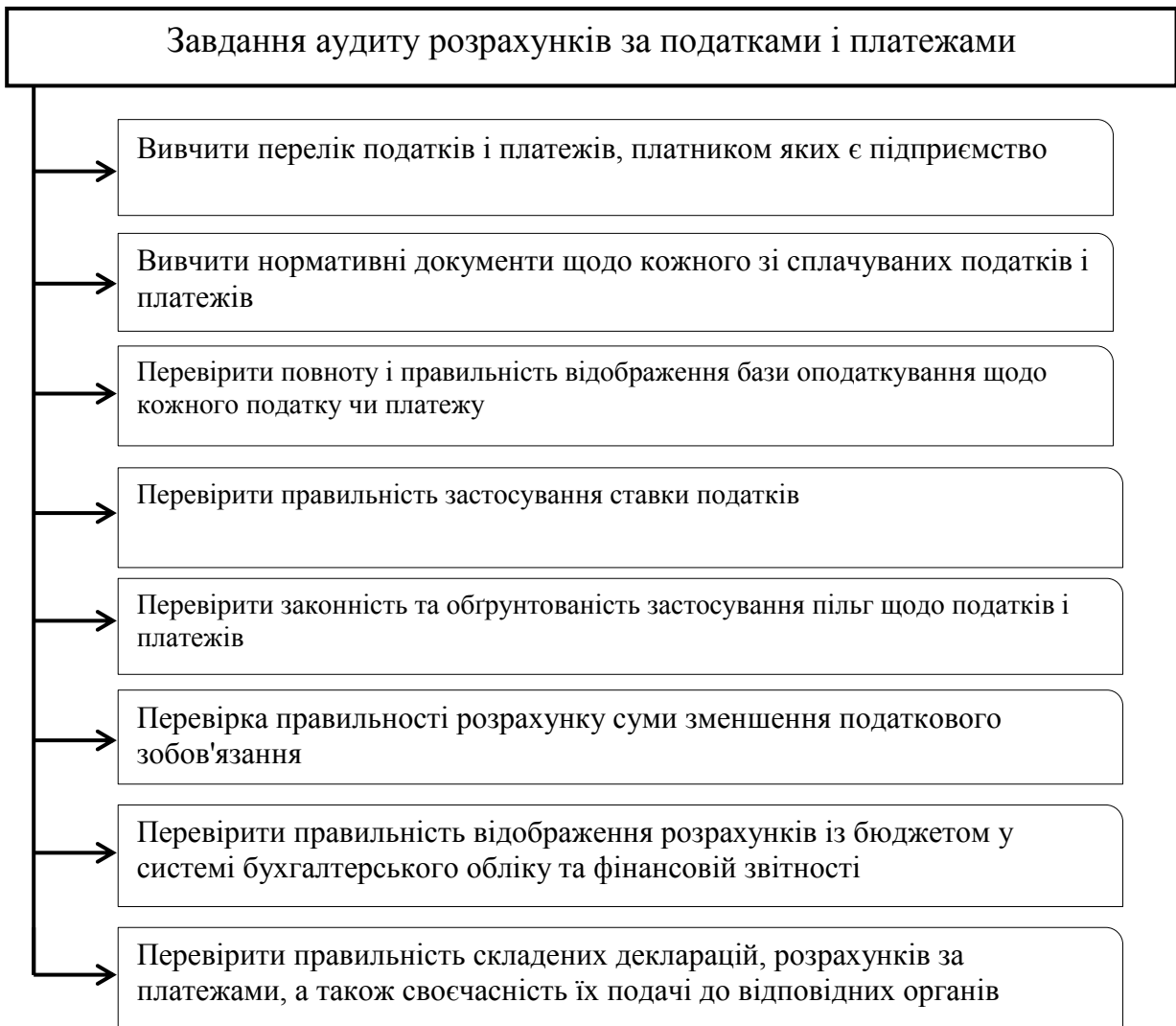
Внаслідок частоті зміни податкового законодавства та його неоднозначного тлумачення в практичній діяльності підприємств існує ризик допущення помилок, тому постійно посилюється роль аудиту як основного інструменту підтвердження достовірності та прозорості фінансової звітності. У зв'язку з цим доцільним є дослідження аудиту зобов'язань за податками і платежами, зокрема визначення складових програми перевірки, оскільки від правильного її складання залежить ефективність організації аудиторського процесу на підприємстві.

Проведення аудиту розрахунків за податками і платежами дозволяє оцінити правильність обчислення та сплати податків, мінімізувати податкові ризики та можливі санкції порушення податкового законодавства й одержати необхідну інформацію для оптимізації оподаткування підприємств.

Метою проведення аудиту розрахунків за податками і платежами відповідно до МСА 200 «Загальні цілі незалежного аудитора на проведення аудиту відповідно до Міжнародних стандартів аудиту» є висловлення аудитором незалежної професійної думки, щодо правильності розрахунків за всіма видами податків і платежів та відповідності в усіх суттєвих аспектах нормативним документам, які регламентують порядок їх нарахування та сплати до відповідних рівнів бюджету [1].

Для того, щоб аудитор зміг належним чином провести незалежну аудиторську перевірку правильності та повноти нарахування і своєчасності сплати податків, а також перевірити стан бухгалтерського та податкового обліку і підтвердити достовірність податкової звітності необхідно виконати ряд завдань для проведення аудиту розрахунків за податками і платежами (рис. 1).

Під час перевірки аудитор, насамперед, мусить з'ясувати, які саме податки та збори повинен платити клієнт відповідно до характеру його статутної діяльності, наявності ліцензій, пільг щодо оподаткування тощо. Одночасно треба зібрати інформацію податкових органів щодо стану розрахунків клієнта. Шляхом тестування перевіряється стан внутрішнього контролю цих розрахунків.



**Рисунок 1 – Завдання аудиту розрахунків за податками і платежами**

Основне завдання аудиту розрахунків за податками й платежами – це ретельна перевірка правильності нарахування податків і зборів та своєчасності їх сплати до бюджету, а також підтвердження перевіреної інформації. До початку перевірки аудитор шляхом усного опитування встановлює за якими платежами і податками підприємство веде розрахунки з бюджетом. Після чого по кожному виду розрахунків з бюджетом по податках і платежам перевіряється стан внутрішнього контролю підприємства.

При перевірці розрахунків за податками і платежами джерелами інформації виступають такі первинні документи як розрахунки бухгалтерії, податкові накладні, виписки банку, платіжні доручення. Також основним джерелом інформації для аудитора є облікові регістри Журнал 3, відомість 3.6 та фінансова звітність підприємства.

Аудитор повинен організувати свою роботу так, щоб адекватно відобразити всі аспекти діяльності суб'єкта, що перевіряється настільки, наскільки вони відповідають перевірній фінансовій інформації.

Отже, основні етапи проведення аудиту розрахунків податків і платежів можна виділити у такі етапи:

- 1) визначити перелік податків та зборів, які сплачує підприємство;
- 2) проаналізувати альтернативні методи оподаткування з метою визначення оптимального оподаткування;
- 3) розглянути нормативну базу по кожному виду податків та зборів з урахуванням змін у періоді, що перевіряється;
- 4) встановити, чи підприємство є платником кожного із видів податків, чи користується пільгами і в яких обсягах;
- 5) перевірити правильність визначення підприємством об'єктів оподаткування;
- 6) оцінити правильність застосування розмірів ставок (платежів);
- 7) встановити повноту та своєчасність сплати податків.

### **Список використаних джерел**

1. Загальні цілі незалежного аудитора та проведення аудиту відповідно до Міжнародних стандартів аудиту : Міжнародний стандарт аудиту 200 [Електронний ресурс].Режим доступу :[http://apu.com.ua/attachments/article/290/Audit\\_2015\\_1\\_all.pdf](http://apu.com.ua/attachments/article/290/Audit_2015_1_all.pdf)

**Візіренко С.В.,**

*к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування*

**Соболь В.А.**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем бакалавр*

*Запорізький національний технічний університет*

*м. Запоріжжя, Україна*

## **МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА**

Внутрішній аудит власного капіталу є одним з найважливіших розділів проведення аудиту, оскільки власний капітал є гарантією стабільної діяльності підприємства, і від правильності ведення його обліку значним чином відображаються майнові відносини власників.

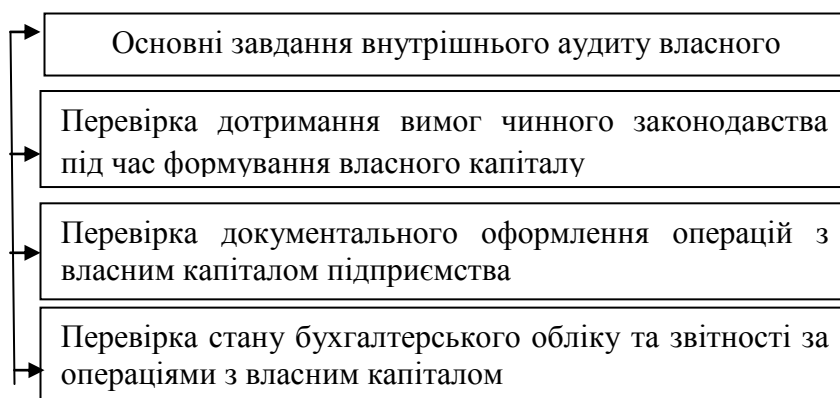
Метою внутрішнього аудиту власного капіталу є перевірка дотримання нормативно-правових вимог під час здійснення операцій з власним капіталом підприємства, а також правильності відображення у звітності підприємства інформації про власний капітал.

Завдання внутрішнього аудиту власного капіталу подано на рис.1.

Основним інформаційним джерелом внутрішнього аудиту виступають установчі документи, наказ про облікову політику, реєстри синтетичного та аналітичного обліку, фінансова звітність, аудиторські висновки попередніх аудиторів.

Ефективними прийомами проведення внутрішнього аудиту власного капіталу є: документальні дослідження за суттю, змістом та нормативно-правові; зустрічні та логічні перевірки; взаємний контроль операцій; інвентаризація; вибіркові та суцільні

спостереження; зіставлення; економіко-математичні методи; група методичних прийомів для узагальнення; реалізація результатів контролю.



**Рисунок 1 - Основні завдання внутрішнього аудиту власного капіталу**

До найважливіших процедур для проведення внутрішнього аудиту відносять: перевірку наявності документів, підтверджуючих право власності засновників на майно, укладене як внесок до зареєстрованого капіталу; перевірку правильності формування зареєстрованого капіталу відповідно до установчих документів та нормативних вимог; перевірку правильності розрахунків із засновниками, наявність і правильність оформлення документів, що підтверджують факти розрахунків із засновниками; перевірку правильності відображення в обліку величини зареєстрованого капіталу та її змін; перевірку відповідності аналітичного обліку, зареєстрованого та резервного капіталу первинним документам, синтетичному обліку, записам у Головній книжці та оборотній відомості; перевірку правильності відображення інформації про власний капітал та забезпечення зобов'язань у фінансовій звітності та примітках до неї [1].

Власний капітал виступає основним джерелом інформації, що сприяє підвищенню економічних конкурентних переваг підприємства, тому повинен перевірятися внутрішнім аудитором для ефективної діяльності підприємства та для правильності відображення у звітності підприємства інформації про власний капітал.

Пропонуємо на етапі планування внутрішньому аудиторів чітко визначити напрями перевірки та аудиторські процедури у процесі перевірки власного капіталу. Виділимо такі основні етапи проведення внутрішнього аудиту власного капіталу (табл. 1).

**Таблиця 1 – Етапи проведення внутрішнього аудиту власного капіталу**

№	Назва етапу	Аудиторські процедури
1	Внутрішній аудит зареєстрованого (пайового) капіталу	Перевірка вимог щодо правильності формування зареєстрованого (пайового) капіталу згідно з законодавством України; перевірка видів і кількості випущених і розміщених акцій; перевірка обґрунтованості збільшення (зменшення) зареєстрованого (пайового) капіталу; перевірка синтетичного і аналітичного обліку зареєстрованого (пайового) капіталу за кожним засновником, учасником, акціонером та відображення у фінансовій звітності.

№	Назва етапу	Аудиторські процедури
2	Внутрішній аудит інших видів капіталу (капіталу у дооцінках, додатковий капітал, резервний капітал, вилучений та неоплачений) (непокритих збитків)	Перевірка правильності та доцільності формування інших видів капіталу; перевірка правильності дооцінки активів підприємства; перевірка правильності ведення обліку інших видів капіталу та відображення у фінансовій звітності.
3	Внутрішній аудит нерозподілених прибутків (непокритих збитків)	Перевірка правомірності наявності та руху нерозподіленого прибутку; перевірка непокритих збитків, їх списання, за який рахунок, перевірка розподілу прибутку між власниками (нарахування дивідендів); відрахування в резервний капітал та інше використання прибутку в поточному періоді; перевірка правильності ведення обліку нерозподілених прибутків (непокритих збитків) та відображення у фінансовій звітності.
4	Аналіз власного капіталу	Аналіз складу і структури власного капіталу, аналіз ефективності використання власного капіталу; аналіз рентабельності власного капіталу та визначення факторів, які впливають на зміну величини власного капіталу.

Запропоновані етапи проведення внутрішнього аудиту власного капіталу повинні затверджуватися на стадії планування внутрішнього аудиту.

Внутрішній аудит власного капіталу спрямований на збір аудиторських доказів, проведення аналізу та розробки рекомендацій з метою підвищення ефективності управління власним капіталом.

### Список використаних джерел

1. Макаренко А.П. Концептуальні підходи щодо організації проведення аудиту власного капіталу / А.П. Макаренко, Ю.М. Малініна // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pdaa.edu.ua/sites/default/>

**Візіренко С.В.,**

*к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування*

**Таранцов В.С.**

*здобувач вищої освіти за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліст*

Запорізький національний технічний університет

м. Запоріжжя, Україна

## МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Основні засоби є головним елементом ресурсного потенціалу будь-якого підприємства, а тому проведення аудиту основних засобів – важливе і складне завдання. Мета проведення аудиту основних засобів відповідно до МСА 200 «Загальні цілі незалежного аудитора на проведення аудиту відповідно до Міжнародних стандартів аудиту» є висловлення аудитором незалежної професійної

думки щодо правильності відображення у бухгалтерському обліку і фінансової звітності підприємства інформації щодо операцій з основними засобами.

Щоб сформулювати обґрунтовані висновки, аудитор має отримати достовірні докази. Для того, щоб одержати достовірні докази, потрібно виконати ряд процедур. Міжнародними стандартами аудиту визначено види робіт, які потрібно виконати аудитору для того, щоб сформулювати обґрунтовані висновки. На нашу думку, наведені процедури у МСА 500 «Аудиторські докази»: перевірка, спостереження, запит, зовнішнє підтвердження, повторне обчислення, повторне виконання, аналітичні процедури являються достатніми для аудиторських доказів [1].

Планування аудиту основних засобів розробляється виходячи із норм МСА 300 «Планування аудиту фінансової звітності». Для того, щоб ефективно провести аудит, аудитор повинен чітко сформулювати мету проведення аудиту, основні завдання, виокремити об'єкти аудиту в межах завдання, чітко визначити джерела інформації.

Основними складовими організації і методики проведення аудиту основних засобів є план, програма. Планування забезпечує формування головної стратегії та напрямків проведення аудиторської перевірки. Аудитор повинен зібрати докази, на підставі яких мають бути зроблені висновки за результатами перевірки.

На нашу думку, проведення аудиту операцій з обліку основних засобів має здійснюватися у наступній послідовності (рис. 1).



**Рисунок 1 - Послідовність проведення аудиту операцій з обліку основних засобів**

Основний етап аудиту полягає в:

перевірці оцінки основних засобів, встановленні їх належності, перевірці достовірності облікових записів за основними засобами і залишків за ними у Балансі (Звіт про фінансовий стан), перевірці правильності нарахування зносу основних засобів і визначенні витрат на їх ремонт. На даному етапі аудитор аудитор здійснює: контроль дотримання чинного законодавства за операціями з основними засобами;

перевірці правильності перенесення початкових залишків за основними засобами; перевірку правильності документального оформлення оприбуткування і ліквідації основних засобів; перевірку даних аналітичного, синтетичного обліку, Головної книги і Балансу (Звіт про фінансовий стан); перевірку правильності списання недоамортизованої частини основних засобів при їх ліквідації; перевірку правильності індексації, переоцінки основних засобів; перевірку правильності кореспонденції рахунків за операціями з основними засобами; перевірку розрахунку амортизаційних відрахувань (зносу) за основними засобами; перевірку оцінки фінансових результатів від реалізації основних засобів фізичним або юридичним особам; перевірку операцій з орендованими і переданими в оренду основними засобами; встановлення джерел фінансування придбання (створення) основних засобів; встановлення ефективності використання основних засобів.

Особливу увагу під час аудиту основних засобів слід звернути на правильність визначення строку корисного використання ОЗ.

Практика свідчить, що строк корисного використання об'єкта ОЗ супроводжується тільки суб'єктивними оцінками. Ні податкове, ні бухгалтерське законодавство не містить алгоритмів визначення цього строку. А отже, визначення строку корисного використання об'єкта залишається прерогативою виключно підприємства.

У пункті 138.3 ПКУ визначено строку корисного використання залишилась поза увагою. З цієї причини серед практиків основні фактори впливу, які необхідно врахувати при визначенні строку корисного використання (експлуатації), зокрема – очікуване використання об'єкта підприємством з урахуванням його потужності або продуктивності. Методика ж встановлення до тепер ведуться активні дискусії щодо варіантів його встановлення [3].

Зокрема, перший варіант визначення очікуваного терміну корисного використання пропонує мій науковцями ґрунтується на накопиченому досвіді підприємства при експлуатації подібних активів.

Другий варіант – ґрунтується на визначенні терміну корисного використання згідно з технічними документами, що додаються до придбаного об'єкта основних засобів (якщо такі дані в них містяться). Однак і цей варіант не є ідеальним, оскільки він не враховує специфіку експлуатації одного і того ж об'єкта в різних умовах.

Третій варіант – ґрунтується на визначенні терміну корисного використання з урахуванням галузевих особливостей шляхом розробки класифікатора із глибокою деталізацією об'єктів ОЗ [2].

Останній - ґрунтується на визначенні терміну корисного використання у відповідності до пункту 138.3.3 статті 138 ПКУ за умови, що визначені мінімально допустимі строки амортизації основних засобів та інших необоротних активів будуть використовуватись з урахуванням наступного:

- у разі коли строки корисного використання (експлуатації) об'єкта основних засобів в бухгалтерському обліку менше ніж мінімально допустимі строки амортизації основних засобів та інших необоротних активів, то для розрахунку амортизації використовуються строки, встановлені цим підпунктом;

- у разі коли строки корисного використання (експлуатації) об'єкта ОЗ в бухгалтерському обліку дорівнюють або є більшими, ніж ті, що встановлені цим підпунктом, то для розрахунку амортизації використовуються строки корисного використання (експлуатації) об'єкта основних засобів, встановлені в бухгалтерському обліку [3].

Цей варіант здавалось би є найпростішим, однак, незважаючи на простоту, подібні терміни не можуть враховувати специфіку окремого об'єкта ОЗ, не кажучи вже про умови його використання і моральний знос. До того ж допустимі строки корисного використання основних засобів зазначені у ПКУ варто визнати скоріше не мінімальними, а середніми або навіть значними, оскільки враховують лише фізичний знос і упускають моральний, який в умовах бурхливого науково-технічного розвитку стає все більшим [4, с.98].

Зазначимо, що проблема визначення терміну корисного використання основних засобів не нова і полягає не стільки в чисто технічному способі його визначення, скільки в науковій (економічній) обґрунтованості. Оскільки чим коротший термін служби, тим вища норма амортизації - необхідно швидше відтворювати основні засоби і тому більшу частину їх вартості у вигляді амортизації слід включати до собівартості продукції, що призводить до її збільшення. Чим триваліше термін, тим нижче норма амортизації, більше період відшкодування зносу і, отже, менше можливостей для своєчасного використання новітніх технічних досягнень. А це, звичайно, збільшує масштаби морального знецінення основних засобів.

Отже, виходячи з вищевикладеного, фізично можливий термін служби ОЗ не може бути основою для визначення терміну корисного використання і відповідно норм амортизації. Він повинен визначатися, виходячи з економічно доцільного терміну служби.

Усі результати здійснених аудиторських процедур повинні знайти відображення в робочих документах аудитора.

Таким чином, приходимо до висновку, що ефективність аудиту основних засобів в першу чергу залежить від рівня інформаційного забезпечення аудиту, досконалості програми та вірно вибраних процедур аудиту. Запровадження на практиці поданих пропозицій надасть можливість підвищити якість аудиторських послуг.

#### **Список використаних джерел:**

1. Аудиторські докази : Міжнародний стандарт аудиту 500 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://apu.com.ua/attachments/article/290/>

2. Платонова І. А. Проблеми обліку основних засобів в Україні / І. А. Платонова // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intkonf.org/platonova-ia-problemi-obliku-osnovnih-zasobiv-v-ukrayini/>

3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

4. Черкасов О.О. Особливості використання та відтворення основних засобів у сільському господарстві /О.О. Черкасов// Держава та регіони. – 2015. -№5. – С.96-101.

### СЕКЦІЯ 3

## ДЕРЖАВНИЙ ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

**Левченко Н.М.,**

*д. держ. упр., професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування*

**Медведь Л.В.**

*здобувач вищої освіти за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліст*

Запорізький національний технічний університет

м. Запоріжжя, Україна

### КОНТРОЛЬ ФІНАНСУВАННЯ СЛУЖБИ АВТОМОБІЛЬНИХ ДОРІГ

Закон України «Про автомобільні дороги» [2] регулює відносини, пов'язані з функціонуванням та розвитком автомобільних доріг. Цим законом визначено, що автомобільні дороги поділяються на:

- автомобільні дороги загального користування державного значення;
- автомобільні дороги загального користування місцевого значення.

Державне управління автомобільними дорогами загального користування здійснює Державне агентство автомобільних доріг України (Укравтодор), яке має органи управління на місцях – Служби автомобільних доріг (далі – САДу).

Законом України «Про Державний бюджет України» [3-4] визначається обсяг фінансових ресурсів, який спрямовується з Державного бюджету Службі автомобільних доріг для фінансування робіт із будівництва, реконструкції, ремонтів та утримання мережі доріг загального користування, однак, обсяги фінансування з державного бюджету упродовж останніх років не забезпечували нормативних термінів проведення ремонтних робіт автомобільних доріг.

Законом України від 20.12.2016 року № 1789-VIII «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України» були внесені зміни до Бюджетного кодексу України [5] в частині запровадження реалізації заходів з розвитку автомобільних доріг загального користування у всіх областях та місті Києві.

Контроль за фінансуванням служби автомобільних доріг покладено на Державні фінансову інспекцію.

Під час здійснення перевірки Державною фінансовою інспекцією в Запорізькій області контроль за фінансуванням САДу у Запорізькій області було перевірено кожну статтю витрат у кошторисі. Так, кошторис видатків на утримання САДу на 2014 рік у загальній сумі 11 491 034,0 грн. підписано начальником САДу та 29.03.2014 р. затверджено заступником Голови Державного агентства автомобільних доріг України. В подальшому 05.12.2014 р. заступником Голови Державного агентства автомобільних доріг України затверджено кошторис на 2014 рік зі змінами в розрізі статей витрат в межах суми 11 491 034,0 грн., у тому числі на: оплату праці - 6 651 959,0 грн.; нарахування на заробітну плату - 2 324 836,0 грн.; придбання предметів постачання і матеріалів, оплату послуг та інші видатки - 1 900 107,0 грн.; видатки на відрядження - 144 750,0 грн.; оплату комунальних послуг та енергоносіїв -

172 094,0 грн.; придбання обладнання і предметів довгострокового користування у сумі 297 288 грн.

Фактично відповідно до наданого у складі звітності «Виконання кошторису на утримання САДу за січень-грудень 2014 року» на утримання САДу за 2014 рік використано коштів у сумі 9 904 073,0 грн. (86,2% від запланованого показника), у тому числі на: оплату праці - 5 736 687,0 грн. (86,2% від запланованого показника); нарахування на заробітну плату - 2 003 429,0 грн. (86,2%); придбання предметів постачання і матеріалів, оплата послуг та інші видатки - 1 592 402,0 грн. (83,8%); видатки на відрядження - 138 707,0 грн. (95,8%); оплату комунальних послуг та енергоносіїв - 135 638,0 грн. (78,8%); придбання обладнання і предметів довгострокового користування у сумі 297 210,0 грн. (100%).

Кошторис видатків на утримання САДу на 2015 рік у загальній сумі 13 684 806,0 грн. підписано начальником САДу та 26.03.2015 р. затверджено заступником Голови Державного агентства автомобільних доріг України. В подальшому 02.12.2015 р. заступником Голови Державного агентства автомобільних доріг України затверджено скоригований кошторис на 2015 рік із змінами в розрізі статей витрат в загальній сумі 13 316 654,0 гривень.

Фактично відповідно до наданого у складі звітності «Виконання кошторису на утримання САДу за січень-грудень 2015 року» на утримання САДу за 2015 рік використано коштів у сумі 13 316 654,0 грн. (100,0% від запланованого показника), у тому числі на: оплату праці - 8 405 343,0 грн. (100,0% від запланованого показника); нарахування на заробітну плату - 2 963 247,0 грн. (100,0%); придбання предметів постачання і матеріалів, оплату послуг та інші видатки - 1 491 726,0 грн. (100,0%); видатки на відрядження - 138 302,0 грн. (100,0%); оплату комунальних послуг та енергоносіїв - 130 929,0 грн. (100,0%); придбання обладнання і предметів довгострокового користування у сумі 187 107,0 грн. (100%).

Кошторис видатків на утримання САДу на 2016 рік у загальній сумі 10 388 853,0 грн. підписано начальником САДу та 09.04.2016 р. затверджено заступником Голови Державного агентства автомобільних доріг України. Фактично відповідно до наданого у складі звітності «Виконання кошторису на утримання САДу за січень-грудень 2016 року» на утримання САДу за 2016 рік використано коштів у сумі 6 360 601,0 грн. (61,2% від запланованого показника), у тому числі на: оплату праці - 3 584 729,0 грн. (61,1 % від запланованого показника); нарахування на заробітну плату - 1 360 986,0 грн. (64,2%); придбання предметів постачання і матеріалів, оплату послуг та інші видатки - 1 222 011,0 грн. (58,5%); видатки на відрядження - 106 910,0 грн. (65,7%); оплату комунальних послуг та енергоносіїв - 85 965,0 грн. (56,2%).

Станом на 28.02.2017 р. заборгованість по розрахунках на утримання САДу замовника склала 2 675 593,53 гривень.

Пунктом 4.1 Методики розрахунку коштів на утримання Служб автомобільних доріг в Автономній Республіці Крим, областях і м. Севастополі для забезпечення ними управлінських рішень з експлуатаційного утримання мережі автомобільних доріг (М 218-03449261-439:2006), затвердженої рішенням колегії Укравтодору від 10.04.2006 р. № 18 (далі - Методика) [1] передбачено, що кошти на утримання служб замовника визначаються та затверджуються Укравтодором щорічно виходячи з розміру коштів, які виділені на ремонтно-будівельні роботи та експлуатаційне

утримання автомобільних доріг, що передбачено освоїти у поточному році та складаються із:

- коштів у розмірі 2,5% відрахувань від підсумку графи 8 глав 1-9 зведених кошторисних розрахунків (ЗКР) вартості робіт з будівництва, реконструкції, капітального і поточного ремонтів у межах обсягів робіт на поточний рік;

- коштів, що включають до глави 10 «Утримання САДу замовника і авторський нагляд» до граф 7 та 8 за розрахунком у поточному рівні цін, призначених на утримання Служб автомобільних доріг, необхідних для виконання ними функцій замовника з експлуатаційного утримання автомобільних доріг загального користування, передбачених на поточний рік.

У зв'язку з чим, у 2015 році завищено відсоток коштів, що включають до глави 10 «Утримання САДу замовника і авторський нагляд» з експлуатаційного утримання доріг, призначених для утримання САДу замовника на 3,19% (3,97%-0,78%), у 2016 році на 0,2% (10,8%-10,6%).

Відповідно до даних бухгалтерського обліку на поточний рахунок САДу у 2015 році зараховано коштів на утримання САДу замовника - 13 316 653,48 грн, з яких кошти на утримання САДу замовника по будівництву та ремонту автомобільних доріг - 9 755 818,2 грн. (згідно помісячних реєстрів коштів на утримання САДу замовника), решта коштів у сумі 3 560 835,28 грн. - кошти на утримання САДу замовника по експлуатаційному утриманню автомобільних доріг; у 2016 році зараховано коштів на утримання САДу замовника - 6 393 071,83 грн., з яких кошти на утримання САДу замовника по будівництву та ремонту автомобільних доріг - 1 879 998,14 грн. (згідно помісячних реєстрів коштів на утримання САДу). Решта коштів у сумі 4 513 073,69 грн - кошти на утримання САДу замовника по експлуатаційному утриманню автомобільних доріг.

Згідно даних помісячних реєстрів коштів на утримання САДу замовника у 2015 році загальна сума підсумку глав 1-9 зведеного кошторисного розрахунку по експлуатаційному утриманню автомобільних доріг склала 102 275 585,91 грн., з урахуванням перерахованого відсотку коштів на утримання САДу замовника - 0,78%, сума коштів на утримання САДу замовника - 797 749,56 грн., у 2016 році - 55 680 934,20 грн, з урахуванням перерахованого відсотку коштів на утримання САДу замовника - 10,6%, сума коштів на утримання САДу замовника - 5 902 179,03 грн.

Таким чином, Службою зайво отримано коштів державного бюджету на своє утримання у 2015 році у сумі 2 763 085,72 грн., що призвело до матеріальної шкоди (збитків) державному бюджету на вказану суму.

В результаті допущеного порушення, у звіті про надходження і використання інших надходжень спеціального фонду (форма № 4-3 д) за 2015 рік по КПКВ 3111020 за КЕКВ 2281 касові видатки завищено на 2 763 085,72 грн, що є порушенням п. 1 ст. 3 Закону № 996-ХІУ, п. 1.2 Порядку №44.

Загалом ревізією питання «Складання та затвердження кошторису, внесення до нього змін. Загальний стан виконання кошторису» встановлено порушень на загальну суму 4 152 191,06 гривень.

#### **Список використаних джерел:**

1. Методики розрахунку коштів на утримання Служб автомобільних доріг в Автономній Республіці Крим, областях і м. Севастополі для забезпечення ними

управлінських рішень з експлуатаційного утримання мережі автомобільних доріг (М 218-03449261-439:2006), затвердженої рішенням колегії Укравтодору від 10.04.2006 р. № 18 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.online.budstandart.com/>.

2. Про автомобільні дороги. Закон України 08.09.2005 № 2862-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/2862-15>

3. Про Державний бюджет України на 2015 рік. Закон України від 28 грудня 2014 року № 80-VII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/80-19>

4. Про Державний бюджет України на 2016 рік. Закон України № 928-VIII від 25.12.2015. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/928-19>

5. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України. Закон України від 20.12.2016 року № 1789-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/1789-19>

**Максименко І.Я.**

*к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування*

**Бублик Я.М.**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем бакалавр*

*Запорізький національний технічний університет*

*м. Запоріжжя, Україна*

## **ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ АУДИТОРСЬКОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ**

В умовах стабільного розвитку національної економіки, підвищення надходжень до державного та місцевого бюджетів, збільшення виділеної частки бюджетних коштів на задоволення потреб суспільства, набуває актуальності державний фінансовий контроль видатків бюджетів. Це зумовлює потребу в зміні існуючої в Україні системи державного контролю, великого значення набуває питання вдосконалення та розвитку такої форми контролю в державному управлінні, як державний фінансовий аудит.

Головними завданнями органу державного фінансового контролю є: здійснення державного фінансового контролю за використанням і збереженням державних фінансових ресурсів, необоротних та інших активів, правильністю визначення потреби в бюджетних коштах та взяттям зобов'язань, ефективним використанням коштів і майна, станом і достовірністю бухгалтерського обліку і фінансової звітності у міністерствах та інших органах виконавчої влади, державних фондах, фондах загальнообов'язкового державного соціального страхування, бюджетних установах і суб'єктах господарювання державного сектору економіки, а також на підприємствах, в установах та організаціях, які отримують (отримували у періоді, який перевіряється) кошти з бюджетів усіх рівнів, державних фондів та фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування або використовують (використовували у періоді, який перевіряється) державне чи комунальне майно (далі - підконтрольні установи), за дотриманням бюджетного законодавства, дотриманням законодавства про

державні закупівлі, діяльністю суб'єктів господарської діяльності незалежно від форми власності, які не віднесені законодавством до підконтрольних установ, за судовим рішенням, ухваленим у кримінальному провадженні.

Забезпечуючи державний контроль за використанням бюджетних коштів, станом збереження державного і комунального майна органи Державної аудиторської служби України, в межах наданих законодавством повноважень, протягом 2016 року досліджували основні тенденції в управлінні державною власністю, здійсненні операцій з державним майном та коштами.

При цьому контролем охоплено такі важливі для суспільства сфери як освіта, охорона здоров'я і соціальний захист населення, наука і культура, житлово-комунальне господарство, паливно-енергетичний та агропромисловий комплекси, транспорт, оборона тощо. Контрольні заходи протягом року здійснювалися відповідно до квартальних планів роботи.

Крім того, органами Державної аудиторської служби України проведено низку контрольних заходів на виконання доручень Кабінету Міністрів України, а також за зверненням правоохоронних органів. Теми, за якими проводилися контрольні заходи у більшості міністерств, інших центральних органах виконавчої влади, великих підприємствах державного та комунального сектору економіки тощо.

Упродовж 2016 року тривала робота Державної аудиторської служби України інформування вищих державних органів, центральних органів виконавчої влади, інших головних розпорядників бюджетних коштів про результати контрольних заходів з наданням пропозицій щодо усунення передумов порушень фінансово-бюджетної дисципліни та запобігання їм у подальшому, підвищенню ефективності правового забезпечення фінансово-бюджетної дисципліни.

Враховуючи, що забезпечення ефективного використання державних ресурсів, недопущення протиправних діянь у фінансовій сфері є основною передумовою стабільного функціонування економіки, Державної аудиторської служби України проводилась ґрунтовна робота щодо розроблення пропозицій, спрямованих на усунення існуючих не врегульованих питань нормативного характеру, що спричиняють зловживання за операціями з фінансовими та матеріальними ресурсами.

Отже, щоб державний аудит в Україні розвивався більш ефективно, необхідно розробити теоретичні та практичні засади впровадження та функціонування державного аудиту в нашій країні; вивчити та адаптувати зарубіжний досвід становлення системи незалежного публічного контролю; сконцентрувати увагу на питаннях державного аудиту в одному законодавчому акті, що забезпечить безперешкодне здійснення контрольних заходів, передбачивши в ньому органи контролю та відповідальність суб'єктів господарювання за його недотримання.

#### **Список використаних джерел:**

1. Закон України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [http://dkrs.kmu.gov.ua/kru/uk/publish/article?art\\_id=39878&cat\\_id=32565](http://dkrs.kmu.gov.ua/kru/uk/publish/article?art_id=39878&cat_id=32565)

2. Офіційний сайт Державної аудиторської служби України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article/55032>

**Максименко І.Я.**

*к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування*

**Васильченко Е.В.**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем бакалавр*

Запорізький національний технічний університет

м. Запоріжжя, Україна

## **СИСТЕМА ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ**

Важливою складовою діяльності держави є державний фінансовий контроль, який є методом фінансового механізму, а також – організаційною формою управління фінансами, яка створює умови для нормальної роботи фінансової системи України. Державний фінансовий контроль перебуває у процесі постійного розвитку та вдосконалення, а його зміст і спрямованість змінюються залежно від рівня розвитку суспільства, а також завдань, які це суспільство ставить перед собою.

Вітчизняна система державного фінансового контролю розглядається як трирівнева модель, у якій найвищим рівнем контролю є централізований зовнішній контроль від імені Уряду та Парламенту.

З метою забезпечення проходження такого контролю на другому рівні діють децентралізовані підрозділи внутрішнього аудиту, які оцінюють та підтримують ефективність діючої системи внутрішнього контролю, яка і є останнім рівнем, на якому базується система державного фінансового контролю.

Отже, фактично останні два щабля цієї моделі, базуючись на відповідальності та підзвітності керівника організації будь-якого рівня, і являють собою систему державного внутрішнього фінансового контролю (ДВФК) європейського зразка, прийняту в Україні як основу реформування.

Зовнішній контроль, на відміну від внутрішнього, в переважній більшості випадків носить фіскальний характер. Він здійснюється від імені Парламенту (Рахунковою Палатою) та від імені Уряду (Міністерством фінансів, Державною казначейською службою України, Державною фінансовою інспекцією та іншими контролюючими органами).

У державному секторі України, нагляд та контроль за рівнем виконання поставлених завдань, своєчасністю та законністю справляння доходів та видатків бюджетів здійснюється Рахунковою Палатою від імені Верховної Ради України.

Рахункова палата є постійно діючим органом контролю, який утворюється Верховною Радою України, підпорядкований і підзвітний їй. Рахункова палата здійснює свою діяльність самостійно, незалежно від будь-яких інших органів.

В свою чергу Уряд несе відповідальність перед Парламентом за управління, впровадження та контроль за політикою, а це вимагає створення систем, які супроводжують процеси бюджетування та процедури обліку, заходи внутрішнього контролю та інспекції для боротьби із шахрайством та корупцією. Для реалізації цих заходів в державному секторі України функціонує централізований урядовий контроль, який може бути попереднім, поточним (Міністерство фінансів, Державна казначейська служба) та послідовним (Державна фінансова інспекція та інші контролюючі органи).

Міністерство фінансів України (Мінфін України) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України. Мінфін України є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади з формування та забезпечення реалізації державної фінансової, бюджетної, податкової, митної політики, політики у сфері державного фінансового контролю, у сфері запобігання і протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму.

Державна казначейська служба України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів України. Казначейство України входить до системи органів виконавчої влади та утворюється для реалізації державної політики у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів.

Державна аудиторська служба України (Держфінінспекція) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів України, входить до системи органів виконавчої влади і забезпечує реалізацію державної політики у сфері державного фінансового контролю.

Таким чином органи державного фінансового нагляду є підконтрольними органам державного фінансового контролю, а органи внутрішнього державного фінансового контролю – органам зовнішнього державного фінансового контролю у частині законності та ефективності використання ними державних коштів. Саме ж державний фінансовий контроль дозволяє забезпечити законність, попередження порушень фінансової дисципліни, економічної ефективності при формуванні, розподілі й використанні державних фінансових ресурсів і органів місцевого самоврядування.

#### **Список використаних джерел:**

1. Закон України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [http://dkrs.kmu.gov.ua/kru/uk/publish/article?art\\_id=39878&cat\\_id=32565](http://dkrs.kmu.gov.ua/kru/uk/publish/article?art_id=39878&cat_id=32565)
2. Офіційний сайт Державної аудиторської служби України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article/55032;js>

**Максименко І.Я.**

*к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування*

**Войтович Д.Г.**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем бакалавр*

*Запорізький національний технічний університет*

*м.Запоріжжя, Україна*

## **ДЕРЖАВНА АУДИТОРСЬКА СЛУЖБА УКРАЇНИ ЯК ОРГАН ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ**

Одна з головних проблем, із якою, напевно, стикаються уряди всіх країн світу, – недостатність бюджетних ресурсів для здійснення державою своїх функцій в повному

обсязі та забезпечення гарантованих Конституцією прав громадян. Це ставить перед усіма державними структурами, причетними до бюджетного процесу, спільне завдання – забезпечення цільового та ефективного витрачання бюджетних коштів.

За ініціативою Мінфіну Державну фінансову інспекцію було реорганізовано в Державну аудиторську службу.

Метою цього кроку є перейти від функцій контролю до аудиту, що буде націлений на запобігання нецільовому, неефективному використанню бюджетних коштів та майна, переорієнтування інспектування саме на значні фінансові порушення, а також забезпечення проведення ревізій виключно на основі ризиків

Органи Державної аудиторської служби України здійснюють незалежний державний фінансовий контроль від імені Уряду.

Держаудитслужба є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України та який забезпечує формування і реалізує державну політику у сфері державного фінансового контролю.

Держаудитслужба та її міжрегіональні територіальні органи є юридичними особами публічного права, мають печатки із зображенням Державного Герба України та своїм найменуванням, власні бланки, рахунки в установах Державної казначейської служби України.

До складу органів Державної аудиторської служби України входять Державної аудиторської служби та її міжрегіональні територіальні органи: Північний офіс Державної аудиторської служби; Північно-східний офіс Державної аудиторської служби; Південний офіс Держаудитслужби; Західний офіс Держаудитслужби; Східний офіс Держаудитслужби

Нормативно-правовими актами, які регламентують діяльність органів Держаудитслужби, є Бюджетний кодекс України, Закон України від 26 січня 1993 року № 2939-ХІІ «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні», постанова Кабінету Міністрів України від 03 лютого 2016 року № 43 «Про затвердження Положення про Державну аудиторську службу України» та інші.

В межах роботи над стратегічними питаннями розвитку Держаудитслужби розроблено:

- проект Концепції реформування системи державного фінансового контролю на період до 2021 року;

- питання розвитку системи державного фінансового контролю на центральному, регіональному та місцевому рівнях включено окремим розділом до проекту Середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року;

- триває робота над удосконаленням нашого базового Закону та над новими порядками здійснення контрольних заходів.

Пріоритетними завданнями органів державного фінансового контролю на 2017 рік визначено наступні:

- подальше реформування діяльності органів державного фінансового контролю. Насамперед, це забезпечення прийняття стратегічних документів розвитку Служби – Концепції та розділу щодо діяльності Держаудитслужби в Середньостроковому плані пріоритетних дій Уряду, що у подальшому сприятиме вирішенню таких питань: розвиток правового поля та методологічного забезпечення системи державного фінансового контролю шляхом гармонізації з міжнародно

визнаними стандартами та методологією, а також найкращою практикою ЄС щодо аудиту в сфері державних фінансів; підсилення інституційної основи попереднього та поточного контролю шляхом розвитку аудиту, його видів і напрямів (аудиту виконання місцевих бюджетів, аудиту виконання бюджетних програм, аудиту коштів і грантів ЄС, аудиту державних (регіональних) програм, аудиту інвестиційних проєктів, IT-аудиту, тощо).

– формування ефективної моделі розвитку та підготовки висококваліфікованих державних аудиторів. З метою навчання кадрів новим підходам до здійснення фінансового контролю має бути суттєво удосконалена система підготовки та перепідготовки фахівців у сфері державного фінансового контролю, у тому числі шляхом розроблення та реалізації навчальних програм з підвищення кваліфікації.

Таким чином робота Державної аудиторської служби дозволяє проводити заходи фінансового контролю з одного боку, із застосуванням змісту нових інструментів фінансового моніторингу таких як моніторинг закупівель та контроль за станом внутрішнього аудиту. Основна мета діяльності Державної аудиторської служби - забезпечення інтересів держави. Однак, її можливості повністю не розкриті і потребують подальшого вивчення. Для належного здійснення органами державного фінансового контролю своїх повноважень необхідно постійно вдосконалювати не лише форми і методи контролю, а й саму систему контролю.

#### **Список використаних джерел:**

1. Офіційний сайт Державної аудиторської служби України [Електронний ресурс]. - Режим доступу:  
<http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article/55032;jsessionid=FB7CD50858111B34C4F0617308851972>

**Максименко І.Я.**

*к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування*

**Горбань В.В.**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем бакалавр*

*Запорізький національний технічний університет*

*м. Запоріжжя, Україна*

### **ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО АУДИТУ ОКРЕМИХ ГОСПОДАРСЬКИХ ОПЕРАЦІЙ В УКРАЇНІ**

Головною метою державного аудиту є виявлення уразливих місць в організації господарської діяльності суб'єкта, який підлягає контролю, впливу цих недоліків на досягнення статутних цілей та надання необхідних рекомендацій щодо підвищення ефективності його управління, усунення та запобігання наявних недоліків, помилок та порушень, а також вдосконалення його діяльності в цілому.

Саме аудит дає можливість виявити помилки й недоліки організаційного, нормативно-правового та фінансового характеру, які негативно впливають на результати фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання, у тому числі внаслідок прийняття неправомірних управлінських рішень, укладання збиткових контрактів, реалізації товарів, робіт та послуг за заниженими цінами. Тобто

аудит досліджує такі фактори, які не є фінансовими порушеннями, проте негативно впливають на кінцевий результат діяльності підприємства.

Проведення державного аудиту сприяє запобіганню різних фінансових порушень. Цьому сприяє перевірка адекватності та ефективності функціонування системи внутрішнього контролю суб'єкта господарювання, що дає змогу своєчасно виявити будь-які недоліки в облікових процесах, правилах, процедурах та забезпечити достовірність складання фінансової звітності; забезпечити керівництво необхідною інформацією для підвищення ефективності функціонування системи внутрішнього контролю та передбачити ризики в діяльності, які можуть перешкоджати досягненню поставлених цілей.

Основним завданням операційного аудиту є сприяння забезпеченню суб'єктами господарювання законного та ефективного використання державних чи комунальних коштів та/або майна, інших активів держави, правильності ведення бухгалтерського обліку, складення достовірної фінансової звітності.

Основним завданням операційного аудиту є сприяння забезпеченню суб'єктами господарювання законного та ефективного використання державних чи комунальних коштів та майна інших активів держави правильності ведення бухгалтерського обліку складення достовірної фінансової звітності. Варто зазначити, що у суб'єктів господарювання, де проводиться операційний аудит, інші планові контрольні заходи за ініціативою органів служби не здійснюються.

На виконання постанови Кабінету Міністрів України від 25 червня 2014 р. № 214 «Про окремі заходи щодо забезпечення фінансового контролю за діяльністю суб'єктів господарювання державного сектору економіки Держаудитслужба та її міжрегіональні територіальні органи здійснюють державний фінансовий аудит окремих господарських операцій (операційний аудит).

Протягом 2016 року такий контрольний захід проводився на 34 об'єктах контролю (у т.ч. 17 відокремлених структурних підрозділах суб'єктів господарювання).

У звітному періоді під час проведення державного фінансового аудиту окремих господарських операцій на найбільших суб'єктах господарювання державного сектору економіки державні аудитори попередили порушення вимог законодавства та неефективні витрати на стадії прийняття управлінських рішень на суму понад 406,0 млн грн та виявили факти раніше прийнятих рішень, виконання яких призвело до втрат та неефективного використання державних коштів на суму понад 678,0 млн гривень.

Системного характеру набули порушення при здійсненні господарських операцій з придбання товарно-матеріальних цінностей, робіт і послуг. Зокрема, об'єкти аудиту не здійснювали контролю за дотриманням термінів виконання договірних зобов'язань; допускали здійснення зайвих витрат на придбання товарів, які не передбачено умовами договорів; оплачували послуги, будівельно-монтажні роботи, обладнання за завищеною вартістю та інше.

При цьому суб'єкти господарювання не використовували права нарахування штрафних санкцій (пені) за несвоєчасне виконання умов договорів, через що ними втрачено можливість компенсувати втрати, пов'язані з невиконанням договірних зобов'язань.

Також державними аудиторами виявлено випадки неефективного використання державних коштів, що зумовлені придбанням аудиторських послуг, що за своїм змістом майже дублюють завдання та функції, які покладено на структурні підрозділи підприємств державного сектору економіки; установлювалися факти несвоєчасного та неякісного надання таких послуг.

Чверть виявлених порушень пов'язана з недотриманням суб'єктами господарювання вимог законодавства у сфері закупівель, зокрема, у частині невідповідності пропозицій конкурсних торгів учасників кваліфікаційним критеріям та/або документації конкурсних торгів; відсутності документального підтвердження відповідності учасників конкурсних торгів кваліфікаційним критеріям; недотримання порядку складання документації конкурсних торгів; унесення змін до істотних умов договору про закупівлю тощо. За рекомендаціями державних аудиторів, Публічний звіт про діяльність Державної аудиторської служби України за 2016 рік лютий 2017 року 30 наданими протягом 2016 року, об'єктами контролю відмінено конкурсні торги на загальну суму 34,6 млн гривень.

За результатами операційного аудиту керівники об'єктів аудиту неодноразово попереджалися про недоцільність обслуговування кредитних ліній за зовнішньоекономічними контрактами за умови неотримання суми кредиту; несвоєчасного погашення кредитних ресурсів, отриманих в іноземній валюті, що призводило до збільшення суми відсотків, які підлягали сплаті за користування кредитом.

Простежується негативна тенденція щодо втрати коштів підприємствами державного сектору економіки з поточних або депозитних рахунків через віднесення обслуговуючих банків до категорії неплатоспроможних та їх ліквідацією, про що державні аудитори письмово попереджали керівників підприємств.

Утворення значних обсягів дебіторської та кредиторської заборгованості через несвоєчасне виконання договірних зобов'язань та взаємних неплатежів призводить до відволікання значних обсягів обігових коштів підприємств, а в деяких випадках – їх втрати та, відповідно, до неспроможності забезпечити виробничу діяльність без залучення додаткових фінансових ресурсів.

Таким чином доведено, що результати Державного фінансового аудиту окремих господарських операцій області підтверджують необхідність проведення такої форми контролю та її ефективність.

#### **Список використаних джерел:**

1. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку проведення органами державної контрольно-ревізійної служби державного фінансового аудиту окремих господарських операцій» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/506-2009-п>

2. Закон України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [http://dkrs.kmu.gov.ua/kru/uk/publish/article?art\\_id=39878&cat\\_id=32565](http://dkrs.kmu.gov.ua/kru/uk/publish/article?art_id=39878&cat_id=32565)

**Максименко І.Я.**

*к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування*

**Зуєва М.В.**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем бакалавр*

Запорізький національний технічний університет

м. Запоріжжя, Україна

## **РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ АУДИТОРСЬКОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ НА ПРИКЛАДІ ЗАПОРІЗЬКІЙ ОБЛАСТІ**

Державна аудиторська служба України (Держаудитслужба) створена шляхом реорганізації на базі Державної фінансової інспекції України відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 року № 868 «Про утворення Державної аудиторської служби України» [1]. Такі зміни проведено з метою оптимізації системи центральних органів виконавчої влади та на виконання постанови КМУ «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» № 442 від 10 вересня 2014 р. [2]. Цією постановою вирішено утворити Державну аудиторську службу України як центральний орган виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів, реорганізувавши Державну фінансову інспекцію шляхом перетворення. Держаудитслужба у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, іншими актами законодавства.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 06 квітня 2016 р. № 266 «Про утворення міжрегіональних територіальних органів Державної аудиторської служби» протягом 2016 року відбулася реорганізація територіальних органів Держфінінспекції шляхом їх приєднання до відповідних міжрегіональних територіальних органів Держаудитслужби. Як наслідок, з 27 територіальних держфінінспекцій було утворено 5 офісів Держаудитслужби.

Запорізька область входить до складу Східного офісу Держаудитслужби.

Управлінням Східного офісу Держаудитслужби в Запорізькій області у 2016 році спрямовано свою діяльність на забезпечення виконання покладених завдань щодо здійснення контролю за законним та ефективним використання коштів бюджетів усіх рівнів, державних цільових фондів, державного і комунального майна, інших активів держави та територіальних громад.

Протягом 2016 року за власною ініціативою проведено 3 державні фінансові аудити діяльності суб'єктів господарювання. Крім того, за централізованим дорученням Держаудитслужби проведено аудит діяльності Українського державного підприємства поштового зв'язку «Укрпошта» в ЗДУ ДППЗ «Укрпошта». Також за власною ініціативою проведено державний фінансовий аудит використання коштів, спрямованих з бюджету міста на виконання програми Запорізької міської ради «Міська цільова програма надання автотранспортних та господарських послуг структурним підрозділам та виконавчому комітету міської ради».

У рамках співпраці з фіскальними органами погоджуються плани-графіки проведення контрольних заходів, а також виїзних перевірок суб'єктів підприємницької діяльності, здійснюється взаємне інформування.

Взаємодія з місцевими органами виконавчої влади та самоврядування протягом 2016 року здійснювалася шляхом систематичного інформування та надання відповідних пропозицій щодо покращення фінансово-бюджетної дисципліни.

До органів виконавчої влади та місцевого самоврядування направлено 25 інформацій про факти порушень, виявлених ревізіями і перевітками, в тому числі 2 – з проектами рішень для відповідного реагування. За результатами розгляду направлених інформацій прийнято 22 управлінських рішення.

За даними звітності про результати контрольно-ревізійної роботи з перевірених протягом 2016 року 71 об'єкту різних форм власності незаконні, нецільові витрати, а також недостачі коштів і матеріальних цінностей виявлено на 58 підприємствах, в установах та організаціях на загальну суму понад 30,2 млн грн, у тому числі бюджетних ресурсів – 18,3 млн грн, з яких майже 7,3 млн грн (39,8 %) – кошти державного бюджету. Крім того, виявлено недоотримані бюджетами всіх рівнів, бюджетними установами та організаціями, підприємствами всіх форм власності фінансові ресурси на загальну суму понад 360,7 млн грн, у тому числі бюджетами – майже на 15,4 млн гривень.

#### **Список використаних джерел:**

1. Закон України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [http://dkrs.kmu.gov.ua/kru/uk/publish/article?art\\_id=39878&cat\\_id=32565](http://dkrs.kmu.gov.ua/kru/uk/publish/article?art_id=39878&cat_id=32565)
2. Офіційний сайт Державної аудиторської служби України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article/>

**Максименко І.Я.**

*к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування*

**Сігало В.О.**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем бакалавр*

*Запорізький національний технічний університет*

*м. Запоріжжя, Україна*

### **ДЕРЖАВНА АУДИТОРСЬКА СЛУЖБА УКРАЇНИ – ЯК ЕФЕКТИВНА ІНСТИТУЦІЯ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ**

Державна аудиторська служба України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України та який забезпечує формування і реалізує державну політику у сфері державного фінансового контролю.

Державна аудиторська служба України у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, іншими актами законодавства.

Основними завданнями Державної аудиторської служби України є:

- забезпечення формування і реалізація державної політики у сфері державного фінансового контролю;
- здійснення державного фінансового контролю, спрямованого на оцінку ефективного, законного, цільового, результативного використання та збереження державних фінансових ресурсів, необоротних та інших активів, досягнення економії бюджетних коштів; надання у передбачених законом випадках адміністративних послуг.

Органи Державної аудиторської служби України здійснюють контроль за:

- цільовим, ефективним використанням і збереженням державних фінансових ресурсів, необоротних та інших активів;
- досягненням економії бюджетних коштів і результативності в діяльності розпорядників бюджетних коштів;
- цільовим використанням і своєчасним поверненням кредитів (позик), отриманих під державні (місцеві) гарантії;
- дотриманням законодавства на всіх стадіях бюджетного процесу щодо державного і місцевих бюджетів;
- дотриманням законодавства про публічні закупівлі;
- станом і достовірністю веденням бухгалтерського обліку, а також складенням фінансової і бюджетної звітності, паспортів бюджетних програм та звітів про їх виконання, кошторисів та інших документів, що застосовуються в процесі виконання бюджету;
- виконанням функцій з управління об'єктами державної власності;
- усуненням виявлених недоліків і порушень тощо.

Пріоритетними завданнями органів державного фінансового контролю на 2017 рік визначено наступні:

1. Подальше реформування діяльності органів державного фінансового контролю. Насамперед, це забезпечення прийняття стратегічних документів розвитку Служби – Концепції та розділу щодо діяльності Держаудитслужби в Середньостроковому плані пріоритетних дій Уряду, що у подальшому сприятиме вирішенню таких питань: розвиток правового поля та методологічного забезпечення системи державного фінансового контролю шляхом гармонізації з міжнародно визнаними стандартами та методологією, а також найкращою практикою ЄС щодо аудиту в сфері державних фінансів; підсилення інституційної основи попереднього та поточного контролю шляхом розвитку аудиту, його видів і напрямів (аудиту виконання місцевих бюджетів, аудиту виконання бюджетних програм, аудиту коштів і грантів ЄС, аудиту державних (регіональних) програм, аудиту інвестиційних проектів, IT-аудиту, тощо).

2. Формування ефективної моделі розвитку та підготовки висококваліфікованих державних аудиторів. З метою навчання кадрів новим підходам до здійснення фінансового контролю має бути суттєво удосконалена система підготовки та перепідготовки фахівців у сфері державного фінансового контролю, у тому числі шляхом розроблення та реалізації навчальних програм з підвищення кваліфікації.

Таки чином, Державна аудиторська служба України є важливим інструментом державного управління, що надає можливість виконати відповідні завдання, пов'язані з діяльністю органів державного й комунального секторів, сприяє фінансово-

економічній збалансованості як ефективна інституція Державного фінансового контролю.

#### **Список використаних джерел:**

1. Закон України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [http://dkrs.kmu.gov.ua/kru/uk/publish/article?art\\_id=39878&cat\\_id=32565](http://dkrs.kmu.gov.ua/kru/uk/publish/article?art_id=39878&cat_id=32565)
2. Офіційний сайт Державної аудиторської служби України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article/>

**Максименко І.Я.**

*к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування*

**Соболь В.А.**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем бакалавр*  
Запорізький національний технічний університет  
м. Запоріжжя, Україна

## **ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ**

Важливою складовою діяльності держави є державний фінансовий контроль, який є методом фінансового механізму, а також – організаційною формою управління фінансами, яка створює умови для нормальної роботи фінансової системи України. Фінансовий контроль перебуває у процесі постійного розвитку та вдосконалення, а його зміст і спрямованість змінюються залежно від рівня розвитку суспільства, а також завдань, які це суспільство ставить перед собою.

Вітчизняна система державного фінансового контролю розглядається як трирівнева модель, у якій найвищим рівнем контролю є централізований зовнішній контроль від імені Уряду та Парламенту.

З метою забезпечення проходження такого контролю на другому рівні діють децентралізовані підрозділи внутрішнього аудиту, які оцінюють та підтримують ефективність діючої системи внутрішнього контролю, яка і є останнім рівнем, на якому базується система державного фінансового контролю.

Отже, фактично останні два щабля цієї моделі, базуючись на відповідальності та підзвітності керівника організації будь-якого рівня, і являють собою систему державного внутрішнього фінансового контролю (ДВФК) європейського зразка, прийняту в Україні як основу реформування.

Зовнішній контроль, на відміну від внутрішнього, в переважній більшості випадків носить фіскальний характер. Він здійснюється від імені Парламенту (Рахунковою Палатою) та від імені Уряду (Міністерством фінансів, Державною казначейською службою України, Державною фінансовою інспекцією та іншими контролюючими органами).

У державному секторі України, нагляд та контроль за рівнем виконання поставлених завдань, своєчасністю та законністю справляння доходів та видатків бюджетів здійснюється Рахунковою Палатою від імені Верховної Ради України.

Рахункова палата є постійно діючим органом контролю, який утворюється Верховною Радою України, підпорядкований і підзвітний їй. Рахункова палата здійснює свою діяльність самостійно, незалежно від будь-яких інших органів держави.

В свою чергу Уряд несе відповідальність перед Парламентом за управління, впровадження та контроль за політикою, а це вимагає створення систем, які супроводжують процеси бюджетування та процедури обліку, заходи внутрішнього контролю та інспекції для боротьби із шахрайством та корупцією. Для реалізації цих заходів в державному секторі України функціонує централізований урядовий контроль, який може бути попереднім, поточним (Міністерство фінансів, Державна казначейська служба) та послідуєчим (Державна фінансова інспекція та інші контролюючі органи).

Міністерство фінансів України (Мінфін України) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України. Мінфін України є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади з формування та забезпечення реалізації державної фінансової, бюджетної, податкової, митної політики, політики у сфері державного фінансового контролю, казначейського обслуговування бюджетних коштів, бухгалтерського обліку, у сфері запобігання і протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму.

Державна казначейська служба України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів України. Казначейство України входить до системи органів виконавчої влади та утворюється для реалізації державної політики у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів.

Державна аудиторська служба України (Держфінінспекція) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів України, входить до системи органів виконавчої влади і забезпечує реалізацію державної політики у сфері державного фінансового контролю.

Таким чином органи державного фінансового нагляду є підконтрольними органам державного фінансового контролю, а органи внутрішнього державного фінансового контролю – органам зовнішнього державного фінансового контролю у частині законності та ефективності використання ними державних коштів. Саме ж державний фінансовий контроль дозволяє забезпечити законність, попередження порушень фінансової дисципліни, економічної ефективності при формуванні, розподілі й використанні державних фінансових ресурсів і органів місцевого самоврядування.

#### **Список використаних джерел:**

1. Закон України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [http://dkrs.kmu.gov.ua/kru/uk/publish/article?art\\_id=39878&cat\\_id=32565](http://dkrs.kmu.gov.ua/kru/uk/publish/article?art_id=39878&cat_id=32565)
2. Офіційний сайт Державної аудиторської служби України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article/>

## СЕКЦІЯ 4 МОДИФІКАЦІЯ ПОДАТКОВОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

**Андрющенко І.Є.,**

*к.е.н., доцент, кафедра ФБСС*

**Шаповал С.С.,**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем магістр*

Запорізький національний технічний університет

м. Запоріжжя, Україна

### ЧАСТКОВА ПРИВАТИЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКІВ

Реальна ситуація адміністрування податків і зборів в Україні, не викликає оптимізму стосовно майбутнього їх покращення. З огляду на відсутність перспектив трансформації підходів у сфері оподаткування, актуальним є питання стосовно послаблення монополії держави у сфері податкового адміністрування. Одним із можливих варіантів руйнування монополії держави у сфері оподаткування може бути часткова приватизація процесу адміністрування податків. Під цим поняттям необхідно розуміти ситуацію, коли уряд передає приватним компаніям або інституціям окремі функції у сфері податкового адміністрування у обмін на фіксовану або адвалорну плату, або ж на принципах самокупності.

Поєднання державної і приватної діяльності із закріпленням у законодавстві чітких вимог до осіб, які виконуватимуть владні функції держави, та меж, в яких держава може втручатися у діяльність таких осіб з метою контролю, слугуватиме переконливим поштовхом для досягнення довгострокових цілей розпочатої податкової реформи в Україні та забезпечить доброзесні партнерські відносини між державою і платниками податків під час виконання ними податкового обов'язку[1].

У світі існує два напрямки податкового консультування. Перший регулюється державою і притаманний таким країнам, як Німеччина, Австрія, Чехія. У другому випадку йдеться про саморегулювання, як у Великій Британії, Фінляндії, Іспанії. Запропонована у Проекті форма наближена до податкового консультування у Німеччині. Податкові радники у Німеччині для бізнесу є перевагою, оскільки існує можливість отримати поради щодо складної системи оподаткування, яка є у в країні, і таким чином заощадити певні кошти при сплаті податків [2].

Проект Закону України «Щодо лібералізації системи адміністрування податків та спрощення умов ведення бізнесу» ( далі – Проект) має на меті переформатування підходів до організації державної податкової справи як сфери діяльності виключно посадових осіб Державної фіскальної служби України через делегування державних функцій у приватний сектор. Введення в дію Проекту дозволить забезпечити функціонування існуючої системи адміністрування податків, зборів, платежів на новій основі державно-публічного партнерства за рахунок створення на законодавчому рівні інституту податкового едвайзера.

Згідно з Проектом податковий едвайзер — це фізична особа, громадянин України, зареєстрований в установленому порядку як податковий едвайзер, який

здійснює незалежну професійну діяльність з адміністрування податків, зборів, платежів та іншу діяльність у сфері справляння податків, у межах делегованих державою повноважень.

Податковим едвайзером може бути громадянин України, який вільно володіє державною мовою та якому присвоєно ступінь вищої освіти не нижче магістра у галузях економіки, фінансів, права, має стаж роботи у сфері оподаткування не менш як п'ять років [3].

Взаємодія платника податків з органами ДФС України є його обов'язком, який не залежить від волі платника. При цьому посадові особи ДФС можуть затягувати певні процеси, пояснюючи це «завантаженістю» своїх працівників, або через неоднозначність трактування законодавства та наявність внутрішніх інструкцій взагалі не вчиняти дії чи вчиняти дії, що прямо шкодять інтересам платників податків. Натомість, звернення платника податків до податкового едвайзера з метою отримання послуг є добровільним рішенням такого платника. В свою чергу податковий едвайзер, враховуючи рівень його особистої відповідальності та репутаційні ризики, є зацікавленим у наданні платнику податків своєчасних та якісних послуг у відповідності із чинним законодавством.



**Рисунок 1 - Переваги введення інституту податкового едвайзера**

Джерело: [<http://ngoipr.org.ua/wp-content/uploads/>]

Прийняття Проекту сприятиме покращенню роботи податкових органів, створенню середнього класу як основи держави, залученню зарубіжних інвесторів, підвищенню довіри до влади.

### Список використаних джерел

1. Левченко Н.М., Податкова дерегуляція як елемент практичної імплементації нової моделі розвитку державного контролю за сплатою податків / Н.М.Левченко, Т.С. Самарська // Інвестиції: практика та досвід. – 2017. – №2. – С. 90-93.

2. Експерти ІПР ініціюють запровадження нової форми відносин між владою та бізнесом. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ngoipr.org.ua/acts/>

3. Проект Закону України «Щодо лібералізації системи адміністрування податків та спрощення умов ведення бізнесу (податкова дерегуляція)» Проект Закону України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ngoipr.org.ua/zakonodavchi-iniciat/proekt-zakonu/>.

**Візіренко С.В.,**

*к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування*

**Пімкіна Г.В.**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем магістр*

Запорізький національний технічний університет

м. Запоріжжя, Україна

## **ОПОДАТКУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА**

Визначення фінансових результатів діяльності будь-якого підприємства залежить від методології їх формування й обліку. Фінансовий результат – це кінцевий результат діяльності підприємства, виражений у вигляді прибутку або збитку. Згідно з НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» прибуток – сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати.

Відповідно до пп. 134.1.1 Податкового кодексу (далі – ПК) об'єктом обкладення податком на прибуток є прибуток із джерелом походження з України та за її межами, який визначається шляхом коригування (збільшення або зменшення) фінрезультату до оподаткування (прибутку або збитку), визначеного у фінансовій звітності підприємства відповідно до НП(С)БО або МСФЗ, на різниці, які виникають відповідно до положень ПК.

Для платників податку, у яких річний дохід від будь-якої діяльності (за вирахуванням непрямих податків), визначений за правилами бухобліку за останній річний звітний (податковий) період, не перевищує 12 млн. грн., об'єкт оподаткування може визначатися без коригування фінрезультату до оподаткування на всі різниці (крім від'ємного значення об'єкта оподаткування минулих податкових (звітних) років), визначені відповідно до положень розд. III ПК. [2].

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про дебіторську заборгованість визначає П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість». Відповідно до п. 8 П(С)БО 10 величина сумнівних боргів, що визначена на дату балансу на основі класифікації дебіторської заборгованості, становить залишок резерву сумнівних боргів. Нарахування суми резерву сумнівних боргів за звітний період відображається у звіті про фінансові результати у складі інших операційних витрат (п. 10 П(С)БО 10). При списанні дебіторської заборгованості фінрезультат до оподаткування збільшується на суму витрат від списання дебіторської заборгованості понад суму резерву сумнівних боргів (пп. 139.2.1 ПК).

Визначимо зміни до ПКУ-2017: нові різниці з податку на прибуток (табл. 1).

**Таблиця 1- зміни до ПКУ-2017: нові різниці з податку на прибуток [1]**

Бухгалтерський фінансовий результат до оподаткування збільшується	Бухгалтерський фінансовий результат до оподаткування зменшується
<b>Амортизаційні різниці</b>	
на суму нарахованої амортизації основних засобів або нематеріальних активів відповідно до НП(С)БО або МСФЗ;	на суму розрахованої амортизації основних засобів або нематеріальних активів відповідно до п. 138.3 ПКУ;
на суму уцінки та втрат від зменшення корисності основних засобів або нематеріальних активів, включених до витрат звітного періоду відповідно до НП(С)БО або МСФЗ;	на суму залишкової вартості окремого об'єкта основних засобів або нематеріальних активів, визначеної з урахуванням положень ст. 138 ПКУ, у разі ліквідації або продажу такого об'єкта;
на суму залишкової вартості окремого об'єкта основних засобів або нематеріальних активів, визначеної відповідно до НП(С)БО або МСФЗ, у разі ліквідації або продажу такого об'єкта;	на суму дооцінки основних засобів або нематактивів у межах попередньо віднесених до витрат уцінки відповідно до НП(С)БО або МСФЗ;
на суму залишкової вартості окремого об'єкта невиробничих основних засобів або невиробничих нематеріальних активів, визначеної відповідно до НП(С)БО або МСФЗ, у разі ліквідації чи продажу такого об'єкта;	на суму вигід від відновлення корисності основних засобів або нематактивів у межах попередньо віднесених до витрат втрат від зменшення корисності основних засобів або нематактивів відповідно до НП(С)БО або МСФЗ;
на суму витрат на ремонт, реконструкцію, модернізацію чи інші поліпшення невиробничих основних засобів або невиробничих нематеріальних активів, віднесених до витрат відповідно до НП(С)БО або МСФЗ.	на суму первісної вартості придбання або виготовлення окремого об'єкта невиробничих основних засобів або невиробничих нематактивів і витрат на їх ремонт, реконструкцію, модернізацію або інші поліпшення, у т.ч. віднесених до витрат відповідно до НП(С)БО або МСФЗ, у разі продажу такого об'єкта невиробничих основних засобів або нематактивів, але не більше за суму доходу (виручки), отриману від такого продажу.
<b>Різниці, що виникають при формуванні резервів (забезпечень)</b>	
на суму витрат на створення забезпечень (резервів) для відшкодування наступних (майбутніх) витрат (крім забезпечення (резерву) витрат на оплату відпусток працівникам, інших виплат, пов'язаних з оплатою праці, і витрат на сплату ЄСВ, що нараховується на такі виплати) відповідно до НП(С)БО або МСФЗ;	на суму використання створених забезпечень (резервів) витрат (крім забезпечення (резерву) витрат на оплату відпусток працівникам, інших виплат, пов'язаних з оплатою праці, і витрат на сплату ЄСВ, що нараховується на такі виплати), сформованого відповідно до НП(С)БО або МСФЗ;
на суму витрат на формування резерву сумнівних боргів відповідно до НП(С)БО або МСФЗ;	на суму коригування (зменшення) забезпечень (резервів) для відшкодування наступних (майбутніх) витрат (крім забезпечення (резерву) на відпустки працівникам, інших виплат, пов'язаних з оплатою праці, та витрат на сплату ЄСВ,

Бухгалтерський фінансовий результат до оподаткування збільшується	Бухгалтерський фінансовий результат до оподаткування зменшується
на суму витрат від списання дебіторської заборгованості понад суму резерву сумнівних боргів.	на суму коригування (зменшення) резерву сумнівних боргів, на яку збільшився фінансовий результат до оподаткування відповідно до НП(С)БО або МСФЗ;
	на суму списаної дебіторської заборгованості (у т.ч. за рахунок створеного резерву сумнівних боргів), яка відповідає ознакам, визначеним пп. 14.1.11 ПКУ.
Різниця, які виникають при здійсненні фінансових операцій (бухгалтерський фінансовий результат до оподаткування збільшується)	
на суму 30% вартості товарів, у т.ч. необоротних активів, робіт і послуг (крім операцій, зазначених у п. 140.2 і пп. 140.5.6 ПКУ, й операцій, визнаних контрольованими відповідно до ст. 39 ПКУ), придбаних у:	
<ul style="list-style-type: none"> <li>- неприбуткових організацій, унесених до Реєстру неприбуткових установ й організацій на дату такого придбання, крім випадків, коли сума вартості товарів, у т.ч. необоротних активів, робіт і послуг, придбаних у таких організацій, сукупно протягом звітного (податкового) року не перевищує 25 розмірів мінімальної заробітної плати, установлені законом на 1 січня звітного (податкового) року, та крім бюджетних установ і неприбуткової організації, яка є об'єднанням страховиків, якщо участь страховика у такому об'єднанні є умовою проведення діяльності такого страховика відповідно до закону;</li> <li>- нерезидентів (у т.ч. пов'язаних осіб — нерезидентів), зареєстрованих у державах (на територіях), зазначених у пп. 39.2.1.2 ПКУ.</li> </ul>	
Вимоги цього підпункту не застосовуються платником податку, якщо операція не є контрольованою та сума таких витрат підтверджується платником податку за цінами, визначеними за принципом «вितягнутої руки», відповідно до процедури, установлені ст. 39 ПКУ, але без подання звіту.	
При цьому якщо ціна придбання товарів, у т.ч. необоротних активів, робіт і послуг перевищує їх ціну, визначену відповідно до принципу «вितягнутої руки», установленого ст. 39 ПКУ, коригування фінансового результату до оподаткування здійснюється на розмір різниці між вартістю придбання та вартістю, визначеною виходячи з рівня ціни, визначеної за принципом «вितягнутої руки»;	

Розділ III ПКУ передбачає 3 види коригувальних різниць: амортизаційні різниця; різниця, що виникають при формуванні резервів; різниця по фінансових операціях [2].

#### Список використаних джерел:

1. Зміни до ПКУ-2017: нові різниця з податку на прибуток [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.interbuh.com.ua/ua/documents/onenews/104266>
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

**Жадан М.І.,**  
*к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування*  
**Рудєва Н.Д.,**  
*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем магістр*  
Запорізький національний технічний університет  
м. Запоріжжя, Україна

## **ПРОЦЕДУРИ КОНТРОЛЮ ДОХОДІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА**

Контроль є системою постійного спостереження і перевірки роботи підприємства, однією із основних функцій управління. Він використовується в цілях оцінки обґрунтованості прийнятих управлінських рішень, виявлення відхилення і несприятливих ситуацій, своєчасного інформування керівництва для ухвалення рішень по усуненню, зниження ризиків його діяльності і управлінню ними. Контроль необхідний для забезпечення достовірної оцінки певної ситуації та покликаний створити умови для внесення коригувань до запланованих показників розвитку як окремих підрозділів, так і всього підприємства в цілому [1].

Метою контролю доходів є встановлення об'єктивної істини щодо повноти, правдивості та неупередженості первинних документів, бухгалтерських даних і звітності підприємства в частині його доходів.

Завдання контролю доходів: встановити дотримання законності й достовірності відображення доходів на підприємстві; перевірити правильність визначення доходів та відображення їх в обліку; виявити фактори, що впливають на формування доходів, а також сформувати інформаційну базу для проведення якісного аналізу результатів діяльності підприємства.

Методичні прийоми контролю операцій з обліку доходів потребують застосування методів обстеження діяльності, об'єктів підприємства, визначення доходів, їх зіставлення з витратами та обґрунтування доходів на підставі розрахунково-економічних розрахунків.

При перевірці доходів в першу чергу контролеру необхідно вивчити об'єкти діяльності, які формують доходи від операційної, інвестиційної і фінансової діяльності.

Перевіряється класифікація доходів, тобто яким чином у бухгалтерському обліку визнані доходи класифікуються, за якими групами. Відповідно п.7 П(С)БО 15 «Дохід» доходи класифікуються за такими групами: дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг); інші операційні доходи; фінансові доходи; інші доходи. Особливу увагу приділяють умовам визнання доходу. Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, інших активів) відповідно до умов п. 8 П(С)БО 15 «Дохід»: покупцеві передані ризики й вигоди, пов'язані з правом власності на продукцію (товар, інший актив); підприємство не здійснює надалі управління та контроль за реалізованою продукцією (товарами, іншими активами); сума доходу (виручка) може бути достовірно визначена; є впевненість, що в результаті операції відбудеться збільшення економічних вигод підприємства, а витрати, пов'язані з цією операцією, можуть бути достовірно визначені. Перевіряються операції, які не визнаються доходами відповідно п. 6 П(С)БО 15 «Дохід».

Здійснені процедури контролю дають можливість обґрунтувати достовірність статті «Дохід (виручка) від реалізації продукції (робіт, послуг) Звіту про фінансові результати, де відображається загальний дохід (виручка) від реалізації без урахування сум надання знижок, повернення реалізованих товарів, непрямих податків. Також перевіряють обґрунтованість записів за дебетом рахунка 70 «Доходи від реалізації», що стосується сум непрямих податків, списання сум у порядку закриття цього рахунка на рахунок 79 «Фінансові результати». Операції, що пов'язані з вирахуванням доходу від реалізації продукції, перевіряються за даними субрахунку 704 «Вирахування з доходу». За дебетом цього рахунка перевіряють правильність визначення і відображення сум, пов'язаних з наданням знижок покупцям після дати реалізації продукції, або вартість поверненої покупцями продукції, що підлягають вирахуванню з доходу, а за кредитом – операції, пов'язані із списанням дебетових оборотів на рахунок 79 «Фінансові результати».

При перевірці рахунка 71 «Інший операційний дохід» перевіряються операції з одержання доходу, та суми непрямих податків і списання в порядку закриття на рахунок 79 «Фінансові результати». При перевірці рахунка 72 «Дохід від участі в капіталі» контролер перевіряє доходи від інвестицій в асоційовані підприємства, доходи від спільної діяльності та доходи від інвестицій у дочірні підприємства. Контролер перевіряє як обліковуються в бухгалтерському обліку фінансові доходи за кредитом рахунка 73 «Інші фінансові доходи» у кореспонденції з дебетом субрахунка 373 «Розрахунки за нарахованими доходами». При перевірці рахунка 74 «Інші доходи» контролер з'ясовує яким чином відображаються доходи, які виникли від операцій, не пов'язаних з операційною та фінансовою діяльністю підприємства; відображення суми одержання доходу та суму непрямих податків і списання в порядку закриття на рахунок 79 «Фінансові результати».

Контролеру необхідно переконатися в наявності всіх необхідних умов для визнання доходу, в правильності класифікації виду отриманого доходу та перевірки первинної документації, яка повинна бути належним чином заповнена, що підтверджувати факт одержання доходу.

#### **Список використаних джерел:**

1. Данилевська Ю.М. Контроль операцій з обліку доходів / Ю.М. Данилевська, Л.В. Мельянова // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uk.x-pdf.ru/5raznoe/1691982-1-udk-65747-6311-danilevska-melyankova-ken-docent-nacionalniy-universitet-bioresursiv-prirodokoristuvannya-ukraini.php>

#### **Kemeniash I.G.**

*Ph.D. in Economics, Associate Professor*

Private Institution of Higher Education «University of Economics and Business»  
Khmelnitsky city, Ukraine

#### **FEATURES CALCULATION AND PAYMENT OF PROPERTY TAX**

One of the main issues of concern remains the property tax. Property tax adds to the local budget, and relates to local taxes and fees.

Payers of immovable property other than land are natural and legal persons, including non-residents who own residential or non-residential property. Property tax paid only owners of residential property. If the apartment leased property tax landlord.

The object of taxation is residential and non-residential property, including its share. The tax will be levied and pay it to the person whose name is entered in the register of owners. If the apartment is owned by several persons at the same time, the share is divided between them.

For example, in an apartment of 120 square meters 60 square meters belong to one person, and another 60 square meters - another, it applies to both benefit and tax pay is required.

If the particles are not marked and recorded flat per person exemption will apply to single payer.

To select a share in an apartment, you must re-register it in the municipal, separating the room. You must then arrange personal accounts for each apartment, and only then reissue these shares at notary relatives. have to pay for the assessment of all particles apartments and 1% of the appraised value.

-It residential real estate buildings assigned by law to the housing, cottages and houses, and divided into the following types: residential building, extension to dwelling house, apartment, cottage, in a multi-room (communal) apartments, garden house, cottage house.

Items of non-residential property - a building, a room that is not assigned by law to the housing. In residential real estate distinguished: building hotels, office buildings, commercial buildings, garages, warehouses and industrial buildings, buildings for public performances (casino, gambling houses), household (household) buildings, other buildings.

The benefits of tax payable on the corresponding area of residential real estate objects, set depending on the property that is subject to taxation.

This year, taxpayers - legal entities pay tax on residential and commercial real estate in 2016. They independently calculate the amount of tax as of January 1 and February 20, 2016 submit to the state tax inspection at the location of the object of taxation declaration breakdown of the annual amount in equal instalments quarterly. The tax is paid quarterly advance contributions by the 30th of the month following the reporting quarter. As for the newly created residential or non-residential property declaration is a legal entity - taxpayer shall be filed within 30 calendar days from the date of ownership of an object, and the tax is paid from the month in which there was ownership of an object.

The tax base is the total area of residential and non-residential real estate, including his shares. The tax base of residential and non-residential property, including their shares, which are owned by individuals, calculated under the supervisory authority of the State Register of real rights on real estate or on the basis of the originals of the relevant documents of the taxpayer, including documents of title.

The lack of data on property in the State Register of rights makes it impossible to avoid paying property tax.

According to the Tax Code, the object of taxation is very flat or house rather than information about it in a particular register. If the owner of residential property will not receive notice of tax payment this year, it is expected receipt of the notification in the next three years. During this period, the fiscal authorities may charge him taxes.

From the above mentioned it can be concluded that the transfer tax on real estate is at the local level have economic and administrative advantages. First, it will become an

important source of revenues for local budgets, direct tax. Second, the real property tax is easier at the local level because of the complexity of their concealment, simply calculate.

**Левченко Н.М.,**  
*д. держ. упр., професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування*  
**Гвінджилія К.А.,**  
*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем магістр*  
Запорізький національний технічний університет  
м. Запоріжжя, Україна

## **ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ЛОТЕРЕЙНОГО БІЗНЕСУ**

Основні засади державного регулювання лотерейної сфери в Україні, створення сприятливих умов для розвитку лотерейного ринку встановлено Законом України від 06 вересня 2012 року № 5204-VI «Про державні лотереї в Україні» (далі – Закон № 5204) та ПКУ.

Відповідно до пп. 14.1.101 п. 14.1 ст. 14 Податкового кодексу лотерея — це масова гра незалежно від її назви, умовами проведення якої передбачається розіграш призового (виграшного) фонду між її гравцями, приз (виграш) в якій має випадковий характер і територія проведення якої не обмежується одним приміщенням (будівлею). Діяльність з проведення лотерей регулюється спеціальним законом.

Приз (виграш) — це кошти, майно, майнові чи немайнові права, які підлягають виплаті (видачі) гравцю у разі його виграшу в державну лотерею відповідно до оприлюднених умов її проведення (ст. 1 Закону № 5204).

Виплата призов (виграшів) здійснюється за рахунок коштів призового (виграшного) фонду, накопиченого оператором державних лотерей.

Виплата грошових призов державних лотерей здійснюється виключно в національній валюті України (частини перша та четверта ст. 12 Закону № 5204).

Оподаткування доходів фізичних осіб регулюється розділом IV Податкового кодексу, відповідно до пп. 163.1.1 п. 163.1 ст. 163 якого об'єктом оподаткування фізичної особи — резидента є загальний місячний (річний) оподатковуваний дохід.

Так, до загального місячного (річного) оподаткованого доходу платника податку включаються, зокрема, доходи у вигляді виграшів, призов (підпункт 164.2.8 пункту 164.2 статті 164 ПКУ).

Особливості нарахування (виплати) та оподаткування виграшів та призов регулюється п. 170.6 статті 170 ПКУ, згідно з підпунктом 170.6.1 якого податковим агентом платника податку під час нарахування (виплати, надання) на його користь доходу у вигляді виграшів (призов) у лотерею чи в інші розіграші, є особа, яка здійснює таке нарахування (виплату).

Відповідно до підпункту 170.6.2 пункту 170.6 статті 170 ПКУ податковим агентом - оператором лотереї у строки, визначені ПКУ для місячного податкового періоду, до бюджету сплачується (перераховується) загальна сума податку, нахованого за ставкою, визначеною пунктом 167.1 статті 167 ПКУ (18 відсотків), із

загальної суми виграшів (призів), виплачених за податковий (звітний) місяць гравцям у лотерею.

Крім того, податкові агенти - оператори лотереї у податковому розрахунку, подання якого передбачено підпунктом «б» пункту 176.2 статті 176 ПКУ, відображають загальну суму нарахованих (виплачених) у звітному податковому періоді доходів у вигляді виграшів (призів) та загальну суму утриманого з них податку. При цьому у податковому розрахунку не зазначається інформація про суми окремого виграшу, суми нарахованого на нього податку, а також відомості про фізичну особу - платника податку, яка одержала дохід у вигляді виграшу (призу) (підпункт 170.6.2 пункту 170.6 статті 170 ПКУ).

Також слід зазначити, що під час нарахування (виплати) доходів у вигляді виграшів у лотерею або в інших розіграшах, які передбачають попереднє придбання платником податку права на участь у таких лотереях чи розіграшах, не беруться до уваги витрати платника податку у зв'язку з отриманням такого доходу (підпункт 170.6.4 пункту 170.6 статті 170 ПКУ)

Доходи, зазначені у пункті 170.6 статті 170 ПКУ, остаточно оподатковуються під час їх виплати за їх рахунок.

Таким чином, дохід у вигляді виграшів (призів) у державну грошову лотерею включається до загального місячного (річного) оподаткованого доходу платника податку та оподатковується податком на доходи фізичних осіб за ставкою 18 відсотків.

Крім того, доходи, визначені ст.163 Податкового кодексу, є об'єктом оподаткування військовим збором (пп. 1.2 п. 16<sup>1</sup> підрозділу 10 розділу XX цього Кодексу).

Ставка військового збору становить 1,5% від об'єкта оподаткування, визначеного пп. 1.2 п. 16<sup>1</sup> підрозділу 10 розділу XX Кодексу (пп. 1.3 цього пункту) [2].

Отже, дохід у вигляді виграшу (призу) у державну лотерею включається до загального місячного (річного) оподаткованого доходу платника податку та оподатковується податком на доходи фізичних осіб і військовим збором на загальних підставах.

Варто наголосити, що з 01.01.2017 р. змінено і порядок розрахунку об'єктів оподаткування та суми податку на дохід суб'єктів, що здійснюють випуск та проведення лотерей, зокрема:

дохід суб'єктів, які здійснюють випуск та проведення лотерей, від операцій з випуску та проведення лотерей складається з доходу, що залишився після формування призового (виграшного) фонду, та суми залишкового призового фонду лотереї станом на 31 грудня кожного року;

- дохід суб'єктів, які здійснюють випуск та проведення лотерей, від операцій з випуску та проведення лотерей підлягає оподаткуванню за ставкою, визначеною у [п. 136.6 ПКУ](#);

- ставка податку на дохід від суми доходів визначена у розмірі 30% та її розмір застосовується з урахуванням:

- з 1 січня 2017 року по 31 грудня 2017 року включно - 18%
- з 1 січня 2018 року по 31 грудня 2018 року включно - 24%;
- з 1 січня 2019 року по 31 грудня 2019 року включно - 26%;
- з 1 січня 2020 року по 31 грудня 2020 року включно - 28%;
- з 1 січня 2021 року - 30%;

- прибуток суб'єктів, що здійснюють випуск та проведення лотерей, від здійснення іншої діяльності, яка не пов'язана із випуском та проведенням лотерей, нараховується та сплачується за базовою (основною) ставкою податку [1].

Суб'єкти, які здійснюють випуск та проведення лотерей, щоквартально сплачують податок на дохід у порядку і в строки, які встановлені для квартального податкового (звітного) періоду з поданням декларації з податку на прибуток.

Нарахований суб'єктами, що здійснюють випуск та проведення лотерей, податок на дохід не є різницею та не зменшує фінансовий результат до оподаткування такого суб'єкта.

При цьому платники податку на дохід, отриманий від лотерейної діяльності, щомісяця, протягом дванадцятимісячного періоду, сплачують авансовий внесок з податку на дохід у порядку і в строки, які встановлені для місячного податкового періоду. Сума щомісячних авансових внесків обчислюється за зазначеними вище ставками від суми фактично отриманого доходу протягом місячного податкового періоду, без подання податкової декларації.

Таким чином, платники податку, які провадять діяльність з випуску та проведення лотерей крім щомісячного авансового внеску у розмірі не менше 1/12 нарахованої суми податку на прибуток підприємств за попередній звітний (податковий) рік, у січні - грудні відповідного звітного року сплачують авансовий внесок з податку на дохід, отриманий від такої діяльності.

Такий авансовий внесок сплачується до 30 числа календарного місяця, в якому отримано дохід від вищезазначеної діяльності з якого сплачується авансовий внесок. Якщо 30 число припадає на вихідний або святковий день або у лютому місяці - не пізніше останнього банківського дня відповідного місяця.

#### **Список використаних джерел**

1. Лист ДФСУ від 08.02.2017 №2991/7/99-99-15-02-01-17 «Щодо змін в оподаткуванні податком на прибуток підприємств у 2017 році». [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

**Левченко Н.М.**

*д. держ. упр., професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування*

**Шаров О.А.**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем магістр*

*Запорізький національний технічний університет*

*м.Запоріжжя, Україна*

### **ОПОДАТКУВАННЯ ОПЕРАЦІЙ З ПРОДАЖУ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ ЗА УРЯДОВОЮ ПРОГРАМОЮ «ДОСТУПНІ ЛІКИ»**

Світова практика засвідчує, що у більшості розвинених країн державне регулювання цін на лікарські засоби (далі – ЛЗ) здійснюється шляхом реімбурсації, що є фундамент, на якому будується державний цивілізований вплив на фармацевтичний ринок, передбачуваність цін в аптеках тощо.

Україні, яка обрала євроінтеграційний шлях економічного розвитку прийняла рішення не цуратись світового досвіду державного регулювання. Отже, з 1 квітня 2017 року в країні запрацювала державна програма «Доступні ліки». Задля її успішної реалізації КМУ прийнято ряд нормативно-правових актів, які забезпечать з однієї сторони доступність ліків, а з іншої – ефективне використання бюджетних коштів, спрямованих на надання субвенцій на відшкодування вартості лікарських засобів для амбулаторного лікування окремих захворювань. Зокрема, [Постановою КМУ від 17.03.2017 № 152 «Про забезпечення доступності лікарських засобів»](#) (далі – Постанова №152) [4], якою затверджено «Порядок відшкодування вартості лікарських засобів» [6] та «Порядок визначення розміру відшкодування вартості лікарських засобів, вартість яких підлягає відшкодуванню» [5] знято напругу, що виникла на фармацевтичному ринку в сфері цінового регулювання деяких препаратів для лікування серцево-судинних захворювань, цукрового діабету II типу і бронхіальної астми, а також врегульовано механізм реімбурсації вартості таких препаратів для населення.

Схема механізму надання субвенцій за програмою «Доступні ліки» набуває наступного вигляду (рис.1).

Запорукою ефективного контролю за використанням субвенцій на відшкодування вартості лікарських засобів для лікування окремих захворювань є належна організація обліку та звітності.

[Згідно Інструкцією №291](#) для обліку цільових надходжень передбачено застосування субрахунку 484 «Інші кошти цільового фінансування і цільових надходжень», за К-т якого відображається сума отриманих субвенцій, а за Д-т субрахунку 484 - використані суми на відшкодування вартості відпущених ліків, передбачених Програмою. Для відображення заборгованості держави перед отримувачем субвенції слід використовувати рахунок 361 з аналітикою за найменуванням бюджету як контрагента (оскільки по суті покупцем ліків виступає бюджет) або ж рахунок 377.

На перший погляд, облік субвенцій на відшкодування вартості відпущених ліків абсолютно звичайний, проте така думка помилкова, оскільки організація обліку відпуску ліків та обліку субвенції потребує на вжиття певних заходів. Зокрема, у разі безкоштовного відпуску, така операція не підпадає під визначення розрахункової операції, передбачене [ст. 2 Закону про РРО](#), оскільки від покупця не приймаються ані готівкові кошти, ані платіжні картки.

Проте незважаючи на це, видачу безкоштовних ліків слід проводити через РРО, тому що законодавством не передбачено окремий порядок проведення таких операцій. Для цього РРО потребує попереднього програмування найменування, цін товарів (послуг) та обліку їх кількості з позначенням форми оплати, а саме за безкоштовними рецептами – «безоплатно» [2].

У фінансовій звітності субвенції на відшкодування вартості відпущених ліків мають відображатись наступним чином:

- сальдо з невитраченого цільового фінансування у ряд. 1525 «Цільове фінансування» ф.1 Балансу (Звіту про фінансовий стан);

- сальдо заборгованості бюджету за операціями з реімбурсації у рядку 1125 «Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги» або у рядку 1155 «Інша поточна дебіторська заборгованість».



**Рисунок 1 – Схема механізму відшкодування вартості лікарських засобів за програмою «Доступні ліки»**

- доходи від отриманого цільового фінансування показують у ряд. 2240 «Інші доходи» ф.2 Звіту про фінансові результати (Звіт про сукупний лохід).

В податковому обліку з податку на прибуток субвенцій на відшкодування вартості відпущених ліків мають відображатись виключно за бухгалтерськими правилами, оскільки жодних коригувань фінансового результату за такими операціями у ПКУ не передбачено.

Таким чином, кошти, отримані з бюджету як субвенцій на відшкодування вартості відпущених ліків за програмою «Доступні ліки», мають включатись до складу оподатковуваних операцій і збільшувати базу оподаткування у звітному періоді їх отримання з нарахуванням податкових зобов'язань у загальнозстановленому порядку.

### **Список використаних джерел**

3. Горбунова К. Пряме регулювання цін на ліки: чи готовий Уряд ризикувати здоров'ям українців? - Аптека. – 23 січня 2017 р. - №2 (1073). [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.apteka.ua/article/398558>

4. Єгорова Ю. Програма «Доступні ліки»: як вести облік? Дебет Кредит 04.08.2017[Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.hnews.dtkr.ua/society/community/44005>

5. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

6. Постанова КМУ «Про забезпечення доступності лікарських засобів» від 17.03.2017 №152. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/152-2017-p>

7. Порядок визначення розміру відшкодування вартості лікарських засобів, вартість яких підлягає відшкодуванню, затверджений Постановою КМУ від 17.03.2017 за №152. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/152-2017-p>

8. Порядок відшкодування лікарських засобів, затверджений Постановою КМУ від 17.03.2017 за №152. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/152-2017-p>

**Левченко Н.М.**

*д. держ. упр., професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування*

**Ширяєва Т.**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем магістр*

*Запорізький національний технічний університет*

*м. Запоріжжя, Україна*

## **ПОДАТКОВИЙ ОБЛІК ІНВЕСТИЦІЙНОЇ НЕРУХОМОСТІ ЗА МОДЕЛЯМИ ОЦІНКИ ВАРТОСТІ**

Податковий облік інвестиційної нерухомості в Податковому кодексі України (далі – ПКУ) описаний українською лаконічно, у наслідок чого на практиці викликає цілий ряд питань з його організації та ведення.

Відповідно до п. 4 Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 32 «Інвестиційна нерухомість» (далі - П(С)БО 32), інвестиційна нерухомість - власні або орендовані на умовах фінансової оренди земельні ділянки, будівлі, споруди, які розташовуються на землі, утримувані з метою отримання орендних платежів та/або збільшення власного капіталу, а не для виробництва та постачання товарів, надання послуг, адміністративної мети або продажу в процесі звичайної діяльності [4].

Інвестиційна нерухомість визнається активом, якщо існує ймовірність отримання в майбутньому від її використання економічної вигоди у вигляді орендних платежів та/або збільшення власного капіталу, та її первісна вартість може бути достовірно визначена (п. 8 П(С)БО 32) [4]. Отже, головним критерієм розмежування нерухомості є характер її використання (рис.1).



**Рисунок 1 - Критерії розмежування інвестиційної та операційної нерухомості**

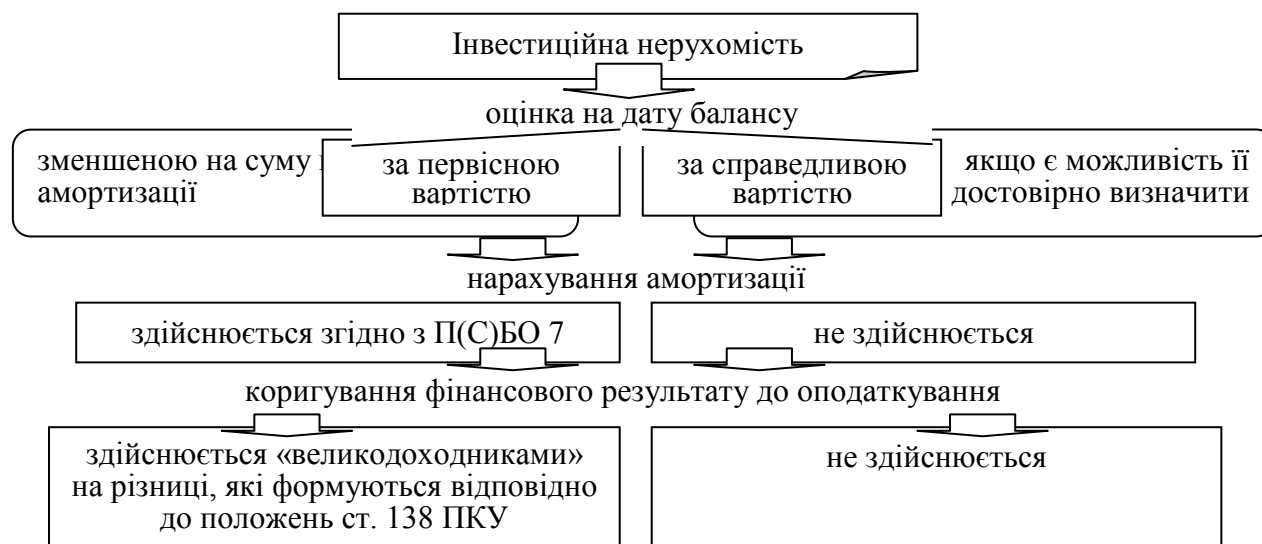
*Джерело: {4}*

У випадках, коли один об'єкт нерухомості використовується для різних цілей: і для отримання орендної плати (та/або для збільшення власного капіталу), і для виробництва, реалізації продукції, адміністративних цілей тощо, різні частини нерухомості в обліку доцільно відображати як окремі інвентарні об'єкти у складі інвестиційної та операційної нерухомості. У разі неможливості розподілу об'єкта на частини, об'єкт слід визнати інвестиційною нерухомістю за умови його використання переважно для цілей отримання орендної плати та/або збільшення власного капіталу. За наявності ознак, за якими об'єкт ОЗ може бути віднесено і до операційної, і до інвестиційної нерухомості, підприємство самостійно розробляє критерії для їх розподілу та закріплює в розпорядчому документі про облікову політику.

Згідно п. 16 П(С)БО 32 інвестиційна нерухомість відображається на дату складання балансу підприємства за первісною чи справедливою вартістю (рис.2).

Придбана (створена) інвестиційна нерухомість зараховується на баланс підприємства за первісною вартістю (п. 9 П(С)БО 32). При оцінці за первісною вартістю об'єкти інвестиційної нерухомості підлягають амортизації за одним із методів, наведених у п. 28 П(С)БО 7 «Основні засоби», затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000 року № 92 [3], а отже, у цьому разі платник податку має здійснювати коригування фінансового результату до оподаткування на різниці, які формуються відповідно до положень ст. 138 ПКУ, в тому числі нараховану амортизацію. Проте згідно Листа ДФС від 14.03.2017 №5072/6/99-99-15-02-02-15 платник податку на прибуток, у якого річний дохід від будь-якої діяльності, визначений за правилами бухгалтерського обліку за останній річний звітний (податковий) період, не перевищує двадцяти мільйонів гривень і який

прийняв рішення не коригувати фінансовий результат до оподаткування, об'єкт оподаткування податком на прибуток визначається без коригування фінансового результату до оподаткування на усі різниці (крім від'ємного значення об'єкта оподаткування), у т.ч. різниці по амортизації необоротних активів, включаючи інвестиційну нерухомість [2]. Отже, у обліку з податку на прибуток «малодохідні» платники, відображають таку нерухомість виключно за бухгалтерськими правилами.



**Рисунок 2 – Оцінка об'єктів інвестиційної нерухомості**

*Джерело: власна розробка*

Платники податку на прибуток «великодохідники», які коригують фінансовий результат, відображають інвестиційну нерухомість за тими самими правилами, що й звичайні основні засоби [1].

У разі, якщо підприємство обирає оцінку інвестиційної нерухомості за справедливою вартістю, то об'єкт інвестиційної нерухомості згідно з П(С)БО 7 не підлягатиме амортизації. Проте, оскільки згідно п. 19 П(С)БО 32 оцінка інвестиційної нерухомості за справедливою вартістю ґрунтується на цінах активного ринку, то оцінка вартості інвестиційної нерухомості має проводитися щоквартально на дату балансу. А отже, щоквартально в обліку має відображатись сума збільшення або зменшення справедливої вартості інвестиційної нерухомості.

У разі відсутності інформації про ринкові ціни на інвестиційну нерухомість її справедлива вартість має визначатись за теперішньою вартістю майбутніх чистих грошових надходжень від активу, обчисленою відповідно до п. п. 11 – 14 П(С)БО 28 (п. 21 П(С)БО 32) [1].

В обліку з податку на прибуток «малодохідні» платники, які не проводять коригування фінансового результату до оподаткування на суму різниць з ПКУ, відображають операції з інвестиційною нерухомістю на підставі показників бухгалтерського обліку.

Щодо коригувань у «високодохідних» платників, то стосовно інвестиційної нерухомості, яка обліковується за моделлю справедливої вартості, з 01.01.2017 р. такі коригування в ПКУ не передбачено (до 01.01.2017 р. вони зазначалися в п. 141.2 ПКУ) [1]. Проте зазначені зміни внесені до ПКУ не звільняють платників податків від

заповнення Додатку Р1 Декларації з податку на прибуток. Додаток Р1 підлягає заповненню навіть у тому разі, коли підсумкові показники різниць (рядок 03) за звітний податковий період у результаті утворюють нуль.

Таким чином, приходимо до висновку, що з 01.01.2017 р. коригування фінансового результату за операціями з інвестиційною нерухомістю в ПКУ не передбачено.

### **Список використаних джерел**

1. Карпова В. Облік інвестиційної нерухомості: операції з оприбуткування /В.Карпова// Бухгалтер і закон. – 2017. - №14-15. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bz.ligazakon.ua/ua/magazine/900467>

2. Листа ДФС від 14.03.2017 №5072/6/99-99-15-02-02-15. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://sfs.gov.ua/baneryi/podatkovi-konsultatsii/.../>

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 № 92 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.help/.../polozhennya-standart-buhgalterskogo>

4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 32 «Інвестиційна нерухомість», затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 02.07.2007 р. №779 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0823-07>

5. Податковий кодекс України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2755-17>

**Олійник Т.О.,**

*к.е.н., доцент, кафедра ФБСС*

**Сліпко В.Ю.,**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем магістр*

*Запорізький національний технічний університет*

*м. Запоріжжя, Україна*

## **ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ПОДАТКОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ**

Трансформаційні процеси у вітчизняній економіці України, її інтеграція до світового економічного простору обумовлюють необхідність розробки нових наукових підходів, поглиблення теоретико-методологічних основ усунення диспропорцій у соціально-економічному розвитку окремих регіонів країни. Головними пріоритетами формування ефективної фінансової політики на регіональному рівні має бути виявлення і використання резервів економічного зростання, зокрема своєчасна і комплексна оцінка податкового потенціалу регіону [1, с. 139].

Серед всієї чисельності напрацювань, присвячених зазначеній проблематиці, в першу чергу слід виділити розробки таких науковців, як: М.Гапонюк, Н.Горський, Н.Кашина, С.Каламбет, А.Коломієць, М.Меламед, А.Мельник, О.Мірчев, В.Рибак, В.Рошупкіна, Л.Тарангул, І.Таранов, А.Тищенко, В.Федосов, В.Яцюта та ін.

Податковий потенціал бюджетних можливостей регіону - це сукупність коштів, які надійшли від фізичних і юридичних осіб, які є платниками податків, і тих коштів, які з певних причин не були стягнені і є реальними можливостями регіону з нарощення бюджетних ресурсів завдяки ефективній організації [2, с. 300].

Тобто можна сказати, що податковий потенціал - це показник, який не відображає справжнього стану економіки, а демонструє можливість здобуття доходу в перспективі.

Актуальним питанням є пошук шляхів збільшення податкового потенціалу регіону, адже податки це одна із головних статей наповнення державного бюджету.

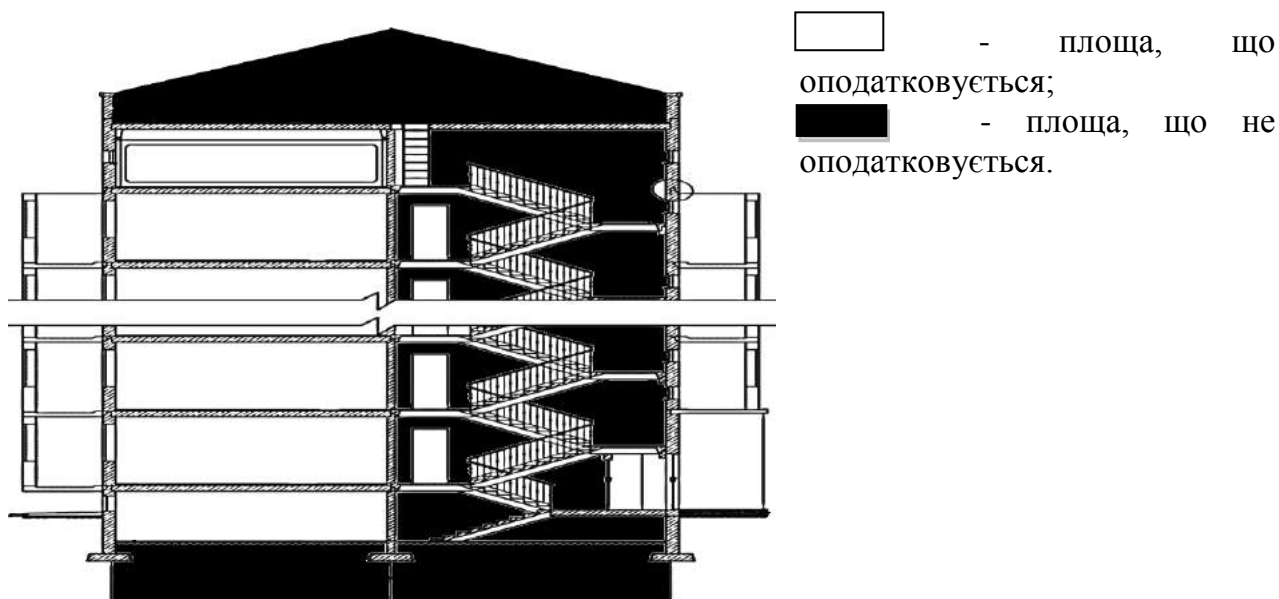
Як приклад, розглянемо покращення прогнозованого податкового потенціалу Запорізької області за рахунок проведення змін у розрізі податку на нерухоме майно.

Згідно нового законодавства в Україні відбувається створення об'єднань співвласників багатоквартирних будинків (ОСББ). Станом на 01.05.2016 року в Запорізькій області зареєстровано 1532 ОСББ [3].

Створення ОСББ - це реконструкція житлового фонду, модернізація водного та теплового забезпечення, систем каналізації та благоустрій населених пунктів України.

Вважаємо за необхідне зауважити, що податок за нерухомість сплачується громадянами лише за площу їх квартир, а площа приміщень загального користування об'єкта житлової нерухомості (наприклад, горище, підвал, коридор та інші) залишається неоподаткованою.

Для наочного прикладу використаємо схему стандартного п'ятиповерхового будинку у місті Запоріжжя (рисунок 1.1).



**Рисунок 1 - Схема п'ятиповерхового будинку з поділом його площі на оподатковувану територію та неоподатковувану [складено автором]**

Отже, як один із шляхів підвищення податкового потенціалу регіону, спираючись на зарубіжний досвід, пропонуємо розширення податку на нерухомість, включивши до його бази оподаткування площу приміщень загального користування об'єкта житлової нерухомості та встановити місячну ставку у розміру 0,05% від

розміру мінімальної заробітної плати встановленої на 1 січня поточного року за 1 кв.м.

Платниками доцільно призначити податкового агента, тобто ОСББ, як представника інтересів мешканців всього будинку.

Для розрахунку використаємо п'ятиповерховий будинок, сума площ приміщень в ньому становить в середньому 90 кв.м., при мінімальній зарплаті 1450 грн. встановленій з травня по листопад 2016 року, сума надходжень від ОСББ такого будинку складала б 65,25 грн на місяць.

А за умови мінімальної заробітної плати на 2017 рік у розмірі 3200 грн., прогнозовані надходження від ОСББ п'ятиповерхового будинку становитимуть – 144 грн.

Як висновок можна сказати, що існує багато шляхів підвищення податкового потенціалу регіону: збільшення ставки податків, розширення бази оподаткування, введення нових податків і т.д., але при цьому необхідно не забувати про ефективне використання додаткових коштів на користь населення та країни в цілому.

### **Список використаних джерел**

1. Черкасова О. С. Податковий потенціал регіону: сутність та методика оцінки / О. С. Черкасова // Сталій розвиток економіки. - 2014. - №3(25). - С. 138-143. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/sre\\_2014\\_3\\_24](http://nbuv.gov.ua/UJRN/sre_2014_3_24).

2. Педченко Н. С. Податковий потенціал як основна складова бюджетних можливостей регіону (на прикладі Полтавської області) / Н. С. Педченко, В. Ю. Ігнатенко // Сталій розвиток економіки. – 2011. – №4(7). – С. 298–304.

3. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zp.sfs.gov.ua/dfs-u-regioni/golov-upr/>

**Помулева В.М.**

*старший викладач кафедри обліку і оподаткування*

**Боровських О.В.**

*здобувач вищої освіти за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліст*

*Запорізький національний технічний університет*

*м. Запоріжжя, Україна*

## **ПОДАТОК НА ПРИБУТОК: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД**

Основною метою функціонування підприємства є не тільки задоволення суспільних потреб, але й отримання прибутку. Після його отримання, підприємство повинно сплатити податок на прибуток, який є обов'язковим згідно Податкового кодексу України.

Податок на прибуток підприємств - це прямий податок, сплачуваний підприємствами з прибутку, одержаного від реалізації продукції (робіт, послуг), основних фондів, нематеріальних активів, цінних паперів, валютних цінностей, інших видів фінансових ресурсів та матеріальних цінностей, а також із прибутку від орендних операцій, роялті та від позареалізаційних операцій [1].

Він є одним із найістотніших податків, не тільки в Україні, але і у всьому світі, що сплачують юридичні особи, адже саме від нього залежить подальший розвиток малого та середнього бізнесу.

Останнім часом ставка податку на прибуток у країнах Європи почала дещо зменшуватись, його середня ставка становить близько 21 %, хоча й кілька років тому перевищувала 30 %.

Базова (основна) ставка податку в Україні становить 18%.

У Німеччині оподаткування прибутку здійснюється через два види податків: податок на промислову діяльність (місцевий податок, ставка якого визначається регіональними органами влади і становить, у середньому, 15-20%) і федеральний корпоративний податок (25% від прибутку за винятком податку на промислову діяльність).

Так, певну зацікавленість викликає оподаткування прибутку підприємств в Республіці Кіпр. Всі компанії, які є податковими резидентами Кіпру, повинні сплачувати податок на прибуток, нарахований або отриманий з оподатковуваних джерел на Кіпрі і за його межами. Щодо ставки податку, то вона є фіксованою і для всіх компаній становить 12,5% [3].

У Китаї податок на прибуток підприємств застосовують щодо підприємств з іноземними інвестиціями та іноземних компаній, які отримують прибутки в Китаї. Для зареєстрованих в Китаї підприємств його ставка становить 30%, не зареєстрованих в Китаї - 20%, окрім того, є ставки у розмірі 15% і 24% - їх застосовують до підприємств з іноземними інвестиціями, які засновані в деяких спеціальних районах Китаю і займаються певним видом діяльності. Цим же підприємствам держава може надати «податкові канікули» терміном на 5 років.

Особливий інтерес для України, мабуть, матиме досвід функціонування податкової системи Словаччини. Після розпаду Чехословаччини - аналітики пророкували Словаччині економічну кризу, попередня податкова система комуністичних часів, була замінена стандартною європейською системою – Але, країна не змогла дозволити собі обтяжувати економіку країни занадто високими податками, тому була проведена податкова реформа, почала діяти нова податкова система, за якою податок на прибуток становив 19%.

В Ізраїлі податок підприємств оподатковується за ставкою 26,5%. Для інноваційних підприємств ставка знижена до 16%, а для інноваційних підприємств, які знаходяться у стратегічно важливих регіонах країни (Галілея, Йордан, Єрусалим), - до 9%. Інноваційними вважаються підприємства, що працюють у сфері біотехнологій, нанотехнологій, або відновлювальної енергетики, або ж 25% доходу яких надходить від експорту продукції (окрім природних ресурсів).

Ставка податку на прибуток у Бельгії 33,9%, Болгарії – 10%, Єстонії – 20%.

У багатьох країнах виділяється податок на прибуток окремо для юридичних осіб і окремо для фізичних осіб, ставки оподаткування мають тенденції до їх зниження, вони можуть бути базовими, стандартними та прогресивними, для різного виду підприємництва є індивідуальний підхід [4].

Отже, на відміну від вітчизняної практики, механізм оподаткування прибутку юридичних осіб у світовій практиці активно використовується для регулювання соціально-економічних процесів.

Вдосконалення справляння податку на прибуток в Україні повинне не тільки враховувати світовий досвід, але й особливості вітчизняної економіки. В цілому виходить, що ставка податку на прибуток в Україні близька до інших країн, які теж ще знаходяться на стадії розвитку.

Але доцільним, є зниження ставки податку на прибуток в Україні до рівня 15%, що, з одного боку, сприяє виходу бізнесу з «тіні», з іншого боку, дає розвиток малому та середньому бізнесу. Такі дії призведуть до поступового збільшення надходжень.

Також досить важливо подбати про доцільний розподіл податкових надходжень. Тільки виважена податкова політика здатна забезпечити необхідні умови для функціонування суб'єктів господарювання і створити необхідні умови для становлення економічного потенціалу України.

### **Список використаних джерел**

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV від 16.07.1999 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

2. Журнал «Сучасна фармація» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://modern-pharmacy.com.ua/oglyad-mehanizmu-styaguvannya-podatkov-v-ukrayini-ta-deyakh-krayinah-svitu>

3. Кучерявенко М., Смичок Є. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kucheryavenko.com.ua/velikobritaniya-nimechchina-ta-kipr-osoblivosti-opodatkovannya-pributku-pidpriyemstv/>

4. Бутинець, Т.А.; Соколовська, В.В. «Міжнародна та вітчизняна практика оподаткування податку на прибуток» [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

**Помулєва В.М.**

*старший викладач кафедри обліку і оподаткування*

**Великодна О.О.**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем бакалавр*

*Запорізький національний технічний університет*

*м. Запоріжжя, Україна*

## **АНАЛІЗ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ У ДОХОДАХ БЮДЖЕТУ м. ЗАПОРІЖЖЯ**

Формування фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування впливає на успішний розвиток регіонів. З метою підвищення фінансової автономії місцевого самоврядування та можливостей виконання ним власних повноважень виникає необхідність постійного збільшення доходів місцевих бюджетів, розширення та оптимізації джерел їх формування.

Проаналізуємо податкові надходження до бюджету міста Запоріжжя.

За 2015 рік до бюджету міста надійшло 4 379,1 млн. грн., в тому числі податків, зборів та обов'язкових платежів, що формують загальний фонд бюджету, – 2 208,1 млн. грн., спеціальний фонд – 198,2 млн. грн. та офіційних трансфертів – 1 972,7 млн.

грн. [2]. Тобто податкові надходження у 2015 р. склали 54,9% всіх доходів бюджету міста.

**Таблиця 1 - Аналіз структури податкових надходжень до бюджету міста Запоріжжя за 2015-2016 роки [складено автором на підставі 1-3]**

Найменування показників	Надійшло станом на	
	01.01.2016 р.	01.01.2017 р.
<b>Всього доходів загального фонду, млн. грн., з них</b>	<b>4 180,0</b>	<b>5 799,6</b>
<b>Податкові надходження, млн. грн.</b>	<b>2 208,1</b>	<b>3 469,4</b>
Податок на доходи фізичних осіб, млн. грн.	1 292,2	1 937,9
<i>Питома вага у податкових надходженнях</i>	58,5%	55,8%
<i>Питома вага у доходах</i>	31,9%	33,4%
<b>Місцеві податки та збори, млн. грн.: з них</b>	<b>644,3</b>	<b>1 109,9</b>
<i>Питома вага у податкових надходженнях</i>	29,2%	32,0%
<i>Питома вага у доходах</i>	15,4%	19,1%
єдиний податок, млн. грн.	192,1	307,3
<i>Питома вага у місцевих податках і зборах</i>	29,8%	27,7%
<i>Питома вага у податкових надходженнях</i>	8,7%	8,9%
<i>Питома вага у доходах</i>	4,6%	5,3%
туристичний збір, млн. грн.	0,3	0,4
<i>Питома вага у місцевих податках і зборах</i>	0,1%	0,04%
<i>Питома вага у доходах</i>	0,0072%	0,069%
податок на майно, млн. грн., у т.ч.:	453,2	802,4
<i>Питома вага у місцевих податках і зборах</i>	70,3%	72,3%
<i>Питома вага у податкових надходженнях</i>	20,5%	23,1%
<i>Питома вага у доходах</i>	10,8%	13,8%
Плата за землю, млн. грн.	430,3	774,0
<i>Питома вага у податку на майно</i>	94,9%	96,5%
<i>Питома вага у податкових надходженнях</i>	19,5%	22,3%
<i>Питома вага у доходах</i>	10,3%	13,3%

За 2016 рік до бюджету міста надійшло 6 067,0 млн. грн., в тому числі податків, зборів та обов'язкових платежів, що формують загальний фонд бюджету, – 3 469,4 млн. грн., спеціальний фонд – 257,4 млн. грн. та офіційних трансфертів – 2 340,2 млн. грн. [3]. Податкові надходження у доходах бюджету складають 61,4%.

Найбільшим джерелом наповнення бюджету є податок на доходи фізичних осіб (1292,2 млн. грн. або 58,5% в податкових надходженнях загального фонду 2015 р., 1 937,9 млн. грн. або 55,9% у 2016 відповідно) та місцеві податки і збори (644,3 млн. грн. або 29,2% податкових надходжень за 2015 р., 1 109,8 млн. грн. або 32% за 2016 р. (див. рис.2).

Надходження податку на доходи фізичних осіб порівняно з 2015 р. збільшились на 50,0% або на 645,6 млн. грн., що пояснюється зростанням фонду оплати праці штатних працівників (за статистичними даними за 9 місяців 2016 року він становив 10 478,9 млн. грн., що на 18,2% більше аналогічного показника попереднього року), а також збільшенням окремих ставок (з 15% до 18%), бази оподаткування податком на доходи фізичних осіб у зв'язку із скасуванням єдиного соціального внеску, що утримувався із заробітної плати працівників [3].

Відповідно до ст. 10 Податкового кодексу України до податкових податків і зборів відносяться [4]: податок на майно (що включає плату за землю, податок на нерухоме майно та транспортний податок); єдиний податок; збір за місця для паркування транспортних засобів; туристичний збір. Зарахування місцевих податків та зборів до відповідних місцевих бюджетів здійснюється відповідно до Бюджетного кодексу України [4].

Найбільшим з місцевих податків у доходах бюджету міста є податок на майно (питома вага якого у місцевих становить 70,3% у 2015 р., та 72,3% у 2016 р.) – 453,2 млн. грн. у т.ч.:

- плата за землю, її надходження становили 430,3 млн. грн. або 94,9%;
- податок на нерухоме майно склав 14,0 млн. грн. або 3,1%;
- транспортний податок (з транспортних засобів, вік яких не перевищує 5 років) у сумі 8,9 млн. грн. (близько 2%).

У 2016 р. відмічається така ж тенденція – 773,9 млн. грн. надходжень плати за землю складають 96,5% податку на майно. Зростання на 343,7 млн. грн. або на 79,9%, пов'язане, насамперед, з впровадженням з початку року нової нормативної грошової оцінки землі та її індексацією на коефіцієнт 1,433 (в 2015 р. коефіцієнт становив 1,249) [3].

Обсяг єдиного податку 192,1 млн. грн. у 2015 р. та 307,3 млн. грн. у 2016 р., що склало 29,8% та 27,7% обсягу місцевих податків [2,3]. Збільшення надходжень пояснюється зростанням ставок податку та зміною розміру мінімальної заробітної плати. Крім того, майже на 5% зросла кількість платників – фізичних осіб (якщо на початок року їх кількість становила 18 606, то станом на 01.01.2017 – 19 464) [3].

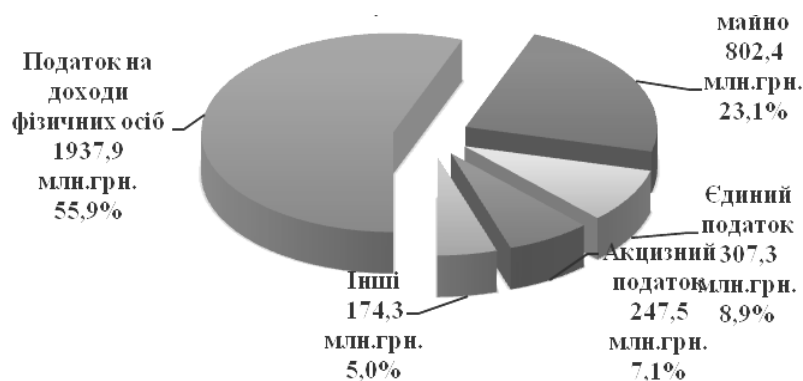
На 181,1 млн. грн. (8,2% податкових надходжень) поповнилися доходи бюджету міста від роздрібного акцизного податку (на пиво, алкогольні напої, тютюнові вироби, нафтопродукти), який введений з 2015 року (4,3% в загальному фонді доходів). За 2016 р. його надходження склало 247,5 млн. грн. Зростання на 66,3 млн. грн. (36,7%) пояснюється в основному підвищенням вартості підакцизних товарів та зростанням курсу євро.

За всіма податками та зборами відмічається збільшення їх надходжень, крім туристичного збору, фінансовий вплив якого несуттєвий на доходи бюджету міста.

Структура доходів загального фонду бюджету міста Запоріжжя за 2015 рік, 2016 рік представлена на рис. 1 та рис. 2.



**Рисунок 1 - Структура доходів загального фонду бюджету міста Запоріжжя за 2015 рік [2]**



**Рисунок 2 - Структура доходів загального фонду бюджету міста Запоріжжя за 2016 рік [3]**

Таким чином, основу податкових надходжень до бюджету міста Запоріжжя складають ПДФО та місцеві податки і збори (зокрема плата за землю) – 87,8% всіх податкових надходжень. За рахунок них доходи загального фонду бюджету міста сформовані на 46,3% у 2015 р. та на 52,6% у 2016 р.

Отже, роль податкових надходжень в доходах бюджету міста Запоріжжя зростає. На сьогодні вони складають більше 60% доходів. Між тим, подальше удосконалення податкового законодавства та фінансової децентралізації дозволить не лише збільшити обсяги вхідних фінансових потоків, а й створити передумови сталого соціально-економічного й екологічного розвитку міста.

#### **Список використаних джерел**

1. Інформація про надходження доходів до бюджету міста та проведення видатків з бюджету міста [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://meriazp.gov.ua/test/index.php?id=46>
2. Довідка про виконання бюджету міста Запоріжжя за 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sich.zp.ua/dovidka-pro-vi%C2%ADkonannya-byudzhe%C2%ADtu-mis%C2%AD/>
3. Звіт про виконання бюджету міста Запоріжжя за 2015 рік, 2016 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://gorfin.zp.ua/?page\\_id=32](http://gorfin.zp.ua/?page_id=32)
4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

**Помулєва В.М.**

*старший викладач кафедри обліку і оподаткування*

**Зінченко Д.А.**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем бакалавр*

*Запорізький національний технічний університет*

*м. Запоріжжя, Україна*

## **ЗАРУБІЖНІ ПОДАТКОВІ СИСТЕМИ ТА ЇХ РЕФОРМУВАННЯ**

Оскільки кожна країна відрізняється одна від одної ставками податків, методами їх стягнення, термінами сплати тощо (рис. 1,2,3 ) проаналізуємо податкові системи деяких найбільш економічно розвинутих країн світу.

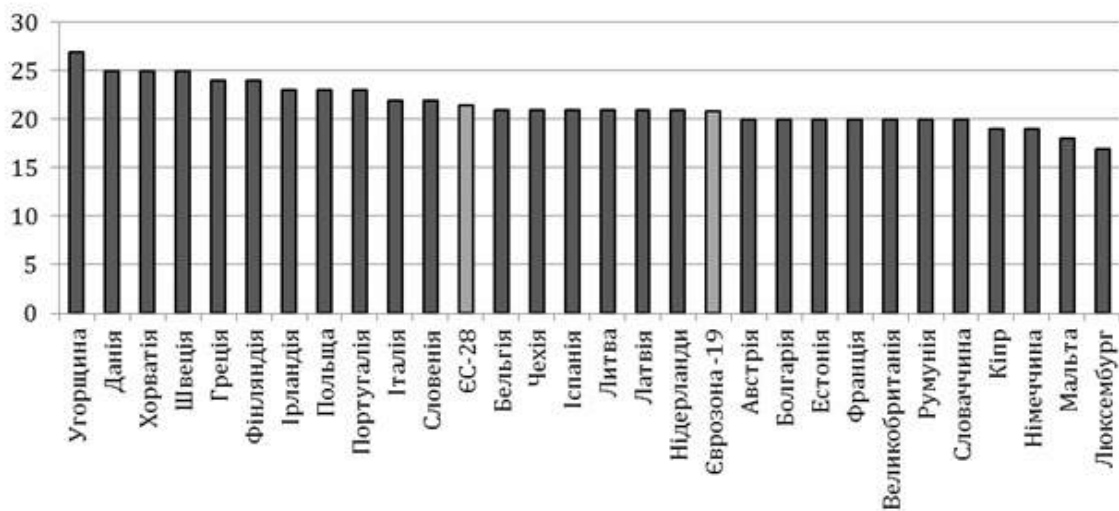


Рисунок1 - Базові ставки ПДВ в країнах ЄС у 2016 р. [1]

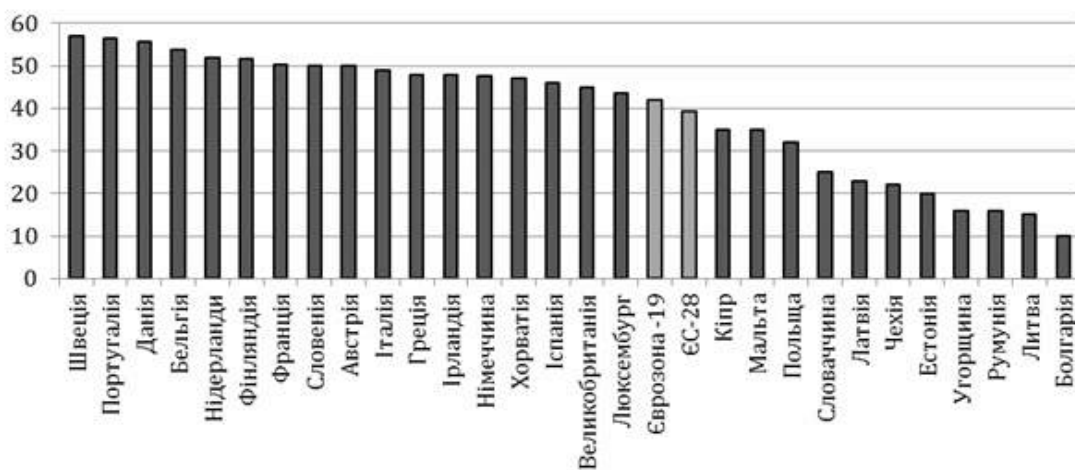


Рисунок 2 - Максимальні ставки оподаткування доходів фізичних осіб в країнах ЄС у 2016 р. [1]

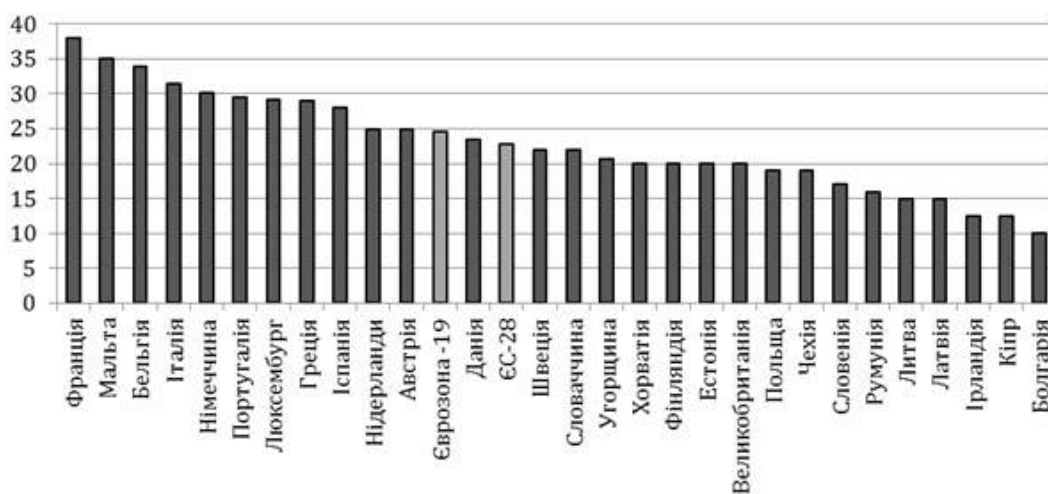


Рисунок 3 - Максимальні ставки оподаткування прибутку юридичних осіб в країнах ЄС у 2016 р. [1]

Податкова система Франції базується на положенні про те, що всі заходи щодо оподаткування перебувають у компетенції парламенту. Податки у Франції становлять близько 90% дохідної бази централізованого бюджету. Переважаючим податком за сумою надходжень є непрямі, і у першу чергу — ПДВ. Встановлено групи пільг, що звільняються від сплати податку на додану вартість: малі підприємства; всі операції, пов'язані з експортом; банківська і фінансова діяльність; послуги приватних лікарів і викладачів; сільське господарство і рибальство; державні установи, що здійснюють адміністративні, соціальні, культурні і спортивні функції [3]. Акцизний збір є другим за питомою вагою непрямим податком після ПДВ, адже акцизи є джерелом поповнення не тільки державного бюджету, а й місцевих. Деякі товари, зокрема електроенергія, обкладаються ще й податком на додану вартість [3]. До податків на споживання слід віднести і мита. Основне завдання мита — охорона внутрішнього ринку. Великі доходи приносять бюджету Франції податки на власність.

Важливою особливістю податкової системи Німеччини є формування податкової політики на основі визначального принципу забезпечення активного розвитку економіки шляхом збалансування інтересів усіх учасників ринкових відносин [4, с. 299]. Надходження прибуткового податку до бюджету становить близько 40% суми доходів. Податкова система Німеччини відповідає принципам федерального устрою, відповідно до якого кожна федеральна земля має свої податкові пріоритети. Але є і недоліки податкової системи Німеччини: недуже раціональна структура та завищені податкові ставки. Отже, функціонування податкової системи Німеччини здійснюється таким чином, що адміністративна компетенція (право справляння податків) не співпадає з законодавчою прерогативою (право установлювати податки та правила їх сплати). Так, власне федеральний уряд збирає лише два види податків: акцизи (крім акцизу на пиво) і мито, обов'язки адміністрування всіма іншими податками від імені федерації покладені на податкові органи земель і общин [5, с. 126].

Податки в Італії є основним джерелом надходжень до державного бюджету і складають понад 80% його дохідної частини. Однак, аналізуючи податкову систему Італії, варто відзначити, що кількість документів, які регламентують оподаткування в сучасній Італії, є завеликою. Італійці намагаються боротися з цим, вважаючи, що така ситуація має несприятливі наслідки для держави і часом не в змозі до кінця розібратися в численних правових нормах.

Економічне зростання консервативної Великобританії пояснюється саме стабільністю податкової системи, а також продуманою політикою видатків бюджету, в тому числі й щодо фінансування розвитку державного сектора економіки [8, с. 299]. Оцінюючи британську систему податкової адміністрації, варто наголосити, що в ній скомбіновані апаратно-бюрократичні й громадські засади. Представники громадськості можуть брати активну участь у процесі оподаткування, до якого також залучені парламентські структури. У такій системі оподаткування платник не пасивний суб'єкт, а активний колега податкового органу [9]. Такий порядок є ознакою правової держави і громадянського суспільства, що заслуговує на повагу і наслідування.

Податкова політика Австрійської Республіки базується на підходах централізованої спрямованості, багаторівневості та складної організаційної системи. Більшість податків стягується до федерального бюджету, а місцеві податки займають незначне місце в загальних податкових платежах. У результаті дослідження ринку

нерухомості країни можна зробити висновок, що сумарні витрати на купівлю об'єктів нерухомості перевищують витрати у будь-якій іншій європейській країні. Так само, як і вартість проживання у цій країні перевищує вартість у інших державах [10, с. 127–128].

Податкова система в Швейцарії має свої особливості, які відрізняють її від інших країн. Насамперед, це самостійність кантонів у відношенні до податків. Інша особливість – конкуренція серед кантонів, бо кожен з них самостійно визначає податкові ставки, діючи на його території. Якщо податкові ставки будуть збільшені, тоді відповідно кантон отримає більше грошових коштів, але з іншого боку, завдяки високим ставкам його населення може просто переїхати в більш «дешевий» кантон.

Основною особливістю шведської податкової системи є її соціальна спрямованість. Для будь-якої партії і політичного лідера є зрозумілим, що слід допомагати дітям за рахунок дорослих, хворим – за рахунок здорових, бідним – за рахунок багатих тощо. Система соціальних гарантій – складова серцевини суспільства загального добробуту – може існувати і розвиватися тільки за рахунок податків і ефективно функціонуючої системи за їх визначенням і збором.

Отже, розглянувши податкову систему різних країн, їх реформи та принципи, можна сказати, що у системі оподаткування кожної окремої країни є свої особливості, які можна і потрібно переймати, використовуючи накопичений досвід. Крім того, оподаткування не повинно бути перешкодою ні для внутрішньої раціональної організації виробництва, ні для його зовнішньої орієнтації на структуру попиту споживачів.

Варто зазначити, що процес оподаткування повинен сприяти реалізації політики зайнятості, впливати на розподіл доходів у напрямку забезпечення справедливості, а також створити бар'єр для використання тіньових схем сплати податків. Загальні тенденції оподаткування, які склалися в країнах ЄС, повинні стати орієнтиром для ефективною і швидкою адаптації податкових систем країн, які мають на меті вступити в Євросоюз, зокрема це стосується і України.

### **Список використаних джерел**

1. Основні засади податкової політики в країнах ЄС на сучасному етапі [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/>
2. Волков Є. О. Сутність податкової оптимізації зовнішньоекономічних операцій /Волков Є. О. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: [http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/PSPE/2008-3/Volkov\\_308.htm](http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/PSPE/2008-3/Volkov_308.htm).
3. Податкова система Франції [Електронний ресурс]. — Режим доступу: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Податкова\\_система\\_Франції](https://uk.wikipedia.org/wiki/Податкова_система_Франції)
4. Податкові аспекти ведення бізнесу в Європейському Союзі [Електронний ресурс]. — Режим доступу: [http://cci.dp.ua/tl\\_files/data/study/](http://cci.dp.ua/tl_files/data/study/)
5. Андрущенко В.Л. Податкові системи зарубіжних країн /В.Л. Андрущенко, О.Д. Данілов. — К.: Комп'ютер прес, 2004. — С. 126.
6. Клименко О. В. Правові основи податкових систем України та Німеччини: порівняльно-правовий аналіз: автореф. дис. канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 / О. В. Клименко. — К., 2007. — 20 с.

7. Taxation trends in the European Union // European Commission. Taxation trends in the European Union [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://ec.europa.eu/taxation\\_customs/taxation/gen\\_info/economic\\_analysis/tax](http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/gen_info/economic_analysis/tax)

8. Крисоватий А. І. Теоретико-організаційні домінанти та практика реалізації податкової політики в Україні: [монографія] / А. І. Крисоватий. – Тернопіль: Карт-бланш, 2005. – 371 с.

9. Дані Державного комітету статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sta.gov.ua/control/uk>.

10. Литвиненко Я. В. Податкові системи зарубіжних країн: [навч. посіб.] / Я. В. Литвиненко, І. Д. Якушик. – К.: МАУП, 2004. – 208 с.

**Помулєва В.М.,**

*старший викладач кафедри обліку і оподаткування*

**Ременюк Д.Д.,**

*здобувач вищої освіти за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліст*

Запорізький національний технічний університет

м. Запоріжжя, Україна

## **ЗМІНИ ПДФО У СВІТЛІ РЕФОРМ: СТАНДАРТИ ТА НОВАЦІЇ**

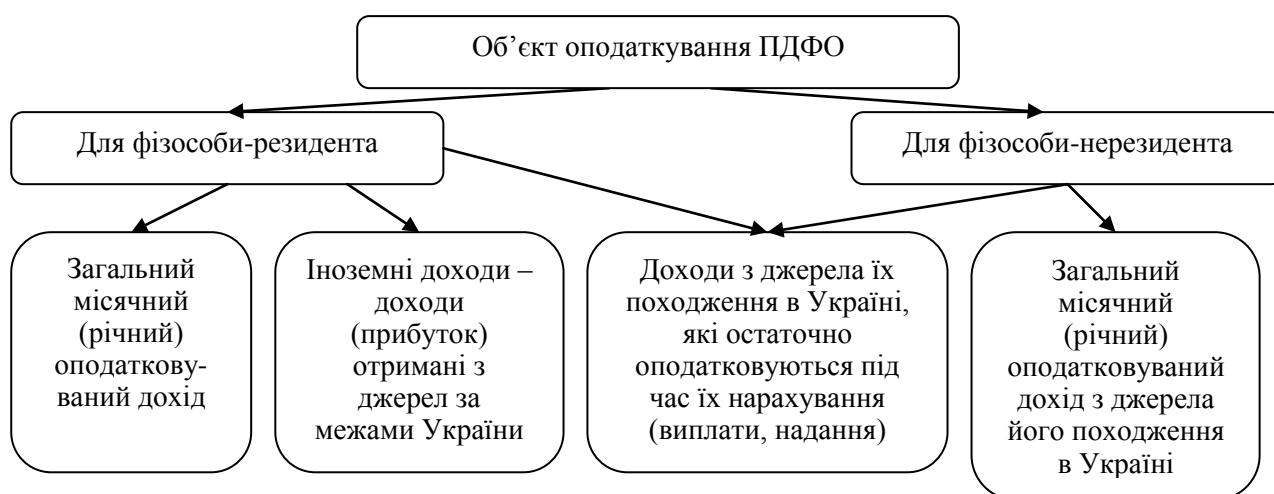
Прямі податки є одним із важливих факторів державного регулювання доходів платників податків, інвестицій, нагромадження капіталу, ділової активності, сукупного споживання та інших чинників цілісності, стабільності та розвитку України. Прибуткове оподаткування доходів громадян є вагомим складовою податкової системи. Справедливість в оподаткуванні оцінюється за тим, скільки коштів залишається у платника після сплати податків, що є виправданим з позиції соціальної справедливості, а також хорошим стимулом для ефективного функціонування економіки. Податок на доходи фізичних осіб (далі – ПДФО) має вирішальне значення для формування доходів бюджету. Так, поряд із ПДВ, акцизним податком, податком на прибуток підприємств, що загалом забезпечують формування 60-70% усіх доходів Зведеного бюджету. Саме тому постійні зміни у податковому законодавстві відбуваються і шляхом реформування механізму оподаткування громадян.

Об'єкти оподаткування ПДФО згідно статті 163 ПКУ тривалий час залишаються незмінними (рис. 1).

Базою оподаткування ПДФО є загальний оподаткований дохід платника податку (відповідно до статті 164 ПКУ) [5]. Слід зазначити, що хоча з 2016 р. з доходів не утримується єдиний соціальний внесок, в процесі реформування прибуткового оподаткування та удосконалення законодавства визначення бази оподаткування доходів у вигляді заробітної плати у ПКУ залишилось незмінним.

Зміни, які запроваджені з 2016 року, в цілому стосуються зниження ставок податку. Так, якщо раніше діяли ставки 15% для місячних доходів до 10 розмірів мінімальної зарплати (на 1 січня 2016 р. - 13 780 грн.) і 20% із суми перевищення, то тепер застосовується 18% до будь-якої суми доходів. Виняток становлять пенсіонери, що одержують понад три розміри «мінімалки» (з 1 січня 2016 р. - 4 134 грн.), - з них із суми такого перевищення ПДФО утримувалось за ставкою 15%; з липня 2016 р. - із

суми перевищення десяти розмірів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність – за ставкою 18%.



**Рисунок 1 – Об'єкти оподаткування податку на доходи фізичних осіб**

Водночас для доходів, нарахованих як виграш чи приз на користь резидентів або нерезидентів, ставка ПДФО також дорівнюватиме 18% (раніше - подвійний розмір бази оподаткування, або 30%).

Внесені зміни щодо податкової соціальної пільги, яка надаватиметься в розмірі 50% від прожиткового мінімуму для працездатної особи (у розрахунку на місяць), встановленому законом на 1 січня звітного податкового року. У Кодексі було передбачено надання податкової соціальної пільги у 100%, але по факту прикінцевими положеннями дія цієї норми постійно переносилася, тож по суті нічого не змінилося.

Пасивні доходи: ставка ПДФО 18% (раніше 20%), крім дивідендів по акціях та корпоративних правах, нарахованих резидентами - платниками податку на прибуток підприємств. Для таких доходів залишається ставка 5%.

Дещо змінилися строки сплати ПДФО. Строки сплати, які діяли до та діють після набрання чинності Закону України №1797 від 21.12.2016 р. «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо покращення інвестиційного клімату в Україні» [2] наведено у таблиці 1.

**Таблиця 1 - Строки сплати ПДФО в залежності від випадку**

Порядок виплати (нарахування) доходу	До 01.01.2017 р.	З 01.01.2017 р.
Грошові кошти перераховані фізичній особі в безготівковій формі або отримано з банківського рахунку в касу для виплати заробітної плати (пп.168.1.2 ПКУ).	Одночасно з перерахуванням або отриманням коштів.	
Дохід надається у не грошовій формі або виплачується готівкою з каси (пп.168.1.4 ПКУ).	Протягом bank всього дня, що настає за днем такого нарахування (виплати, надання).	Протягом трьох банківських днів за днем такого нарахування (виплати, надання).
Дохід нараховується податковим агентом, але не виплачується (не надається) платником податку (пп.168.1.5).	Протягом 30 календарних днів, наступних за місяцем нарахування доходу.	

Відповідно до вищезазначеного Закону слід зазначити, що законодавець подовжив строк сплати податку до 3 банківських днів у випадку коли дохід нарахований у негрошовій формі або виплачено готівкою [4].

Виключено підпункт «є» пункту 176.1 ст. 176 щодо обов'язку платників подавати податкову декларацію за результатами року, якщо протягом такого року доходи нараховувалися від двох і більше податкових агентів, а їх сума перевищувала 120 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня звітного податкового року (а саме - 146 160 грн.).

Для фізичних осіб - підприємців скасовано обов'язок сплати авансового внеску з ПДФО у відсотках до минулого року, а кінцеві терміни сплати податку суттєво перенесено - на 20 квітня, 20 липня і 20 жовтня. Також у Законі з'явилося застереження про те, що авансовий платіж за четвертий календарний квартал не розраховується та не сплачується [1]. Крім того, кодексом розширено види витрат, на які підприємець зможе зменшити річний оподатковуваний дохід, зокрема на сплату окремих податків і зборів, на амортизацію деяких основних засобів.

Таким чином, за результатами проведеного дослідження можна зробити висновок, що зміни в оподаткуванні ПДФО не є кардинальними. На перший погляд є позитивними, хоча й стосуються в основному зниження ставок податку, та послаблення податкового навантаження на доходи окремих категорій громадян, у тому числі самозайнятих осіб. Урядом вжито багато заходів щодо полегшення підприємницької діяльності в сфері звітності ведення діяльності.

Водночас, вважаємо, що відміна прогресивності податку (17%, 20%), який сплачувався з доходів, що перевищували десятикратний розмір МЗП, є вкрай необгрунтованою. Податковий тиск на громадян з низьким рівнем доходів залишається високим, що негативно впливає на їх рівень життя, у той час, як більш заможні громадяни, сплачують податок (у тому числі й із пасивних доходів) за тими ж (заниженими) ставками.

Так, у зарубіжних країнах оподаткування доходів населення, що перевищують прожитковий мінімум, але не є великими, часто здійснюється за заниженими ставками. У Великій Британії - 10%, тоді як для найзаможніших існує ставка 50%. У Португалії - 10,5% і 42%, у Франції - 14,8% і 45,8% відповідно. У Канаді оподатковується сімейний дохід за вирахуванням витрат на утримання непрацюючих членів сім'ї, на навчання та стажування тощо.

Найбідніше населення країн ЄС або взагалі не сплачує персональний податок, або сплачує невелику його частку.

Негативними змінами, на наш погляд, є зниження ставки оподаткування пасивних доходів, зокрема дивідендів. Слід врахувати зарубіжний досвід. Так, в Ізраїлі ставка податку на дивіденди для фізичних осіб становить 25%, в Угорщині - 20% - із перерахованих за кордон та з виплачених приватним особам дивідендів. Вважаємо, що такий досвід для України є більш прийнятним. Адже ставка оподаткування трудових доходів 18% незрівнянна зі ставкою податку на окремі види пасивних доходів у розмірі 5%. Очевидно, що отримувати пасивні доходи мають можливість заможні люди, тоді, як переважна більшість платників податків з низьким та середнім рівнем доходу оподатковується за ставкою 18%.

З метою підвищення соціально - регулюючої ролі податку на доходи фізичних осіб, зменшення податкового тиску на доходи громадян, необхідно:

- збалансувати оподаткування доходів у вигляді заробітної плати та доходів від не трудової діяльності шляхом збільшення ставки податку на пасивні доходи до 20%-25%;

- враховуючи зарубіжний досвід, та з метою забезпечення прожиткового рівня для всіх членів сімей, доцільно розглянути та запровадити можливість оподаткування сімейного доходу.

Підвищення ролі ПДФО у доходах бюджету дало б застосування підвищених ставок податку щодо пасивних доходів, які порівняно з трудовими, оподатковуються за зниженими ставками.

### **Список використаних джерел**

1. Вісник офіційно про податки. Податкові новації – 2016 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.visnuk.com.ua/ua/news/id/2045>

2. Закон України №1797 від 21.12.2016 р. «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо покращення інвестиційного клімату в Україні» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1797-19>

3. ПДФО — 2016 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.golovbukh.ua/article/5946-qqq-16-m11-11-11-2016-pdf-2016>

4. Зміни-2017: оподаткування доходів фізичних осіб [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://ibuh.info/uk/zminy-2017-opodatkuвання>

5. Податковий кодекс України з доповненнями і змінами [№ 1910-VIII від 23.02.2017](#) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/>

**Помулєва В.М.,**

*старший викладач кафедри обліку і оподаткування*

**Саєнко М.А.,**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем бакалавр*

*Запорізький національний технічний університет*

*м. Запоріжжя, Україна*

## **УДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ**

В умовах нестачі фінансових ресурсів на рівні держави, суб'єктів господарювання і домогосподарств, незадовільного наповнення державного і місцевих бюджетів, низької податкової культури особливої уваги потребує вдосконалення, підвищення дієвості й ефективності податкового контролю.

Податковий контроль є необхідною умовою існування ефективної податкової системи. Він має за мету забезпечити зв'язок платників податків з органами державного управління, що наділені особливими податковими правами і повноваженнями. Податковий контроль є завершальною стадією управління оподаткуванням і одночасно одним з елементів планування податкових доходів бюджету. Це зумовлено тим, що, з одного боку, він є формою реалізації контролюючих функцій податків, а з іншого – формою примусових грошових відносин.

Контролюючим органом у частині адміністрування податків і зборів є Державна фіскальна служба України (ДФС) та її територіальні органи, які забезпечують формування та реалізацію державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями при застосуванні податкового та митного законодавства, а також законодавства з питань сплати єдиного соціального внеску [3].

Податковий контроль згідно ст.61.1. Податкового кодексу – це система заходів, що вживаються контролюючими органами з метою контролю правильності нарахування, повноти і своєчасності сплати податків і зборів, а також дотримання законодавства з питань регулювання обігу готівки, проведення розрахункових та касових операцій, патентування, ліцензування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи.

Податковий контроль здійснюється шляхом:

- ведення обліку платників податків;
- інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності контролюючих органів;
- перевірок та звірок відповідно до вимог цього Кодексу, а також перевірок щодо дотримання законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, у порядку, встановленому законами України, що регулюють відповідну сферу правовідносин.

Принципами податкового контролю є: законність; превентивність; всезагальність, повнота та єдність податкового контролю; плановірність (регулярність, систематичність); об'єктивність, обґрунтованість та достовірність результатів; пріоритет захисту прав та інтересів платників податків; дотримання [податкової таємниці](#); недопущення спричинення неправомірної шкоди; документальна фіксація результатів податкового контролю та інші.

У зарубіжних країнах податкові питання давно вже займають почесне місце у фінансовому плануванні підприємств. В умовах високих податкових ставок неправильний або недостатній облік податкового чинника може привести до вельми несприятливих наслідків або навіть викликати [банкрутство підприємства](#). З іншого боку, правильне використання передбачених податковим законодавством пільг і знижок може забезпечити не тільки збереження отриманих фінансових накопичень, але і можливості фінансування розширення діяльності, нових інвестицій за рахунок економії на [податках](#) або навіть за рахунок [повернення](#) податкових платежів з казни.

Тому, доцільно розглянути декілька зарубіжних країн для формулювання шляхів удосконалення податкового контролю України.

Однією з найефективніших систем податкового контролю вважається шведська. Високий рівень податкової свободи тут супроводжується і найвищим у світі рівнем свободи від корупції, що, за даними Міжнародного валютного фонду, у 2013 р. становили 39,6 та 93 бали (зі 100 можливих) відповідно. Питома вага бюджетних витрат на утримання апарату податкової служби Швеції становить близько 0,04% податкових надходжень. Повноваженнями зі збору податків, контролю правильності їх нарахування та стягнення податкових недоїмок в країні покладені на Агентство зі сплати податків. В країні існує тенденція жорсткої централізації податкового контролю, зокрема, у питаннях збору декларацій і управління засобами платежу, примусового стягнення й контролю великих підприємств. На противагу цьому, планування податкового контролю залишається децентралізованим, адже шведські податкові органи здійснюють контроль за групами платників податків. Поряд з

іншим, це дозволило Швеції увійти в п'ятірку лідерів за рівнем свободи від корупції у 2013 р.[5].

Податкова служба постійно і на високому рівні проводить широку роз'яснювальну роботу з платниками податків, у тому числі і через комп'ютерну мережу. Зокрема, уповноваженими на це особами надають консультативні послуги з питань: які податки сплачувати, як розрахувати суму податку, коли її сплачувати тощо. Запитання можуть надходити через мережу Інтернет, поштою або телефоном. Крім того, можна призначити безпосередню зустріч із податковим інспектором .

Загалом шведські податкові органи керуються постулатом, що добровільна сплата податків досягається за рахунок :

- налагодженого апарату контролю, що характеризується точністю та передбачуваністю, а також широким використанням профілактичних (превентивних) заходів;

- довіри платників податків, впевнених у правомірній роботі податкової системи та виконанні податковими органами своїх завдань;

- введення доступних для розуміння правил оподаткування.

Як наслідок, у Швеції до категорії добросовісних платників належать 80% платників податків.

Загальний підхід до податкового контролю у Франції. Податковий контроль - одна з конституційних функцій держави. Він забезпечує підтримання балансу між правами й обов'язками платників податків. Слід відзначити одну з основних характеристик французької податкової системи: платник податків сам надає дані для визначення податкового платежу, при цьому 90% податкових сум сплачується добровільно. В якості вихідного принципу прийнято, що будь-який платник податків є чесним, розвиток податкового законодавства здійснюється, виходячи з цієї презумпції. У Мінфіні Франції йде податкова реформа, розрахована на найближчі 5-10 років, в рамках якої прийнято рішення про спрощення податкового законодавства, інструкцій, реорганізації податкових служб. Вже протягом трьох років податки скорочуються, при цьому не вводиться ніяких нових податків.

Контроль з виїздом на місце зазвичай здійснюється за наявності серйозних підстав для підозр у приховуванні великих сум доходів. Перевірки зазвичай здійснюються за три попередніх роки. Спеціальних положень про частоту перевірок у законі немає. За рідкісними винятками, повторні перевірки щодо одного періоду зазвичай не проводяться.

Відносини між податковим органом і платником податків будуються у формі обміну думками: кожна сторона відстоює свою правоту. Податкова адміністрація зобов'язана письмово відповідати на запитання платника податків, останній може використовувати ці відповіді для своєї захисту.

Узагальнюючи, вважаємо за доцільне, виділити наступні напрями удосконалення податкового контролю в Україні:

- дотримання ефективної взаємодії між суб'єктами податкового контролю та іншими державними контролюючими інституціями, формування спільних баз даних та процедур обміну інформацією, забезпечення стабільності форм та механізмів податкової звітності;

- розвиток превентивного податкового контролю, який сприятиме формуванню високої податкової культури суспільства;

- забезпечення реальної прозорості податкового процесу;
- визначення цільових орієнтирів і норм контролю;
- підвищення гнучкості системи податкового контролю, в тому числі забезпечення її адаптивності до нових умов.

### **Список використаних джерел**

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (з змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
2. Пугаченко О. Б. Діяльність податкових органів у зарубіжних країнах / О. Б. Пугаченко // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.kntu.kr.ua/doc/zb\\_22\(2\)\\_ekon/stat\\_20\\_1/28.pdf](http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_22(2)_ekon/stat_20_1/28.pdf).
3. Положення про Державну фіскальну службу України від від 21 травня 2014 р. № 236 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/236-2014-%D0%BF>
4. Соловійова Ю. О. Податковий контроль як спеціальний вид державного фінансового контролю [Електронний ресурс] / Ю. О. Соловійова. — Режим доступу : [http://www.lex-line.com.ua/?go=full\\_article&id=250](http://www.lex-line.com.ua/?go=full_article&id=250).
5. Американський дослідницький центр «Фонд спадщини» і газета The Wall Street Journal опублікували щорічний рейтинг країн з точки зору економічної свободи - Індекс економічної свободи 2013 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://euroosvita.net/index.php/?category=1&id=2484>

**Помулева В.М.**

*старший викладач кафедри обліку і оподаткування*

**Щербина Е.С.**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем бакалавр*

Запорізький національний технічний університет

м. Запоріжжя, Україна

## **ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ**

З початку 2016 р. економіка України має ознаки стабілізації, що потребує забезпечення досягнення її стійкого зростання прискореними темпами у стратегічній перспективі. Проте реалізувати це завдання складно в умовах обмежених бюджетних можливостей. З одного боку, варіант швидкого інфляційно-девальваційного нарощення доходів бюджету, що мав місце у 2015 р., надалі є політично неприйнятним. Слід досягати неінфляційного розширення бази оподаткування без посилення податкового навантаження на сумлінних платників податків. З іншого боку, необхідність фіскальної консолідації обумовлена значним борговим навантаженням на бюджет.

Перспективне бачення напрямів реформування податкової системи в Україні викладено в Угоді про асоціацію з ЄС та Стратегії сталого розвитку «Україна-2020» Президента України. Рекомендаційні заходи наведені в документах урядової співпраці з МВФ. За результатами щомісячного опитування дослідницькою

компанією «TNS» на замовлення Проектного офісу Національної ради реформ 72 % громадяни вважають що, змін немає [1], що свідчить про те, що за підсумками 2016 р. громадяни не відчули їх позитивного ефекту. Програма діяльності Кабінету Міністрів України і пріоритетні кроки на 2017 р. відповідають поточним цілям розвитку держави. Водночас терміни їх виконання можливо було б прискорити та уточнити окремі положення.

Розглядаючи тенденції у податковій сфері за останні роки можна виділити наступні:

1. Посилення ролі непрямого оподаткування. Так, якщо у 2015 р. відносно 2014 р. податкові надходження до Зведеного бюджету України зросли на 38,1 %, то непрямі податки – на 47,2 %; питома вага непрямих податків у структурі податкових надходжень збільшилася з 53,5 % у 2014 р. до 57,0 % у 2015 р. Прискорене зростання непрямих податків у 2015 р. відбулося під впливом інфляційного (податки з вироблених в Україні товарів – ПДВ та акциз) та девальваційного процесу (податки з ввезених в Україну товарів – ПДВ, акциз та ввізне мито), а також завдяки запровадженню у 2015 р. тимчасового імпортного збору. Перенесення оподаткування на споживання є загальноєвропейським трендом з метою збільшення частки доходів та прибутків у розпорядженні платників податків [3].

2. Ставки податку в Україні є одними з найнижчих в ЄС (за виключенням невеликих країн), таким чином найбільш конкурентоспроможними. Вітчизняні ставки податку на доходи фізичних осіб та податку на прибуток підприємств по 18 % є одними з найнижчих в Європі. Менший податок на прибуток у Словенії (17 %) компенсується вищими ставками ПДФО (до 50 %) та ПДВ (22 %). Також менший від українського податку на прибуток підприємств (12,5 %) у Ірландії компенсується вищими ставками ПДФО (до 48 %) та ПДВ (23 %). У Румунії при ставках податку на прибуток та ПДФО по 16 % ставка ПДВ становить 24 % [2]. Таким чином Україна має конкурентоспроможні ставки оподаткування, що є важливою передумовою для залучення іноземних інвестицій та створення нових робочих місць.

3. Зниження навантаження на фонд оплати праці надає певні ознаки детінізації економіки. З анексією Криму та окупацією Донбасу надходження внеску не скоротилися і становили в 2015 р. 185,7 млрд. грн., що на 4,6 млрд. грн. або на 2,5 % більше показника 2014 р. (181,1 млрд. грн.). Розмір середньої заробітної плати у квітні 2016 р. відносно квітня 2015 р. зріс на 22,4 % (4 895 грн. проти 3 998 грн.), індекс реальної зарплати становив 107,6 %. Зростання фонду оплати праці значною мірою спричинене наслідками девальвації (з 16,3 грн./дол. США на кінець 2014 р. до 25,5 грн./дол. США на кінець 2015 р.) [4] та інфляції (грудень 2015 р. до грудня 2014 р. – 43,3 %) [5].

4. Активне переймання європейського досвіду у податковій сфері під контролем Угоди про асоціацію України та ЄС, а також рекомендацій МВФ, модернізація роботи митниць та реформа бюджетної децентралізації.

### **Список використаних джерел**

1. Моніторинг прогресу реформ. Звіт за 2015 рік. Розділ «Податкова реформа» / Національна рада реформ, Проектний офіс. – с. 49. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reforms.in.ua/ua/reformy/zvity> <http://reforms.in.ua/sites/default/files/>

2. Taxation trends in the European Union is the result of cooperation between two Directorates-General of the European Commission: the Directorate-General for Taxation and Customs Union. – Romania, 2015 [Electronic resource]. – Access mode: [https://ec.europa.eu/taxation\\_customs/sites/taxation/files/eco\\_analysis\\_report\\_2015.p](https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/eco_analysis_report_2015.p)

3. VAT Rates Applied in the Member States of the European Union Situation at 1st January 2016 / European Commission, Taxation and Customs Union [Electronic resource]. – Access mode: [http://ec.europa.eu/taxation\\_customs/resources/documents/taxation/](http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/)

4. Середньозважені курси на готівковому валютному ринку України / Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat\\_id=7693080](http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=7693080)

5. Середня заробітна плата за видами економічної діяльності за місяць у 2016 році (в розрахунку на одного штатного працівника, грн.) / Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2016/gdn/Zarp\\_ek\\_m/zpm2016\\_u.htm](http://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2016/gdn/Zarp_ek_m/zpm2016_u.htm)

**Силенко О.М.**

*відмінник освіти України, головний бухгалтер університету,  
старший викладач кафедри обліку і оподаткування*

**Шишкова А.Ф.**

*здобувач вищої освіти за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліст  
Запорізький національний технічний університет  
м.Запоріжжя, Україна*

## **ВЕКТОРИ УДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРУВАННЯ ПДВ**

У 2017 році, пунктом 93 Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України (щодо покращення інвестиційного клімату в Україні)» від 21.12.2016 р. № 1797-VIII (далі — Закон № 1797) внесено зміни до ст. 200-<sup>1</sup> ПКУ, яка регулює порядок електронного адміністрування ПДВ.

Так, у частині електронного адміністрування ПДВ Закон № 1797 передбачає такі нововведення:

- під час розрахунку показника  $\Sigma$ ПопРрах також ураховується сума коштів у разі проведення Казначейством розрахунків платника податку з погашення заборгованості, яка виникла у зв'язку з невідповідністю фактичної вартості теплової енергії та послуг із централізованого водопостачання, водовідведення, опалення та постачання гарячої води тарифам, що затверджувалися та/або погоджувались органами державної влади чи органами місцевого самоврядування, за рахунок субвенції з держбюджету місцевим бюджетам із подальшим спрямуванням коштів відповідно до Закону України про Державний бюджет України в рахунок погашення заборгованості з податку (зміни до п. 2001.3 ПКУ) [3];

- сума  $\Sigma$ Накл платника, реорганізованого шляхом приєднання, злиття, перетворення, сформована на момент державної реєстрації припинення юридичної особи, використовується під час обчислення суми  $\Sigma$ Накл правонаступника такого платника податку. Сума  $\Sigma$ Накл платника, реорганізованого шляхом поділу (з якого здійснюється виділ), сформована на момент державної реєстрації припинення

юридичної особи такого платника (державної реєстрації створення юридичної особи правонаступника), використовується під час обчислення суми  $\Sigma$ Накл правонаступника такого платника податку пропорційно до отриманої частки майна згідно з розподільчим балансом (зміни до п. 200-<sup>1</sup>.3 ПКУ);

- якщо на дату подання податкової звітності з ПДВ сума коштів на електронному ПДВ-рахунку платника податку перевищує суму, що підлягає перерахуванню до бюджету відповідно до поданої звітності, платник податку має право подати до контролюючого органу в складі такої податкової звітності заяву, згідно з якою такі кошти підлягають перерахуванню на поточний рахунок цього платника податку, реквізити якого платник зазначає в заяві, у сумі залишку коштів, що перевищує суму податкового боргу з податку та суму узгоджених податкових зобов'язань із податку (зміни до п. 200-<sup>1</sup>.6 ПКУ);

- ДФС має право надсилати Казначейству, у якому відкриті електронні ПДВ-рахунки: реєстри - для перерахування податку до бюджету в разі подання платником податку уточнюючих розрахунків до податкових декларацій; коригуючі реєстри - для уточнення інформації, зазначеної в раніше надісланих реєстрах;

- якщо в платника ПДВ загальна сума податкових зобов'язань, зазначена в поданих деклараціях з урахуванням уточнюючих розрахунків до них, перевищує суму ПДВ, що міститься в складених таким платником податкових накладних і розрахунках коригування, зареєстрованих у ЄРПН ( $\Sigma$ Перевищ), а сума, визначена п. 200-<sup>1</sup>.3 ПКУ ( $\Sigma$ Накл), є недостатньою для реєстрації таким платником податкової накладної чи розрахунку коригування до такої податкової накладної за звітні періоди виникнення такого перевищення, платник податку має право зареєструвати податкову накладну або розрахунок коригування в ЄРПН на суму податку, що дорівнює значенню показника  $\Sigma$ Перевищ, зменшеного на суму задекларованих до сплати податкових зобов'язань за періоди починаючи з 1 липня 2015 року (включаючи податкові зобов'язання, які були сплачені платником податку, та податкові зобов'язання, які не були сплачені платником податку) та збільшеного на значення показника  $\Sigma$ ПопРах незалежно від значення показника  $\Sigma$ Накл, визначеного відповідно до п. 200-<sup>1</sup>.3 ПКУ (зміни до п. 200-<sup>1</sup>.9 ПКУ) [2].

Вітчизняна система адміністрування ПДВ протягом усього періоду функціонування даного податку зазнала суттєвих змін. Ці зміни були зумовлені в основному спробою наближення практики адміністрування до кращих світових стандартів, з однієї сторони, а з іншої - необхідністю відповідності процесам розвитку інформаційних технологій та економічної глобалізації.

На сучасному етапі свого розвитку Україна прагне максимально гармонізувати ПДВ відповідно до вимог європейського законодавства. У цьому контексті важливим є врахування сучасних тенденцій розвитку ПДВ в рамках Європейського Союзу (далі ЄС). На сьогодні ПДВ є основним непрямим податком у державах – членах ЄС. Наявність його у податковій системі держави є обов'язковою умовою її приєднання до ЄС, фінансові надходження від ПДВ становлять одне з основних джерел формування бюджету. Розвиток системи адміністрування ПДВ в країнах ЄС зумовлений в першу чергу тим, що задля цілей адміністрування відбувається широке застосування новітніх цифрових технологій. Процес «оцифровки» адміністрування відбувається не лише на етапі контролю, подання декларацій та здійснення перевірок, а на всьому ланцюгу руху товарів, робіт, послуг, від виробництва до

кінцевого споживання. Це зводить до мінімуму можливості для шахрайства, зловживань, знеособлення відносин між платниками і податковими органами мінімізує корупційний чинник. Тому вітчизняна система адміністрування ПДВ має рухатися саме в цьому напрямку, оскільки ефективність такого підходу перевірена і доведена практикою інших країн [1].

### Список використаних джерел

1. Зміни-2017: адміністрування ПДВ [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://ibuh.info/uk/zminy-2017>
2. Електронне адміністрування ПДВ: зміни-2017. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://buhgazeta.com.ua/4555/>
3. Податковий кодекс України з доповненнями і змінами [№ 1910-VIII від 23.02.2017](#) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

**Хома Д. М.,**

*к.е.н., доцент, завідувач кафедри обліку, аудиту та фінансів,  
ПВНЗ «Університет економіки і підприємництва»,  
м. Хмельницький, Україна*

**Туржанський В. А.,**

*к.е.н., доцент, старший науковий співробітник відділу дослідження  
проблем організації митного контролю НДЦ митної справи  
Науково-дослідного інституту фіскальної політики,  
Університет державної фіскальної служби України,  
м. Ірпінь, Україна*

## **ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНСТИТУТУ УЕО ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ**

В процесі реформування державної митної справи в Україні необхідно здійснювати імплементацію європейського законодавства, що передбачає оптимізацію персоналу, форм митного контролю та взаємодії митниці з суб'єктами господарювання [1]. Саме така оптимізація в багатьох країнах світу успішно реалізована шляхом запровадження інституту уповноваженого економічного оператора (далі – УЕО).

Після прийняття Рамкових стандартів ВМО в червні 2005 року ряд країн запровадили інститут УЕО. Дані стандарти визначають концепцію УЕО та надають базове технічне керівництво по імплементації програм УЕО на міжнародному рівні між членами ВМО і міжнародним торговельним співтовариством. Відповідно до Додатку 1 Рамкових стандартів ВМО, УЕО – це сторона, задіяна в міжнародному переміщенні товарів, що виступає в будь-якій з функцій, яка була схвалена національною митною адміністрацією або від її імені, як функція, що відповідає стандартам безпеки ланцюга постачання товарів ВМО або еквівалентним стандартам. УЕО можуть включати виробників, імпортерів, експортерів, брокерів, перевізників, компанії, що об'єднують кілька партій вантажів в одну відправку, посередників,

порти, аеропорти, операторів терміналів, інтегрованих операторів, склади, дистриб'юторів і експедиторів.

Сьогодні актуальними питаннями є дослідження європейського законодавства щодо функціонування інституту УЕО, зокрема, Митного кодексу ЄС (Регламент ЄС № 952/2013, що набув чинності з 01.05.2016, далі – МК ЄС) [2], Імплементативного Регламенту ЄС 2015/2447 (далі – ІР ЄС) [3], Делегованого регламенту ЄС 2015/2446 (далі – ДР ЄС) [4], Компендіуму з УЕО [5] та Компендіуму програм УЕО [6], з метою їх імплементативної у вітчизняне митне законодавство.

МК ЄС [2] визначено типи сертифікатів, критерії для надання статусу, процедура отримання, призупинення та анулювання інституту УЕО. Статтею 38 МК ЄС визначено такі типи сертифікатів УЕО: УЕО С, що передбачає митно-правові спрощення або УЕО S, щодо надійності та безпеки. При цьому статтею 33 ІР ЄС передбачено поєднання сертифікатів УЕО С та УЕО S.

Для надання статусу УЕО, ст. 39 МК ЄС [2] та ст. 24-28 ІР ЄС [3] визначені такі критерії для суб'єкта ЗЕД (заявника):

- належне дотримання митного законодавства та правил оподаткування;
- дотримання задовільної системи ведення комерційної та транспортної документації;
- підтвердження фінансової платоспроможності;
- наявність практичних стандартів компетенції та професійної кваліфікації, безпосередньо пов'язаних з їх діяльністю (для сертифікатів УЕО С);
- дотримання стандартів безпеки та надійності в міжнародному ланцюзі поставок (для сертифікатів УЕО S).

Якщо суб'єкт ЗЕД відповідає зазначеним критеріям, то він може подати заяву та анкету самооцінки про надання статусу УЕО. При цьому суб'єкт ЗЕД погоджується на проведення митним органом оцінки відомостей щодо відповідності критеріям до УЕО.

З метою імплементативної стандартів ЄС щодо інституту УЕО, Міністерством фінансів України розроблено проект Закону України «Про внесення змін до Митного кодексу України (щодо уповноваженого економічного оператора та спрощення митних формальностей)» [7], який публічно обговорений та схвалений на засіданні КМУ 06.04.2016 та повторно схвалений 25.05.2016. У даному законопроекті:

– глава 2 МКУ «УЕО» викладена у новій редакції, згідно якою критерії для надання статусу УЕО приведені у відповідність до європейських; оцінка критеріїв відкоригована відповідно до виду сертифікату; визначено процедуру оцінки та моніторингу; закріплено випадки здійснення переоцінки, зупинення дії та анулювання сертифікатів УЕО;

– запроваджується два види сертифікати уповноваженого економічного оператора «щодо надійності та безпеки» та «на спрощення митних процедур»;

– передбачено спрощення митних формальностей, які є ідентичними спрощенням у ЄС та приведено їх у відповідність до виду сертифіката;

– запроваджується нова для України форма митного контролю (пост-митний контроль);

– запроваджується обов'язкове подання до митниці короткої ввізної декларації (містить інформацію необхідну для проведення аналізу ризиків до перетину товарами митного кордону України);

– запроваджується обов’язковий облік усіх підприємств (у тому числі нерезидентів), які здійснюють операції, що регулюються митним законодавством.

Прийняття даного законопроекту Верховною радою України суттєво наблизить вітчизняне митне законодавство з питань функціонування інституту УЕО до європейського, та дозволить збалансувати інтереси митниці щодо здійснення митного контролю та інтереси суб’єктів ЗЕД щодо спрощення митних процедур.

### **Список використаних джерел**

1. Nestoryshen I., Turzhanskyi V., 2016, ‘Conceptualization institute of Authorized Economic Operators: international experience and prospects of its implementation in the customs legislation of Ukraine’, Customs Scientific Journal CUSTOMS, Volume 6, Number 1, pp. 41–57. Mode of access: <http://www.ccjournals.eu/ojs/index.php/customs/>

2. Regulation (EU) No 952/2013 Of The European Parliament And Of The Council of 9 October 2013 laying down the Union Customs Code. – [Electronic resource]. URL: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX%3A32013R0952>.

3. Commission Implementing Regulation (EU) 2015/2447 of 24 November 2015. – [Electronic resource]. URL: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=0>

4. Commission Delegated Regulation (EU) 2015/2446 of 28 July 2015. – [Electronic resource]. URL: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L\\_.2015](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2015)

5. Authorised Economic Operators [Guidelines, Approved by the CCC-GEN (AEO subsection) on 11 March 2016]. – [Electronic resource]. URL: [https://ec.europa.eu/taxation\\_customs/sites/taxation/files/resources/documents/customs/policy\\_issues/customs\\_security/aeo\\_guidelines\\_en.pdf](https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/resources/documents/customs/policy_issues/customs_security/aeo_guidelines_en.pdf).

6. Compendium of AEO programmes, 2016. – [Electronic resource]. URL: [http://www.wcoomd.org/~media/wco/public/global/pdf/topics/facilitation/instruments-and-tools/tools/safe-package/aeo-compendium-en--2016-\(1\).pdf](http://www.wcoomd.org/~media/wco/public/global/pdf/topics/facilitation/instruments-and-tools/tools/safe-package/aeo-compendium-en--2016-(1).pdf).

7. Про внесення змін до Митного кодексу України (щодо уповноваженого економічного оператора та спрощень митних формальностей) [Електронний ресурс] : проект Закону України [прийнято на засіданні Кабінету Міністрів України від 06.04.2016]. – Режим доступу : [http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4\\_1](http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1)

## СЕКЦІЯ 5 ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

**Борисенко О.Є.,**  
*к.е.н., доцент кафедри ІТ та БД*  
Запорізький національний технічний університет  
м. Запоріжжя, Україна

### ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА ОБЛІКУ ГОТЕЛЬНОГО БІЗНЕСУ

Сучасний рівень розвитку інформаційних технологій має великий вплив на інформаційні системи обліку що використовуються в готельному та ресторанному бізнесі. Використання в готелях Інтернет-технології, комп'ютерної мережі, сучасної автоматизованої інформаційної системи обліку та управління, підвищує ефективність роботи не тільки працівників, але і всього бізнесу, що напряду впливає на конкурентоздатність готелю та його виживання в складних умовах господарювання. Незважаючи на те, що інформаційні технології в готельному бізнесі всього світу використовуються більше 25 років, в нашій країні автоматизація бізнес-процесів готелю все ще має уповільнений темп розвитку. Лише останні роки українська готельна індустрія переживає етап масштабної переорієнтації з паперово-ручного методу роботи на застосування автоматизованих ІТ управління готелем. Найвідомішими фірмами, що пропонують комплексні програмні засоби автоматизації ІТ готелів, є: «Inter Hotel», «Lodging Touch Libica»-(Лібра Інтернешнл), «Intellect Service»(Вест Про) «UCS-UKR», «Галактика», «Отель-2.3» «СІТЕК», «ОРЕРА» та ін. Ці фірми пропонують свій програмний продукт і сервісне їх обслуговування. Порівняльний аналіз ІС представлених на українському ринку наданий в роботі [1]. Виділяють декілька підходів до автоматизації роботи готелю. Перший - придбати готовий продукт у розробника інформаційної системи управління готелем та в разі необхідності доробити модулі, що будуть враховувати особливості бізнесу. Другий - розробити власний продукт під індивідуальні умови господарювання готелю. Та третій - це використання окремого класу готельних систем, що написані на основі продуктів «1С». Перевагою такого рішення є те, що для планування й ведення звітності не потрібно вивантажувати дані з управлінської бази даних в бухгалтерську систему: всі операції відбуваються в середовищі «1С». Такі рішення досить легко модифікуються й допрацьовуються, а внести зміни в програму відповідно до вимог клієнта може безпосередньо фахівець із підтримки «1С». Сучасні версії програм на базі «1С» по функціональності наближаються до спеціалізованих готельних систем [2]. Вітчизняні та закордонні системи управління готелями мають враховувати такі особливості: ведення звітності повинно відповідати національному законодавству; система повинна дозволяти поселення гостей не тільки по номерах, як прийнято в західних готелях, але й по ліжко-місцях; гість повинен мати можливість оплатити своє проживання або при виїзді, або при поселенні. В іншому готельні системи мало відрізняються друг від друга. Розходження проявляються на рівні особливостей реалізації тих або інших функцій, підтримуваних інтерфейсів і додаткових

можливостей. Основні функціональні можливості інформаційної системи обліку в готелях:

- облік завантаження номерного фонду; індивідуальне й групове бронювання номерів;
- взаєморозрахунки з контрагентами; взаєморозрахунки з гостями; робота із групами;
- бронювання ресурсів - конференц-зали, сауни й т.п.; планування заходів і банкетів;
- розміщення гостей; ведення журналу реєстрації іноземних громадян;
- управління тарифами по днях тижня, по сезонах; управління знижками; накопичувальні знижки; управління квотами номерів;
- управління службою номерного фонду; формування завдань на збирання, планування й контроль виконання робіт у номерах;
- модуль он-лайн Інтернет бронювання;
- робота із кредитними картами через банківські термінали;
- облік в одній базі даних будь-якої кількості готелів і корпусів;
- багатомовний інтерфейс користувача; печать документів із програми на різних мовах;
- облік від імені декількох юридичних осіб;
- можливість роботи з різними валютами;
- докладний аудит дій користувачів системи;
- можливість формувати мультиготельну базу відповідними витратами управління та розподіленими інформаційними базами;
- підтримка різних схем оподаткування.

В той же час інформаційна система обліку в готелях повинна взаємодіяти із суміжними системами, а саме: тарифікатори телефонних розмов; системи електронних замків; інтеграція із фронт-офісом ресторану: замовлення на номер, єдиний рахунок у готелі; вивантаження даних для УФМС, ОВІР і МВС; обмін даними з інформаційною системою бухгалтерського обліку; підтримка роботи обладнання та програмного забезпечення для автоматизації торгівлі.

Отже, вибираючи інформаційну систему обліку та управління, отельєр повинен зважувати на цілий ряд факторів, таких як: надійність продукту; якість роботи компанії-інсталятора й рівень післяпроектного супроводу; гнучкість розширення; ціна ІС. В той же час використання інформаційних систем обліку дозволяє прискорити документообіг; спростити процес продажу послуг споживачам; прискорити час на створення послуг; своєчасно вирішувати завдання фінансово-оперативного управління, маркетингового планування формування звітності; здійснювати безпомилковий контроль операцій та об'єктивний аналіз ефективності господарської діяльності.

### **Список використаних джерел**

1. Леміш К.М. Удосконалення управління готельним підприємством на основі інформаційних технологій / К.М. Леміш // Глобальні і національні проблеми економіки. – 2014. – Випуск 2. – С. 592-595.
2. Ткаченко В. Гостиничные системы: функции и возможности. / В.Ткаченко // Сети&Бизнес. - 2011. - №2(57) - С.74-84.

**Джерелейко С.Д.,**  
*к.е.н., доцент*  
ПВНЗ «Університет економіки і підприємництва»  
м. Хмельницький, Україна

## **ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА**

Фінансова сфера української економіки характеризується високим рівнем нестабільності, пов'язаної із системною кризою, що охопила практично всі сфери економічної діяльності. В сучасних умовах господарювання організація фінансової безпеки на вітчизняних підприємствах потребує системного підходу. На думку провідних вчених, які займаються проблемами безпеки суб'єктів господарювання, фінансова безпека підприємства є стрижнем економічної безпеки підприємства, оскільки забезпечує стійкість функціонування усїєї економічної системи та визначає його стратегічний розвиток [1].

Фінансова криза, з одного боку, впливає на фінансову діяльність підприємств, а, з іншого, формує середовище їхнього функціонування, до якого необхідно адаптуватися. В цих умовах виникає нагальна потреба модернізації системи забезпечення фінансової безпеки підприємств, здатної управляти ризиками шахрайства в середині підприємства та зловживаннями з боку контрагентів. Стрижневим елементом такої модернізації повинно стати запровадження обліково-аналітичних технологій при забезпеченні інформаційних потреб фінансової безпеки підприємства.

Проблемам забезпечення фінансової безпеки підприємства приділено багато уваги такими вченими як Ареф'єва О.В., Барановський О.І., Бланк І.А., Загорельська Т.Ю., Кузенко Т.Б., Папехін Р.С., та ін. Водночас аналіз наукових публікацій дозволяє констатувати той факт, що в сучасних розробках теорії та методології забезпечення функціонування системи фінансової безпеки підприємств існує низка невіршених питань, які потребують подальшого розгляду.

В сучасних умовах господарювання однією з найважливіших складових забезпечення фінансової безпеки виступає інформаційне забезпечення. Це пояснюється в першу чергу змінами в суспільстві, що поступово перетворюється з індустріального на інформаційне, в якому виробництво та обіг інформації стає однією з головних ланок економіки. Центральне місце у складі інформаційного забезпечення відводиться обліково-аналітичному забезпеченню [3].

Головною метою здійснення обліково-аналітичної діяльності в системі фінансової безпеки є максимально повне забезпечення своєчасною та достовірною інформацією менеджерів підприємства для прийняття ними управлінських рішень щодо недопущення (упередження) впливу зовнішніх та внутрішніх загроз на фінансовий стан підприємства [2].

Обліково-аналітична діяльність повинна здійснюватись відповідно до принципів підготовки обліково-аналітичної інформації, а саме обачності, послідовності, безперервності, повноти, доступності форми та змісту, своєчасності та диференційованості, що не суперечать принципам забезпечення фінансової безпеки підприємства.

Формування ефективної системи обліково-аналітичного забезпечення фінансової безпеки підприємств передбачає виконання комплексу завдань:

- повне та достовірне відображення в обліку та звітності даних, необхідних для оцінки стану та рівня фінансової безпеки підприємств;
- розробка та запровадження системи моніторингу фінансової безпеки підприємств;
- аналіз фінансового стану підприємств з метою упередження фінансових ризиків, ідентифікації небезпек і загроз;
- прийняття управлінських рішень направлених на забезпечення фінансової безпеки підприємства та контроль за їх виконанням.

Результатом здійснення обліково-аналітичної діяльності є розроблення методики здійснення обліково-аналітичного забезпечення, діагностування фінансово-господарського стану підприємства, визначення рівня та стану його безпеки та безпеки потенційних партнерів і конкурентів, розроблення важелів сприяння гармонізації інтересів підприємства та його співробітників з метою уникнення (послаблення) внутрішніх загроз, а також впровадження заходів боротьби з негативним впливом зовнішніх та внутрішніх факторів.

#### **Список використаних джерел**

1. Ареф'єва О. В. Економічні основи формування фінансової складової економічної безпеки / О. В. Ареф'єва, Т. Б. Кузенко // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 1 (91). – С. 98-103.

2. Безродна Т.М. Обліково-аналітичне забезпечення управління підприємством: визначення сутності поняття [Електронний ресурс] / Т.М. Безродна // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля № 10 (128) 2008. - Частина 2. - Режим доступу:[http://www.nbuiv.gov.ua/portal/Soc\\_Gum/](http://www.nbuiv.gov.ua/portal/Soc_Gum/)

3. Гнилицька Л.В. Обліково-аналітична інформація як визначальний чинник забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання / Л.В. Гнилицька // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. Науковий журнал. - Луганськ.: СНУ ім. В.Даля, 2011. – №3 (157). – С. 57-65.

**Жадан М.І.**

*к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування*

**Добишева М.Л.**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем магістр*

*Запорізький національний технічний університет*

*м. Запоріжжя, Україна*

### **ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ДОГОВІРНИМИ ЗОБОВ'ЯЗАННЯМИ ЗА СПОЖИТІ НАСЕЛЕННЯМ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНІ ПОСЛУГИ**

Відносини, пов'язані з наданням житлово-комунальних послуг населенню, регулюються низкою законів і ще більшою кількістю законодавчих актів з обліку договірних зобов'язань по наданню цих послуг.

Відносини у сфері житлово-комунального комунальних послуг належать до категорії цивільно-правових, тому одним із основних документів, що регламентують цю сферу, є Цивільний кодекс України ([ЦКУ](#)).

Відповідно до ст. 509 Цивільного кодексу (далі – ЦК) України, під зобов'язанням розуміють правовідношення, в якому одна сторона (боржник) зобов'язана вчинити на користь другої сторони (кредитора) певну дію (передати майно, виконати роботу, надати послугу, сплатити гроші тощо) або утриматися від певної дії, а кредитор має право вимагати від боржника виконання його обов'язку [1].

Що ж до договірної сторони зобов'язань, то ст. 626 ЦК України регламентує цей аспект через призму поняття договору як домовленості двох або більше сторін, спрямованих на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків.

За договором на споживання житлово-комунальних послуг споживач зобов'язується своєчасно сплачувати вартість спожитих послуг.

Листом Міністерства з питань ЖКГ України № 12/1-64 від 17.05.2007 року зазначено, що «списання боргів за спожиті житлово-комунальні послуги чинним законодавством не передбачено».

Боржник може врегулювати питання заборгованості на будь-якому етапі. Якщо споживач має заборгованість за житлово-комунальні послуги і відмовляється сплачувати її в добровільному порядку, то така заборгованість стягується у судовому порядку. При цьому судовий процес проходить в «спрощеному» порядку шляхом видачі судового наказу, без виклику сторін, відповідно до Розділу 2 Цивільного процесуального кодексу України. Проте боржник на будь-якій стадії судового процесу, відповідно до статті 175 Цивільного процесуального кодексу України, за домовленістю з кредитором може укласти мирову угоду.

Якщо ж на боржника не було подано до суду, то боржник може скористатися правом на реструктуризацію заборгованості відповідно до Закону України «Про реструктуризацію заборгованості з квартирної плати, плати за житлово-комунальні послуги, спожиті газ та електроенергію» (далі – Закону).

Відповідно до статті 1 Закону для реструктуризації заборгованості громадяни укладають з підприємствами-надавачами житлово-комунальних послуг договори про щомісячне рівномірне погашення реструктуризованої заборгованості та своєчасну сплату поточних платежів за житлово-комунальні послуги.

При цьому загальна сума платежів, що вносяться громадянами на оплату поточних платежів та платежів на погашення реструктуризованої заборгованості, не повинна перевищувати 25 відсотків доходів, що визначаються при нарахуванні субсидій для працюючих громадян, і 20 відсотків - для пенсіонерів та інших осіб, які отримують будь-які види соціальної допомоги.

За умови, якщо доходів громадян, які уклали договори про реструктуризацію заборгованості, не вистачить на повне погашення цієї заборгованості, термін дії договору продовжується до повного її погашення.

Поки судом не встановлено, що до вимог кредитора настали наслідки впливу позовної давності, кредитор має право вимагати у боржника погашення всієї суми заборгованості навіть понад 3-ох років.

Особовий рахунок відкритий на конкретного споживача у підприємства-виконавця житлово-комунальних послуг є документом внутрішньогосподарського

обліку господарських операцій підприємства-виконавця і списання з цього внутрішнього господарського документа будь-яких сум є правом кредитора, тобто підприємства-виконавця.

### Список використаних джерел

1. Закону України «Про реструктуризацію заборгованості з квартирної плати, плати за житлово-комунальні послуги, спожиті газ та електроенергію» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

2. Цивільний кодекс України. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

**Жадан М.І.**

*к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування*

**Куріпка Т.Є.**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем бакалавр*

*Запорізький національний технічний університет*

*м. Запоріжжя, Україна*

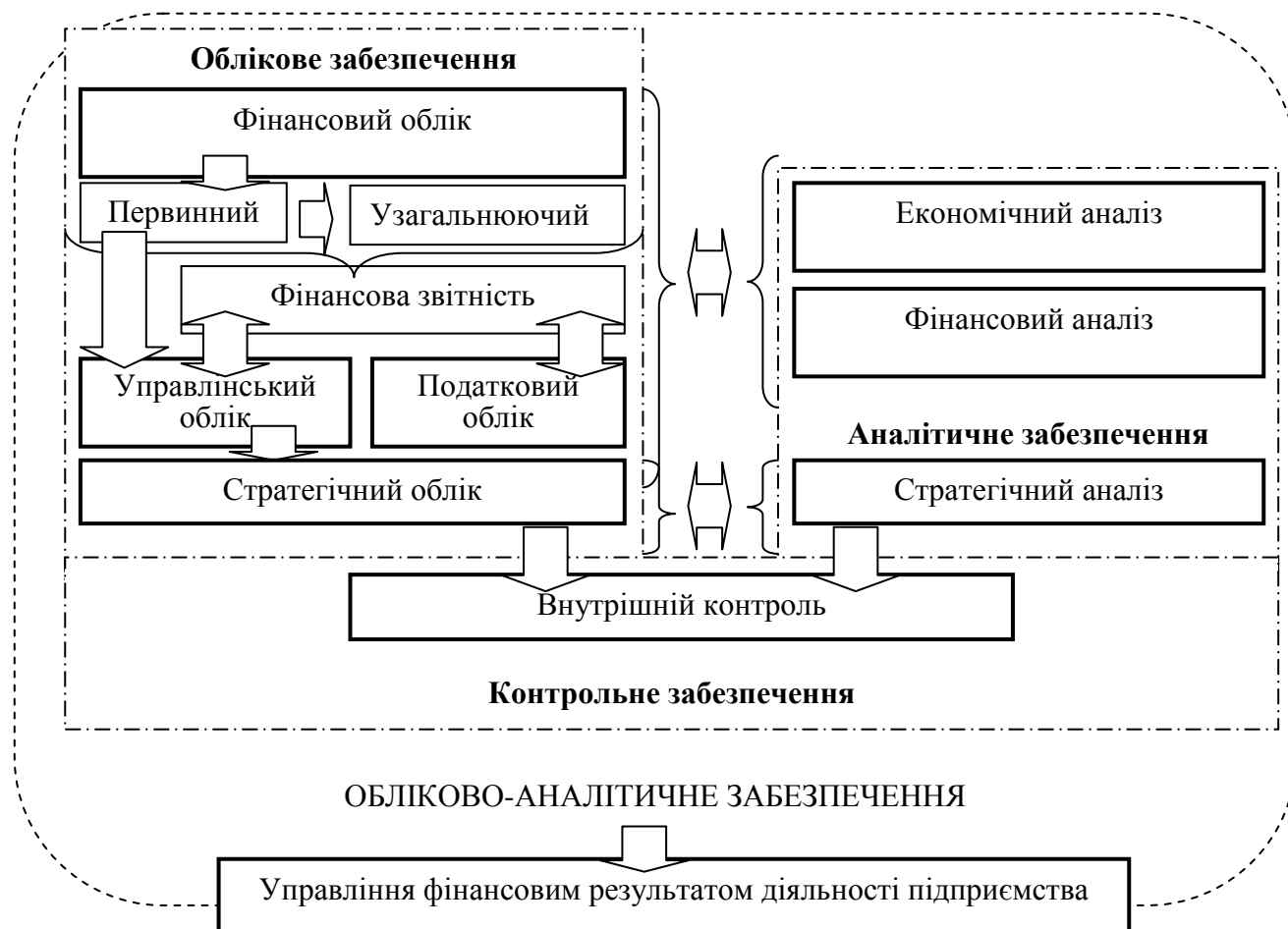
## **ПОБУДОВА СИСТЕМИ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ РЕЗУЛЬТАТОМ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА**

У сучасних умовах господарювання рушієм будь-якого бізнесу є інформація. Саме вона допомагає правильно оцінити умови бізнес-середовища, усвідомити та сформулювати цілі й завдання майбутньої діяльності, а також прийняти ефективні управлінські рішення. Інформація є визначальним чинником, що характеризує рівень безпеки бізнесу. Висока проінформованість керівників та менеджерів про бізнес-процеси й загрози дозволяє мінімізувати ризики та максимізувати прибуток [3, с.158].

В інформаційній системі підприємства лівова частка припадає на обліково-аналітичне забезпечення. Ключовим словом у словосполученні «обліково-аналітичне забезпечення» вважається слово «забезпечення». У словниках зазначається, що воно є похідним від слова забезпечувати і означає постачання чогось у достатній кількості, задоволення кого-, що-небудь у якихось потребах. У другому значенні – створення надійних умов для здійснення чого-небудь; гарантування чогось [1]. У Великому тлумачному словнику сучасної української мови наводиться визначення поняття «інформаційного забезпечення», як забезпечення необхідною інформацією [1]. Звідси термін «забезпечення» у контексті обліково-аналітичного слід розглядати як гарантування своєчасного формування та передачі якісної обліково-аналітичної інформації в рамках системи управління підприємством, а також зовнішнім користувачам [5, с.135].

Виходячи зі змістовного наповнення поняття «обліково-аналітичне забезпечення», приходимо до висновку, що обліково-аналітичне забезпечення має ознаки системи, а саме: цілісність, багатомірність (множина елементів системи), наявність прямих і зворотних зв'язків, структура, ієрархічність, емерджентність, взаємозв'язок із зовнішнім середовищем тощо.

Вхідним потоком обліково-аналітичного забезпечення є інформація про факти господарювання, зафіксована в первинних документах та відображена на рахунках з використанням елементів методу обліку. Через форми обліку, регістри та звітність вона передається до підсистеми аналізу та внутрішнього контролю, в результаті чого на виході має утворюватись інформація, необхідна для задоволення потреб управління [4, с.123]. Таким чином, схема побудови система формування обліково-аналітичного забезпечення процесу управління фінансовим результатом діяльності підприємства має набувати наступного вигляду (рис.1).



**Рисунок 1 - Запропонована схема побудови система формування обліково-аналітичного забезпечення процесу управління фінансовим результатом діяльності підприємства**

Отже, при такій сукупності та взаємозв'язках між елементами має досягатися синергетичний ефект функціонування системи обліково-аналітичного забезпечення. Його проявом має бути якісна інформація, що відповідатиме таким вимогам, як своєчасність, оперативність надходження і використання інформації у процесі контролю, повнота, деталізація, зрозумілість, аналітичність, релевантність, економічність інформації та її систематизованість [2, с.170].

З огляду на зазначене, перед власниками підприємств постає завдання організувати таку систему обліку та аналізу, яка забезпечить їх надійною, своєчасною, корисною інформацією про фінансово-господарську діяльність та

допоможе приймати обґрунтовані фінансові та управлінські рішення, спрямовані на забезпечення економічної стійкості підприємства.

### **Список використаних джерел**

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. І допов.) / Уклад. і голов. ред В.Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ “Перун”, 2005. – 1728 с.
2. Максимова В. Ф. Функціональний синергізм в управлінні підприємством / В. Ф. Максимова // Матеріали першої між нар. науково-практ. конфер. : Ужгород, 26-28 квітня 2010 р. / М-во освіти і науки України, Ужгородський національний університет; [відповід. ред. Й. Я. Даньків.] – Ужгород: УжНУ, 2010. – С. 169-171.
3. Мулик Я.І. Формування системи обліково-аналітичного забезпечення фінансової безпеки підприємств в умовах аграрного бізнесу /Я.І. Мулик// С.157-162.
4. Самбурська Н.І. Обліково-аналітичне забезпечення управління основними засобами: теорія і практика (на прикладі підприємств водопровідно-каналізаційного господарства): монографія / Н. І. Самбурська. – Полтава: РВВ ПУЕТ, 2015. – 289 с.
5. Штангрет А.М. Процес здійснення обліково-аналітичного забезпечення управління економічною безпекою підприємства /А.М. Штангрет// Наукові записки. – 2015. - №2(51). – С.133-140.

**Жадан М.І.**

*к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування*

**Незнамова А.М.**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем бакалавр*

*Запорізький національний технічний університет*

*м. Запоріжжя, Україна*

### **УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА**

Обліково-аналітичне забезпечення як джерело забезпечення управління економічною інформацією про фінансові результати потребує якісного оновлення організації бухгалтерського обліку [2, с.77].

Оновлення організації бухгалтерського обліку фінансових результатів, насамперед, має розпочинатись з окреслення правил і способів обліку в обліковій політиці, оскільки саме облікова політика забезпечує розвиток тих чи інших прийомів обробки облікової інформації.

Приступаючи до розробки облікової політики в частині обліку фінансових результатів діяльності підприємства, перш за все доцільно визначитись з переліком операцій, які належить документувати на даному підприємстві, потім з переліком документів, якими буде оформлюватись кожен вид операції, кількість примірників кожного документа та їхнє призначення, а також порядок складання кожного документа. Велике значення при цьому відіграє правильно спланований документообіг, тобто рух документів в обліковому процесі з моменту їхнього створення до передачі в архів. Рух документів має бути заздалегідь скоординованим

процесом пересування документів від однієї відповідальної особи до іншої згідно розробленого та затвердженого Графіка документообігу [5, с. 264].

Ще одним важливим елементом розробки облікової політики підприємства слід визнати розробку Робочого плану рахунків, який має містити всі необхідні розрізи аналітики з урахуванням вимог до складання звітності (як внутрішньої, так і зовнішньої) та переліку її показників, що дозволить уникнути витрачання зайвого часу на проведення додаткових вибірок з первинних документів для розрахунку даних звітності та забезпечить оперативну підготовку звітності, у тому числі про фінансові результати [2, с.79].

Оскільки Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій передбачено можливість самостійного вибору підприємством періодичності визначення фінансового результату, то обов'язковим елементом облікової політики підприємства також має стати обрання періодичності визначення фінансового результату. При виборі періодичності мають враховуватись потреби та вимоги щодо періодичності складання внутрішньої, фінансової, податкової та статистичної звітності.

При визначенні основних елементів облікової політики в частині формування внутрішньої звітності щодо фінансових результатів діяльності підприємства вважаємо особлива увага має бути відведена висвітленню (окрім методики ведення управлінського обліку доходів, витрат та фінансового результату) методиці обліку маржинального доходу. Для забезпечення раціональності організації процесу обліку маржинального доходу необхідно враховувати ряд факторів:

- визначення класифікаційних ознак маржинального доходу з метою використання їх в системі аналітичного обліку;
- класифікацію витрат для планування їх розміру, раціональної організації обліку, здійснення аналізу рівня та поведінки витрат;
- визначення статей калькуляції для забезпечення планування, бухгалтерського обліку та економічного аналізу для визначення резервів мінімізації витрат;
- здійснення прогнозних розрахунків фінансових результатів за видами діяльності.

Врахування впливу перелічених факторів, дозволить збільшити ефективність, дієвість одержаної інформації та правильність відображення в управлінському обліку зазначеного показника і здійснення на цій основі прогнозних розрахунків фінансових результатів за видами діяльності [1, с.121].

При визначенні основних елементів облікової політики в частині формування фінансової звітності щодо фінансових результатів діяльності підприємства доцільно визначитись з: методами оцінки і списання запасів; методами нарахування резерву сумнівних боргів і списання дебіторської заборгованості; методами нарахування амортизації необоротних активів; розмежуванням в обліку поточних витрат на ремонт та капітальні інвестиції; створенням резервів для забезпечення майбутніх витрат; визначенням нормальної виробничої потужності підприємства; переліком витрат обігу; визначенням методу обліку витрат і калькулювання; тривалістю операційного циклу; порядком відображення в обліку нарахування і виплати дивідендів тощо [4].

При визначенні основних елементів облікової політики в частині формування податкової звітності щодо фінансових результатів діяльності підприємства необхідно

визначитись з наявністю чи відсутністю потреби корегування фінансових результатів до оподаткування, оскільки згідно ст.137 ПКУ для платників податку, у яких річний дохід від будь-якої діяльності (за вирахуванням непрямих податків), визначений за правилами бухгалтерського обліку за останній річний звітний (податковий) період не перевищує двадцяти мільйонів гривень, об'єкт оподаткування може визначатися без коригування фінансового результату до оподаткування на усі різниці (крім від'ємного значення об'єкта оподаткування минулих податкових (звітних) років), визначені відповідно до положень розділу III «Податок на прибуток підприємств» ПКУ [3]. Якщо ж у платника, який прийняв рішення про незастосування коригувань фінансового результату до оподаткування на усі різниці (крім від'ємного значення об'єкта оподаткування минулих податкових (звітних) років), визначені відповідно до положень цього розділу, в будь-якому наступному році річний дохід (за вирахуванням непрямих податків), визначений за правилами бухгалтерського обліку за останній річний звітний (податковий) період перевищує двадцять мільйонів гривень, такий платник визначає об'єкт оподаткування починаючи з такого року шляхом коригування фінансового результату до оподаткування на усі різниці, визначені відповідно до положень розділу III ПКУ [3].

При визначенні основних елементів облікової політики в частині формування статистичної звітності щодо фінансових результатів діяльності підприємства необхідно визначитись з переліком показників оцінки результативності діяльності та методикою їх визначення, з вимогами до її складання та періодичністю подання.

Таким чином, облікова політика має бути спрямована на посилення ефективності системи бухгалтерського обліку в цілому та зокрема звітності про фінансові результати, яка виступає інформаційною базою для аналізу та внутрішнього контролю, а отже є підґрунтям прийняття управлінських рішень.

### **Список використаних джерел**

1. Войналович О.Л. Елементи облікової політики підприємства щодо маржинального доходу /О.Л. Войналович, Т.П. Назаренко// Міжнародний збірник наукових праць. – Випуск 2(20). – С. 120 -125.
2. Іваненко В.О. Організація бухгалтерського обліку фінансових результатів та торговельних підприємств /В.О. Іваненко, А.В. Мейш// Вісник ЖДТУ. – 2013. - №1(63). – С.75-82.
3. Податковий кодекс України. від 02.12.2010 р. № 2755-VI (із змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua/go/2755-17>.
4. Савченко А.М. Особливості облікової політики щодо обліку фінансових результатів на торговельних підприємствах /А.М. Савченко// [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.sworld.com.ua/konfer42>
5. Ягмур К.А. Наукове обґрунтування структури і змісту облікової політики щодо витрат на виробництво будівельної продукції / К.А. Ягмур // Вісник ДонНУЕТ. – 2009. – № 3 (43). – С. 258-267.

**Журавель С.М.**

*старший викладач кафедри охорони праці і навколишнього середовища*

Запорізький національний технічний університет

м. Запоріжжя, Україна

## **ВИЗНАЧЕННЯ, ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ТА НАСЛІДКИ ОСНОВНИХ ПОТЕНЦІЙНИХ НЕБЕЗПЕК ДЛЯ РОБІТНИКІВ ЕКОНОМІКО- ГУМАНІТАРНОГО НАПРЯМКУ**

В наш час на ринку праці України вагому частину займають працівники, які виконують роботи в економіко-гуманітарній сфері. Згідно законодавства України, питання з охорони праці їх стосуються в той самій мірі як і працівників інших напрямків. Робітників економіко-гуманітарного напрямку, незалежно від того, де розташоване їх робоче місце (наприклад, адміністративні будівлі, відділення банків, страхові чи будь які фінансові установи) можна віднести до офісних (кабінетних) працівників. Роботу таких працівників можна характеризувати як одноманітну, монотонну роботу, роботу з малою руховою активністю, яка належить до категорії робіт пов'язаної з використанням великих обсягів інформації, із частим прийняттям важливих і відповідальних рішень в умовах дефіциту часу, з безпосереднім контактом із людьми різних типів темпераменту. Використанням техніки, яку можна умовно поділити на дві групи:

- перша група - обладнання, яке безпосередньо забезпечує робочий процес (наприклад, комп'ютерна та різноманітна периферійна техніка при роботах в офісі);

- друга група - обладнання, яке підтримує комфортні умови праці (наприклад, опалювальні прилади, кондиціонери, іонізатори повітря для забезпечення оптимальних параметрів мікроклімату в приміщеннях).

При визначенні потенційних небезпек, які можуть виникнути на робочому місці слід враховувати, що приміщення де проводяться роботи можуть бути розташовані на території промислових підприємств. У цьому випадку до переліку основних потенційних небезпек, що присутні в офісних приміщеннях, слід додати потенційні небезпеки характерні для території цих підприємств (наприклад, наявність в атмосфері шкідливих речовин, які є продуктами технологічних процесів на підприємстві).

Є ряд потенційних небезпек які можуть спіткати працівників економіко-гуманітарного напрямку в будь якому офісному приміщенні незалежно від місця його розташування і вплинути на їх стан здоров'я, на працездатність і на весь робочий процес в цілому. До них можна віднести наступні:

а) ураження електричним струмом, у наслідок несправності електрообладнання, яке використовується під час виконання трудових обов'язків, невиконання правил техніки безпеки при користуванні електричним обладнанням, що може призвести до електротравм різного ступеню або навіть до летального наслідку.

б) недостатнє або надмірне освітлення робочих місць, в зв'язку з несправністю, або хибним вибором освітлювальних приладів, в зв'язку з неправильним розташуванням робочих місць по відношенню до джерел природного та штучного освітлення, що призводить до погіршення зору або ефекту засліплення.

в) ушкодження опорно-рухового апарату у працівників економіко-гуманітарної сфери, які більшу частину свого робочого часу проводять сидячи, працюючи з паперовими документами та використовуючи персональний комп'ютер пов'язані зі статичними навантаженнями на опорно-руховий апарат, нераціональною позою, малорухомістю (гіподинамією), недотриманням вимог ергономіки при організації робочого місця, що можуть призвести до кістково-м'язових захворювань.

г) нервово-психічні навантаження, через специфічність роботи працівників економіко-гуманітарної сфери, яка передбачає постійний контакт з клієнтами, колегами по роботі, керівництвом, контрагентами при вирішенні робочих питань (деякі з них можуть бути конфліктними, суперечливими). Подібний характер роботи може викликати емоційний дискомфорт, внутрішнє роздратування та емоційну нестабільність під час короткотривалих певних негативних ситуацій, що може призвести до захворювань нервової системи, зниження наснаги на працю та стресових станів.

д) вірогідність загоряння, в зв'язку з використанням несправного електрообладнання, обігрівачів з відкритим тентом, недотриманням, або порушенням правил протипожежної безпеки, відсутністю систем пожежної сигналізації і пожежогасіння, що призводить до пожежі.

Таким чином після визначення основних потенційних небезпек для робітників економіко-гуманітарного напрямку, система управління охорони праці у законодавчому порядку передбачає заходи щодо забезпечення безпеки, заходи щодо забезпечення виробничої санітарії та гігієни, заходи з пожежної безпеки, які забезпечують безпечні та комфортні умови праці.

**Панченко О.М.**

*к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування*

**Багнич О.В.**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем магістр*

Запорізький національний технічний університет

м. Запоріжжя, Україна

## **КОНТРОЛЬ ДОХОДІВ ТА ВИДАТКІВ МІСЦЕВОГО БЮДЖЕТУ**

Контроль виконання місцевих бюджетів має важливе значення у забезпеченні функціонування фінансового механізму органів місцевого самоврядування, що пояснюється дефіцитністю місцевих бюджетів, їх недоліками під час формування дохідної частини бюджету та рівнем порушень у використанні їх коштів.

Протягом 2016 року до бюджету міста надійшло доходів у сумі 689 900 930,04 грн.:

- надходження до загального фонду склали 576 995 486,74 грн., у тому числі надходження з державного бюджету у вигляді субвенцій – 145 306 791,62 грн.

- надходження до спеціального фонду – 112 905 443,30 грн.

В цілому бюджет міста Енергодар, за результатами 2016 року виконано:

- всього без урахування офіційних трансфертів з державного бюджету – 144,5% від уточненого планового показника;

- по загальному фонду без урахування офіційних трансфертів з державного бюджету – 144,9 % від уточненого планового показника;
- в цілому по бюджету – 131,8 % від уточненого планового показника;
- всього по загальному фонду – 129,8% від уточненого планового показника;
- всього по спеціальному фонду – 143,0% від річного планового показника.

Видаткова частина бюджету м. Енергодара на 2016 рік затверджена в обсязі 489 585 075 грн., у тому числі по загальному фонду бюджету в сумі 403 588 357 грн. та по спеціальному фонду бюджету в сумі 85 996 718 грн.

Протягом звітної періоду плановий обсяг видатків загального фонду бюджету збільшився на 35 267 101,08 грн. і становить 438 855 458,08 грн., в тому числі за рахунок:

- 1) затвердження дефіциту бюджету на суму вільного залишку бюджетних коштів – 35 858 541 грн.;
- 2) зменшення трансфертів з державного бюджету на 591 439,92 грн.

Досягнутий рівень надходжень доходів сприяв фінансуванню затверджених в бюджеті видатків. В першу чергу фінансувались захищені статті видатків бюджету, встановлені рішенням міської ради щодо бюджету міста на 2016 рік, а також видатки на проведення розрахунків за послуги зв'язку.

Видатки міського бюджету за 2016 рік здійснені на суму 502 252 516,40 грн., що становить 88,9% річних призначень, в тому числі по загальному фонду – 424 765 290,08 грн. або 96,8% річних призначень та по спеціальному фонду – 77 487 226,32грн. або 61,6% річних призначень.

У порівнянні з виконанням бюджету за 2015 рік обсяг видатків збільшився на 2 645 119,89 грн. або 0,5%, у тому числі по загальному фонду бюджету збільшився на 36 118 011,45 грн. або 9,3%, по спеціальному фонду бюджету зменшився на 33 472 891,56 грн. або 30,2%.

Найбільш питому вагу у видатках загального фонду бюджету міста за функціональною структурою займають кошти на фінансування установ освіти – 34,8%, кошти на соціальний захист та соціальне забезпечення – 15,7%, реверсна дотація – 13,9%, кошти на фінансування СМСЧ-1 у м. Енергодарі – 12,9%. Питома вага інших галузей в загальному обсязі видатків становить: органи місцевого самоврядування – 8,0%, житлово-комунальне господарство – 9,3%, культура і мистецтво – 3,7%, фізична культура і спорт – 0,5%, транспорт, дорожнє господарство – 0,8%, інші – 0,4%.

Найбільш питому вагу у видатках загального фонду бюджету міста за економічною структурою займають видатки на оплату праці з нарахуваннями – 48,4%, поточні трансферти органам державного управління інших рівнів – 13,9%, поточні трансферти населенню, виплата пенсій – 14,7%, субсидії та поточні трансферти підприємствам (установам, організаціям) – 10,0%, придбання товарів і послуг – 4,4%, оплату комунальних послуг та енергоносіїв – 3,3%, продукти харчування – 3,2%, придбання медикаментів – 0,7%, інші – 1,4%. На фінансування захищених статей видатків по загальному фонду бюджету спрямовано 357 597 159,04 грн. або 84,2% загального обсягу видатків.

Загальна сума кредиторської заборгованості станом на 01.01.2017 склала 1 359 149,48грн., в тому числі по загальному фонду бюджету – 1 359 149,48 грн.

Заборгованість за поточними трансфертами та соціальним забезпеченням по загальному фонду на суму 1 359 149,48 грн. створена внаслідок недостатнього фінансування з державного бюджету, за рахунок коштів міського бюджету кредиторська заборгованість відсутня.

Загальна сума дебіторської заборгованості станом на 01.01.2017 склала 600 028,14 грн., в тому числі по загальному фонду – 73 307,76 грн.

Виконання загального фонду склало 121,0% від затвердженого та 129,8% від уточненого планового показника.

По податку та збору на доходи фізичних осіб за 2016 рік надходження склали 262 830 834,89 грн., або 136,3% від затвердженого планового показника. Розрахунок податку та збору на доходи фізичних осіб на 2016 рік проводився з урахуванням прогнозного обсягу фонду оплати праці на підприємствах міста та фактичних надходжень за 2012-2015 роки. У порівнянні з відповідним періодом минулого року надходження збільшились на 74 355 546,94 грн., або на 39,5%. Збільшення надходжень пов'язано зі збільшенням ставки податку та ростом заробітної плати на підприємствах міста.

За 2016 рік показник по податку на прибуток підприємств становить 354 206,64 грн., або 36,3% від затвердженого планового показника. Внаслідок погіршення фінансово-економічного стану КП «Підприємство комунальної власності» висновками №129-132 від 16.08.2016 та висновками №176-179 від 17.11.2016 з бюджету міста повернено помилково та/або надміру сплачених сум грошових зобов'язань з податку на прибуток підприємств на загальну суму 564 927,94 грн. У порівнянні з відповідним періодом минулого року надходження зменшились на 2 144 984,15 грн., або на 119,8%.

Надходження акцизного податку з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю підакцизних товарів за 2016 рік становлять 14 732 031,43 грн., або 122,8% від затвердженого планового показника. Планування надходжень проводилося на підставі наданих Енергодарською об'єднаною державною податковою інспекцією розрахунків. У порівнянні з відповідним періодом минулого року надходження збільшились на 4 630 821,69 грн., або на 45,8%.

Надходження місцевих податків за 2016 рік становлять 117 996 038,49 грн., або 131,7% від затвердженого планового показника.

Відповідно до вимог Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28.02.02 № 228 із змінами, згідно з затвердженою програмою перевірки у травні поточного року проведені перевірки правильності складання та затвердження кошторисів і планів асигнувань бюджетних установ, що утримуються за рахунок коштів місцевих бюджетів на 2016 рік.

Завищення асигнувань або незабезпеченості асигнуваннями кошторисів бюджетних установ на поточний рік не виявлено. Це зумовлено тим, що при складанні та затвердженні бюджету міста на 2016 рік фінансовим управлінням були проведені детальні перевірки розрахунків до бюджетних запитів та проектів кошторисів.

Отже, факт завищення асигнувань попереджається до затвердження кошторисів. Всі зауваження щодо перевірки кошторисів бюджетних установ на 2016 рік були викладені у довідках про перевірки, головним розпорядникам коштів міського

бюджету наданий термін для виправлення зауважень та недоліків. На даний час всі зауваження по результатам перевірки кошторисів на 2016 рік усунені.

**Тіховська Т.М.**

*к.е.н., доцент кафедри ПТ та БД*

Запорізький національний технічний університет

м. Запоріжжя, Україна

## **ЗАПОБІГАННЯ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВАМИ СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ**

З урахуванням підписання Україною Угоди про асоціації з ЄС, реалії України вимагають визначення базових орієнтирів кореляції цілей регіонального розвитку України та ЄС [1]. Пріоритетного значення для ЄС набирає міжрегіональне та транснаціональне співпраця. З урахуванням вищеназаних тенденцій зростає роль такої раніше менш значущою галузі як сфера обслуговування в цілому, так і ряд її підгалузей.

Так, наприклад, сфера готельно-ресторанних послуг України перебуває в складних умовах. Криза, стан економіки, погіршення міжнародних зв'язків, ситуація на Сході країни несприятливо впливають на індустрію туризму і відпочинку, а отже, на сферу послуг в цілому. Розширення бізнесу цього сектора є майже неможливим, конкурентна боротьба загострюється, кількість клієнтів постійно зменшується [2]. Економічна сутність готельної діяльності полягає у тому, що вона, як будь-яка сфера послуг має нематеріальний характер. Результатом виробничо-господарської діяльності готелів є не «готовий продукт», а пропозиція послуг і сервісу. Проте для експлуатації продукту сфери послуг необхідно наявність грошових коштів і, як наслідок, грамотне управління грошовими потоками. Відсутність такого збалансованого управління фінансами може привести не тільки до збиткового ведення господарської діяльності, а й до банкрутства. Одна з перших ознак руху до банкрутства – спад прибутковості фірми нижче за вартість її капіталу. Причини банкрутства можуть бути як зовнішніми, так і внутрішніми.

В статті розглянуто, як можна запобігти впливу внутрішніх факторів банкрутства, що є наслідком браку контролю грошових потоків.

Питаннями управління грошових потоків підприємств займались, зокрема, свої роботи такі вітчизняні та зарубіжні вчені: Гроппеллі Дж., Нихкбахт Р. [3], В. А. Бланк [4], А. М. Поддєрьогін .

Фінанси підприємства безпосередньо пов'язані з рухом грошових коштів. Саме тому досить часто поняття «фінанси підприємства» ототожнюють з грошовими коштами, наявними фінансовими ресурсами. Однак самі кошти не розкривають поняття «фінанси», якщо не з'ясувати суті економічної природи останніх. Такими загальними властивостями, які лежать в основі фінансів, є закономірності відтворювального процесу та грошові відносини, які виникають між учасниками суспільного виробництва на всіх стадіях процесу відтворення, на всіх рівнях господарювання

Вітчизняні практики фінансового менеджменту на сьогодні в основному управління грошовими потоками пов'язують з визначенням їх обсягу відносним методом. Це здійснюється в процесі формування річної фінансової звітності, яка, відповідно до стандартів Національного обліку і фінансової звітності, містить звіт про рух грошових коштів, де чистий грошовий потік з операційної діяльності визначається відносним методом, а незначні обсяги грошових потоків від інвестиційної та фінансової діяльності не вимагають формування спеціальної інформаційної бази щодо їх оцінки прямим методом. Таке обмежене впровадження даної категорії в систему об'єктів фінансового управління не дозволяє підприємствам підвищувати якість фінансового управління. Однак, найбільш складною і найменш придатною сферою управління грошовими потоками є планування їх руху. В наукових працях вчених проблеми сфери готельно-ресторанних послуг досліджуються переважно в аспекті управління взаємовідносинами з споживачами послуг, розширення спектра послуг і підвищення їх якості, але мало уваги приділяється питанням щоденного оперативного управління грошовими потоками

Грошовий потік готельно-ресторанного комплексу можна розглядати як сукупність надходжень і виплат всіх грошових коштів від господарської діяльності комплексу. Треба враховувати, що на рух грошових коштів впливають такі фактори, як час, ризик і ліквідність.

Готельно-ресторанні комплекси взаємодіють з контрагентами щодня. Тому для управлінського обліку доцільно запровадити щоденний платіжний календар, який у динаміці показує рух грошових потоків кількісно відображає всі стадії процесу формування, розподілу і використання грошових коштів. Іншими словами, в календарі вказані дати і розмір невідкладних платежів, а так само наявність грошових коштів по цим статтям наростаючим підсумком. Такий документ показує, які суми підприємство може відволікати, а які – ні до тих пір, поки не розрахується з бюджетом, контрагентами та працівниками.

Таким чином, на підприємствах готельно-ресторанного комплексу для їх успішного функціонування необхідно ввести оперативний щоденний контроль фінансової діяльності.

### **Список використаних джерел**

1. Світлана Біла / Пріоритети регіонального розвитку ЄС до 2020 року та виклики щодо реформування регіональної політики в Україні/ С.Біла// Conference Proceedings of the 5th International Scientific Conference Problems and Prospects of Territories' Socio-Economic Development (April 14 – 17, 2016, Opole, Poland). The Academy of Management and Administration on Opole, 2016. – Opole, Poland, April 14 – 17, 2016. – С. 12 – 15.
2. Моголова А.Ю. Особливості маркетингу у готельно-ресторанному бізнесі / А.Ю. Моголова, В.О. Бодашко // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки. – 2016. – Вип. 17, Ч.2. – С.72-75.
3. Гроппеллі Дж., Ніхкбахт Г. Фінанси. К.: «Хвиля –Прес» 1998. – 340 с.
4. Бланк І.А. Основи фінансового менеджмента. – в 2-х т. Т.1. - К.: Ельга, 2004. – 590 с.

## СЕКЦІЯ 6 ЕКОНОМІЧНІ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ФІНАНСОВО- КРЕДИТНІ ВІДНОСИНИ

**Андросова О.Ф.,**

*к.е.н., доцент кафедри ФБСС*

**Волощук Т.В.,**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем магістр*

Запорізький національний технічний університет

м. Запоріжжя, Україна

### ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Український ринок банківських послуг підлягає змінам, як якісним так і кількісним. Питання сучасного стану ринку банківських послуг, виявлення та аналіз проблем його функціонування є актуальною та життєво необхідною задачею, вирішенням якої мають займатися не тільки теоретики, а й практики.

Ринок банківських послуг – це специфічна сфера ринкових відносин, яка забезпечує попит і пропозицію на послуги банків, направлені на стимулювання банківських операцій з метою задоволення потреб клієнтів[1, с.150].

На сьогодні серед проблем ринку банківських послуг слід відмітити: нестабільність банківської системи, недостатня прозорість діяльності банківських установ, відсутність довіри до банків, незбалансованість регіонального розвитку ринку банківських послуг, недостатнє використання новітніх методів управління банківською діяльністю, недостатній розвиток інноваційних та нетрадиційних напрямків банківської діяльності та ін.

Минулий 2016 рік став для банківської системи України серйозним випробуванням. Перелік чинних банків скоротився ще на кілька десятків, і «здорових» фінустанов в країні менше сотні. Очищення банківської сфери не завжди проходило спокійно, закриття декількох банків супроводжувалося скандалами. Наприклад, з банком «Михайлівський» який виявився замішаним в махінаціях з грошима вкладників, а також «ПриватБанком», що перейшов у власність держави[2].

У 2016 році зафіксовано історично високий збиток банківського сектору – 159 млрд.грн., що зумовлено резервуванням кредитного портфеля «ПриватБанку». Станом на 1 січня 2017 року, в Україні налічувалося 96 банків, що на 21 одиницю менше ніж роком раніше (117 банків станом на 01.01.2016 року).

Комерційні банки в процесі здійснення своїх операцій (пасивних, активних і розрахунково-касових) надають різного роду послуги – приймання вкладів, надання кредитів, відкриття та ведення рахунків, операції за грошовими вимогами, лізингові операції, операції з валютними цінностями, тощо.

Перехід «Приватбанку» в державну власність наприкінці грудня суттєво змінив структуру банківського сектору: частка державних банків у чистих активах збільшилася до 51.3% (з 28.1% на початку 2016 року), за депозитами населення – майже утричі, до 59.5%. Протягом 2016 року 17 банків було оголошено

неплатоспроможними, ще 4 було ліквідовано за рішенням акціонерів. Відтак концентрація зросла – частка 20 найбільших банків у чистих активах за рік збільшилася на 3.0 в.п. до 89.4% [3, с.1].

Нове кредитування було обмеженим у першому півріччі 2016 року, але дещо поживалося у другій половині року, значною мірою у результаті кредитування держмонополій державними банками. Валові гривневі кредити суб'єктам господарювання зросли на 87 млрд. грн. (+27%), а в іноземній валюті скоротилися на 4.1 млрд. дол. США у еквіваленті, що частково пояснюється перекредитуванням у гривні. Кредитування населення також зменшилося. За слабого кредитування банки нарощували портфель державних цінних паперів [3, с.1].

У 2016 році обсяг зобов'язань платоспроможних банків значно не змінився. Нові депозити населення та бізнесу замінили кредити НБУ та частину субординованих боргів та міжбанківських кредитів, які було переведено у капітал. Ліквідність платоспроможних банків покращувалася, що давало змогу повертати кредити НБУ. Частка кредитів НБУ скоротилася до 2.0% зобов'язань. У 2016 році найвищим темпом зростали депозити бізнесу у держбанках (без урахування «Приватбанку») – 33.4% та 52.9% у національній та іноземній валюті відповідно [3, с.6].

Виведення банків з ринку та оптимізація двома найбільшими банками мережі структурних підрозділів призвели до суттєвого скорочення кількості відділень (до 10.3 тис. одиниць) протягом року. Найбільше нових платіжних карток випустив «Приватбанк» та інші державні банки. Розвиток платіжної інфраструктури банками-лідерами компенсував втрати від виведення фінустанов із ринку. Кількість банкоматів зросла незначно до 33.8 тис. од. Мережа платіжних терміналів розвивалася більш динамічно, на 25.4 тис. одиниць за рік [3, с.3].

На сьогодні, сучасний банк є не лише кредитно-розрахунковою установою, а позиціонує себе в результаті структурних змін ринку фінансових послуг як універсальний фінансово-кредитний комплекс, що забезпечує своїх клієнтів такими видами послуг: фондові, консультаційні, інвестиційні, система «клієнт-банк», пластикові технології, інтернет-банкінг, факторингові, грошові перекази, лізингові, традиційні кредитно-депозитні послуги [1].

Конкуренція між банківськими установами на ринку банківських послуг, змушує їх застосовувати більш якісні та унікальні послуги. Банки одним із напрямів диверсифікації своєї діяльності використовують таку послугу, як факторинг.

На жаль, темпи розвитку факторингових послуг у вітчизняних банках значно поступаються закордонним, але популярність даного виду послуг зростає, що становить конкуренцію кредитним послугам банків, які в свою чергу, мають значно вищі процентні ставки [1].

За очікуваннями НБУ, протягом 2017 року триватиме «перезавантаження» банківського сектору. Після значних потрясінь попередніх років банки розпочинають довгострокове планування, впроваджують нові підходи до ризик-менеджменту, шукають нових клієнтів. Завершення очищення банківського сектору та прийнятні макроекономічні умови сприятимуть поверненню коштів населення та бізнесу. Темпи приросту вкладів значно прискоряться порівняно з 2016 роком. Вирішення проблеми платоспроможності «Приватбанку», який пропонував вкрай високі проценти закладами населення, закладає передумови для суттєвого зниження депозитних ставок та здешевлення кредитів протягом 2017 року. Ключовим

завданням банків у поточному році стане відновлення кредитування реального сектору та домогосподарств. Боргове навантаження підприємств-позичальників поступово нормалізується завдяки зростанню доходів та прибутків, проте якісних позичальників із прозорою фінансовою звітністю усе ще мало. Банки налаштовані оптимістично: за даними опитування НБУ понад 70% фінустанов очікують на зростання кредитного портфеля підприємств протягом наступних 12 місяців. Актуальним залишається питання посилення прав кредиторів – прогрес у попередніх роках був практично непомітним[4].

Як на нашу думку, необхідно вжити такі заходи щодо вирішення проблем ринку банківських послуг: удосконалення нормативної бази та підвищення ефективності контролю й нагляду за діяльністю банківських установ, зміцнення конкурентоспроможності вітчизняного ринку банківських послуг, максимальне задоволення вимог споживачів банківських послуг, впровадження та використання в діяльності банків новітніх технологій та методів управління банківськими послугами, створення умов для інтеграції банківської системи у світовий фінансовий простір, урахування та використання закордонного досвіду щодо покращення якості та надійності корпоративного управління.

### **Список використаних джерел**

1. Шевцова М.Ю. Ринок банківських послуг: динаміка розвитку та сегментації / М.Ю. Шевцова, Ю.О. Солодовник // Вісник Дніпропетровського університету. – 2011. – Вип. 5(2). – С.149-155.
2. Що чекає на банки України 2017 року: прогнози експертів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukr.segodnya.ua/economics/finance/chto-zhdet-banki-ukrainy-v-2017-godu-prognozy-ekspertov-786829.html>
3. Огляд банківського сектору, випуск 2, лютий 2017 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=43633516>

**Андросова О.Ф.,**

*к.е.н., доцент кафедри ФБСС*

**Дворецька К.С.,**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем магістр*

*Запорізький національний технічний університет*

*м. Запоріжжя, Україна*

### **ДЕПОЗИТНА ПОЛІТИКА КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ ЯК ОСНОВА ЗАЛУЧЕННЯ РЕСУРСІВ**

Актуальність даної теми полягає у тому, що першочерговою задачею банківських установ є залучення ресурсів, які забезпечують його ефективну та стабільну роботу. Саме завдяки залученим ресурсам банк здійснює свої активні операції та надає послуги у наслідок чого отримує прибуток. Беручи до уваги те, що депозити є важливою складовою залучених ресурсів комерційного банку, пошук та розробка методів регулювання відносин між банком та клієнтом, полягає у оптимізації депозитної політики банку.

Депозитна політика комерційного банку є складним поняттям, тому у сучасній науковій літературі не існує чіткого визначення. Однак, більша кількість науковців та дослідників визначають, що депозитна політика комерційного банку – це комплекс певних заходів банку, щодо формування високоякісних послуг з надання депозитів та різноманітних форм залучення коштів з метою гарантування стабільної роботи банку та його конкурентоспроможності на фінансовому ринку [1, стр.916]. Слід звернути увагу і на те, що деякі науковці пропонують розглядати депозитну політику не лише як стратегію окремого банку в організації депозитного процесу (тобто на мікрорівні), а і на макрорівні, де депозитна політика трактується як комплекс дій для забезпечення позичкового фонду [2, стр.115].

Основною задачею депозитної політики є визначення пріоритетних напрямків розвитку діяльності банку у сфері залучення та акумулювання грошових коштів та удосконалення системи депозитування в цілому. Базою для вивчення та модернізації депозитної політики є статистична та фінансова звітність банку, де визначається рівень розвитку відносин банку з клієнтами, та потенційні можливості для їх удосконалення.

Факторами, що впливають на депозитну політику банку є: стан фінансового ринку; рівень інфляції; попит на банківські послуги; цінова політика банку та спектр послуг; рівень досвіду персоналу банку та інше.

На сучасному етапі розвитку економіки банківський сектор України у процесі реформування 2014-2016рр. зіткнувся з низкою проблем, не лише загальноекономічного характеру, а і проблем породжених неправильною політикою регулятора, тобто Національного банку України. Серед найбільш важливих можна виділити:

1. Скорочення числа банків;
2. Зростання недовіри серед населення до банківських установ;
3. Девальвація національної грошової одиниці;
4. Високий рівень ризиків, пов'язаних з банківськими послугами [3].

Станом на 01.10.2016 в Україні рейтинг найбільших банків за депозитами фізичних осіб та юридичних осіб має наступний вигляд (табл.1) [4]:

**Таблиця 1 - Рейтинг українських банків за депозитами**

№	Назва банку	За депозитами для фізичних осіб	№	Назва банку	За депозитами для юридичних осіб
		Сума, тис.грн.			Сума, тис.грн.
1	Приватбанк	155 192 576,00	1	Ощадбанк	66 621 534,00
2	Ощадбанк	61 988 279,00	2	Укресимбанк	55 208 625,00
3	Укресимбанк	24 407 280,00	3	Приватбанк	40 696 294,00
4	Райффайзен Банк Аваль	16 014 607,00	4	Укргазбанк	37 930 806,00
5	Укрсоцбанк	15 164 073,00	5	Райффайзен Банк Аваль	24 636 912,00
6	Альфа-банк	14 770 919,00	6	УкрСиббанк	22 006 604,00
7	ПУМБ	14 600 844,00	7	КредиАгриколь Банк	18 805 041,00
8	Укргазбанк	12 205 704,00	8	СИТИбанк	17 665 191,00
9	Сбербанк РФ	11 076 721,00	9	ПУМБ	16 479 016,00
10	УкрСиббанк	10 988 061,00	10	Альфа-банк	12 341 143,00

Виходячи з вищезазначеного можна сказати, що для ефективного підвищення рівня депозитної політики комерційних банків України необхідно використовувати наступні напрямки:

- вдосконалення нормативно-правової бази, що регулює діяльність банків у сфері депозитної політики;
- створення інформаційної системи доступності та правдивості інформації про основні економічні показники банківської діяльності;
- впровадження нової, більш спрощеної, системи відкриття, ведення та закриття депозитних рахунків;
- підвищення рівня якості обслуговування клієнтів та підвищення рівня кваліфікації персоналу банківської установи;
- створення вигідних умов для активізації застосування банками цінових та нецінових методів маркетингової політики, що надає можливість запропонувати комплекс високоякісних послуг та інше [5, стр.282].

#### **Список використаних джерел:**

1. Аванесова Н.Е. Депозитна політика комерційного банку: теоретико-методологічні засади [Текст]/ Н.Е.Аванесова, Ю.О.Арестова // Вісник МНУ – 2015 – Випуск 8 – С.916-918.
2. Стойка В.С. Теоретичні підходи до визначення поняття «депозитна політика» та особливості її формування в комерційних банках [Текст]/ В.С.Стойка // Економіка – 2014 – Випуск 3 – С.114-116.
3. Банківський сектор України: реалії та перспективи [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://vashbankir.com>.
4. Рейтинг банків України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://forinsurer.com/ratings/banks>.
5. Матлага Л.О. Проблеми та тенденції розвитку депозитної політики банківських установ України [Текст] / Л.О.Матлага, П.В. Васирина // Економічний аналіз: зб.наук.праць - 2014 – Том №15. - №1. – С.274-283.

**Андросова О.Ф.,**

*к.е.н., доцент кафедри ФБСС*

**Лашенко А.О.,**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем магістр*

*Запорізький національний технічний університет*

*м. Запоріжжя, Україна*

### **МЕТОДИКА ОЦІНКИ КОМЕРЦІЙНИМИ БАНКАМИ УКРАЇНИ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПОЗИЧАЛЬНИКІВ У ПРОЦЕСІ КРЕДИТУВАННЯ ЇХНІХ СПОЖИВЧИХ ПОТРЕБ**

У сучасному економічному просторі відсутній єдиний підхід до визначення кредитоспроможності позичальника банку (фізичної особи) при наданні споживчого кредиту, а відтак, банки самостійно визначають власну кредитну політику у даному сегменті.

Актуальність теми полягає у тому, що використання ефективних методик оцінки кредитоспроможності фізичної особи забезпечить зменшення наявних і можливих кредитних ризиків і покращить якість кредитного портфеля в цілому.

Для оцінки кредитоспроможності позичальника – фізичної особи банки визначають сукупність показників і встановлюють їх критеріальні значення залежно від виду кредиту (на придбання або будівництво житла, придбання транспортних засобів, товарів тривалого використання, на інші потреби), його обсягу й строку, виду забезпечення (застави) за кредитом[3, с. 57].

При оцінці кредитоспроможності фізичних осіб банками, зазвичай, використовуються наступні методики:

– скорингові моделі. Скоринг представляє собою математичні або статистичні моделі, суть яких полягає у встановленні якісних (загальний матеріальний стан, сімейний стан, вік і стан здоров'я, кредитна історія) та кількісних (сукупний чистий дохід, рахунки у банках, коефіцієнти платоспроможності) показників, що характеризують позичальника й надання кожній з позицій відповідного балу. Сума набраних балів (після множення кожної оцінки на відповідний коефіцієнт) визначає рейтинг надійності фізичної особи. На практиці саме ця методика є найпоширенішою;

– методика визначення платоспроможності. Дана процедура передбачає розрахунок коефіцієнта поточної платоспроможності (КПП), який характеризує поточний фінансовий стан позичальника і показує відношення сукупних доходів позичальника до його щомісячних витрат.

При цьому сукупний чистий дохід позичальника визначається як різниця між щомісячними очікуваними сукупними доходами позичальника (у т.ч. поручителя) та сукупними витратами та зобов'язаннями (щомісячний мінімальний рівень сукупних витрат позичальника не може бути меншим за визначену банком суму для конкретного кредитного продукту[1, с. 269].

Чим вище значення коефіцієнта КПП, тим краще фінансовий стан позичальника. У разі, якщо частка щомісячних витрат позичальника в його доході становить більше визначених кредитною політикою банку подальший розгляд питання про надання кредиту припиняється;

– андеррайтинг. Тут застосовується системний підхід до аналізу позичальника. Насамперед, банк цікавлять наявні та майбутні доходи позивача. Позитивна сторона цієї методики — можливість банку виробити до будь-якого потенційного позичальника індивідуальний підхід, за якого буде враховано необхідну кількість характеристик[3, с.59];

– оцінка кредитної історії, яка базується на вивченні сукупності інформації про позичальника, відомостей про виконання ним зобов'язань за кредитними угодами та іншої додаткової інформації.

За результатами визначення фінансового стану фізичної особи згідно Положення «Про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями» здійснюється класифікація позичальника за класами, у тому числі з урахуванням фактора своєчасності сплати боргу; відбувається оформлення угоди або відмова позивачу.

Варто відзначити, що аналіз кредитоспроможності проводиться як по позичальнику так і по його поручителю[2, с. 314].

Враховуючи економіко-політичне становище України надаємо такі пропозиції стосовно оптимізації порядку визначення кредитоспроможності клієнта (фізичної особи) з боку держави на грошово-кредитну політику:

- встановити НБУ загальні критерії для визначення кредитоспроможності позичальників за міжнародними стандартами;
- визначити вимоги щодо розрахунку коефіцієнтів імовірності банкрутства позичальників;
- розробити методичні основи кредитного аналізу;
- побудувати єдиний рейтинг надійності позичальників.

Таким чином, зазначена методика оцінки кредитоспроможності позичальника – фізичної особи, як при споживчому кредитуванні, так і інших видах надання позик, дозволить знизити рівень кредитного ризику і відкриє нові горизонти для реалізації кредитної політики, та в цілому розширить клієнтську базу комерційних банків.

### **Список використаних джерел**

1. Владичин У. В. Банківське кредитування: Навчальний посібник/ За ред. д.е.н., проф. С. К. Реверчука. – К.: Атіка, 2008. — 648 с.
2. Герасимович А. М. Проблеми аналітичної оцінки банківських методик визначення кредитоспроможності позичальника-фізичної особи [Електронний ресурс] / А. М. Герасимович // Вісник ЖДТУ. – 2012. – № 3 (61). – С. 313-315. – Режим доступу: [www.ven.ztu.edu.ua/article/viewFile/44517/40782](http://www.ven.ztu.edu.ua/article/viewFile/44517/40782).
3. Цугунян А. М. Оцінка кредитоспроможності позичальника та шляхи її вдосконалення [Електронний ресурс] / А. М. Цугунян // Фінанси, банки, інвестиції – 2014 – №1. – С. 57-62. – Режим доступу: [www.fbi.crimea.edu/arhiv/2014/nv\\_1-2014/010tcugun.pdf](http://www.fbi.crimea.edu/arhiv/2014/nv_1-2014/010tcugun.pdf).

**Бабенко-Левада В.Г.,**  
*к.е.н., доцент кафедри ФБСС*  
**Білик О.О.,**

*здобувач вищої освіти за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавр*  
Запорізький національний технічний університет  
м. Запоріжжя, Україна

### **ФІНАНСОВІ ІНТЕРНЕТ ПІРАМІДИ ЯК НАЙПОШИРЕНІШИЙ ВИД НЕРЕГУЛЬОВАНИХ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ**

Ринок фінансових послуг – сукупність економічних відносин, які виникають між його учасниками при формуванні попиту і пропозиції на послуги, пов'язані зі здійсненням операції із фінансовими активами. За видами фінансові послуги поділяються на регульовані та нерегульовані. Нерегульовані фінансові послуги, що «відзначилися» в Україні: колекторська діяльність; кредитне посередництво; схеми Понці, фінансові піраміди.

Схема Понці – це тип фінансового шахрайства, що передбачає виплату існуючим інвесторам фіктивних прибутків за рахунок коштів, внесених новими інвесторами.

Організатори схем Понці часто залучають нових інвесторів, обіцяючи здійснення інвестицій, які принесуть великі доходи з незначним ризиком чи його відсутністю [1].

Фінансова піраміда — це спосіб забезпечення доходу учасникам структури за рахунок постійного залучення коштів. Дохід першим учасникам піраміди виплачується за рахунок внесків наступних учасників.

Головною відмінністю фінансової піраміди від MLM є наявність у компанії мережевого маркетингу товару, що має споживчу цінність і реальну ціну.

Перші пірамідальні структури у світі: «тюльпанна лихоманка» в Голландії; Британська Компанія південних морів, очолювана Робертом Харлі; фінансова піраміда Джона Ло; банк Rente Viagere Терези Ембер.

В Україні за часів незалежності з пірамідальних фінансових структур найпоширенішими були депозитні установи, що залучають гроші та обіцяють високі процентні ставки, установи, які надають кредити, обіцяючи навіть безпроцентні кредити, інтернет он-лайн брокери і піраміди, які були засновані на проектах з галузі будівництва [2].

Найбільші фінансові піраміди в Україні: ТК «Меркурій», ЗАТ «Український будинок Селенга», Недержавна пенсійна фундація «Оберіг», МММ, «Еліта-центр», МММ-2011/12, NewPro, «Кінгз капітал». З них лідером була МММ (засновник Сергій Мавроді, 3-5 млн. потерпілих

Піраміди працюють за шахрайською схемою. Ви робите внесок в піраміду- ваші гроші розподіляються між іншими учасниками. Щоб заробити самому, потрібно залучати нових вкладників. З їхніх грошей і буде складатися ваш прибуток. Чим більше нових учасників ви запросите, тим більше заробите.

Піраміда і ваш прибуток зростає, поки в систему приходять нові учасники. Як тільки список нових вкладників перестане поповнюватися, фінансова піраміда розвалиться - і ви втратите гроші [3].

Список популярних фінансових пірамід в 2017 році ;

-класичні піраміди на кшталт МММ, де гроші переходять від одного учасника до іншого.;

-лжеінвестори, які пропонують посередництво для торгівлі на ринку Forex. Зазвичай такі компанії прикидаються трейдерам, але самі діють за класичною схемою: збирають гроші у одних вкладників і віддають іншим;

-замасковані піраміди, які прикидаються мережевим маркетингом: продають сумнівні біодобавки, косметику і спортивні браслети. Тут працює схожа схема: чим більше приведеш нових продавців, тим більше заробиш. Особисті продажі ролі не грають.

В Україні немає заборони на компанії схожі на інтернет-піраміди. Закон забороняє лише проекти, які не ведуть офіційно інвестиційної діяльності та весь прибуток вкладникам виплачують за рахунок нових учасників. Значним кроком до регулювання вітчизняних фінансових пірамід стало те, що 19 листопада 2013 року Верховна Рада України прийняла за основу законопроект №2700 «Про заборону фінансових пірамід в Україні».

Тому іноді піраміди маскуються під законні компанії, які займаються мережевим маркетингом (МЛМ). У таких компаніях працює та ж схема, що і в звичайних пірамідах. Тільки тут ви не просто вкладаєте гроші в піраміду, а купуєте який-небудь дешевий непотріб для перепродажу[4].

Насправді шукати покупців не треба. На відміну від чесних МЛМ-компаній пірамід наплювати на ваші продажі. Продукція - це прикриття: нікому не потрібні чарівні браслети і диво-прилади. Основну винагороду ви отримуєте за залучення нових продавців.

До «законних пірамід» складно причепитися: вони платять податки, у них є товари і покупці. Під заборону потрапляють тільки класичні піраміди, весь заробіток яких залежить від залучення нових учасників, а не від реалізації продукції.

Законопроект №0959 від 27 листопада 2014 року «Про заборону фінансових пірамід в Україні» згідно з законом «Фінансовою пірамідою є діяльність по залученню і/або використання фінансових активів (грошових коштів, цінних паперів, боргових зобов'язань та прав вимоги боргу, що не віднесені до цінних паперів), якщо при цьому є виплата матеріальної винагороди (доходу, премії) особам, фінансові активи яких були залучені раніше, яке здійснюється за рахунок залучення фінансових активів від інших осіб та/або перерозподілу таких активів між раніше залученими особами» За залучення фінансових активів за допомогою фінансової піраміди передбачається кримінальна відповідальність у вигляді штрафів або позбавлення волі від 3 до 12 років [5].

Але не сподівайтесь розбагатіти. Пам'ятайте, що будь-яка піраміда в результаті розвалиться. Навіть якщо ви залишитеся в плюсі, то гроші ви вкраде у інших, менш щасливих учасників цієї мережі. Піраміди тримаються на тих, хто прийшов останнім і не встиг вчасно забрати гроші

На базі наведеної інформації можна зробити висновок, що фінансові інтернет піраміди є вигідними тільки для їх засновників та перших вкладників, тоді як переважна більшість долучених людей неодмінно понесе збитки. Через це фінансові піраміди є небезпечними, мають бути вчасно виявлені і ліквідовані. Щоб запобігти їх утворенню, необхідно удосконалювати законодавство і підвищувати рівень фінансової грамотності населення.

#### **Список використаних джерел:**

1. Козак О.О. Фінансові піраміди – шахрайство в рамках закону / О.О. Козак // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://libfor.com/index.php?newsid=802>

2. Справжня В. Глухі кути фінансових пірамід / Віра Справжня // Персонал плюс: Всеукраїнський загальнополітичний освітянський тижневик № 6 (258) 14-20.02.2008 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.personal-plus.net/258/2933.html>

3. Бабенко-Левада В.Г. Заборона фінансових пірамід як шлях до припинення шахрайства на ринку фінансових послуг / В.Г. Бабенко-Левада, М.А. Скірко // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3038>

4. Соловйов Євген. Фінансові піраміди: про взаємну відповідальність держави і громадян / Євген Соловйов // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gazeta.dt.ua/finances/finansovi-piramidipro-vzayemnu-vidpovidalnist-derzhavi-i-gromadyan-.html>

5. Законопроект №0959 від 27 листопада 2014 року «Про заборону фінансових пірамід в Україні» // Про порядок денний першої сесії Верховної Ради України восьмого скликання : Включено до порядку денного:1852-VIII від:21.02.2017.

**Бабенко-Левада В.Г.,**  
к.е.н., доцент кафедри ФБСС

**Колеснік В.І.,**  
здобувач вищої освіти за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавр  
Запорізький національний технічний університет  
м. Запоріжжя, Україна

## **СТРАХОВА ПОЛІТИКА І СТРАТЕГІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОДАЛАННЯ ПРОБЛЕМ З КАПІТАЛІЗАЦІЄЮ І ВИКОНАННЯМ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПЕРЕД КЛІЄНТАМИ НА СТРАХОВОМУ РИНКУ**

Однією з основних проблем страхового ринку є невиплата відшкодувань, особливо якщо вони пов'язані з несподіваним зникненням компанії, оскільки отримати їх стає практично неможливо.

Кількість страхових компаній має тенденцію до зменшення, так станом на 30.06.2016 порівняно з аналогічною датою 2015 року, кількість компаній зменшилася на 31 страхову компанію (табл. 1) [3].

**Таблиця 1- Концентрація страхового ринку за I півріччя 2016 року**

Перші (Top)	страхування «Life»		страхування «non-Life»		
	Надходження премій (млн. грн.)	Частка на ринку, %	Надходження премій (млн. грн.)	Частка на ринку, %	Кількість СК, які більше 50% страхових премій отримали від перестраховальників
Top 3	578,5	44,0	3 098,7	20,6	2
Top 10	1 154,8	87,8	6 956,9	46,3	4
Top 20	1 305,9	99,3	9 744,8	64,9	4
Top 50	1 314,7	100,0	13 087,5	87,2	8
Top 100	x	x	14 604,0	97,3	9
Top 150	x	x	14 934,5	99,5	15
Всього	1 314,7	100,0	15 012,3	100,0	19

Дані свідчать, що в I півріччі 2016 року на ринку страхування «non-Life», мав місце значний рівень конкуренції, в той час як на ринку страхування життя наявна помірна монополізація.

Виходячи з ситуації, яка склалася на ринку страхування життя, вважаємо, що страхова політика, перш за все, повинна бути підпорядкована стратегічній меті – досягненню підвищення суспільного добробуту. Існує ряд принципів реалізації стратегії з вирішення проблем на ринку страхування життя: забезпечення відкритості, неупередженості, прозорості, законності, професійності, відповідальності за дотриманням законних прав та інтересів учасників страхового ринку.

Отже, найбільша проблема небанківського фінансового ринку - це низький рівень капіталізації, недотримання прав споживачів фінансових послуг, несумлінність з боку власників і керівництва компаній.

Для подолання цієї проблеми необхідно сконцентруватися на виконанні наступних завдань:

- проведення ретельного аналізу страхового ринку, якісне поліпшення страхового портфеля, забезпечення ефективної фінансової політики, удосконалення технології страхової діяльності, підвищення кваліфікації персоналу;
- стратегія розвитку страхового ринку України має бути орієнтована насамперед на досягнення належного рівня особистого страхування, зокрема його довгострокових (накопичувальних) видів;
- особливе місце в загальній стратегії розвитку страхового ринку має належати стратегії формування й управління фінансовими ресурсами і фінансовим результатом страхової системи;
- особливу увагу слід сконцентрувати на повноті виявлення грошових доходів, мобілізації внутрішніх ресурсів, максимальному зниженні собівартості страхових послуг, правильному розподілі й використанні прибутку, визначенні потреби в обігових коштах, раціональному використанні капіталу;
- сприяння удосконаленню діяльності компаній зі страхування життя як значущих інституційних інвесторів у економіку України шляхом підвищення якості страхових послуг;
- розвиток інфраструктури ринку страхових послуг на основі законодавчого встановлення організаційних принципів і адекватного податкового режиму;
- інтереси страхувальників мають розглядатися як пріоритетні в системі інтересів, що забезпечують функціонування страхового ринку;
- значне фінансове посилення страхових компаній, зростання їхнього технологічного рівня і підвищення надійності [5].

Таким чином, розвиток страхового ринку має бути спрямований на збільшення обсягів страхового захисту суспільства. Страхові послуги повинні стати, насамперед, доступними та різноманітними за умовами та видами. Рівноправність учасників має бути невід’ємним елементом ефективної діяльності страхового ринку.

Тільки за таких умов можна досягти бажаного поліпшення розвитку страхової політики та вирішення проблем з капіталізацією і виконанням зобов’язань перед клієнтами на страховому ринку.

### **Список використаних джерел**

1. Закон України «Про страхування» [Ел. ресурс] – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр>
2. Інтерв'ю глави Національної комісії з регулювання ринків фінансових послуг Ігоря Пашко. [Ел. ресурс] – Режим доступу : <http://minfin.com.ua/2017/02/15/26224745/>
3. Підсумки діяльності страхових компаній за I півріччя 2016 року. [Ел. ресурс] – Режим доступу : <http://forinsurer.com/files/file00580.pdf>
4. Стратегія розвитку страхового ринку України на 2012–2021 роки [Ел. ресурс]– Режим доступу : [http://ufu.org.ua/ua/about/activities/strategic\\_initiatives/5257](http://ufu.org.ua/ua/about/activities/strategic_initiatives/5257)
5. Фурман В.М. Основні напрямки стратегії розвитку ринку страхування в Україні // Наук. Вісн. Нац. академії держ. Под. служби України (економіка, право).- 2009.-№1(28).- С.67-73

**Бабенко-Левада В.Г.,**  
*к.е.н., доцент кафедри ФБСС*

**Попадюк А.А.,**  
*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем магістр*  
Запорізький національний технічний університет  
м. Запоріжжя, Україна

## **АНАЛІЗ СИСТЕМИ НЕДЕРЖАВНИХ ПЕНСІЙНИХ ФОНДІВ З МЕТОЮ ПОШУКУ ЇЇГО ОПТИМАЛЬНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ТА НАДІЙНОСТІ НА ДЕРЖАВНОМУ РІВНІ**

Пенсійне забезпечення громадян стало важливою соціально-економічною проблемою. Створення ефективно функціонуючих НПФ в Україні спонукає до сильного механізму пенсійного забезпечення. Значимість таких фондів виявляється їх спроможністю бути джерелом підтримки соціальних стандартів.

Разом з ухваленням Закону України «Про недержавне пенсійне забезпечення» в державі спостерігається інтерес громадян до діяльності НПФ, які залучають кошти, як від юридичних так і від фізичних осіб для управління цими коштами та з подальшим накопиченням.

Законодавчі вимоги, щодо функціонування недержавних пенсійних фондів спрямовані на забезпечення достатнього рівня захисту заощаджень громадян. Недержавні пенсійні фонди створюються з метою накопичення пенсій для своїх учасників.

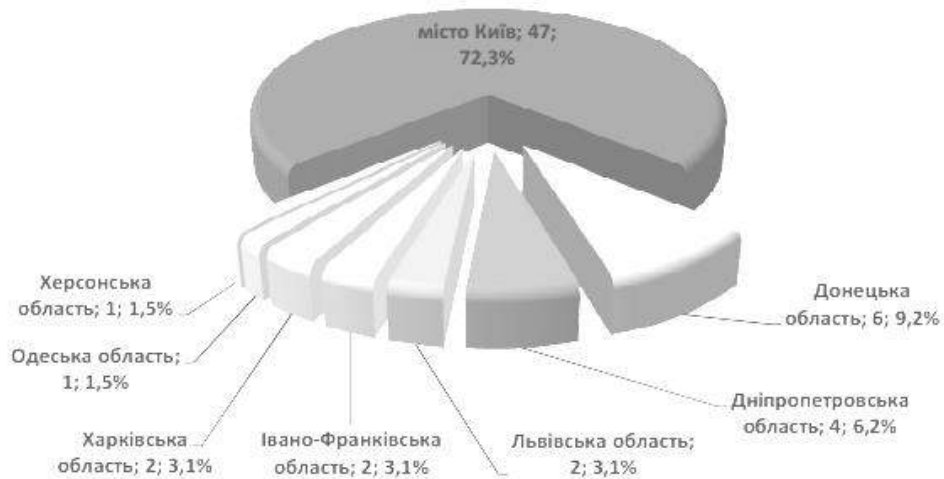
Зі значним старінням населення, виникло питання про реформування пенсійних систем, адже фінансове навантаження на працююче населення значно збільшилось. Необхідність виникнення додаткових методів накопичення пенсій з'являлася бо держава більше була не в змозі справлятися зі зростанням потреби у фінансуванні пенсіонерів.

Для фізичних осіб мотивацією участі у недержавних пенсійних фондах є отримання гарантій свого матеріального забезпечення на пенсії. Особа яка самостійно, або за яку роботодавець, робить внесок у НПФ отримує додаткові виплати до своєї державної пенсії. Створюючи додатковий соціальний захист через НПФ ми піклуємося про своє матеріальне становище не лише сьогодні, але й на майбутнє.

Система НПЗ становить третій рівень пенсійної системи. Почала вона працювати з 2004 року, після того як в дію вступив Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення». Основою цієї системи становлять НПФ.

Згідно з даними Нацкомфінпослуг, станом на початок жовтня 2016 року, до Державного реєстру фінансових установ було внесено 65 недержавних пенсійних фондів та 22 адміністратори НПФ. На початку 2017 року їхня кількість становила 72 та 23 відповідно [5].

Недержавні пенсійні фонди в Україні зареєстровані в 8 регіонах. Найбільше НПФ спостерігається у м. Києві – 47 або 72,3% від загальної кількості [5].



**Рисунок 1 – Територіальний розподіл НПФ [5]**

Аналіз діяльності ринку НДЗ проведено на підставі звітних даних станом на 30.09.2016.

Переважну більшість серед учасників НПФ склали особи віком від 25 до 50 років (62,7%) та особи віком від 50 до 60 років (26,5%). Частка учасників НПФ вікової групи старше 60 років дорівнювала 8,5%, а вікової групи до 25 років – 2,3% [5].

Обсяг пенсійних виплат з НПФ (одноразових та на визначений строк) на початку жовтня 2016 року становив 608,2 млн. грн. У цілому, недержавними пенсійними фондами було здійснено пенсійних виплат (одноразових та на визначений строк) 80,7 тис. учасникам, що склало 9,7% від загальної кількості учасників, які отримали пенсійні виплати [5].

Станом на 30.09.2016 переважними напрямками інвестування пенсійних активів стали депозити в банках (40,3% інвестованих активів), цінні папери, дохід за якими гарантовано Кабінетом Міністрів України (39,3%), облігації підприємств, емітентами яких є резиденти України (10,0%), акції українських емітентів (1,0%) [5].

Загальна сума інвестиційного доходу недержавних пенсійних фондів на початку жовтня 2016 року дорівнювала 1008,1 млн. грн. Витрати, що відшкодовуються за рахунок пенсійних активів, становили 234 млн. грн. (11,3% від загальної суми активів НПФ) [5].

Витрати на оплату послуг з управління активами пенсійного фонду склали 145,1 млн. грн. або 62% від загальної суми витрат, на оплату послуг з адміністрування пенсійного фонду – 60,2 млн. грн. (25,7%), а на оплату послуг зберігача, який здійснює зберігання активів пенсійного фонду, – 12,2 млн. грн. (5,2%) [5].

Витрати на оплату послуг, пов'язаних зі здійсненням операцій з пенсійними активами, які надаються третіми особами, становили 3,1 млн. грн. (1,3%), послуг, з проведення планових аудиторських перевірок НПФ – 2,9 млн. грн. (1,3%), а на оплату інших послуг – 10,5 млн. грн. (4,5%) [5].

Аналіз системи недержавного пенсійного забезпечення в Україні, з точки зору кількості функціонуючих НПФ, показує задовільну ситуацію. Проте, враховуючи результати країн Європи, які аналогічно проводять перебудову пенсійної системи, ситуація в нашій державі викликає занепокоєння. Так, в Україні до НПФ залучено менше 2% працюючого населення. Порівнюючи із країнами з розвинутою ринковою

економікою ці показники в десятки разів більші. Внески до НПФ здійснюють, в основному, компанії, і лише 4% внесків до НПФ становлять платежі фізичних осіб. Вкладниками є кожне п'ятисоте підприємство, насамперед, державні установи та їхні працівники [4].

Для створення ефективної та надійної системи недержавного пенсійного забезпечення необхідно провести низку заходів на державному рівні:

- розширити напрями інвестування пенсійних активів;
- уніфікувати порядок оцінки пенсійних активів та визначення розміру пенсійних накопичень;
- запровадити міжнародні стандарти інвестиційної діяльності та звітності для суб'єктів системи накопичувального пенсійного забезпечення; реалізувати додаткові заходи у сфері захисту коштів учасників системи накопичувального пенсійного забезпечення від знецінення та інших ризиків [3].

Найефективніший спосіб нормалізувати ситуацію на ринку недержавних пенсійних фондів це реалізувати накопичувальний рівень через недержавні фонди. Таким чином це дасть змогу сформувати сильних внутрішніх інвесторів.

#### **Список використаних джерел:**

1. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України №1058 IV від 09.07.2003. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1058-15>
2. Про недержавне пенсійне забезпечення: Закон України від 9 липня 2003 р. №1057-IV – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1057-15>
3. Александрова Г.М. Проблемні питання фінансового стану недержавних пенсійних фондів: досвід зарубіжних країн та України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.economyandsociety.in.ua/journal/2\\_ukr/89.pdf](http://www.economyandsociety.in.ua/journal/2_ukr/89.pdf)
4. Брагін С. Недержавні пенсійні фонди на неефективному фондовому ринку: приклад України // [Електронний ресурс] / С. Брагін, О. Макаренко // Вісник Національного Банку України. – 2011. - №1. – с. 18-24. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=73121>
5. Підсумки розвитку системи недержавного пенсійного забезпечення станом на 30.06.2016. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [https://nfp.gov.ua/files/DepFinMon/NPF\\_III\\_kv%202016.pdf](https://nfp.gov.ua/files/DepFinMon/NPF_III_kv%202016.pdf)

**Зоря О.П.**

*к.с.н., доцент кафедри обліку і оподаткування*

**Безродна І.О.**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем бакалавр*

*Запорізький національний технічний університет*

*м. Запоріжжя, Україна*

## **ОЦІНКА БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ГРУПИ BNP PARSBAS**

УкрСиббанк засновано у 1990 р. у Харкові. За цей час банк пройшов стрімкий шлях від регіонального банку до національного лідера. Від національного лідера до

члена однієї з найбільших світових банківських груп. З 2006 р. основним партнером УкрСиббанку є міжнародний банк BNP Paribas. Інтеграція до групи компаній BNP Paribas відкрила УкрСиббанку нові можливості: причетність до світового бренду, використання прогресивного світового досвіду, перехід на нові стандарти менеджменту.

Якісне зростання супроводжує розвиток банку в усіх сегментах. УкрСиббанк обслуговує близько 2 млн. роздрібних клієнтів. Завдяки стратегічному партнерству з BNP Paribas УкрСиббанк без перебільшень найнадійніший та самий стійкий банк в Україні. УкрСиббанк – банк позитивних змін.

BNP Paribas - світовий лідер ринку фінансових послуг, найбільша міжнародна фінансова група з двохсотлітньою історією. Працює у близько 80 країнах. BNP Paribas посідає перше місце серед іноземних банків, представлених в Україні, за розміром активів, чистими доходами, ринковою капіталізацією. У 2006 р. BNP Paribas купив 51% УкрСиббанку – одного з універсальних банків, що динамічно розвивається, на українському ринку. У 2009 р. частка була збільшена до 81,42%, а у 2010 до 99,99%. У серпні 2011 р. завершилася процедура придбання 15% акцій УкрСиббанку Європейським банком реконструкції та розвитку (ЄБРР), після чого частка BNP Paribas склала 84,99%. 2 лютого 2016 року розмір частки ЄБРР збільшився до 40%, таким чином, частка BNP Paribas на сьогоднішній день складає 59,99%. За період стратегічного партнерства з BNP Paribas УкрСиббанк вийшов на якісно новий рівень обслуговування, відкрив нові напрями бізнесу. Сьогодні це універсальний банк, який гармонійно розвивається як у роздрібному, так й у корпоративному бізнесі.

Результати Групи BNP Paribas станом на 31 грудня 2016 р були затверджені на Раді директорів BNP Paribas 06.02.2017 року . Зростання доходів в умовах низької процентної ставки і похмурої ситуації на ринку цього року: дохід +1,1% у порівнянні з 2015 р. Стимування витрат: +0,4% у порівнянні з 2015 р. Підвищення валового операційного доходу +2,6% у порівнянні з 2015 р. Доходи зросли на 0,2% в операційних підрозділах і на 0,9% при незмінному масштабі і валютних курсах, враховуючи несприятливий обмінний курс. Вони знизилися на 0,5% на Внутрішніх ринках (1) (-1,2% при незмінному масштабі і валютних курсах) у зв'язку з умовами низької процентної ставки, і зросли на 1,2% в секторі Міжнародних фінансових послуг (+ 2,7% при незмінному масштабі і валютних курсах), і знизились на 0,3% в СІВ, але вирости на 1,2% при незмінному масштабі і валютних курсах, незважаючи на досить складні умови ринку в першому кварталі 2016 року. Операційні витрати, які склали 29,378 млн. євро, були контрольованими (+ 0,4% в порівнянні з 2015 р). Серед них були виняткові статті із впливом на загальну суму 749 мільйонів євро (862 млн. євро в 2015 році): 159 млн. євро витрат на реструктуризацію придбань "(2) (171 млн. євро в 2015 році) та 395 мільйонів євро трансформаційних витрат СІВ (0 в 2015 році), 144 млн. євро реструктуризаційних витрат, пов'язаних з напрямими бізнесу (3) (0 в 2015 році) і 52 мільйонів євро обов'язкових внесків у процесі урегулювання 4-х італійських банків (69 млн. євро в 2015 році). Вони більше не включають будь-які витрати, пов'язані з планом «Simple & Efficient» (622 млн. євро в 2015 році): відповідно до цільових показників, остаточні витрати, пов'язані з цим планом, були заплановані на четвертий квартал 2015 року. Операційні витрати операційних підрозділів вирости на 1,0%: +2,3% на Внутрішніх ринках (1), +2,3% в сфері

Міжнародних фінансових послуг і -1,8% в СІВ (Корпоративному інвестиційному банкінгу). При постійному масштабі і валютних курсах вони виросли на 0,5% (4) на Внутрішньому ринку, на 3,6% (4) в сфері Міжнародних фінансових послуг і 0,1% для СІВ. Витрати включали в себе вплив нових нормативних положень, а також зміцнення напрямку Комплаєнс, спостерігався позитивний вплив заощаджень за рахунок успіху плану «Simple & Efficient», які компенсували зміщення нормальних витрат, а також від перших результатів плану економії в СІВ. Таким чином, дохід до оподаткування склав 11 210 млн. євро в порівнянні з 10 379 млн. євро в 2015 році (+ 8,0%). Чистий прибуток, що відноситься до акціонерів власного капіталу, склав 7 702 млн. євро, що на 15,1% більше в порівнянні з 2015 роком. Без урахування разових статей (7), він складає 7 802 млн. євро (+ 6,3%). Рентабельність власного капіталу склала 9,3% (9,4% без урахування разових статей). Рентабельність матеріального капіталу досягла 11,1% (11,2% без урахування разових статей). Чистий прибуток на акцію склав 6,0 євро.

Отже, Група BNP Paribas досягла гарних загальних результатів діяльності цього року, показавши всю силу своєї інтегрованої і диверсифікованої моделі. Були представлені основні моменти свого плану розвитку бізнесу на 2017-2020 роки. Таким чином, мета полягає в тому щоб досягти середнього щорічного зростання чистого прибутку більше, ніж на 6,5% до 2020 року, зростання показника CET1 на 12% (11) в 2020 році і рентабельності власного капіталу на 10% на цю дату.

#### **Список використаних джерел:**

1. Сайт UKRSIBBANK BNP PARIBAS GROUP. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ukrsibbank.com/>

**Зоря О.П.,**

*к.с.н., доцент кафедри обліку і оподаткування*

**Колеснік В.І.,**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем бакалавр*

*Запорізький національний технічний університет*

*м. Запоріжжя, Україна*

### **УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ВАЛЮТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ**

Валютні операції – це операції, пов'язані з переходом права власності на валютні цінності, за винятком операцій, що здійснюються між резидентами у валюті України; операції пов'язані з використанням валютних цінностей в міжнародному обігу як засобу платежу, з передаванням заборгованостей та інших зобов'язань, предметом яких є валютні цінності; операції, пов'язані з ввезенням, переказуванням і пересиланням на територію України та вивезенням, переказуванням і пересиланням за її межі валютних цінностей.

НБУ розглянуто Концепцію нового валютного регулювання. Діючі протягом тривалого часу (більше 20 років) недосконалі дозвільна система на проведення валютних операцій та механізм застосування заходів відповідальності за порушення валютного законодавства (108 регуляторних нормативно – правових актів). Це є надмірною зарегульованістю, складністю та необґрунтованою бюрократизацією

системи валютного регулювання. Підготовка нового валютного законодавства здійснюється за підтримки Єврокомісії в рамках проекту EU-FINSTAR. Проект нового ЗУ «Про іноземну валюту» за планом-графіком робіт планують представити в 2 кварталі 2017 р.

Головні цілі змін в законодавстві: прозорість, спрощеність та зрозумілість валютного регулювання; виведення обмежень та регуляцій на підзаконний рівень – можливість для НБУ оперативно застосовувати інструментарій відповідно до стану платіжного балансу та кон'юнктури ринку;

чіткий розподіл повноважень центральних органів влади в законодавстві України; усунення невідповідності (протиріч) в законодавстві; відповідність норм законодавства сучасним реаліям.

Механізм прийняття нових рішень: планування наступних рішень з валютної лібералізації та оцінка їх ефекту; прийняття рішень Правлінням НБУ з валютної лібералізації; моніторинг ефекту впровадження, тобто отримання висновків; опрацювання отриманих результатів та перегляд і калібрування плану, етапів, пріоритетів, часу та послідовності. Переваги такого процесу: можливість врахувати ефект від попередніх рішень з лібералізації; можливість адаптувати наступні рішення до умов, що змінилися.

Національний банк вже спростив купівлю іноземної валюти за деякими операціями, попит на валюту для проведення котрих не матиме дестабілізуючого впливу на ситуацію на валютному ринку. По-перше, Національний банк дозволив здійснювати купівлю іноземної валюти суб'єктам господарювання за рахунок кредитних коштів у гривні, що залучені під державні гарантії з метою виконання програм, пов'язаних із підвищенням обороноздатності і безпеки держави. По-друге, Національний банк запровадив спрощений порядок купівлі іноземної валюти для повернення за кордон іноземному інвестору процентів, нарахованих на залишок коштів на інвестиційному рахунку.

Україна набула офіційного членства в BEPS з 1 січня 2017 року. На сьогодні багато країн мають суттєві проблеми зі сплатою податків через те, що наявні принципи національного та міжнародного оподаткування мають багато невідповідностей. Зокрема, сучасні правила дають бізнесу забагато можливостей для спекулювання податковими ставками, режимами та статусами в різних країнах. Тому Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) розробила рекомендації щодо боротьби з ухиленням від оподаткування – План BEPS (Base erosion and Profit Shifting). В рамках Плану розроблено 15 кроків, що покривають різні сфери протидії агресивному податковому плануванню, серед яких: вдосконалення правил трансфертного ціноутворення, обмін інформацією тощо. План BEPS являє собою єдині правила гри, які допомагають боротись зі спекуляціями, а також створюють рівні умови для всіх гравців. Приєднання України до BEPS є позитивним сигналом для інвесторів. Це стимулюватиме міжнародну торгівлю та сприятиме зростанню нашої економіки. Приєднання України до BEPS Асоціації означатиме, що країна зобов'язується імплементувати мінімальний стандарт Плану, що включає 4 кроки: боротьба з податковими зловживаннями, пов'язаними з використанням спеціальних режимів оподаткування; уникнення зловживань при застосуванні податкових конвенцій; розкриття інформації про використання схем агресивного податкового планування; збільшення ефективності механізмів

вирішення спорів щодо застосування договорів про уникнення подвійного оподаткування між країнами.

Отже, імплементація основних кроків протидії BEPS дозволить перейти від дозвільної (ліцензійної) системи валютного контролю до повідомної процедури при здійсненні валютних операцій.

#### **Список використаних джерел:**

1. Декрет КМ от 19.02.1993 № 15-93 Про систему валютного регулювання і валютного контролю. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/>
2. Концепція нового валютного регулювання НБУ [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/>
3. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/>

**Зоря О.П.**

*к.с.н., доцент кафедри обліку і оподаткування*

**Удовіченко А.В.**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем бакалавр*  
Запорізький національний технічний університет  
м. Запоріжжя, Україна

### **ШЛЯХИ ПЕРСПЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ ПАТ «ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ»**

Ощадбанк - провідний український банк із найбільш розгалуженою мережею установ. Банк працює у всіх фінансових секторах. Серед його клієнтів підприємства малого і середнього бізнесу, а також найбільші компанії України. Ощадбанк першим з держбанків розпочав впровадження Стратегії розвитку, розробленої за участю міжнародної аудиторської компанії PWC. Ощадбанк має закріплену законом державну гарантію повного збереження грошових коштів громадян, довірених банку.

Мета стратегії – стати банком-партнером №1 для держави, для бізнесу та для громадян.

Системний підхід топ-менеджменту Ощадбанку, підтримка наглядової ради та акціонера в особі уряду надала можливість: зупинити відтік і поступово відновити ресурсну базу; провести реструктуризацію зовнішніх боргів; розпочати міжнародний арбітраж з Російською Федерацією за втрачені інвестиції в Криму внаслідок окупації півострова; розгорнути масштабну роботу, в тому числі в судах, з повернення проблемних кредитних боргів недобросовісними позичальниками; провести модернізацію мережі установ; запровадити сучасні онлайн-канали самообслуговування – web- та mobile-banking «Ощад 24/7», WEB-банкінг «Ощад 24/7» від Ощадбанку — це сучасний програмний комплекс, що дає змогу контролювати стан своїх рахунків та здійснювати банківські операції без відвідування установи банку в режимі 24 години на добу, 7 днів на тиждень, з будь-якої точки світу, де є доступ до мережі Internet. Також Ощадбанк пропонує додаткові послуги Mobile-банкінг «Ощад 24/7», сервіс, який дає змогу керувати власними рахунками, здійснювати платежі та перекази коштів за допомогою мобільного

телефону; «мобільні заощадження», це послуга, в рамках якої можна отримувати підвищені проценти за тимчасово вільні кошти на картковому рахунку: 9,00% річних у гривні, 4,00% у доларах США, 3,00% у євро; віртуальна картка, банківська платіжна картка, що не має фізичного носія та являє собою набір реквізитів, обов'язкових для будь-якої платіжної картки, необхідних для зручного та безпечного здійснення розрахунків виключно в мережі Інтернет; автоматичне обслуговування держателів платіжних карток (IVR), зателефонувавши до Контакт-центру Ощадбанку, можна в автоматичному режимі без участі оператора отримувати інформацію та виконувати певні операції по платіжній картці; SMS-банкінг, ця послуга передбачає отримання SMS-повідомлень на Ваш номер мобільного телефону з інформацією щодо здійснення будь-яких операцій по Вашому картковому рахунку (надходження, списання коштів) та залишку коштів; посісти перше місце на ринку за приростом активних платіжних карток та POS-терміналів у торгових мережах; створити систему Bank ID як основу майбутнього електронного врядування в Україні; запровадити інноваційні проекти безконтактних розрахунків у громадському транспорті; спільно з американськими партнерами запровадити кредитну підтримку соціально орієнтованого мікро-, малого й середнього підприємництва під 5% річних, обсяг програми 100 млн. грн.

Запропоновано програму з видачі 65 тис. родинам та 107 ОСББ «теплих» кредитів на енергомодернізацію житла загальним обсягом понад 1,1 млрд. грн. «Теплі» кредити Ощадбанку для ОСББ та ЖБК стають ще доступнішими. Відсоткові ставки за енергоефективними кредитами знижено в середньому на три процентні пункти. Відтак, з 22.03.17 р для кредитів строком до 1 року ставка становить 18,5% річних, для кредитів строком більше 1 року – 18,8%. Отримуючи «теплий» кредит в Ощадбанку, ОСББ та ЖБК заощаджують за рахунок державної підтримки. Відшкодування за такими кредитами становить від 40% до 70% суми кредитних коштів, залучених на придбання енергоефективного обладнання та матеріалів. Сума відшкодування залежить від кількості квартир у будинку, власники яких отримують субсидії. За рахунок державної допомоги у 2015-2016 роках ОСББ заощадили 7,8 млн. грн. Загалом з моменту старту програми «Ощадний дім» її учасниками стали 280 ОСББ. Загальна сума наданих їм коштів становить близько 20 млн. грн. З початку 2017 року банк профінансував 12 ОСББ на здійснення енергоефективних заходів. Отримані кошти спрямовано на встановлення енергозберігаючих вікон у під'їздах, приладів обліку тепла та утеплення фасадів будівель.

На 01.01.2017 рік, активи Ощадбанку становлять 210,1 млрд. грн., що на 50,7 млрд. грн., більше ніж за 2015 рік. Зобов'язання становить 195,2 млрд. грн., що на 43,1 млрд. грн., більше ніж за 2015 рік. Власний капітал становить 14,9 млрд. грн., що на 7,6 млрд. грн., більше ніж за 2015 рік. Чистий прибуток за 2016 рік 468,2 млрд. грн., що на 12,7 млрд. грн., більше ніж за 2015 рік.

Отже, у найближчих планах Ощадбанку – зміцнювати свої лідерські позиції на ринку. Продовження модернізації мережі установ. Запровадити масштабну просвітницьку програму з переходу клієнтів в online-канали обслуговування. Збільшити кількість банкоматів та терміналів самообслуговування. Наростити кредитування фізичних осіб, мікро-, малого й середнього бізнесу, поступово зменшуючи частку великих компаній у своєму кредитному портфелі.

### Список використаних джерел:

1. Основні показники діяльності банків України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/>
2. Сайт ПАТ «Державний ощадний банк України». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.oschadbank.ua/>

**Набатова Ю.О.,**

*к.е.н., доцент кафедри ФБСС*

**Богуславська А.О.,**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем магістр*

Запорізький національний технічний університет

м. Запоріжжя, Україна

## **ВПЛИВ ЗМІН ПОДАТКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ НА ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ**

Доходи місцевих бюджетів формуються за рахунок податкових та неподаткових надходжень, доходів від продажу основного капіталу та міжбюджетних трансфертів. Найбільшу частку місцевих надходжень (без урахування міжбюджетних трансфертів) складають податкові - 61,5% [3]. Протягом 2014-2016 років з метою збільшення фінансового забезпечення місцевих бюджетів було прийнято ряд законодавчих змін.

Основні зміни податкового законодавства протягом 2014-2016 років:

– податок на доходи фізичних осіб (ПДФО).

З 01.01.2016 за ставкою 18% оподатковується більшість видів доходів, визначених розділом IV ст.167 ПКУ (попередні -15% та 17% в 2014 році, 15% та 20% в 2015 році). Податок на доходи фізичних осіб спрямовується значною часткою до державного бюджету, але залишається найвагомим за обсягом джерелом доходної частини місцевих бюджетів та займає 46,7% податкових надходжень [3].

Акцизний податок з реалізації через роздрібну торговельну мережу було запроваджено з 2015 року як нове джерело надходжень місцевих бюджетів, його ставка фіксується на рівні 5% [1, ст.215.3.10 ПКУ]. За 9 місяців 2016 року надійшло 8,6 млрд. грн. акцизного податку на роздрібний продаж підакцизних товарів, що на 54,2% більше, ніж за аналогічний період 2015 року. Частка цього податку у загальних надходженнях місцевих бюджетів – 7,1% [3].

- місцеві податки (єдиний податок, податок на нерухоме майно, земельний податок, транспортний податок) за останні два роки стали другим за обсягом джерелом наповнення місцевих бюджетів [3, стр.64].

– єдиний податок.

Зміни для платників III групи, з 2015 року зменшено в 2 рази ставка єдиного податку з 3-5% до 2% (платників ПДВ) та з 5-7% до 4% (не платників ПДВ) [1, ст.293.2 ПКУ до 01.01.2016]. З 2016 року для платників III групи зменшено річний обсяг доходу з 20 млн.грн до 5млн.грн, та збільшено ставка податку з 2% до 3% (платників ПДВ) та з 4% до 5% (не платників ПДВ), ставки для платників IV групи (с/г підприємці) підвищено в 1,8 разів [1, ст.293.3 ПКУ]. Надходження єдиного

податку за січень – вересень 2016 року склали 9,7 млрд.грн та збільшилися в порівнянні з аналогічним періодом 2015 року на 54,5% (6,3 млрд. грн.) [3].

– податок на нерухоме майно.

Також нове джерело надходжень місцевих бюджетів, запроваджене з 2015 року. Ставки податку для об'єктів житлової та нежитлової нерухомості - 2% мінімальної заробітної плати за 1м<sup>2</sup> площі об'єкта оподаткування. З 2016 року ставка податку збільшується до 3% [1, ст.266.5.1 ПКУ] та встановлено додаткову ставку податку в розмірі 25 000грн для таких об'єктів нерухомості, як квартири площею понад 300м<sup>2</sup> та будинки - понад 500м<sup>2</sup> [1, ст.266.7.1 ПКУ]. В 2015 році в порівнянні з 2014 роком було збільшено надходження з податку на нерухоме майно на 700,8 млн.грн (2014 рік - 44,9 млн. грн., 2015 рік - 745,7млн.грн).

– транспортний податок.

Нове джерело доходів місцевих бюджетів з 2015 року на розкішні автомобілі (які використовувалися протягом 5 років та мають об'єм циліндрів двигуна понад 3 тис. см<sup>3</sup>) за ставкою 25 000 грн на рік. З 2016 року змінено об'єкт оподаткування (автомобілі вартістю понад 750 мінімальних заробітних плат та віком до 5 років [1, ст.267.4 ПКУ]. Надходження транспортного податку у 2015 році склали 434 млн.грн. [3].

– земельний податок.

З 2015 року ставка земельного податку на земельні ділянки, які знаходяться у постійному користуванні встановлено у розмірі не більше 12% нормативної грошової оцінки [1, ст.274.2 ПКУ]. Земельний податок становить 17% в загальних податкових надходженнях [3]. За 9 місяців 2016 року в порівнянні з аналогічним періодом 2015 роком було збільшено надходження з плати на землю на 6,7 млрд. грн. або на 60,7%. [3]. Одним із чинників збільшення було проведення грошової оцінки земель за новими коефіцієнтами.

Запроваджені законодавчі норми забезпечили додаткові надходження до місцевих бюджетів.

Негативним впливом для місцевих бюджетів є скорочення частки ПДФО на 15% (2014 - 75%, 2015 року - 60%) [2]. Податок на прибуток підприємств (крім комунальних) до місцевих бюджетів не зараховується. Частка екологічного податку залишається незмінною протягом 2014-2016 років – 25%.

**Таблиця 1 - Аналіз податкових надходжень місцевих бюджетів (без урахування міжбюджетних трансфертів) за період січень – вересень 2014 – 2016 рр.**

Доходи	Факт січень-вересень 2014	Факт січень-вересень 2015	Факт січень-ересень 2016	Абс. приrost 2015-2016 (+/-)	Темп приросту 2015-2016 (%)
Усього (млрд.грн)	74,1	86,0	120,7	34,7	40,3
в т.ч. податкові надходження	64,1	69,5	104,5	35,0	50,4

Для наповнення доходної бази місцевих бюджетів політика держави повинна спрямовуватися на: урегулювання податкового тиску; раціонального перерозподілу фінансових коштів тобто доходи від місцевих податків повинні надходити за місцем

здійснення підприємницької діяльності; взаємоузгодження основних нормативно-правових актів України, що регулюють бюджетну сферу.

### **Список використаних джерел**

1. Податковий кодекс України від 22.12.2011 р. № 4279-VI, зі змінами. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua.
2. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. №2456-VI, зі змінами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua.
3. Бюджетний моніторинг: аналіз виконання бюджету за січень - вересень 2016 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ibser.org.ua.

**Набатова Ю.О.,**

*к.е.н., доцент кафедри ФБСС*

**Наливайко К.В.,**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем бакалавр*

*Запорізький національний технічний університет*

*м. Запоріжжя, Україна*

## **ФОРМУВАННЯ ПОНЯТТЯ ВЕЛФАРИЗМУ НА ОСНОВІ ФІНАНСОВО–СОЦІАЛЬНИХ ЯВИЩ В СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЯХ**

У загальному значенні велфаризм — тип соціального спрямування, для якого властиві альтруїстичні ідеали колективізму — братерство, рівність, соціальна гармонія, комунізм, релігійна община (утопія), права людини (права на соціальне забезпечення) та ін. [1]. Інакше кажучи, концепція устрою, за якою держава є ключовим елементом в захисті та розвитку соціального й економічного благополуччя громадян, базується на основі принципу рівності можливостей, справедливого розподілу багатства і відповідальності за тих, хто не може забезпечити собі гідний рівень життя.

У розрізі економічного аспекту можна вважати, що велфаризм — це задоволення від споживання фінансового-економічних благ.

Зараз поняття велфаризму дещо трансформувалося і тепер є синонімом суспільного благополуччя.

У країнах зарубіжжя для визначення задоволеності населення використовується показник, що має назву Всесвітній індекс щастя. Всесвітній (Міжнародний) індекс щастя — це комбінований показник, що відображає здатність країн, окремих районів, регіонів, міст та інших територіальних утворень забезпечити їхнім жителям щасливе життя.

Точна методика розрахунку індексу щастя ніде не вказана (можливо, вона тримається в секреті), проте відомо, що в розрахунок приймаються 3 основні критерії: задоволеність людей життям; середня тривалість життя; екологічна ситуація в регіоні.

Саме ці 3 моменти, на думку розробників індексу щастя, надають головний вплив на те, наскільки щасливим відчуває себе людина. В розрахунок індексу щастя не використовуються ніякі економічні показники країни. Тобто, який би динамічний розвиток економіка країни не демонструвала, на індекс щастя не впливає прямо.

Таким чином, можна сказати, що індекс щастя показує, наскільки грамотно країна використовує свій економічний потенціал і природні ресурси для створення хороших умов життя населенню. А якщо зовсім просто — наскільки держава піклується про своїх громадян, наскільки громадяни задоволені [2].

Однак для України цей показник не може бути визнаним єдино об'єктивним щодо відображення суспільного задоволення рівням життя. Якщо згадати піраміду Маслоу, то первинними потребами є фізіологічні потреби (угамування голоду, спраги тощо), далі ідуть потреби в безпеці (фізичній і психологічній), наступними є вторинні потреби — потреба в повазі і самореалізації. Особливістю цієї ієрархічної структури є те, що неможливо задовольнити потреби вищого порядку, якщо незадоволені базові потреби. Тому з огляду на це, аби дослідити «український велфаризм», необхідно дослідити фактори, що допомагають задовольнити первинні потреби. Такими факторами можна вважати розмір заробітних плат, пенсій, адже зарплати та пенсії — відображення купівельної спроможності, яка, в свою чергу, є змогою задовольнити потреби; рівень безробіття, об'єм ВВП.

Станом на 01.01.2014 року населення України склало 45426,2 тис.осіб, на 01.01.2015 — 42929,3 тис.осіб., в аналогічний період 2016 року — 42760,5 тис.осіб[3]. Динаміка населення України демонструє поступовий спад. Цей показник не можна вважати основним, адже високо розвинуті країни також мають перший тип відтворення, за якого народжуваність менше смертності.

Обсяг ВВП станом на 01.01.2014 склав 1566,7 млрд.грн., у доларовому вираженні 130,9 млрд.дол., у 2015 — 1834,76 млрд.грн.( 77,58 млрд.дол), у 2016 — 1979,5 млрд.грн (90,62 млрд.дол.)[3]. ВВП в національній валюті демонструє зростання лише за рахунок девальвації гривні та підвищенню курсу долара.

Стосовно середньої зарплати, то на 01.01.2014 становила 3149,95 грн. (199,76 дол.), на 01.01.2015 — 3661,41 (153,95 дол.), на 01.01.2016 — 4559,69 грн. (170,82 дол.)[3]. Не зважаючи на номінальне зростання зарплати, купівельна спроможність знижується. Девальвація чітко відслідковується у доларовому вираженні середньої зарплати. Аналогічна ситуація з середніми пенсіями, станом на початок 2014 року середня пенсія склала 1526,1 грн. (96, 77 дол.), 2015 року — 1581,5 грн. (66,51 дол.), 2016 року — 1699,5 грн. (63,67 дол.), при тому що кількість пенсіонерів зменшується: з 13533, 3 тис. осіб в 2014 році, до 12147,2 тис.осіб у 2015 році та 12296,5 тис.осіб у 2016 році[3].

Динаміка зареєстрованого безробіття є наступною: станом на 31.12.2014 року кількість зареєстрованих безробітних склала 390,8 тис. осіб, на 31.12.2015 — 490, 8 тис.осіб., на 01.01.2016 — 512.2 тис.осіб[3]. Рівень зареєстрованого безробіття демонструє тенденцію спаду, однак це не можна вважати підвищенням рівня зайнятості, адже спад можливий через не звернення безробітних до Центрив зайнятості.

Отже, з огляду на вищенаведені дані «український велфаризм» значно відрізняється від зарубіжного, у сучасних українських реаліях мова йдеться про задоволення первинних потреб піраміди Маслоу, тому благополуччя виражається в наявності ресурсів для фізичного виживання. Девальвація національної валюти спричиняє зниження купівельної вартості, доходи населення знецінюються. Об'єктивно знижується задоволення від споживання фінансово-економічних благ. Можна зробити висновок, що український велфаризм є відображенням стагнації

економіки, демонструє неповноцінність та другосортність якості життя та дійсно нещасливу сучасність.

### **Список використаних джерел**

1. Головатий М. Ф. Управлінські аспекти соціальної роботи: курс лекцій / М. Ф. Головатий, М. П. Лукашевич, Г. А. Дмитренко [та ін.]. – К.: МАУП, 2004. – 368 с.
2. Індекс щастя - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://invest-program.com.ua/indeks-shchastya/>
3. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

**Набатова Ю.О.**

*к.е.н., доцент, кафедри ФБСС*

**Черкасова О.С.**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем «бакалавр»*

*Запорізький національний технічний університет*

*м. Запоріжжя, Україна*

## **АНАЛІЗ ДЕРЖАВНОГО БОРГУ УКРАЇНИ ТА ПРИЧИНИ ЙОГО ЗРОСТАННЯ ЗА 2010-2016 РР.**

З поглибленням процесів інтеграції та глобалізації України збільшується економічна, політична, соціальна залежність країни перед іншими країнами, міжнародними економічними організаціями та іншими інституціями, що призводить до максимізації боргових зобов'язань, які обтяжують громадян за допомогою збільшення податків та зборів, мінімізації соціальних виплат, девальвації національної валюти, послаблюють авторитет країни на міжнародній арені та стримують економічний розвиток держави в цілому.

Основними причинами зростання обсягу державного боргу в 2015–2016 рр. стали наступні:

- політична криза, анексія АР Крим та тривалий військовий конфлікт на сході країни;
- глибока економічна рецесія, викликана перегрупуванням економічних зав'язків з міжнародними партнерами та руйнуванням інфраструктури та промислових об'єктів на частині території країни;
- фінансування за рахунок державних запозичень дефіциту державного бюджету, зростання якого обумовлене в значній мірі збільшенням видатків на оборону та обслуговування державного боргу;
- необхідність потужної державної підтримки державних підприємств та банків, зокрема НАК «Нафтогаз України» тощо [1].

За даними Міністерства фінансів України загальний борг 2016 р. порівняно з 2010 р. зріс на 1255295,6 млн. грн., тобто на 396,14%. Найбільший стрибок зростання державного боргу відбувся у 2015 р. порівняно з 2014 р. на 516449,9 млн. грн., тобто на 88,4%. Мінімальний показник зростання боргового зобов'язання прослідковувався у 2013 р. порівняно з 2014 р., який складав 42388,9 млн. грн. (+ 9,0%). Зовнішній борг України 2016р. порівняно з 2010 р. зріс на 830967,9 млн. грн., тобто на 392,43%.

Внутрішній борг України 2016 р. порівняно з 2010 р. зріс на 424327,7 млн. грн., тобто на 403,61%. Отже, внутрішній борг більший за зовнішній на 11,18% [2].

Але треба зазначити, що динаміка зміни державного боргу України в національній валюті значно відрізняється від динаміки в іноземній валюті, а саме в доларах США. Загальний борг держави 2016 р. порівняно з 2010 р. зріс на 25820,7 млн. дол. США (+65,06%). Максимальне зростання боргового зобов'язання відбулося 01.01.2011 р. порівняно з 01.01.2010 р. і складало 14604,4 млн. дол. США (+36,8%), мінімальне значення – 01.01. 2016 р. порівняно з 01.01.2015 р. і складало 4289,2 млн. дол. США (-6,1%). Зовнішній борг 2016 р. порівняно з 2010 р. зріс на 17721,4 млн. дол. США (+63,83%). Максимальне зростання боргового зобов'язання відбулося 01.01.2011 р. порівняно з 01.01.2010 р. і складало 8240,9 млн. дол. США (+31,1%), мінімальне значення – 01.01.2014 р. порівняно з 01.01.2013 р. і складало 1122,8 млн. дол. США (-2,9%). Внутрішній борг у 2016 р. порівняно з 2010 р. зріс на 8893,9 млн. дол. США (+67,55%). Максимальне значення відбулося 2011 р. порівняно з 2010 р. і складало 6363,4 млн. дол. США (+48,3%), мінімальне значення у 2016 р. порівняно з 2015 р. - 8942,4 млн. дол. США (-28,8%). Отже, внутрішній борг більший за зовнішній на 3,72% [2].

Отже, за представленими вище даними можна побачити, що в національній валюті державний борг за 2010 - 2016 рр. зріс на 396,14%, тоді як в доларовому еквіваленті цей показник складає 65,06%; зовнішній борг в національній валюті підвищився на 392,43%, а в іноземній – на 63,83%; внутрішній борг в національній валюті підвищився на 403,61%, в іноземній – на 67,55%. Такий значний розрив в процентному співвідношенні можна пояснити тим, що держава намагається зменшити навантаження на державний бюджет за допомогою інфляційних процесів та «грі» на різниці курсів валют.

Слід також взяти до уваги і значне скорочення золотовалютних резервів країни. За даними МВФ, на 29.02.2016 р. офіційні резервні активи України становлять 13489,5 млн. дол. США, при цьому золото (враховуючи золоті депозити та золото в свопах) – лише 1085,4 млн. дол. США (8,05% від загальної суми резерву). Лівову ж долю міжнародних резервів України (61,48% від загальної суми резерву) становлять цінні папери [2].

Отже, можна виокремити такі основні джерела погашення та обслуговування боргу, як:

- кошти, передбачені у державному бюджеті на погашення та обслуговування державного боргу відповідно до закону про Державний бюджет України на поточний рік;
- кошти, які надійшли від приватизації державного майна;
- внутрішні та зовнішні державні запозичення;
- золотовалютні резерви держави тощо [3, с. 569].

Таким чином, тягар державного боргу країни несе в собі ризик депресивного впливу на розвиток економіки через неплатоспроможність країни – боржника, втрату довіри кредиторів та зниження інвестиційної привабливості. Державний і гарантований державою борг України за 2010–2016 рр. досяг свого критичного рівня, що призвело до порушень стабільного функціонування економіки та звернення про допомогу до міжнародних фінансових організацій. Для вирішення проблеми зростання державного боргу України, необхідно скоригувати фіскальну політику

держави, доцільно використовувати залучені кошти для розвитку економіки та зменшити обсяг заборгованості державного бюджету.

### **Список використаних джерел**

1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://rurik.com.ua/documents/analytic\\_articles/Gov\\_debt\\_2015.pdf](http://rurik.com.ua/documents/analytic_articles/Gov_debt_2015.pdf).
2. Фінансовий портал Міністерства фінансів – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://index.minfin.com.ua/index/debtgov/>.
3. Бюджетна система : [підручник] / С. І. Юрій, В.Г. Дем'янишин, О.П. Кириленко. – Тернопіль : ТНЕУ, 2013. – 624 с.

**Набатова Ю.О.,**

*к.е.н., доцент, кафедри ФБСС*

**Шиблова А.М.,**

*здобувач вищої освіти за освітнім рівнем бакалавр*

*Запорізький національний технічний університет*

*м. Запоріжжя, Україна*

## **ПОЗИТИВНІ І НЕГАТИВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПІДВИЩЕННЯ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТНІ В СОЦІАЛЬНО – ЕКОНОМІЧНОМУ ПЛАНІ**

З 1 січня набули чинності багато нових законів. Однією з найбільш резонансних подій минулого року в Україні була заява уряду про підвищення мінімальної заробітної плати з 1 січня 2017 р. до 3200 грн. на місяць.

Отже, мінімальна зарплатня з 2014 до 1 грудня 2016 зросла зі 1218 грн до 1550 грн., що складає 27,3%. А вже за показник склав 3200, з збільшення відбулося на 1650 грн, приріст 106,5%. Тоді як прожитковий мінімум у 2014 та 2017 роках, склав відповідно 1176 та 1544 грн. За 3 роки показник зріс на 368 грн. Отже, різниця між мінімальною зарплатою і прожитковим мінімумом у 2017 році, має співвідношення два до одного.

Задекларована новація мала на меті, насамперед, покращення умов життя широких верств населення. Адже, за рівнем мінімальної зарплати у 2016 році Україна посідає останнє місце в Європі. У 2016 році, у порівнянні з Україною, рівень мінімальної зарплати в Латвії був вищий у 9 разів, у Польщі, Словаччині та Туреччині – в 7 разів, в Румунії – в 4 рази, в Росії – в 1,6 рази [1].

Але головною проблемою є зростання інфляції. Курс долара відносно гривні за період з 2014 по 2017 рік зріс з 7,99 грн до 26,69 грн. Приріст якого склав 237,79%. Тоді як приріст зарплати склав 106,5%. Відносно даного курсу, наша мінімальна зарплата повинна була б складати 4 056,88 грн. Так що навіть це підвищення не перекриває втрат нашого доходу, відносно девальвації національної грошової одиниці.

Також, відносно споживчого кошику, який був переглянутий на 2017 рік, відбулися зміни. Значно зросли норми споживання риби: з 2,5 до 9 кг в рік, додані такі звичні речі, як чай – 400 г на рік, сіль і навіть півкіло кави в зернах. Нові норми і по одязі: замість пальто на 8 років – куртка на 5 років, жінкам офіційно дозволили

мати штани, одну пару на 4 роки. Але відбулося скорочення норм споживання води, газу і світла. Але такі позиції залишилися незмінними: 1 шафа для одягу (25 років), 1 ліжко (25 років), 1 стіл письмовий (25 років), 1 набір для кухні (25 років), 1 телефон (25 років), 2 тарілки (3 роки), 1 ніж (10 років), 2 виделки (10 років), 2 ложки (10 років), 1 холодильник (15 років), 1 пральна машина (14 років), 1 люстра (25 років), 1 радіоприймач (20 років) [2].

Зазначенні вище товари не призначена до такого тривалого строку експлуатації. Всі перераховані категорії складають приблизно 3020 грн, тоді як в минулому – 2230 році.

Але що робити нашим пенсіонерам, оскільки мінімальна пенсія на 1 січня складає 1247 грн. Але бюджетом зазначено до кінця року зростання до 1373 грн. (зростання на 126 грн.). Пенсія менше мінімальної зарплатні в 2,5 рази. Та менше прожиткового мінімуму на 279 грн. Тобто пенсіонери живуть за межею бідності. Тоді, як в Німеччині мінімальна пенсія складає приблизно 600 доларів, пенсія нашого співвітчизника не налічує і 50.

За останні роки в країні відбулося багато негативних тенденцій у багатьох сферах. Але дане підвищення має свої позитивні наслідки, до яких можна віднести:

- зарплати «в конвертах» частково вийдуть з тіні;
- удвічі більше (від частини з мінімальної зарплатні) отримає бюджет з податків ПДФО (на доходи), військового збору, ЄСВ (пенсія);
- посадові оклади вчителів підвищаться на два тарифних розряди – тобто, на 50%. До того ж, зросте зарплата лікарів - на 30%. Іншим бюджетникам підвищать зарплату на суму до 30%;
- все-таки зростання доходів для працюючих громадян, зокрема працівників бюджетної сфери.

Але в даному випадку, все-таки переважають негативні тенденції цього нововведення:

- малий бізнес переважно не зможе оплачувати додаткові витрати в зв'язку зі збільшенням «мінімалки». Більшість піде в тінь;
- зростання рівня мінімальної зарплати призведе до зниження розміру субсидій. З підвищенням офіційного доходу в отриманні субсидії може бути відмовлено, або вона буде нарахована на мінімальному рівні;
- зростання показників річної інфляції та зниження курсу національної валюти (у державному бюджеті закладений рівень інфляції 8%. А як знаємо, реальний рівень інфляції завжди значно вищий за показники зазначені у ДБ);
- зростання цін на товари та послуги;
- збільшення державного боргу, внутрішнього і зовнішнього. Оскільки борги прив'язані до долара, то зі знеціненням національної одиниці відбудеться збільшення боргового зобов'язання;
- скорочення працівників, яке вже відбувається в сфері освіти, медицини, мистецтва, культури, спорту.

Отже, данні методи вважаються не доцільними, оскільки з невеликою кількістю позитивних рис, відчутно збільшується кількість негативних. Данні дії погіршують реальний сектор економіки, а саме малий та середній бізнес. Бо в даних підприємств не має зайвих коштів на підвищення заробітної платні робітникам, а тому керівникам прийдеться переглянути кадровий склад і скоротити відповідну частку. Такі проблеми

можуть призвести до закриття бізнесу, а в наслідку до збільшення безробіття. Держава навпаки повинна підтримувати цей напрямок діяльності, а вона ще більше пригнічує.

### **Список використаної літератури**

1. О. Єжель. Рівень 3200: плюси і мінуси підвищення мінімальної зарплати [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://asn.in.ua/ua/news/news/75955-ukraina-zanimaet-poslednee-mesto-v-evrope-po-urovni.html>
2. Про затвердження наборів продуктів харчування, наборів непродовольчих товарів та наборів послуг [Електронний ресурс]: Постанови Кабінету Міністрів України від 11.10.2016 р. № 780 – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/780-2016-п>

**Олійник Т.О.,**

*к.е.н., доцент кафедри ФБСС*

**Нагорна С.О.,**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем магістр*

Запорізький національний технічний університет

м. Запоріжжя, Україна

## **НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ АМОРТИЗАЦІЇ**

Результатом діяльності підприємства вважається підвищення рентабельності виробництва і отримання прибутку, яке залежить від ефективності використання необоротних активів, які підлягають амортизації у процесі їхнього використання. Цей механізм дозволяє прослідкувати відповідність темпів оновлення основних фондів підприємства темпам зміни техніки та технологій.

Серед всієї чисельності напрацювань, присвячених зазначеній проблематиці, в першу чергу слід виділити розробки таких науковців, як: Саєнко С. Г., Чалий І. Г., Городянська Л. В., Помилуйко Є. І., Голов С. Ф., Виговська Н. Г., Ткаченко Н. В. та ін. Ознайомлення з працями цих авторів дозволяє виділити невирішені раніше загальні проблеми: відсутність цілеспрямованої державної амортизаційної політики, не розроблена концепція ефективного заощадження і використання фінансових ресурсів.

Амортизаційна політика – це складова частина загальнодержавної політики формування власних фінансових ресурсів, яка полягає в оптимізації потоку власних засобів, що реінвестуються у виробничу діяльність [3, с. 59].

Актуальним питанням є пошук шляхів удосконалення амортизаційної політики підприємства, адже амортизація займає важливе місце в економічній свідомості суспільства.

Згідно П(С)БО 7 «Основні засоби» та Податковим кодексом України станом на 01. 01. 2017 р. (ПКУ№ 2755-IV від 02. 12. 2010 зі змінами) передбачається застосування наступних методів амортизації:

- метод прямолінійного списання;

- виробничий метод;
- метод зменшення залишкової вартості;
- метод прискореного зменшення залишкової вартості;
- кумулятивний метод [2].

Відмінністю методів є різний рівень нарахованих амортизаційних відрахувань та спосіб їх розподілу. Останні три методи нарахування амортизації прискорені, їх використання дає змогу мати найбільшу суму (до 50% від первісної вартості об'єкта) амортизаційних відрахувань в перший рік експлуатації основного засобу, а потім вона зменшується з року в рік. Завдяки цьому швидше накопичуються кошти для заміни вже амортизованих об'єктів основних засобів. Тому підприємство має право на свій розсуд вибрати з зазначених в обліковій політиці найбільш економічно ефективний метод здійснення амортизації, який залежить від: умов експлуатації, зношуваності та виду основних засобів. Однак цим правом користуються не всі. Більшість використовує прямолінійний метод нарахування у зв'язку з простотою розрахунків.

Також можна зазначити, що амортизаційна політика на державному рівні повинна ґрунтуватися на таких теоретичних положеннях [4, с. 233]:

- строго цільове використання амортизаційних відрахувань;
- науково обґрунтоване забезпечення державного та господарського контролю за нарахуванням і використанням амортизації;
- прискорене списання основних фондів;
- державне регулювання і стимулювання реалізації амортизаційної політики;
- акумуляція амортизаційних відрахувань.

Сучасна амортизаційна політика є недосконалою та неефективною. Суттєвим недоліком чинної амортизаційної системи є те, що вона не створює умов для оновлення основних фондів у всіх сферах економічної діяльності. Іншим недоліком є послаблення ролі амортизації як джерела інвестицій, оскільки спостерігається зниження частки власних коштів підприємств та організацій у структурі джерел фінансування інвестицій.

У зв'язку з цим нами виділено основні напрямки вдосконалення управління системою амортизації у сучасних умовах:

- повне відображення величини зносу забезпечується методами і нормами амортизації;
- у процесі зношування основних засобів формуються параметри амортизаційних відрахувань;
- забезпечення напрямків ресурсів на фінансування капітальних вкладень, відшкодування і накопичення основного капіталу через формування системи фінансового менеджменту, поточного і стратегічного планування витрачання амортизаційних відрахувань;

Таким чином, ефективна система амортизації є одним з основних факторів своєчасного відтворення й модернізації основних засобів підприємств за рахунок підвищення ефективності виробництва та якості продукції. Удосконалення системи нарахування амортизації здійснюється через прийняття управлінських рішень за допомогою узагальнюючої методики стосовно вибору з усієї сукупності оптимального методу її нарахування.

### Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України від 02. 12. 2010 № 2755- IV зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс].–Режим доступу:<http://zakon0.rada.gov.ua>.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000р. № 92 / Україна. Міністерство фінансів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua>.
3. Виговська Н. Г. Удосконалення обліку амортизації: стан, проблеми, перспективи: Монографія / Н. Г.Виговська. – Житомир : ЖІТІ, 1998. – 340 с.
4. Саєнко, С. Г. Амортизація як елемент інноваційного розвитку машинобудівної галузі [Текст] / С. Г. Саєнко // Економічні науки: зб. наук, праць. Серія: Облік і фінанси. – Луцьк: ЛНТУ, 2012. – Вип. 9(33), Ч. 3. – С. 228-234.

**Пахомова І.Г.,**

*к.е.н., доцент кафедри ФБСС*

**Ващенко Є.О.,**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем магістр*

*Запорізький національний технічний університет*

*м. Запоріжжя, Україна*

### СУЧАСНИЙ СТАН ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Актуальність даної теми полягає у тому, що фондовий ринок України характеризується низькою капіталізацією та ліквідністю, недостатнім захистом прав інвесторів, відсутністю прозорості. Фондовий ринок України на сучасному етапі являє собою сегмент фінансового ринку, на якому складаються відносини з приводу купівлі-продажу цінних паперів, що мають власну вартість, вільно обертаються і засвідчують відносини співволодіння, позик і похідних від них між тими, хто залучає ресурси випускаючи цінні папери (емітентами), і тими, хто їх купує (інвесторами), опосередкований, як правило, участю особливих суб'єктів підприємницької діяльності- фінансових посередників [1].

На сьогоднішній день, на жаль, фондовий ринок в Україні ще не став інструментом перерозподілу капіталу і поки не сприяє акумуляції коштів, таких необхідних для інвестицій. Це пов'язано з тим, що немає великого прагнення потенційних покупців до придбання вітчизняних цінних паперів через недовіру до них, оскільки в нинішніх умовах зростання заборгованості підприємств, банкрутств не можна виключити можливість зміни фінансового становища навіть успішних підприємств. Значною мірою стримуючим фактором для розвитку фондового ринку є відсутність чіткого законодавства, що передбачало б механізм контролю за станом фондового ринку й поведінкою емітентів на ринку паперів [2, с.103].

Фондовий ринок є складною системою, яка знаходиться під впливом як зовнішніх, так і внутрішніх факторів. Основними чинниками, що впливають на функціонування фондового ринку, є: політична та соціальна стабільність суспільства; структура власності; рівень економічної грамотності населення та довіри до фінансових інститутів; фінансова структура макроекономіки; світові ціни на енергоносії; економічна та фінансова політика держави [3].

Динаміка показників економічного розвитку України протягом останніх років, зокрема і ринку цінних паперів, свідчить про закріплення позитивних тенденцій. Серед головних позитивних змін, які були характерні для фондового ринку в цей період та сформували надійну основу для подальшого зміцнення ринку цінних паперів, а також сприяли відновленню її інвестиційної функції, - збільшення обсягу торгів, зростання співвідношення капіталізації до ВВП, залучення інвестицій та ін.

Загальний обсяг випусків емісійних цінних паперів, зареєстрованих Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку у січні-лютому 2017 року, становив 13,53 млрд грн, що менше на 834,53 млн грн порівняно з відповідним періодом 2016 року (14,36 млрд грн).

Протягом січня-лютого 2017 року Комісією зареєстровано 24 випуски акцій на суму 9,60 млрд. грн. (табл. 1). Порівняно з аналогічним періодом 2016 року обсяг зареєстрованих випусків акцій зменшився на 762,02 млн грн.

**Таблиця 1 - Обсяг та кількість випусків акцій зареєстрованих Комісією протягом січня-лютого 2017 року**

Період	Обсяг випуску акцій, млн грн	Кількість випусків, шт.
Січень	2 873,03	14
Лютий	6 731,59	10
Усього	9 604,63	24

*Джерело: [3]*

Значні за обсягом випуски акції, які суттєво вплинули на загальну структуру зареєстрованих випусків акцій протягом зазначеного періоду, зареєстровано наступним банківським установам, з метою збільшення статутного капіталу, зокрема: ПАТ «Державний ощадний банк України» та ПАТ «Державний експортно-імпорتنний банк України».

Комісією протягом січня-лютого 2017 року зареєстровано 4 випуски облігацій підприємств на суму 289,52 млн. грн. Порівняно з аналогічним періодом 2016 року обсяг зареєстрованих випусків облігацій підприємств зменшився на 1,18 млрд. грн. Також протягом січня-лютого 2017 року Комісією зареєстровано 2 випуски опціонних сертифікатів на загальну суму 32,45 млн грн. Протягом відповідного періоду 2016 року не було зареєстровано жодного випуску [3].

Протягом січня-лютого 2017 року обсяг випусків інвестиційних сертифікатів пайових інвестиційних фондів, зареєстрованих Комісією, становив 2,27 млрд грн, що більше на 771,30 млн грн порівняно з даними за аналогічний період 2016 року.

Протягом січня-лютого 2017 року обсяг випусків акцій корпоративних інвестиційних фондів, зареєстрованих Комісією, становив 1,33 млрд грн, що більше на 304,10 млн грн порівняно з даними за аналогічний період 2016 року[3].

На основі вищерозглянутих даних, можна зробити висновок, що фондовий ринок України має великий потенціал розвитку. На даному етапі країна потребує певної перебудови фондового ринку, за рахунок зміни більшості складових ринку та усунення перешкод, що стримують його розвиток, залучення відповідної державної підтримки, а також оновлення законодавчої бази і залучення інвестиційних ресурсів з метою спрямування їх на оновлення виробничого потенціалу та забезпечення майбутнього зростання виробництва й економіки країни в цілому.

### Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Полюхович В. Місце фондового ринку в структурі фінансового ринку України / В.Полюхович // Підприємництво, господарство і право. - 2011. - №6. – С.103-105.
3. Аналітичні данні щодо розвитку фондового ринку за січень-лютий 2017 р . Національна комісія з цінних паперів та фондовго ринку[Електронний ресурс]- Режим доступу: <http://nssmc.gov.ua/fund/analytics>

**Пахомова І.Г.,**

*к.е.н., доцент кафедри ФБСС*

**Ляшова Л.М.,**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем магістр*

Запорізький національний технічний університет

м. Запоріжжя, Україна

### СТРАХУВАННЯ КРЕДИТНИХ РИЗИКІВ

Одним з найбільш поширених ризиків у фінансово-господарської діяльності є кредитний ризик, пов'язаний з можливістю невиконання позичальником своїх фінансових зобов'язань перед банками, іншими кредиторами чи інвесторами у результаті виникнення ризику неплатежу або його неплатоспроможності, який формується у процесі кредитування.

Суб'єктом страхування кредитних відносин є юридична особа, яка уклала зі страховиком договір страхування кредиту або позики, та яка у встановленому законодавством України порядку здійснює кредитування на умовах, встановлених кредитним договором (договором позики).

Об'єктом страхування є майнові інтереси, пов'язані з матеріальними збитками, завданими страхувальнику внаслідок невиконання позичальником своїх обов'язків, передбачених кредитним договором (договором позики) між позичальником та страхувальником (позикодавцем та кредитором).

Страхова сума при страхуванні кредитів встановлюється у межах суми кредиту та відсотків за користування кредитом.

Термін страхування визначається на період дії кредитного договору.

У разі настання страхової події, страховик здійснює страхове відшкодування у розмірі заборгованості позичальника за вирахуванням франшизи.

Виплата страхового відшкодування проводиться на підставі таких документів:

- страхового договору;
- кредитного договору;
- копії листування між страхувальником та позичальником, що стосується даного страхового випадку (якщо таке листування є в наявності);
- підтвердження суми заборгованості позичальника перед страхувальником відповідно до даних позичкового рахунку позичальника;
- паспорту й довідки про присвоєння ідентифікаційного номера позичальника;

- інших документів, наявність яких, на погляд страхувальника, дає змогу встановити розмір страхового відшкодування за конкретним кредитним договором.

Виплати страхових премій по страхуванню кредитних ризиків за 9 місяців 2015-2016 рр. зросли на 113,9 % ( з 215,0 млн. грн. до 459,9 млн. грн.).

У 2015 році за 9 місяців відшкодування по страхуванню кредитів складає 66,1 млн. грн., а у 2016 році за 9 місяців виплати по страхуванню кредитів становить 673,1 млн. грн.

Темпи приросту за 9 місяців 2015 року и 9 місяців 2016 року складають 607 млн. грн., тобто збільшилися на 918,3 % [2].

За класифікаційними ознаками страхування кредитів поділяється на три види:

1. Делькредерне страхування.
2. Страхування кредиту довіри.
3. Страхування застав (гарантійне страхування).

Серед багатьох видів страхування кредитів важливе місце посідає страхування заставного - майна, адже даний вид страхування є зручним як для кредитора, так і для позичальника. Договір страхування заставного майна дозволяє позичальнику отримати необхідний кредит, а кредитору - отримати заставне майно позичальника у разі несвоєчасного погашення суми заборгованості за кредитом.

Метою проведення даного виду страхування є захист майнових інтересів фінансово-кредитної установи, яка здійснює кредитування фізичних та юридичних осіб, страхувальників, пов'язаних з володінням, користуванням та розпорядженням заставним майном.

Об'єктом страхування є заставне майно, яке передається банку у заставу й належить, як правило, страхувальнику на правах власності або оренди чи лізингу.

Страхова сума встановлюється за обоюсторонньою згодою сторін у межах дійсної вартості майна або у розмірі повної відновлювальної вартості.

При страхуванні заставного майна страхове покриття розповсюджується на такі види ризиків:

- пожежі, ураження блискавкою та вибуху газу;
- стихійних лих та падіння керованих літальних апаратів або їх уламків;
- часткової або загальної аварії обігрівальної, водогінної каналізаційної систем, систем пожежогасіння та інших технологічних аварій, які спричинили об'єкту страхування прямих або опосередкованих збитків;
- протиправних або зумисних дій третіх осіб [1, стр.264].

Подальший розвиток фінансово-кредитних інституцій потребує удосконалення механізму страхового захисту як позичальника, так і кредитора. У цьому контексті кредитні установи зацікавлені у наданні їм гарантій щодо майнової відповідальності страховика за несвоєчасне або не у повному обсязі погашення заборгованості страхувальника. У свою чергу страхувальник, укладаючи договір кредитного страхування, повинен мати впевненість у здатності страховика розрахуватися з кредитором у разі неплатоспроможності страхувальника.

### **Список використаних джерел**

1. Дема Д.І. Страхові послуги: навчальний посібник [Текст]/ Д.І.Дема, О.М. Віленчук, І.В. Дем'янюк // Алерта – 2013 – 2-е вид. перероб. та допов. – С.260-265.

2. Статистика страхового ринку України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://forinsurer.com/stat>

**Пахомова І.Г.**

*к.е.н., доцент кафедри ФБСС*

**Фещенко М.С.,**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем магістр*

Запорізький національний технічний університет

м. Запоріжжя, Україна

## **РЕФОРМУВАННЯ НОРМАТИВІВ БАНКІВСЬКОГО КАПІТАЛУ ЯК ЗАПОРУКА ПОКРАЩЕННЯ СТАНУ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ**

Фінансова криза, яка останні роки спостерігається в Україні, супроводжується різким зростанням валютного курсу, обсягів проблемних кредитів, відтоком депозитних вкладів населення з банківських установ, що гальмує нарощування рівня капіталізації банків, який прямо залежить від достатності капіталу банків. Цей факт доводить актуальність обраної теми і потребує обґрунтованого дослідження.

За даними НБУ у 2016 році операційна ефективність банківського сектору дещо знизилася: показник CIR (cost to income ratio) становив 58% проти 52% у 2015 році. Збиток банківського сектору склав 159 млрд. грн., що зумовлено резервуванням кредитного портфеля Приватбанку. Протягом 2016 року та січня 2017 року з ринку було виведено 20 банків, акціонери ще 4 банків прийняли рішення про самоліквідацію. [3, с.1] Через ліквідацію банків багато клієнтів банків втратили гроші, це призвело до недовіри громадян до банківських установ.

Очищення банківського сектору завершилося, але цього не достатньо для розвитку та укріплення усієї сфери. Розглядаючи діяльність банків першим слід звернути увагу на капітал банку - це власні кошти, залишкова вартість активів банку після вирахування всіх його зобов'язань. [1, с.1] За законом «Про банки та банківську діяльність» від 07.12.2000 за № 2121-III (редакція від 01.01.2017) визначено такі види капіталу банку: регулятивний, статутний, приписний.

Регулятивний капітал – один із найважливіших показників діяльності банків, основним призначенням якого є покриття негативних наслідків різноманітних ризиків, які банки беруть на себе у процесі своєї діяльності, та забезпечення захисту вкладів, фінансової стійкості та стабільності банківської діяльності. За структурою він включає основний та додатковий капіталу. Основний капітал банку містить статутний капітал і розкриті резерви, які створені або збільшені за рахунок нерозподіленого прибутку, надбавок до курсу акцій і додаткових внесків акціонерів у статутний капітал, загальний фонд покриття ризиків, що створюється під невизначений ризик при проведенні банківських операцій, за винятком збитків за поточний рік і нематеріальних активів. [1, с.3]

З метою регулювання банківської діяльності на основі безвиїзного нагляду для здійснення моніторингу діяльності окремих банків і банківської системи в цілому НБУ встановлює економічні нормативи, що є обов'язковими до виконання всіма банками, а саме мінімального розміру регулятивного капіталу – Н1 (500 млн. грн.) [2,

с.1]. Це є мінімально допустимим показником за нормативом розміру регулятивного капіталу, але він не відповідає наявним сьогодні ризикам у банківській системі. Нині існує нагальна потреба підвищення рівня нормативу (Н1), спочатку до 600 млн. грн., а згодом до 700 млн. грн.

Норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу – Н2 (не менше 10%). Розглядаючи детальніше норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу слід зазначити, що він відображає здатність банку своєчасно та в повному обсязі розрахуватися за своїми зобов'язаннями, що впливають із торговельних, кредитних або інших операцій грошового характеру. Чим вище значення показника достатності (адекватності) регулятивного капіталу, тим більша частка ризику, що її беруть на себе власники банку. І навпаки, чим нижче значення показника, тим більша частка ризику, що її приймають на себе кредитори та вкладники банку [2, с.3]

Даний мінімально допустимий показник нормативу достатності (адекватності) регулятивного капіталу при сучасній нестабільній економічній ситуації в країні не достатній для покриття можливих ризиків. Тому правильною дією було б підняти даний норматив (Н2) на першому етапі до 15%, на другому - до 20%. Такі зміни нормативів капіталу банків (Н1 та Н2) призведуть до скорочення кількості банків. У свою чергу банки, які залишаться матимуть вже більший капітал, як для діяльності, так і для абсорбції ризиків.

Резюмуючи все вищевикладене, варто наголосити, що завдяки запропонованому реформуванню нормативів банківського капіталу можливо досягти покращення становища банківських установ, повернення довіри громадян до банків та розвитку ефективного функціонування банківського сектору економіки.

### **Список використаних джерел**

1. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 № 2121-III (Редакція станом на 01.01.2017) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2121-14/page>

2. Постанова «Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні» Інструкція від 28.08.2001 № 368 (Редакція станом на 18.03.2017) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>

3. Огляд банківського сектору. Випуск 2. Лютий 2017 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=43633516>

**Силенко О.М.**

*відмінник освіти України, головний бухгалтер університету,  
старший викладач кафедри обліку і оподаткування  
Запорізький національний технічний університет  
м. Запоріжжя, Україна*

### **РОЛЬ ІННОВАЦІЙ ДЛЯ СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА**

Для отримання комерційного успіху товаровиробнику варто виробляти товари котрі можуть приваблювати увагу покупців, не помічаючи існування на ринку аналогічної продукції. Завдяки ефективним інноваціям себто виведенню на ринок

сучасного продукту (послуги), спроможного задовольняти вимоги покупців ліпше аніж наявні товари, вони можуть примножувати підприємницький прибуток [1, с. 131].

В умовах сьогодення значної актуальності набуває доцільність керування поведінкою ринку інвестицій та інновацій з метою виготовлення системи пристосування підприємництва до змінних умов. Без інвестицій та інновацій нереальною є продуктивна діяльність товаровиробників, їх ощадливе зростання та конкурентоспроможність. Інноваційна практика і виведення на ринок сучасної продукції з частками ефективних новацій мають бути об'єднанні в міцний ланцюг суцільного процесу керування новаціями.

Рівень запровадження та вживання інноваційних послуг і продуктів в нашій країні існував і лишається дуже скромним, поміж понад 140 держав світу, серед яких Україна зайняла 63-71 місце. Наразі відзначилась певна тенденція до його вагомого зниження. До сильних сторін нашої країни належить: вища освіта – 6 місце, загальна освіта – 17 місце; вбирання знань (бізнес-структурами) – 20 місце, створення знань (нематеріальних активів) – 22 місце. Слід зазначити, що до найбільш уразливими складовими національної економіки, які гальмують впровадження та поширення новацій є: регуляторне оточення – 107 місце, вартість підприємництва – 107 місце, стан розвитку кластерів (цебто інтеграційні стосунки освіти – науки – підприємства) – 104 місце. Інакше кажучи інноваційна діяльність в нашій країні вимагає міжгалузевої технологічної заміни, суттєвого зміцнення стосунків суб'єктів господарювання з вищими навчальними закладами та науково-дослідними інститутами, піднесення міжнародного наукового та технічного співробітництва, венчурного вкладення в сучасні передові розробки, створення інноваційної інфраструктури, широкого залучення інформаційних технологій тощо.

Безумовно, що економіка розвинутих держав різниться різноманіттям форм власності, інтелектуалізацією праці, людського капіталу, випереджаючим розвитком. У даних умовах суттєво міняються стосунки акціонерів, власників, найманих працівників та других стейкхолдерів. Слід зазначити, що перехід від розрізнених товаровиробників і вертикально інтегрованих промислових об'єднань до матричних і мережевих структур суттєво перетворює методи та форми суперництва, послаблює їх, поєднує суперництво зі змаганнями та співпрацею.

Суперництво співвідноситься до тих економіко-соціальних категорій, функція яких у розвитку суспільства в цілому та економіки певної країни зокрема доволі перебільшена та міфологізована. Домінує точка зору, що конкуренція, показує щонайліпших, підтримує найбільш ефективний з точки зору громади поділ та уживання ресурсів, підтримує науково-технічний прогрес та суттєве зниження цін при наявності різноманітних товарів і високій доброякісності продукції.

У нинішній економіці суттєво трансформувались форми володіння капіталу. В цивілізованих державах у зв'язку зі зростанням концентрації виробництва економіка йде у напрямку до соціалізації. Головною формою власності стає групова персоніфікована (акціонерна), приватна та державна форми власності. Зазвичай індивідуальна приватна власність притаманна малому бізнесу, де панує суперництво [2, с. 7].

Сучасні інноваційні процеси відіграють помітне призначення для формування успішного поступу суб'єкта господарювання, міста, регіону та держави в цілому. Від

рівня цих процесів на пряму залежить фінансовий та економічний стан, сила регіонів і повсякденний рівень життя населення. У тривкому конкурентному протиборстві за покупця та ринки збуту товаровиробники мусять безперервно запроваджувати інноваційні процеси: поліпшувати та розробляти сучасні вироби, передові технології, системи керування і реалізації, що виводить їх на доволі сучасний рівень розвитку та в цілому приводить компанію до прогресу.

Інноваційна сфера визначає виробництво повноцінного комплексу наукових, організаційних, технологічних, комерційних та фінансових заходів, які у власній сукупності приводять до створення новації «під ключ», інакше кажучи цілком підготовленої до реалізації на ринку.

### **Список використаних джерел**

1. Ткаченко А.М. Поняття, види продуктивних інновацій та запровадження їх у підприємство. // А.М.Ткаченко // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – Запоріжжя : 2015р. - №3 (84) С. 130-133.

2. Основні підходи формування організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку / Д.В. Солоха, О.В. Белякова // Вісник економічної науки України. – 2017. – № 1 (32). – С. 84–87.

**Ткаченко А.М.**

*д.е.н., професор, завідувач кафедри ІТ та БД*  
Запорізький національний технічний університет  
м. Запоріжжя, Україна

## **ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИЙ РОЗВИТОК СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ**

За умов конкуренції виробники мають постійно дбати про інноваційно-інвестиційний розвиток суб'єкта господарювання, що є одним із головних важелів формування наявності в них конкурентних переваг. Тому питання стосовно забезпечення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств стає украй необхідним. Вхідження України в сучасну світову економіку примножує залежність українських товаровиробників від змін, які мають в ній місце, що знаходить доводи в умовах фінансово-економічної нестабільності. Повстають питання розуміння і підвищення рівня конкурентоспроможності суб'єктів господарювання. Доволі помітними стає пошук сучасних інструментів керування підприємствами та новаторських підходів стосовно формування конкурентних переваг у сучасних товаровиробників [1,с.186].

Якість рішення цього питання пов'язані з кризовими процесами котрі характеризують економіку України: нестабільний курс гривні, зубожіння населення, падіння попиту на продукцію українських товаровиробників, безробіття, тощо. Відповідно формування конкурентоспроможності суб'єкта господарювання на основі використання інноваційно-інвестиційного потенціалу є досить нагальним питанням сучасності.

Здійснення товаровиробником активної інноваційно-інвестиційної політики зумовлює підвищення конкурентоспроможності та залучення підприємства до мережі відносин з іншими суб'єктами господарювання .

Забезпечення економічного зростання нашої країни потребує створення належних умов і важелів, що продукують у товаровиробника інноваційно-інвестиційну діяльність та стимулюють запровадження її результатів у виробничо-господарську діяльність. Теперішній період розвитку підприємницьких структур характеризується змінами наявних механізмів функціонування на поприщі інновацій. Нагальність таких перетворень зумовлюється закономірністю керування, поведінкою ринку інвестицій та новацій , а також метою формування системи пристосування до нестійких умов функціонування. Без інновацій та інвестицій нездійсненним є продуктивне функціонування суб'єктів господарювання, їх економічний ріст та формування бажаних конкурентних переваг підприємств[2,с.130].

Інноваційна сфера - це специфічний процес побудови роботи товаровиробника котрий започатковано на незмінному пошуку сучасних перспектив удосконалення організаційних, управлінських, техніко-технологічних, фінансових та інших чинників виробництва. Зазвичай вона тісно пов'язана з бажанням підприємницької структури (юридичної або фізичної особи) покласти на себе небезпеку по виконанню нового проекту або модернізацію експлуатованого, а також виникаючу при цьому моральну, фінансову та соціальну відповідальність [3,с.102]

В науковій літературі висвітлюються полярні точки зору стосовно сутності інноваційної сфери, але чимало вчених готові розуміти під нею те, що формує перетворення міркувань (звичайно наслідків наукових експериментів і опрацювань або супротивних науково-технічних здобутків) у сучасний чи вдосконалений продукт з потребою на нього ринку, у новий чи вдосконалений технологічний процес, що віднайшов вживання у практичній роботі [4,с.111].

Дослідження теоретико-прикладних аспектів інноваційної сфери свідчать про її різноманітність та багатогранність виражень в практичній діяльності сучасних товаровиробників. У теоретичному плані інноваційна сфера асоціюється з певним інноваційним процесом і є значно ширшою за останній тому що передбачає не тільки пряме створення інновацій, а й запровадження та піднесення уже наявних наслідків інноваційної практики інших підприємств. Це дає змогу створити синергічний вплив, що проявляється безпосередньо в інноваційній сфері на державному рівні, розкриває її продуктивність. В нашій країні тенденції інноваційної діяльності є досить суперечними, що пов'язано з соціально-економічною нестабільністю та доволі довгим терміном становлення української економіки. Існують питання інноваційної сфери котрі пов'язано із невисоким відносно до інших країн рівнем інноваційної активності суб'єктів господарювання, недостатніми об'ємами реалізованої інноваційної продукції. Тому для рішення окреслених питань, вагомим є розширення рівня інформованості товаровиробників стосовно пріоритетних векторів інноваційної сфери, державного сприяння, стимулювання виходу українських товаровиробників на міжнародні ринки.

### **Список використаної літератури**

1. Ткаченко А.М., Підвищення конкурентоспроможності промислових підприємств за рахунок ефективності використання трудового потенціалу // Ткаченко

А.М., Сепета В.В. // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки – Хмельницький : 2017р. - №4 – с.186-192.

2. Ткаченко А.М. Поняття, види продуктивних інновацій та запровадження їх у підприємство. // А.М.Ткаченко // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – Запоріжжя : 2015р. - №3 (84) С. 130-133.

3. Лазарева Є.В. Диспропорції як причини і слідство розвитку інноваційно активного підприємства // Є.В. Лазарева // Прометей. Регіональний збірник наукових праць з економіки. – Дружківське: 2014р. – Випуск 2 (44) С. 102-108.

4. Шпикушяк О.І. Етапність інноваційного процесу та оцінка ефективності інноваційної діяльності. /О.Г.Шпикуляк, С.О.Тивончук, С.В.Тивончук, О.М.Супрун // Економіка АПК. – 2011. - № 12. – с. 109-116.

**Фатюха Н.Г.,**

*к.е.н., доцент кафедри ФБСС*

**Бован Є.В.,**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем магістр*

*Запорізький національний технічний університет*

*м. Запоріжжя, Україна*

## **ПОНЯТТЯ ЕНЕРГЕТИЧНИХ РЕСУРСІВ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ: СТАТИСТИЧНИЙ АСПЕКТ**

В економіці України енергетичний комплекс відіграє дуже важливу роль, він є невід'ємною частиною економічного і суспільного добробуту. Енергетичний комплекс має велике районоутворююче значення, є передумовою для розвитку паливоємних виробництв і формування промислових комплексів.

Розвиток енергетики України керується такою нормативною базою: «Про енергозбереження»; «Про альтернативні джерела енергії»; «Про альтернативні види палива»; «Про теплопостачання»; «Про електроенергетику»; «Про газ (метан) вугільних родовищ»; «Про комбіноване виробництво теплової та електричної енергії (когенерацію) та використання скидного потенціалу»[1].

Ці закони визначають правові, соціальні, економічні, екологічні та організаційні засади діяльності у сфері дослідно-промислової розробки, геологічного вивчення (видобутку) і використання джерел палива та енергії, а також розширенню їх використання у паливно-енергетичному комплексі.

Одним з важливіших аспектів, який вивчає статистика енергетики є статистика паливно-енергетичних ресурсів. Необхідність у енергетичних балансах викликана потребою отримання надійних статистичних даних для моніторингу енергетичної ситуації як на національному, так і на міжнародному рівнях, створення інформаційної бази для проведення аналізу та прогнозування стабільного функціонування економіки країни, можливості порівняння енергетичних показників різних держав і визначення їхнього місця у світовому споживанні палива, уникнення розбіжностей щодо оцінок сучасного стану енергетики [2].

На сучасному етапі серед головних завдань органів державної статистики можна виділити підвищення якості та надійності статистичної інформації, зменшення

звітнього навантаження на респондентів, зниження витрат бюджетних коштів на проведення статистичних спостережень. Вирішення цих задач передбачає, зокрема, вдосконалення статистичної методології, впровадження вибіркового спостереження, диверсифікацію джерел отримання інформації. Певні зрушення в цьому напрямку відбулися і в статистиці енергетики. У показниках державних статистичних спостережень ураховані міжнародні вимоги до ведення статистики енергетики на базі використання європейських стандартів енергетичної статистики, встановлених Регламентом Європейського парламенту та Європейської ради № 1099/2008 від 22 жовтня 2008 року про статистику в галузі енергетики [2].

Для відображення та упорядкування результатів статистичних спостережень з енергетики використовуються такі форми статистичної звітності: № 4-мтп (річна) «Звіт про використання та запаси палива» - відображає використання та запаси палива енергетичним сектором; № 11-мтп (річна) «Звіт про постачання та використання енергії» - нормативний документ, передбачений для підприємств-споживачів, які відпускають і/або використовують тепло й електроенергію; № 4-мтп (місячна) «Звіт про використання та запаси палива» - подають юридичні особи, які використовують або мають у запасах паливо [3].

Основними завданнями статистичного вивчення паливно-енергетичних ресурсів України є науково обґрунтована організація статистичного спостереження, збору, обробки і аналізу статистичних даних, які характеризують результати використання паливно-енергетичних ресурсів (сировини, матеріалів, палива, електро – і теплоенергії), залучення у виробництво вторинних ресурсів, наявність запасів найважливіших видів матеріальних ресурсів у постачальників, залишки і використання найважливіших видів сировини, матеріалів, палива, тепло- та електроенергії на підприємствах – споживачах різних форм власності, видів економічної діяльності.

Важливим завданням статистики паливно-енергетичних ресурсів є також постійне вдосконалення діючої системи обліку і звітності, їх спрощення і скорочення, підвищення достовірності статистичної інформації. За ступенем охоплення одиниць сукупності організація статистичного спостереження у галузі статистики енергетики в Україні ґрунтується на суцільному обстеженні суб'єктів господарської діяльності, тоді як в більшості галузей статистики використовуються вибіркові методи (статистика промисловості, будівництва, торгівлі, праці, сільського господарства, структурна статистика, обстеження домогосподарств).

У цьому контексті одним з актуальних завдань органів державної статистики є удосконалення та спрощення форм статистичної звітності, вирішення проблеми переходу від суцільної статистичної звітності до сучасних прогресивних форм статистичного спостереження, ширше використання альтернативних джерел інформації у відповідності зі Стратегією розвитку державної статистики на період до 2017 року. Зазначена проблема потребує подальшого дослідження.

### **Список використаних джерел**

1. Державне агентство з енергоефективності та енергозабезпечення України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://qps.ru/35QL0>
2. Методологічні положення з організації державних статистичних спостережень щодо використання палива та енергії [Електронний ресурс]. Державна служба

статистики України / за редакцією А. О. Фризоренко, Київ, 2011.- С.38 - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

3. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

**Фатюха Н.Г.,**

*к.е.н., доцент, кафедра ФБСС*

**Журавльова Т.І.,**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем магістр*

Запорізький національний технічний університет

м. Запоріжжя, Україна

## **БЮДЖЕТНИЙ ДЕФІЦИТ В СУЧАСНИХ УМОВАХ**

В період нестабільності України, постійних змін у законодавстві, тяжкому економічному становищі постає питання щодо першопричин цих проблем та їх негайного вирішення. Ще з часів здобуття Україною незалежності бюджет стикається з такою проблемою, як перевищення видатків над доходами, що має назву дефіцит державного бюджету. Постійне зростання бюджетного дефіциту зумовлює в економіці країни цілу низку негативних явищ: поширення інфляційних процесів, скорочення обсягу заощаджень, інвестицій, експорту і т.д. Саме тому бюджетний дефіцит потребує комплексного підходу до вивчення причин, наслідків, а також шляхів подолання.

Проблемою вивчення бюджетного дефіциту займалися багато вчених як зарубіжних, так і вітчизняних, а саме О. Василик, Є. Макаренко, В.Опарін, В. Федосов та багато інших.

Сьогодні, у період соціально-економічної нестабільності України, дуже хвилює питання дефіциту державного бюджету. Згідно зі ст. 2 Бюджетного Кодексу України дефіцит – це перевищення видатків бюджету над його доходами (з урахуванням різниці між наданням кредитів з бюджету та поверненням кредитів до бюджету). Зрозумівши сутність, необхідно виділити його причини. Однією з основних є обмеженість коштів у державі для виконання покладених на неї функцій. До інших слід віднести:

- невідповідність фінансових можливостей держави з її видатками;
- недосконалу податкову, кредитну, інвестиційну політику;
- інфляційні процеси в державі;
- тіньову економіку;
- низьку якість бюджетного планування;
- часту зміну фінансового законодавства.

Для України характерним є те, що дефіцит набув хронічного характеру, тобто бюджетний дефіцит є однією з причин зростання державного боргу, а з іншого боку завдяки фінансуванню дефіциту борг погашається [1].

Важливу роль відіграють розміри державних видатків і доходів, напрямки їх розподілу між соціальною підтримкою населення та інвестиціями у галузі економіки.

Для більш кращого розуміння фінансового стану державного бюджету, розглянемо показники виконання Державного бюджету за 2015-2016 роки.

**Таблиця 1 - Показники виконання Державного бюджету протягом 2015-2016 років**

Показник	Факт 2015 рік, млн. гривень	Факт 2016 рік, млн. гривень	Відхилення	
			абсолютне, млн.грн.	відносне %
Доходи	534 694,8	616 274,8	81 580	15,3
Видатки	576 911,4	684 743,4	107 832	18,7
Кредитування	2 950,9	1 661,6	-1289,3	-43,7
Дефіцит	45 167,5	70 130,2	24 962,7	55,3

Згідно із показниками державних бюджетів України 2015 та 2016 років, темп росту загальних доходів склав 15,3%, видатки збільшилися на 18,7%, кредитування у 2015 році визначено на рівні 2 950,9 млн. грн., а у 2016 році — 1 661,6 млн. грн., граничний дефіцит збільшився на 55,2% [2].

За таких умов незбалансованості державного бюджету, необхідно шукати джерела фінансування дефіциту, основними з яких можна вважати зовнішні позики та емісію грошей. Протягом 2016 року сума державного та гарантованого державою боргу України збільшилася на 122,8%. Основними причинами таких змін є здійснення фінансування державного бюджету за рахунок державних запозичень, забезпечення фінансування дефіциту державного бюджету, капіталізація державних банків, в тому числі ПАТ КБ «ПриватБанк», девальвація національної валюти та наданням кредиту Фонду гарантування вкладів фізичних осіб.

Співпраця України з міжнародними фінансовими інституціями також не на користь нашої державі. Під час розгляду заявок на рефінансування чи надаючи нові кредити, вони висувають певні вимоги щодо формування бюджету і методом тиску на місцеву владу, прагнуть зменшити видатки на соціальну сферу робочої сили.

Для України характерним є те, що при розподілі бюджету, кошти акумулюються для покриття поточних видатків, а не на інвестування в економіку. І як наслідок недостатній рівень розвитку, занепад підприємств, низькі показники рівня життя населення зумовлюють постійне зростання дефіциту державного бюджету.

Для того щоб подолати бюджетний дефіцит, зменшити державний борг, в першу чергу потрібно створити можливості зростання доходів та скорочення видатків. Задля цього необхідно удосконалити фіскальну, бюджетну систему та інвестиційну сферу; зменшити воєнні витрати; запровадити науково обґрунтовану систему прогнозування показників; ефективно реалізувати національні інтереси на міжнародній арені; протидіяти фінансовій злочинності, більш ефективно використовувати отримані кредити, потрібно зробити так, щоб «дешеві гроші МВФ» працювали на економіку країни, а не покривали державний борг, що постійно зростає [3].

#### Список використаних джерел

1. Бюджетна система [Текст]: навч. посіб. / Н.І. Юшмаш, К.В. Багацька, Н.І. Дем'яненко та ін.; за заг. ред. Т.А. Говорушко. – Львів.: Магнолія 2006, 2014. - 296 с.
2. Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/>

3. Одосій, О. Взаємозв'язок бюджетної та боргової політики України / О. Одосій // Спільне. – 2015. – №5 [Електронний ресурс].– <http://commons.com.ua/ru/byudzhet-ta-borgova-politika-ukrayiny/>

**Фатюха Н.Г.,**

*к.е.н., доцент кафедри ФБСС*

**Циганок Д.В.,**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем магістр*

Запорізький національний технічний університет

м. Запоріжжя, Україна

## **АНАЛІЗ ВАЛЮТНОГО КУРСУ УКРАЇНИ В УМОВАХ КРИЗИСУ**

Національна грошова одиниця є ключовим елементом незалежної монетарної політики країни. Пов'язуючи національну економіку зі світовим ринком, обмінний курс української валюти зазнає впливу багатьох макроекономічних факторів як екзогенних, так і ендогенних

З тих чи інших причин національні валюти багатьох країн девальвують, Україна ж стала рекордсменом по знеціненню своєї валюти: українська гривня у 2008 р. втратила 62,3% своєї вартості щодо долара США і 54,8% щодо євро, у 2014 р. девальвація була ще відчутніша – 97,3% та 74,2% відповідно [1].

Ця ситуація викликала дослідження в області курсоутворення в Україні та за кордоном. Аналіз факторів, що впливають на динаміку валютних курсів є підставою для дискусій зарубіжних та вітчизняних науковців, які намагаються визначити рівноважний обмінний курс.

Будь-яка країна має свої закономірності розвитку макроекономічних показників, таких як зростання грошової маси, національний дохід, інфляція та торговельний баланс, що є найважливішими при прогнозуванні динаміки обмінних курсів. Проте немає доказів того, що будь-який з наведених факторів може слугувати єдиним індикатором зміни ціни валюти. У 1983 р. Ричард Міз і Кенет Рогофф запропонували так звану модель «випадкового блукання», що дозволяла висувати чітку гіпотезу про значення валютних курсів аналогічно до моделей, заснованих на принципах відносних переваг. Було також доведено, що окремі моделі можуть прогнозувати зміну обмінних курсів з високою вірогідністю на одному проміжку часу і не працювати на іншому [2].

В 2014 році в Україні створилася ситуація фактичної наявності не декількох курсів валют. Офіційний курс гривні дуже відрізнявся від курсу, який спостерігався в обмінниках. Він стримувався і для забезпечення платежів НАК «Нафтогазу України», для того, щоб сума у гривневому еквіваленті була нижчою. Але штучне стримування курсу, як правило, чинить деструктивний вплив на курс валюти і тому у лютому 2015 року спостерігалось, що цей дисбаланс був виправлений [3].

Різниця вартості у різних сегментах валютного ринку є значною. Це спричинено тим, що Національний банк України намагався стримувати курс. Це зумовлено декількома факторами, першим з яких є те, що Україна має високий розмір зовнішньої заборгованості у валюті. Підвищення вартості валюти призводить до

різкого зростання зобов'язань в умовах, коли гривневі доходи України залишаються на низькому рівні. До того ж, підвищення вартості валюти негативно відображаються на банках. Останні часто формують зобов'язання у валюті, наприклад, за договорами депозитів із фізичними особами або за договорами субординованого кредиту із материнськими компаніями. Підвищення вартості валюти призводить до погіршення стану банківської системи, зокрема до зниження ліквідності та фінансової автономії. [4].

У цілому різке зниження курсу національної валюти позитивно впливає на макrorівні на конкурентоспроможність вітчизняних товарів та послуг, так як дозволяє стимулювати експорт товарів та укріплює зовнішньоторговельні позиції країни. Значення показника конкурентоспроможності вітчизняних товарів та послуг зросло за цей період приблизно на 25%. Це обумовлено тим, що, наприклад, трудові ресурси оплачуються зарплатою у гривні, тому зниження вартості гривні спричиняє зниження вартості трудових ресурсів у загальній структурі видатків підприємства. Також це призводить до зменшення самої суми видатків. Таким чином, зниження курсу національної валюти призводить до підвищення конкурентоспроможності економіки, однак через складну політичну та економічну ситуацію показники національного достатку не зростають.

Одним із найбільш дієвих важелів впливу на стабілізацію валютного курсу стали зміни облікової ставки, прийняті Національним банком України. Так, з 28 серпня 2015 року знижено облікову ставку з 30% до 27%, а з 25 вересня до 22%. [5].

Нестабільність 2014 року, яка суттєво розбалансувала валютний ринок, призвела до необхідності застосування Національним банком України з квітня 2014 року підвищення облікової ставки з 14% до максимального значення 30% у березні 2015 року.

Таким чином, оцінюючи тенденції зміни облікової ставки як вагомого інструменту монетарної політики НБУ, визначено основні тренди, які мають місце на грошовому ринку України і впливають на забезпечення стабілізації валютного курсу. З огляду на це, вважаємо за доцільне центральному банку країни продовжувати політику, спрямовану на подальше зниження облікової ставки і, як наслідок здешевлення та доступність фінансово-кредитних ресурсів для бізнесу.

### **Список використаних джерел**

1. Дернова, І. А. Обмінний курс гривні в системі макроекономічних показників / І. А. Дернова // Ефективна економіка : зб. наук. пр., 2016. – № 4. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua>.
2. Базилінська, О. Макроекономіка [Текст]: навчальний посібник для студентів вузів / Олена Базилінська. - К.: Центр навчальної літератури, 2005. - с.
3. Москалюк, Н. П. Монетарні важелі стабілізації валютного курсу в Україні / Н. П. Москалюк // Ефективна економіка : зб. наук. пр., 2015. – № 11. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua>.
4. Вахненко, Т. П. Зовнішні боргові зобов'язання у системі світових фінансово-економічних відносин / Т. П. Вахненко. — К. : Фенікс, 2006. — с.
5. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>

**Шарова С.В.,**

*к.е.н., доцент, в.о. завідувача кафедри ФБСС*

**Сокур В.В.,**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем магістр*

Запорізький національний технічний університет

м. Запоріжжя, Україна

## **СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ**

Кредитування є найважливішим видом діяльності комерційних банків, оскільки кредитний портфель становить здебільшого від третини до половини всіх активів банку. У структурі балансу банку кредитний портфель розглядається як єдине ціле та складова активів банку, що має свій рівень дохідності й ризику. Тому для успішного кредитування – забезпечення повернення наданих позичок і підвищення дохідності кредитних операцій – банки повинні впровадити ефективну та гнучку систему управління кредитними операціями і кредитним портфелем.

У науковій літературі це питання досліджували як вітчизняні науковці: А. П. Ковальов [1], І. А. Нідзельська [2], М. І. Савлук [3], А. М. Мороз [3], О. М. Тарасовець [4], П. М. Чуб [5] , так і зарубіжні: Л. Гітмана (L.Gitman), Г. Марковіца (H. Markowitz), Дж. Маршалла (G. Marshall), П. Роуза (P. Rose), У. Шарпа (W. Sharpe) .

Формування кредитного портфеля є одним з основоположних моментів у діяльності банку, що дозволяє більш чітко виробити тактику і стратегію розвитку комерційного банку, його можливості кредитування клієнтів і розвитку ділової активності на ринку.

Якість кредитного портфеля суттєво впливає на рівень ризикованості та надійності банку, тому саме кредитна діяльність підлягає регулюванню з боку органів нагляду. Вимірювання, мінімізація та контроль за рівнем кредитного ризику – одне з найскладніших завдань менеджменту банку у процесі формування кредитного портфеля 2, с. 106].

На мою думку, управління кредитним портфелем слід розглядати як процес, що відбувається за такою схемою:

- 1) формування кредитного портфеля відповідно до існуючих вимог і кредитної політики банку;
- 2) оцінка сформованого кредитного портфеля щодо дохідності й ризиків, що являє собою не одноразову дію, а постійний моніторинг із виявлення проблемних кредитів та інших недоліків кредитного портфеля;
- 3) коригування кредитного портфеля, що передбачає підвищення його якості, вирішення питань із проблемними кредитами і включення нових кредитів.

В сучасних умовах на рівень якості кредитного портфеля комерційних банків впливають як зовнішні, так і внутрішні фактори. На сьогодні до зовнішніх факторів, що впливають на кредитний портфель банків в Україні, можна зарахувати спад в економіці, девальвацію гривні, зниження обороту виробництва основних галузей, військові дії у східному регіоні та анексія АР Крим. Основним внутрішнім фактором, що впливає на якість кредитного портфеля, є недостатній рівень корпоративного управління кредитними ризиками. Прикладом цього може бути значне надання

кредитів банками України в іноземній валюті для клієнтів, котрі мали дохід лише в гривнях, тому при зростанні курсу іноземної валюти до національної більшість позичальників виявились неплатоспроможними. Також у боротьбі за клієнта банки іноді здійснювали кредитування без належного вивчення кредитоспроможності позичальника, а заставне майно не завжди було достатнім та ліквідним.

Унаслідок зростання рівня заборгованості за кредитами банки змушені були створювати значні резерви за активними операціями, що негативно вплинуло на рівень капіталізації банківських установ. Це стало визначальним чинником повернення банківської системи до збитковості.

Для якісного управління кредитним портфелем банку є необхідним проведення постійного моніторингу за фінансовим станом позичальників на основі моніторингу їх фінансової звітності та контролю цільового призначення кредиту. Для цього можливими можуть бути виїзні перевірки діяльності позичальників юридичних осіб та перевірка при цьому застави за їх кредитами, важливо також періодично цікавитися станом справ позичальників – фізичних осіб.

Банки в сучасних умовах повинні також вимагати від клієнтів ліквідне забезпечення позичок заставним майном, при цьому необхідним є правильний розрахунок можливості його реалізації та рівень витрат, який буде при цьому понесений банком.

При сучасній економічній та політичній ситуації для мінімізації кредитних ризиків велике значення має наявність відомостей про кредитну історію потенційних позичальників. В Україні з 2005 року існує практика діяльності кредитних бюро, а також функціонує створена НБУ єдина інформаційна система «Реєстр позичальників», яка фіксує інформацію про боржників, що мають задоволені кредити. Робота кредитних бюро є особливо важливою при кредитуванні фізичних осіб. Але існують проблеми їх роботи, котрі певною мірою мають негативний вплив на якість формування кредитних портфелів банків та ускладнюють процес кредитування. [7].

Підводячи підсумок можна сказати, що ефективне управління кредитними операціями банків є одним з найважливіших аспектів їх діяльності, що в майбутньому впливає на формування прибутку та покращує ліквідність. Тому такі установи повинні звертати значну увагу на пошук шляхів щодо удосконалення напрямів кредитування та мінімізації кредитних ризиків. Нині кредитна активність банків України знаходиться на недостатньому рівні, також частка проблемних кредитів у загальному кредитному портфелі є значною. Основними недоліками щодо формування кредитного портфеля банків на сьогодні залишаються неякісний моніторинг кредитів, недосконалість методів визначення кредитоспроможності позичальника, недоліки в роботі із заставою тощо.

### **Список використаних джерел**

1. Ковалев А. П. Кредитный риск-менеджмент : монографія / А. П. Ковалев. – К. : Сузір'я, 2007. – 406 с.
2. Нідзельська І. А. Кредитні ризики та їх наслідки для банківської системи України в умовах поглиблення фінансової кризи // Фінанси України. – 2009. – № 8. – С. 102–108.

3. Банківські операції : підручник. – 3-тє вид., перероб. і доп. / [А. М. Мороз, М. І. Савлук, М. Ф. Пудовкіна та ін.] ; за заг. ред. А. М. Мороза. – К. : КНЕУ, 2008. – 608 с.
4. Тарасовець О. М. Перспективи розвитку банківських послуг / О. М. Тарасовець // Фінанси України. – 2008. – № 1. – С. 91–95.
5. Чуб П. М. Підходи до управління кредитним портфелем комерційного банку : автореф. дис. ...канд. екон. наук : 08.04.01 / П. М. Чуб ; Київ. нац. екон. ун-т. – К., 2003. – 17 с.
6. Корнеев Д. И. Финансово-кредитный словарь / Д. И. Корнеев. – М. : Перспектива, 1998. – 440 с.
7. NABU: vdoskonalennia roboty kredytnykh biuro – krok do rozvytku kredytuvannia. (n.d.). Retrieved from: <http://news.finance.ua/ua/news/-/324911/nabu-vdoskonalennya-roboty-kredytnyh-byuro-krok-dorozvytku-kredytuvannya>.

**Шарова С.В.,**

*к.е.н., доцент, в.о. завідувача кафедри ФБСС*

**Сидоренко Є.О.,**

*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем магістр*

*Запорізький національний технічний університет*

*м. Запоріжжя, Україна*

## **ІПОТЕЧНИЙ ЖИТЛОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ: РЕАЛЬНІСТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ.**

В останні роки Україна намагається стати на шлях істотно нового розвитку, що обумовлено подіями, в першу чергу, в політичному житті країни та впливом інтеграційних процесів зі сторони Заходу на її економічну та фінансову систему. Саме зараз, стає актуальним питання підготовки певної інвестиційної площадки для іноземного капіталу, в якому не останнє місце можна віддати розвитку житлового будівництва, яке забезпечить вирішення цілого ряду проблем, а саме: нові робочі місця, власне виробництво, новий поштовх для розвитку малого та середнього бізнесу і, як наслідок, підвищення ВВП. Особливої уваги вимагає іпотечний житловий ринок, який перебуває в регресивному стані та вимагає застосування інноваційних підходів щодо регулювання зі сторони держави, задля його подальшого розвитку в Україні.

Іпотека вже давно відомий інструмент, який використовують в практиці кредитування. Іпотека (від давнього. «застава») – різновид застави нерухомого майна з метою отримання позики. Об'єкти іпотеки залишаються у володінні заставодавця або третьої особи (майнового поручителя), а заставодержатель (кредитор) набуває права переважного задоволення своїх вимог до боржника в межах вартості зареєстрованої застави. Заставодавець продовжує користуватись заставленою власністю протягом дії іпотеки, і погашає регулярними платежами основний борг і сплачує проценти за користування кредитними ресурсами. Для іпотеки характерні, як правило, довгострокові угоди (здебільшого 25-30 років) [3, с.271].

На теперішній час, іпотечне кредитування може стати стимулятором споживчого попиту та покращення житлових умов населення, соціальної стабільності в

суспільстві. Воно є невід'ємною складовою частиною економічного розвитку всієї держави, а тому, звісно, підпадає під вплив багатьох факторів зі сторони держави, які проявляються в недосконалому законодавчій базі, фінансового регулювання та надмірного впливу політичних аспектів.

Зазначене підтверджують ті зміни, які відбулися на українському іпотечному ринку. Кризовий період значно знизив можливість банками надавати іпотечні кредити, значною мірою зменшилася кількість фінансових установ, які можуть запропонувати іпотечний кредит. В порівнянні з 2013 роком, із 50 банківських установ на початок 2016 року іпотеку видавали вже лише 12 фінансових установ.

Згідно даних, які надає міністерство фінансів України, щодо рейтингу іпотечних кредитів, фінансування надається наступними установами: Кредобанк, Укргазбанк, Укрсоцбанк, Ощадбанк, Приватбанк, Глобус. VSБанк, ПіреусБанк, МарфінБанк, ПолтаваБанк, ТАСКомБанк, ОТПБанк, МегаБанк. Строк кредитування становить до 20 років, розмір авансового платежу – до 40%, додаткові комісії – до 1,5%, загальна переплата за користування кредитом коливається від 135,99% до 314,02%. Звичайно, для середньо статистичного споживача, це занадто висока плата.

Подальший розвиток іпотечного кредитування не можливо уявити без якісного впливу з боку держави. Міністерство регіонального розвитку будівництва та житлово-комунального господарства України разом із державним фондом сприяння молодіжному житловому будівництву розробили Стратегію розвитку Держмолодьжитла, як інструменту реалізації державної житлової політики на 2016-2020 роки. Згідно даної стратегії плануються наступні заходи:

- ухвалення нового Закону України «Про орендне житло»
- внесення змін до законів: Бюджетний кодекс; Податковий кодекс; Житловий кодекс; «Про запобігання впливу світової фінансової кризи на розвиток будівельної галузі та житлового будівництва»; «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні».

Таким чином, реалізація програми Держмолодьжитло надасть змогу державі отримати сучасний ринок житла (в т.ч. і орендного) з європейською якістю послуг, передумови для нових джерел фінансування та залучення інвесторів, збільшення кількості громадян забезпечених житлом, обслуговування іпотечних кредитів комерційних банків, які знаходяться в стані ліквідації, або ж ліквідовані, замовників будівництва орендного житла, збільшення числа робочих місць.

### **Список використаних джерел**

1. Андрушків Т. Криза іпотечного кредитування в Україні та шляхи її подолання // Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє. – 2012. - №16. - С.3-9.
2. Енциклопедія банківської справи України / Редкол.: В.С.Стельмах (голова) та ін.. – К.: Молодь, Ін Юре, 2001. – 680с.: іл. + вкл. 88с.
3. Жук О.В. Стан і перспективи розвитку іпотечного кредитування в Україні // Економічний простір. – 2013. - №23/1. – С.308-315.
4. Кіреєв О.І. Іпотечне кредитування: проблеми та перспективи розвитку в Україні: Інформаційно-аналітичні матеріали / За заг.ред. О.І. Кіреєва. – К: Центр наукових досліджень НБУ, 2006. – 107с.

5. Стратегія розвитку Держмолодьжитла, як інструмент реалізації державної житлової політики 2016-2020. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.molod-kredit.gov.ua>

**Шестопалова О.В.,**  
*старший викладач кафедри ФБСС*  
**Макрісва К.М.,**  
*здобувач вищої освіти ступенем бакалавр*  
Запорізький національний технічний університет  
м. Запоріжжя, Україна

## **ОСОБЛИВОСТІ ІНФЛЯЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ**

Інфляція є однією з найбільш гострих проблем сучасного розвитку економіки, однією із проявів порушення макроекономічної рівноваги. Не можна вважати за інфляцію будь-яке підвищення ціни. Інфляція має місце тоді, коли підвищується загальний рівень цін, що призводить до знецінення грошей. Інфляція – це не тільки зниження покупної спроможності грошей, але й підрив спроможності господарського регулювання.

У сучасному переосмисленні інфляція має зовсім інший вплив на економічне зростання ніж спостерігалось. За останні 30 – 40 років інфляція змінила свій вплив на функціонування економічної системи. До 80-х років помірною інфляцією (до 3% на рік) не розглядалася як соціальне зло. Навпаки, вона позитивно впливала на економіку, надавала їй необхідного динамізму.

Значні темпи інфляції, особливо гіперінфляції, негативно впливають на всі аспекти суспільного життя країни. Проблема інфляції для України 90-х років була надзвичайно актуальною. Пік інфляційного зростання цін в Україні припав на 1993 рік. За змістом, характером інфляція в Україні була одночасно й інфляцією попиту, і інфляцією витрат. У 1996 – 1998 роках в Україні вдалося різко знизити рівень інфляції завдяки досить жорсткій політиці Національного банку України, спрямованій на обмеження емісії, зменшення дефіциту державного бюджету та грошовій реформі і запровадженню національної валюти – гривні [3].

Щоб чітко зрозуміти процеси, які відбуваються нині, розглянемо динаміку та розвиток інфляції в Україні від 2010 до 2017 року за статистичними показниками.

За даними Держкомстату, у першому півріччі 2009 року інфляція в країні досягла 115,5%, а в річному показнику – 129,3%, що стало одним з найвищих результатів у світі. У 2010 році через економічну кризу Україна увійшла в десятку найнещадніших країн світу і очолила список (рейтинг) із показником 112,3%. У 2011 році інфляція склала 109,1%, у 2012 році – 104,6%. За даними Мінфіну в 2013 році рівень інфляції склав 99,8%, в 2014 – 100,5%, в 2015 спостерігався знову різкий стрибок інфляції – 124,9%, рекордним за останні 10 років в Україні був рівень інфляції в 2016 році – 143,3%, прогнозований рівень інфляції на 2017 рік – 109,4%. Наведені індекси інфляції за роками свідчать про негативну динаміку [1].

За підрахунками Нацбанку, зростання цін на продукти з високим ступенем обробки прискорилося до 2,5 %, що пояснюється впливом девальвації гривні.

За категоріями найбільшого зростання індексу споживчих цін зазнали житлово-комунальні послуги - 139,8%. Серед продовольчих товарів значно дорожчали молоко – 108,0%, тверді сири – 109,0%, масло вершкове – 115,1%, олія – 108,4%. Страждає й освіта, індекс склав – 113,2%.

Інфляція має глибокі соціально-економічні наслідки. Вона передусім відбивається на обсязі національного виробництва і перерозподілі доходів.

Економічна ситуація в Україні на початку 90-х років наочно продемонструвала випадок, коли реальний обсяг національного виробництва скорочувався, тоді як ціни продовжували зростати [5].

Наслідки інфляції в Україні:

- перерозподіл багатства і доходів;
- зниження реальних доходів громадян;
- небезпечна інфляція для осіб з фіксованими доходами [4];
- інфляція послаблює позиції владних структур;
- неоднакове зростання цін призводить до соціального розшарування [2].

Антиінфляційне регулювання – необхідна, постійна функція держави. Вона втілюється у встановленні надійного контролю над темпами зростання цін.

Найтипівішими антиінфляційними заходами в Україні є регулювання попиту, контроль за заробітною платою та цінами, індексація.

За умов керованості інфляційними процесами стосовно умов України доцільно надавати підтримку виробництву. Адже саме у виробництві створюються умови для товарного забезпечення грошей і реально ліквідувати тим самим інфляційні чинники. Суттєво поліпшити ситуацію можна лише за умов комплексного впровадження заходів антиінфляційного регулювання.

Здійснення оздоровлення фінансової ситуації в Україні надасть змогу зупинити негативні процеси в економіці – падіння рівня виробництва, знецінення грошей, дефіцит держбюджету та забезпечити передумови для подальшого економічного росту.

### **Список використаних джерел**

1. Бондарєва Н. Ф. Економіка : підручник для 11 класів / Н.Ф.Бондарєва.– Х.: Вид. група «Основа», 2011. – 128 с.
2. Вдовиченка Н. Є. Інфляція та її вплив на економіку України / Надія Євгенівна Вдовиченка. // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2015.– С. 93–102.
3. Ковальчук, В. М. У світі економіки. 10 клас [Текст] : Посіб. для загальноосвіт. навч. закл. / В. М. Ковальчук. – Тернопіль : Астон, 2003.– 336 с. – ISBN 966-308-053-1 : 12.00.
4. Марцин В. С. Економіка розвитку / Василь Степанович Марцин. // Economics of Development. – 2013. – №1. – С. 42–48.
5. Уразов А. У. Основи економічної теорії [Текст] : навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / А. У. Уразов [та ін.] ; Міжрегіональна академія управління персоналом, Житомирський ін-т МАУП. - 2-ге вид., стер. – К. : МАУП, 2007. – 328 с. – Бібліогр.: с. 313-319. - ISBN 978-966-608-780-8

**Шестопалова О.В.,**  
*старший викладач кафедри ФБСС*  
**Милосердова А.К.,**  
*здобувач вищої освіти за освітнім ступенем бакалавр*  
Запорізький національний технічний університет  
м. Запоріжжя, Україна

## **СПОЖИВЧЕ КРЕДИТУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ**

У вітчизняній та зарубіжній науковій літературі розглядаються різні аспекти споживчого кредитування. Його проблематику досліджували А. Даниленко, В. Базилевич, В. Василенко, Д. Гриньков, І. Брідченко, С. Науменкова, С. Щеглова, Т. Павлюченко. У працях науковців висвітлені зміст та основні засади споживчого кредитування, окреслено основні напрями його розвитку в Україні. Однак потребують подальшого дослідження в умовах сучасної економічної та політичної ситуації в Україні.

Споживче кредитування – найпоширеніший вид банківських операцій у розвинених країнах світу з фінансування кінцевих споживчих витрат. Споживчий кредит надається у тимчасове користування під процент, на умовах строковості та платності резидентам країни на придбання споживчих товарів та послуг [3].

Існування споживчого кредиту й виконання ним перерозподільної функції вирішує протиріччя між цінами на предмети тривалого користування й наявними доходами населення за необхідності реалізації продукції виробниками. Тобто, кредитування прискорює реалізацію товарів та послуг, збільшує платоспроможний попит населення, підвищує його життєвий рівень, прискорює економічний розвиток [2].

Відповідно до економічного зростання національних економік, що відбуваються на тлі інтеграції країн у світове господарство, з підвищенням рівня життя, за зниження процентних ставок зростає попит на споживче кредитування.

Інтенсивний розвиток споживчого кредитування свідчить про вихід регіону на вищий рівень фінансової і кредитної культури.

На рівень розповсюдженості споживчого кредитування великий вплив має вартість. Так, наприклад, плата за кредит на купівлю автомобіля в Португалії складає близько 12% на рік, натомість, в більш розвинених Австрії, Франції та Бельгії – відповідна ціна коливається від 7% до 8%. У Великобританії ціна споживчих кредитів не перевищує 5-6% річних [1].

В Україні кредитування менш доступне, ніж в країнах Європи (5-12%), процентні ставки на споживчі кредити: у 2015 року становили від 18%, у 2016 році – від 21%, на 2017 рік – від 22%.

Але, надмірно демократичне кредитування населення може призвести до системної банківської кризи, як в Південній Кореї в 2003 році (майже 30% неповернень коштів).

Погіршення рівня життя населення підвищує кількість проблемних кредитів, що є причиною встановленню більш високих кредитних ставок задля компенсації фінансових втрат від неповернень, що в Україні складають в середньому 20-25%. У

європейських країнах ж стан банку, де прострочена заборгованість сягає 7%, оцінюється як кризовий. Також причинами зростання процентних ставок є поступове розгортання інфляції, використання фінансової необізнаності населення та недосконалість законодавчої бази [6].

У багатьох розвинених країнах, як засіб скорочення кредитних ризиків, існує кредитна історія. В Україні ж існують значимі проблеми у функціонуванні кредитних бюро [4,с.7,9,25], як наслідок, близько 12% позичальників вдається взяти декілька позичок одночасно у різних банках [5]. Однією з причин цього є те, що в Україні досі не налагоджений обмін запитами про кредитні історії між різними бюро і більшість банків оновлюють інформацію не частіше 1 разу на місяць [6].

Зниження цін на споживчі кредити може відбутися за насичення ринку та за зростання конкуренції між банками. Цьому сприятимуть: вдосконалення регулювання діяльності банків; оптимізація процесу кредитування (в тому числі, за рахунок зниження рівня ризиків кредитування); зростання довіри клієнтів до банків на основі розбудови довготривалих відносин; розширення спектру банківських послуг; а також посилення ролі й вдосконалення депозитної політики банків.

Ефективність діяльності та конкурентоспроможність будь-якого комерційного банку в більшій мірі забезпечується впровадженням новітніх послуг, перевагами яких є зменшення часу обслуговування клієнтів, можливість клієнтів управляти своїми операціями, полегшення роботи працівників комерційного банку, розширення кола клієнтів, забезпечення переваг над конкурентами та інші.

Сучасні реалії споживчого кредиту в Україні потребують на рівні держави переосмислення його ролі у розвитку країни, розробки нових підходів до регулювання в зв'язку з євроінтеграцією. Кроком до цього є затвердження Закону «Про споживче кредитування» від 15.11.2016 №1734-19, що набуває чинності вже з 10.06.2017 року.

### **Список використаних джерел**

1. Consumer Affairs: European Parliament to vote on Consumer Credit Directive [Електронний ресурс]. –Режим доступу: <http://www.europa.eu>
2. Бечко П.К. Банківське кредитування аграрного виробництва: монографія/Б56 П.К.Бечко.–Умань.:»Візаві», 2013.–189 с.
3. Івченко М. І. Споживче кредитування та перспективи його розвитку в Україні/ М. І. Івченко //Економічна правда.– 2010. –№ 2. – С. 6-8.
4. Куценко О. Споживче кредитування в Україні: огляд ринку та практики//Розвиток фінансового сектору. – К.: USAID, 2011. – 26 с.
5. Оформляем кредиты сразу в нескольких банках: возможности и опасности [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [www.prostobank.ua/potrebitelskie](http://www.prostobank.ua/potrebitelskie)
6. Охрименко І. Б. Споживчий кредит в Україні: реалії та перспективи розвитку: дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук: 08.11.2015/ Охрименко Ірина Борисівна. – К., 2015. – 290 с.

*Для нотаток*

*Для нотаток*

*Для нотаток*

*Наукове видання*

**МОДИФІКАЦІЯ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ  
В КОНТЕКСТІ ЕВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ  
ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ**

*Матеріали Всеукраїнської науково-практичної  
інтернет-конференції  
6 квітня 2017 року*

Текст публікується в авторській редакції

*Ілюстрації для обкладинки взяті з відкритих джерел з вільним доступом*

Видавець: **Мокшанов В. В.**

Адреса редакції:

Україна, 69035, м. Запоріжжя, пр. Соборний, 158, оф. 257.

тел. (061) 220-88-63, моб. (050) 362-8-007

bookpro.in.ua@gmail.com

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції серія ДК № 5288 від 01.02.2017 р

Здано в набір 26.04.2017. Підписано до друку 27.04.2017.

Формат 60x84/16. Папір офсетний № 1. Гарнітура Серіф.

Друк принтерний. Ум. друк. арк. 13,49. Обл.-вид. арк. 15,07.

Наклад 120 прим. Замовлення № 290/04.2017-А.

Макет розроблений та віддрукований:

Фізична особа-підприємець В. В. Мокшанов

тел.: (061) 220-88-63

Дата та номер запису в Єдиному державному реєстрі підприємств та організацій України 2 103 000 0000 081508 від 02.12.2014 р.